UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 10 12 02 10 014 6

F.L. 15-9-66

BP
70
V4
v.1

Vehbī, Hamīd
Meşāhir-i İslām

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

مشاهیر اسلام

vehbī, Hamid, d. 1904
جزؤ : ۱

Meşāhir-i İslām

ارطغرل غازی

محرری : حمید وهبی

صاحب وطابعی : مهران

معارف نظارت جلیله سنك رخصتیله باصلدی

استانبول

(مهران) مطبعه سی — باب عالی جاده سنده نومرو ۷

۱۳۰۱

مهران مطبعه‌سی

باب عالی جاده‌سنده نومرو ۷

MIHRAN Imprimeur

BP
70
V4
v.1

UNIVERSITY OF TORONTO
LIBRARY
SEP 1 1965

1004440

{ افادهٔ مخصوصه }

اكابر ومشاهيرك تراجم احوالنه كسب وقوف ايده بيلمك آرزوسی انسانلر ايچون آمال طبيعيه‌دن كيدر .

تراجم احوال رساله‌لری ايسه طبيعتك نادراً يراتديغی بر طاقم اعاظمك افعال وحركاتنك نمو-نه‌سی ديمك اولديغيچون هر بری عبرت درسی ومحاسن اخلاق رهنماسی حكمنده‌در .

بناءً عليه يوز قدر مشاهير اسلامك كتابخانهٔ نسيانده قلان ترجمهٔ حاللرينی تحرير ايله هر هفته بر جزء اولمق اوزره انظار عموميه‌يه قويمغه ابتدا ايلدم .

بهر جزء على الاكثر بر و بعضاً ايكی ذاتك ترجمهٔ حالنی حاوی بولنه‌جقدر .

فقط بر جزءك شامل اولديغی ترجمهٔ حال يه

او جزؤده اکمال واتمام ایدیله‌رك دیکر جزؤه بقیه براقلمیه‌جقدر .

مشاهیر ملتك اقوام مختلفه‌یه منسوب اولمسنه نظراً بو بابده‌کی صعوبت تحریریه‌یی دوشنانلر امید ایدرمکه تتبعات وتحقیقات کمترانه‌مده وقوع بوله بیلمسی مستبعد اولمیان خطیئاتی معذور کوررلر .

جزؤلرك صره‌سیله و وقتیله طبع ونشرینی ایسه عثمانلی مطبوعاتنه ایتدیکی خدمتلری حقیقةً شایان تقدیر وتحسین اولان طابع غیور مهران افندی درعهده ایتدیکنه وکندیسنك ذاتاً معلوم اولان ثباتی فرانسزجه‌دن ترکجه‌یه وترکجه‌دن فرانسزجه‌یه ایکی بیوك قاموسك وجوده کلمسی وطبعی خصوصیله‌ده ظاهر اولدیغنه مبنی رساله‌لرمك دوامی امرنده اعطای تأميناته لزوم کوریله‌مز .

حمید وهبی

ارطغرل غازی

—

بنای عظیم دولت عثمانیه‌نك واضع اساس مصون الاندراسی ارطغرل غازی ابن سلیمان شاهدر .

کندیلری آل سلجوقك امرای حماست انتماسندن اوله‌رق صنف حکمداراندن دکل ایسه ده عالم اسلامه ابراز ایتدکلری بونجه خدمات مشکوره ایله قوجه بر خاندان سلطنتك اب امجدی بولنمه‌لری نام نامیسنی الی الابد السنهٔ تقدیر وتعظیمده دائر وسائر ایتدیره‌جکدر .

(٥٨٨) ده ودیکر روایته کوره (٥٨٤) ده مهد آرای عالم شهود اولمشدر .

ابتدا اناطولی‌یه (٦٢٠) ده پای انداز سطوت وسعادت اولمشلر وتام آلتمش سنه اشعهٔ سیف قهرمانانه سیله تنویر اقطار وبلاد ایتمشلردر .

او تاریخلرده دنیایی قهر وظلم آتشیله یاقمقده اولان جنکیز فتنه انکیزك تسلط و تعدیسنه طیانه‌میه‌رق قبیله‌سی خلقندن بعضلریله ترك وطن ایدن پدرینك فراتده غریق لجۀ رحمت اولمسی اوزرینه برادری (دوندار بك) وعشیرتی افرادیله ارضرومده واقع (سورملو چقوری) طرفلرینه کلدیلر .

فقط تاتارلرك نائرۀ مظالم و تعدیاتی بورالرینی ده احراقه باشلادیغندن ارطغرل بك افراد عائله‌سیله سورملو چقورندن حرکت وسیواس صحرالرینه رحلت ایلدی که او صره ده اورالرده قونیه پادشاهی علاء الدین سلجوقینك اردوسی (چیرماغون نوین) و (بایجو بك خان) لك قوماندالرنده‌کی مغول تاتارلریله قانلی بر محاربه‌یه کیرشمشلر ایدی .

ارطغرل بك بو هنکامه‌یی کورنجه رفاقتنده بولنان قهرمانلردن دوندار . آقچه قوجه . قوکور الب . طورغود الب . حسن الب . صمصه چاوش . صوکمش . صولامش چاوش . عبدالرحمن غازی . آق باش محمود الب . قره مرسل . قره تکین . شیخ محمود . طارغال . وسائر جنکاوراندن مرکب اوله‌رق عقد ایتدیکی

مجلسـده هانکی طرفه معاونت ایتمك لازم کله‌جکی موقع بحثه قونلدی ،

بونلرك هپسی جانب غالبه التحاق ایله شرلرندن محافظهٔ نفس ایتملری رأینده بولندیلر .

آنجق مير بسالت سمير فطرةً حائز اولدیغی عالی جنابلق سائقه‌سیله مغلوب اولان طرفه معاونتله غالبیتك حصولی حالنده اونلرك کندیسنه منتدار ایدلمسنی مناسب کوردیکیچون همان یاننده‌کی بهادرلر ایله مغلوبیت وانهزامه یوز طوتمش اولان اردونك معاونتنه شتاب ایلدی که بو اردو سلجوقیلرك اردوسی ایدی .

سلجوقیلر بو امداد ناکهظهور اوزرینه جسارتلنه‌رك تجدید مهاجماته باشلادقلرندن تاتارلر پریشان اولدیلر .

بکلك شو فداکارلغی سلطان علاء الدینه عرض اولننجه صورت فوق العاده ده محظوظیتلر کوسترمش وغازی یه بر خلعت کران قیمت اهدا وارسال ایلمشدر . بوندن صکره ارطغرل غازی آنقره قربنده واقع قره‌جه طاغلر آره‌سنده اختیار اقامت ایلدی .

بر مدت اورالرده قالمش ایسه ده مغول امراسنك اوضاع و اطوارینی چکه مدیکندن دیگر بر محل اقامت تعیین و اعطاسی ایچون بر طاقم قالیچه و اشیا ایله بر سوری قیوندن عبارت اوله رق ترتیب ایلدیکی هدیه ایله اوغلی (صاروباتی بك) ی كه (ساوجی بك) دخی دینیلور قونیه یه نزد سلطانی یه کوندردی.

سلطان، ارطغرلك مسئولنی درعقب اسعاف ایله طومانیچ طاغلرینی وسکود نواحیسنی اقامتلرینه تخصیص ایلدیکندن جناب غازی (٦٢٨) ده توابعیله اورالره نقل ایلمشدر.

کرمیانلیلردن علی شیر بك عشیرتی كه الآن بقیه سنه (عاوشار عشیرتی) دینیلور قره حصار صاحبده تاتار کوچبه لرندن (چاودار عشیرتی) ایله بالاتفاق آره ده صره ده طومانیچ و سکود جهتلرینه هجوم ایله نهب وغارتی اعتیاد ایده کلمشلر ایكن ارطغرلك دهشت ورو-دی عشیرتلرده افعال سابقهٔ شقاوت کارانه لرینی تکراره جسارت براقامشدر.

ارطغرل کندی افراد عشیرتنك اسکان وتوطینی وامر

زراعت وحراثتك يوانه قونلمسی كبی ايشلرله مشغول ايكن قره‌جه حصار وقره‌جه شهر طرفلرنده (فريقيا) حكومتی بقاياسندن روم ايمپراطورلغنه تابع كوچك بر حكومت اهاليسنك كنديسنه و يرمكده اولدقلری راحتسزلقدن مركز سلطنت اولان قونيه‌يه عرض شكايت وديكر روايته كوره بو ايش ايچون بالذات قونيه‌يه عزيمت ايلمشدر .

ذاتاً اورالرك ضميمهٔ ممالك ايدلمسی مركزجه متصور بولنديغندن ارطغرل بالسهوله سلطان علاء الدينك موافقت وامرينی بالاستحصال استصحاب ايلديكی دلاورلر ايله حصار مذكوری فتح وتسخير ايتمشدر .

آنجق حصارك ضبطيله فريقياليلرك مستقبلاً ازالهٔ شر ومضرتلری قضيه‌سی يكده تأمين اولنه‌ميه‌جغندن بونلرك مقر حكومتلری اولان كوتاهيه‌نك ده آلنمسی بالتصويب سلطان علاء الدين ايله برلكده كوتاهيه‌يی شدتله محاصره وتضييق ايتمكه باشلاديلركه وقعه‌نك زمان جريانی (٦٣٠) ه مصادف ايدی .

بو آرالق (مغان) صحراسنده خيمه نشين اولان تاتارلرك (بايجو خان) قومانداسيله ينه اطرافی يازدهٔ

خیول اعتساف ایتمکده بولندقلری وقرەمان طرفلرنده واقع اولوب قیاصرۀ رومدن (هرقلس) ك تأسیس کردەسی اولمق ملابسەسیله (هرقلی پولیس) دینیلان (ارکلی)نك اللرینه کچدیکی خبرلری کلدیککندن علاء الدین ارطغرلی قوۀ کافیه ایله کوتاهیەده براقەرق وقرق بیك عسکر ایله بالذات تاتارلرك اوزرینه حرکت ایدرك محاربات واقعەده نائل فوز وغلبه اولمش و بری طرفدن ده ارطغرل محاصره سنه مأمور اولدیغی محلی بالتسخیر اسیر ایتدیکی حاکمنی دیکر اسرا واموال غنائم ایله دوندار غازی یه ترفیقاً جانب سلطانی یه کوندرمشدر .

سلطان کندیسنك استحصال ایتدیکی موفقیتك علاوەسی اولمق اوزره کوتاهیەنك فتح وضبطنه زیادەسیله ممنون اولمش و ارطغرل غازی یه بیوك بیوك التفاتلر، تشکرلر ایتمشدر .

بو سفرلردەکی غلباتی ایسه حضرت ارطغرلك شان فاتحانەسنی اقصای اشتهاره اصعاد و متبوعی یاننده احراز ایتدیکی امنیت واعتمادك درجەسنی قرین ازدیاد ایلدی .

بر حالده که سلطان علاء الدین کرك داخلاً وکرك

خارجاً نه وقت بر شرارهٔ فساد و اغتشاش ظهور ایتمش اولسه بهمه حال غازینك میاه شمشیر شجاعتیله اطفاسنی امر ایدر ایدی .

ارطغرل قونیه‌یه کتدکجه سلطان کندیسنه امراسندن بریسی نظریله باقیوب عادتا بر حکمدار مستقله ایفاسی لازم کلان حرمت وتوقیری اجرا ایلر ایدی .

غازی دخی کورمکده اولدیغی شو اکراملره، تلطیفلره استحقاق ذاتیسنی بر قات دها اثبات ایتمك ایچون سلطانك وفاتنه یعنی (٦٣٤) سنه‌سنه قدر هر نوع موانع ومزاحمی هیچه صایه‌رق ولی نعمتنه کمال صداقتله حقیقةً پك بیوك خدمتلر ایتمشدر .

علاء الدینك وفاتیله (سلطان غیاث الدین کیخسرو) ك جلوسندن صکره امرا بیننه نفاق وشقاق طاری اولدیغندن و بر یاندن ده مغوللر بو قاریشقلقلردن استفاده ایلمك ایچون بالهجوم نائل غلبات اولمقده بولندیغندن ممالك سلطانیه دهشتلی بر هرج ومرج ایچنده قالدی .

خارجدن استعانه واستمداد امکانی ایسه همان غیرقابل بر حالده ایدی .

چونکه مغوللر یالکز سلجوقیلرك ممالکنی دکل هر طرفی تخریب ویغما ایتمکده ودره‌لر کبی قانلر آقیتمقده ایدی .

اهل صلیبك سیلابهٔ مهاجمات متتابعه‌سی شرقده طوفان بلا تشکیل ایلمکده ایدی .

بش یوز ییللق بر سلطنت عباسیه رهین زوال وانقراض اولمقده و شو قوجه دولتك قلعهٔ جسیمهٔ ادا. ره‌سی ییقلدقجه حاصل اولان تأثیرات سیاسیه‌دن شرق وغربده‌کی ملوك صغیرهٔ اسلامیه‌نك ابنیهٔ حکومتلرینه وهن وتزلزل عارض اوله‌رق اونلرده بر بر پریشانلغه یوز طوتمقده ایدی .

ایشته شو دواهی ونوائب آره‌سنده غازی ارطغرل هیچ بر جهتله سوء استفاده‌یه قیام ایتمیه‌رك بر ثبات وسکون عالیجنابانه ایله متبوعی جانبندن کندیسنه تودیع واحاله قلنان محللرك حسن محافظه وحمایه‌سنه اقدام ایدر

واطرافنده‌کی دشمنلرینه قارشی بیله سنه‌لرجه مماشات کارانه معامله‌لر، حرکتلر کوسترر ایدی .

بو خلالده (٦٥٦) ده بر اوغلی اولوب (عثمان) تسمیه ایتمشدرکه پدرینك اثرینه تبعیتله نام بااحترامنه نسبة" بر دولت معظمه تأسیس وتشکیل ایدن ذات ایشته بو چوجقدر .

سلجوقیلرك انحلال احوالی آزجق رابطه پذیر سکون اولور اولمز اورته‌یه برده باباییلر غائله‌سی چیقمشدر . شویله‌که :

جنکیز اردولرینك هجوم وتسلطندن خوفله دیار رومه کلان علما ومشایخدن (بابا الیاس خراسانی) اسمنده برشیخ آل سلجوقه دخالتله اماسیه نواحیسنده (چات) ده اقامت ایله برخیلی عونه پیدا ایلمکده وبو عونه‌سنه بین الخلق (باباییلر) دینلمکده ایدی .

شیخك کتدکجه تزیید عونه ایتمکده اولمسی ومعمافیه مغوللرك غلباتندن آل سلجوقه ضعف تام کلمسی سببیله باباییلر حکومته اشتراك ومداخله ایتمکه قالقیشدیلر .

بو خبر سلطان غیاث الدینه واصل اولنجه باباییلرك تربیه وتأدیبی ایچون صورت محرمانه‌ده غازی ارطغرلك معاونت وشجاعتنه مراجعت ایلدی .

غازی خفیاً ترتیبات لازمه‌یی ایفا ایتدکدن صکره

سلطان ايله برفرقهٔ منتظمه بالاستصحاب هدف حركتلر-
ندن يالكز برقاچ رؤساى عسكريه‌يه معلومات ويردكارى
حالده بغتةً حركت وتلاشسزجه چات اوكنه مواصلت
ايلديلر .

درعقب مهاجمه‌يه ابتدار ايلدكلرندن بابايلر نه‌يه
اوغرادقلرينى بيله‌ميه‌رك پريشان اولديلر .

ارطغرل بوخدمتى مقابلنده فوق العاده مظهر اعزاز
واكرام اولمش واوندن صكره ينه مملكتنه چكلمشدر .
ممالكننك حصول سكونى اوزرينه غياث الدين
استانبول وازنيق حكمدارلريله اتفاق معاهده‌لرى عقد
ايتدى .

بومعاهده‌لر موجبنجه قره حصار وكوتاهيه وصندو-
قلو وشيخلو حوالیسنده ساكن اولان ترك كوچبه‌لرينك
مذكور ايمپراطورلقلره تابع اولان روم مملكتلرينه وقوع
بولمقده اولان هجوم وغارتلرينك منعيچون بالذات مواقع
مبحوث عنهايى دور وتفتيش ايتديكى صره‌ده ارطغرل غازينك
اقامتكاهى بولنان سكود وسلطان اوكى حدودينه تقرب
ايدنجه ارطغرل متبوعنك استقبالنه مسارعت وبرقاچ
سورى قيون ايله قاليچه وسجاده كبى هديه‌لر تقديمنه
مبادرت ايلمش وبوندن بشقه اوغللرندن برينك خدمت
پادشاهى‌يه قبولنى رجا ونياز ايتديكندن غازينك شو

معامله‌ٔ صداقت پرورانه‌سی نزد سلطانیده موجب فرط محظوظیت اوله‌رق هدایا بالقبول مخدومی دخی آلیقونلمشدر .

سلطان غیاث الدین مؤخراً چوجغه (یغنیك) ایلنی تیمار اوله‌رق توجیه ایلمشدر که اونك نسلندن ظهور ایدن خلیل بك، بابات بك، احمد بك ییلدیرم بایزید دورنده ملاطیه‌ده درگاه همایونه کلوب قوم وقبیله‌لرینی تقدیم ایتمشلر ایدی .

غازی ارطغرل آره‌ده صره‌ده طرف سلطانیدن آلدیغی امرلر اوزرینه سفردن سفره ودها طوغریسی ظفردن ظفره انتقال ایدرك اون سنه قدرده سلطان غیاث الدینك خدمتنده بولنمش وهیچ بر ایشده صمصام بسالتی ژنکدار فتور اولمامشدر .

غیاث الدینك وفاتندن صکره امر سلطنت اوغللری عز الدین ایله رکن الدین آره‌سنده منازع فیه اوله‌رق امرا ایکی طرف اولمش ایکن ارطغرل غازی بلا سبب سفك دماءدن اجتناباً ایشه قاریشمامش وفقط حسب الحمیه ایکی طرفه‌ده نصائح لینه اجرا ایتمشدر .

نهایت عز الدین طرفی غالب کلدیکندن قائم مقام پدر اولمش ورکن الدین ایسه برادرندن نزع سلطنت ایده‌بیلمك مقصدیله هلاکو خانه التجا ایلمشدر .

بوسبیله قونیه سلطنتنی گاه رکن الدین وگاه عزالدین استحصال ایتمکده ایکن هلاکونك اوغلی اباقانك امریله رکن الدینك مخدومی (غیاث الدین) نائل سلطنت اولمشدر .

فقط غیاث الدینك اطوار ومعاملاتندن تاتارلر خشنود اولەمدقلرندن هلاکونك ایکنجی اوغلی اولوب مسلمان اولان وتبریزده اجرای سلطنت ایدن احمد خانك امریله (٦٧٥) ده زوااللی قتل ایدیلوب یری عز-الدینك مخدومی غیاث الدین مسعوده ویرلمشدر .

غازی ارطغرل بری طرفده مملکتنك استکمال سعادت حالیله اوغراشوب مقام سلطنته هرکیم کچرسه کچسون اوکا عرض تابعیتده وصادر اولان اوامر واحکا-منی انفاذده قصور ایتمز وفقط خاندان سلطنت آرەسنه دوشن بو تضاد واختلاف شهزادەلری هلاکو فاملیاسنك ملعبەسی عد ایتدیرەجك بر نتیجهٔ وخیمەیی تولید واستلزام ایتدیکیچون تحصل ایدن تأسفی اظهاردن چکنمز ایدی .

بوحاللرك تتابع وتوالیسی آل سلجوقك ضعفنی آرتدیر-دقچه آرتدیروب ارضروم، وان، دیار بکر، رقه، اورفه، مرعش، اطالیه، ایچ ایل، منتشا، صاروخان، آیدین، قرەسی ایالتلرندەکی امرا داعیهٔ استقلاله دوشدیلر .

ارطغرل غازی ایسه اعلان استقلال ایتمك دكل صداقتنه ذره قدر بیله خلل كتیرمیه‌رك اورته‌لغه مستولی اولان قاریشقلغك ازاله واندفاعیله آسایشك ظهورینه انتظاراً كندی عالمنده یشامقده واطرافنده بولنان روم ایمپراطورلغی مأمورلریله كوزلجه كچینمكده ایدی .

آره‌دن سنه‌لر كچدككدن صكره آرتق ضعف هرم كندیسنی بی تاب ایلدیكندن مقامنه عائد خدماتك چوغنی مخدومی عثمان بكك عهدهٔ بسالتنه تودیع ایدر ایدی .

بك پدرینك خاتمهٔ ایامنده یدی سنه قدر حربی وسیاسی هر نوع ایشلرده قدرت وكفایتنی ابراز ایتمشدر .

بو ارسلان یاوریسی پدر شیر صولتنك عالم انزوایه چكلدیككنی حس ایتدیرمیه‌جك برحالده قهرمانلقلر كوسترر وآره‌ده صره‌ده قونیه یه كیدرك مظهر التفات پادشاهی اولور ایدی .

حتی ثمرهٔ شجاعتی اوله‌رق امیرالامرالق رتبه‌سیله كامیاب اولمش ایدی .

بو اثناده ارطغرل غازی طقسان ایكی وروایت اخرایه نظراً طقسان آلتی یاشلرنده بولندقلری حالده (٦٨٠) ده ترك دغدغهٔ حیاة ایلمشلردر .

سکودده مدفوندرلر .

شجیع، عادل، فعال، حمیت پرور ایدی .

اوقیوب یازمق بیلمزلر ایسه‌ده آلتمش سنه‌لك تجارب وملکات سیاسیه‌سی اوزمانك دیپلوماتلرینه غبطه رسان اولور ایدی .

شجاعتی ، مهارت حربیه‌سی بین الناس ضرب مثل حکمنده ایدی .

حرص اقبال وزبونکشلك کبی عوارضدن عری ایدی . سلجوقیلرك سطوت وقدرتلری قرین انحطاط اوله‌رق بلاد وممالك امرا بیننده تقسیم ایدلمکده و آسیا قطعه‌سنك قسم اعظمی جنکیزیلرك تحت ادارهٔ ظالمانه‌لرینه کچمکده بولندیغی صره‌لرده احراز استقلال ایتمك النده ایکن شهراه اطاعت وانقیاددن آیرلمامشدر .

زیر اداره‌سنده بولنان محللرك حاکم و آمری اولمقله برابر خطبه‌یی دائما آل سلجوق نامنه اوقوتدیرر واونلرك سکه‌سنی تداول ایتدیرر ایدی .

بوجهتلرله سلجوق پادشاهلری کندیلرینه فرط رعایت وحرمت کوسترلر وعادتا دولت وسلطنتلرینك قوة الظهری عد واعتبار ایدرلر ایدی .

آلتمش سنه ایچنده ایتدیکی سفرلرك، محاربه‌لرك چوغی سلجوقیلرك امر واشارتلریله وقوعبولمش ایدی .

مقصدلری ایسه کشور کشالق ویاخود استقلاله مظهریت اولمیوب متبوعنك شانی اعلا ایتمکدن ونائل اولدیغی اراضیده عشیرتنی رفاهیت وسعادت ایله کچندیرمکدن عبارت ایدی .

حسن اداره ومعامله‌سی ثمره‌سیله بو مقصدی استحصاله موفق اولمش ووفاتنده مملکتنی هرنوع اغتشاشدن آزاده اوله‌رق براقمشدر .

حقیقت حالده بونجه شورشلر، انقلابلر آره‌سنده حکومتنی محافظه ایله کندیسندن صکره بربیوك دولت حال وهیئتنه افراغه استعداد حاصل ایتدیریشی بیوکلکنه دلیل کافیدر .

تحت تصرف عادلانه‌سنده بولنان اراضی ارمناك طاغلرینك جانب شمال شرقیسندن آنقره‌ده واقع قره‌جه طاغلرینك بعض سلسله‌سندن وجبال مذکوره‌نك شماله طوغری ممتد اولان جهتلرندن طومالیچ طاغلری ایله سلطان اوکی تسمیه اولنان اووالره قدر برچوق قشلاق ویایلاقلری شامل صحاری وبوادیدن عبارت ایدی .

زماننده باروت ظهور ایتمش ایسه‌ده لایقیله استعمال

اولنمامقده ایدوکندن وبناء علیه طوپ وتفنك وطبانجه مثللو آلات وادوات ناریه موجود اولمدیغندن محاربات واقعه‌ده اوق وقلیج وبچاق وحربه ومزراق وکرز استعمال ایدرلر ایدی .

منجنیقلر ایله قلعه‌لره بیوك بیوك طاشلر آتیلوب دیوارلرینی هدم ایتمك وداخللرینه صپان ایله طاشلر آتمق ویایلی اوقلر وعربه اوزرنده بیوك تمرلی تاتار اوقلری قوللانمق اصول حربیه‌دن ایدی .

آلات وادوات حربیه‌دن محافظهٔ وجود ایچون دمیردن یوزلك طاقارلر وباشلرینه ساجدن مغفر وآرقه‌لرینه زرهلر کیرلر ایدی .

محاربه‌لر دخی برمیدان واسعه‌ده قارشی‌یه طوروب یکدیکرینه تیر ورماح آتمقدن عبارت ایدی .

دشمنی اورمان آره‌لرنده وعارضه‌لی یرلرده صیقشدیروب قلیج قوتیله منهزم ایتمك ویاخود علی الاکثر بغتةً هجوملر کوسترمك خدعهٔ حربیه عد اولنور ایدی .

بوجهتلرله پیاده عسکرندن زیاده سواری ایشه یرامقده بولندیغندن ارطغرل غازینك قوهٔ عسکریه‌سی سواریلردن عبارت کبی ایدی .

ارطغرل غازینك معاصرلری بحثنه کلنجه :

هجرتك (٦٠٠) تاریخندن (٦٨٩) تاریخنه کلنجه‌یه قدر صدمات متوالیه‌یه اوغرامقله برابر ینه آسیا قطعه‌سنده‌کی ملوك اسلامیه‌نك اك قوتلیسی آل سلجوق ایدی .

مصر حکومتی ایوبیلرك وحما وحمص امرای ایوبیه‌نك النده اولوب خلافت اسلامیه دخی خلفای عباسیه‌دن (ناصردین الله ابوالعباس) ك دست اداره‌سنده ایدی .

دیار بکر ایله توابعی (بنی ارتق) ك، اقلیم فارس (سعد بن زنکی) نك، ماوراء النهر طرفلری (سلطان قطب الدین) ك زیر تصرفنده ایدی .

مکهٔ مکرمه‌ده شرفاء بنی ادریسدن (قتاده) واقلیم یمنده شعبهٔ ایوبیه‌دن (سلیمان ابن تقی الدین) وار ایدی .

افریقا واندلس قطعه‌لری ملوك بنی موحدوندن (ناصر الدین) ایله ملوك بنی مریندن (عبد الحق) ك اداره‌سنده ایدی .

پاپالق موقعنده (اوچنجی اینوسان) واوندن صکره (اوچنجی هونوریوس) بولنوب فرانسه قرالی (ایکنجی فلیپ)، انکلتره قرالی (ژان)، اسقوچیا قرالی (ایکنجی

الکسـاندر)، پورتکیز قرالی ایکنجی (الفونس)، ناپولی قرالی (فره‌دریق) ایدی .

قاستل ایالتنده (برنجی آلفونس)، اوراغون قطعه‌ـ سـنده (ایکنجی پیر)، آلمانیاده (دردنجی اوتون) ایله (ایکنجی فره‌دریق)، لهستانده (ایکنجی قاسمیر)، مجارستا ـ نده (ایکنجی لادسلاس)، دانیمارقه‌ده (بشـنجی قاتو)، اسوجده (ایکنجی اسورکر)، روسیه‌ده (ایکنجی جورجی)، بوهمیاده (دردنجی اولادسـلاس)، وندیکـده (هانری داندولو) بولنیور ایدی .

اسـتانبولده لاتین قومنه منسـوب اولان فرنکلر (شرق ایمپراطورلغی) نامیله برحکومت تأسیس ایتدکارندن روم ایمپراطورلری برآزالق اناطولی یقاسنه کچوب ازنیق ومغنیساده بولنورلر ایدی .

زمان ایسـه زمان تعصب اطـلاقنه سزاوار اولوب عداوت دینیه اورته‌لغی هرج ومرج دائمی ایچنده بولندیر. یور ایدی .

اسـپانیا وفرانسـه وپورتکیزك اسـلام النده بولنان

ایالتلریله کذلك مسلمانلره تابع اولان مینورقه مایورقه ساردنیا سچلیا مالطه قبریس کبی بعض محللری استرداد ایلمك خرستیانلرجه اعز مقاصد حکمنه کیردیکیچون مهاجمات ومحاربات خونریزانه‌نك آردی آره‌سی کسیلمز ایدی .

ایشته بو فساد وانحلال دائمی زمانلرنده قوجه ارطغرل آسیانك برکوشه‌سنه چکلمش ویالکز مملکتنك اعمارینه واهالیسنك ترفیه حالنه چالشمقده بولنمش ایدی .

ارطغرل غازینك اجدادینه دائر اولان روایات ومعلومات تاریخیه پك مختلفدر .

بز بوراده شو روایات ومعلوماتك خلاصه‌سنی عرض ایده‌جکز . شویله‌که :

تاریخلردن مقتبس معلوماته کوره مؤرخین جد عثمانیانی نوح (ع م) ه ایصال ایچون چغتایجه برطاقم اسامی بیان ایتمشلر ایسه‌ده اونلرك کیم اولدقلری وهانکی محلده بولندقلری حقنده خبر صحیح ویره‌مامشلردر .

بو سببله بونلردن برقسمی بلخ وبخارادن جنکیزك ظلمیله ترك دار ودیار ایلمش برعشیرت بکی مثللو سلیمان شاهك ماهاندن کلدیکنی وبعضلری ارطغرلك رومه

کیردیکنی و بر آزی دخی عثمان خانه طبل وعلم و یرلدیکنی یازدقلری تاریخلر ایچون مبدأ اتخاذ ایتمشلردر .

(کنه الاخبار) ارطغرل غازینك اجدادینی شـویله کوستریبور :

ارطغرل ابن سـلیمان شـاه ابن قیا الب، قزل بوغا، توقتمور ابن باسـاق، حجندور، طوراق، قان خان ابن بانصـو ابن یاراح ابن بای بك ابن طغرا ابن طوغمش ابن کوچ بك ابن ارطوق ابن قماری ابن چك تمور ابن طـوراح ابن طـومان ابن باش بوغا ابن قزل بوغا ابن جحور سینه ابن یابسـوا ابن سـونج ابن جای بوغا ابن قورتلمس ابن قـورچا ابن باچـق ابن توباس ابن قره اوغلان ابن سلیمان شاه ابن قارخالو ابن بوزلو خان ابن باتیمور ابن تورمش ابن کوك الب ابن اوغـور ابن قره خان ابن قایی خان ابن ادیب تاقوی خان، ایولجـه خان قرق ایکنجی اتاده عیسی بن اسحاق که اورادن حضرت نوحه رسیده اولیور .

نشانجی محمد پاشا تاریخنده، کلشن خلفاده، چشمی زاده رشیدك تاریخ مختصرنده اسامیء مذکورهنك طرز تحریرنده بعض کونه مباینت ومخالفت کوریلیور .

(درر الاثمار) ده آل عثمانك بر قحط وغلا اثناسنده

حجاز ومدينه‌دن قرەمان ديارينه كلمش بر قبيله اولمق اوزره كوستريليور ايسه‌ده (تاج التواريخ) بورأيى شايان اعتماد كورمیور .

بعض مؤرخين دخى آل عثمانك اسمعيل (ع م) زماننده ملك مهانه هجرت ايليان (نبى قطورا) نسلندن اولديغنى بيان ايديیور .

بورأيده بولنانلر (اخر مايملك امرامتى بنو قطورا) حديث شريفنده‌كى نبى قطورادن مراد آل عثماندر ديورلر .

شرف‌الدين ابن شمس الدين كردى تأليف ايلديكى (شرفنامه) ده قاضى احمد غفاريدن و (عالم آرا) دن نقلاً عثمانيلرك اجدادنى سلجوقيلرك اجداديله برلشديره‌رك تحرير ايليور .

(مرأت كائنات)ده اجداد عثمانياندن قايى خان (عيص بن اسحاق)ك اوغلى اوله‌رق كوستريليور. شوقدر واركه عيص بن اسحاق ماوراء النهره رحلت وانتقال ايتميوب ارض كنعانه عزيمتله اوغللرى اورالرده تناسل وتكثر ايتدكلرندن بورأيى بعضلرى ضعيف كوريیورلر .

مع مافيه مناقب وقصص انبيايى حاوى اولان كتابلرده طوائف اكرادك اسمعيل (ع م) دن تشعب

ایتدکاری محرر ومحکی اولمسنه نظراً قایی خانك حضرت اسمعیله نسبتنی اکثر مؤرخین یازییورلر .

(قوطورا) ابراهیم (ع م) ك جاریه‌سی اولوب بونك اولادندن بعضلری ماوراءالنهره انتقال ایلدکارندن آل عثمانك اسماعیل بن ابراهیم نسلندن اولدیغی روایتی تأیید ایدییور .

ذاتاً سطح ارضده بولنان انسانلرك اساساً یکدیکره اتصاللرینه کوره آل عثمانك بو روایات مختلفه وجهله هم نبی قطورادن وهم ده عیص بن اسحاقدن منشعب اولمسنه احتمال ویریله بیلیر .

حتی هر شخصك بیله بشریت ایجابجه نسلنك بونلره منتهی اولمسی ادعاسنه حقی اوله بیلیر .

غازی ارطغرلك پدری سلیمان شاه سلجوقیلرك بلخ و بخارا حوالیسنده واقع اولوب اورال دکزینه منصب اولان (آمویه) نهری جهتندن فرجه یاب اولان شعبه‌سندن سلطان ارطغرلك قزینی الدیغندن ارطغرل غازینك سلجوقیلرك نسبنه قاریشدیغی نشری چلبی (جهان نما) سنده بیلدیرییور .

عربجه یازیلان آل عثمان تاریخنده اجداد عثمانیاندن اولاً روم ممالکنه کلوب انقره جوارنده قره‌جه طاغ

کنارنده ایکی بیك بش یوز کشی ایله اسکان ایدن ذاتك (قپق الب) اولدیغی کوستریلیورکه یکرمی دردنجی اتاده اوغوز خانه رسیده اولیور .

بعضلری (قپق الب) ك اوراده انتقالی (٦٥٦)ده وقوعبولدیغنی کوستریور ایسهده اکثر مؤرخین تاریخ مزبوری (٦١٦) ویاخود (٦٢٨) اولمق اوزره قید ایدییورلر .

بعض مؤرخین‌ده سلیمان شاهك میلادك (١٢٢٤) وهجرتك (٦٢١) ویاخود (٦٢٠) سنه‌لرنده توابعیله اخلاط صحراسنه کلدیکنی و یکرمیییل قدر اوراده خیمه نشین اولدقدن و برمدتجك قونیه پادشاهنك خدمتنده بولندقدن صکره عربستانه کیتمك اوزره (٦٢٨) ده رقه مضافاتندن جعبر قلعه‌سی پیشکاهندن جریان ایدن نهر فراتدن کچر ایکن غریقاً وفات ایتمکله اوراده دفن اولنه‌رق الیوم مقبره‌سنه (مزار ترك) دینلدیکنی یازییورلر .

تفصیلی شویله‌درکه :

هجرتك آلتی یوز اون درت و اون بش سنه‌لرنده جنکیزك خروجیله (قره قریم) دن حرکت و جیحونی کچوب خورازم وخیوه حوالیسنه مواصلت ایلدیکی

اثناده سلیمان شاه کندی عائله‌سی وقرق اللی بیك قدر وطنداشلری ایله ایران حوالیسنه کلمشلر ایسه‌ده تاتارلرك هجوملرندن و یانلرنده‌کی دواب وخیولك کثرتی جهتیله اورالرده تعیش ایده‌مدکلرندن طـولایی (وان) شهرینه قریب بحیره‌نك ساحل جنوبنده واقع اخلاط صحراسنه کلمشلر ایدی .

وان (سمیرامیس)ك بنا کرده‌سی اولان برشهر قدیم اولوب اول وقت کثرت معموریت وثروتله شـهرت یاب ایدی .

سلیمان شـاه اخلاطده کردلر وارمنیلر ایله اختلاط ایده‌مدیکی کبی تاتارلردن احترازاً تکرار وطنلرینه عودته دخی بردرلو جسارت ایلیه‌مدی .

بناء علیه بالضروره عربستان چـوللرینه چکیلوب کندیلرینـه مناسب اراضی ارامق اوزره بروجـه محرر فراتدن کچر ایکن دوشه‌رك وفات ایلمش ایدی .

وفاتنی متعاقب اوغللرندن (سنقورتکین) و (کون طوغدی) شرق طرفنه عودت ایلدکلری مثللو ارطغرل ودوندار دخی سـلطان علاءالدین سلجوقینك خدمتنده بولنمق اوزره انقره طرفنه چکیلوب قره‌جه طاغده قرار ایتمشلردر .

سلیمان شاهك برادری (کوندز الب) عربستانه کتمشدرکه (شام ترکمانی) دینیلان عشائر کوندز البك توابعندن چوغالمشدر .

بو حاله کوره عربجه یازیلان آل عثمان تاریخنده بیان اولنان کوندز الب بریة الشامه کیدن بوکوندز الب اولوب بو تاریخی یازان ذات دخی حوالیء مذکوره اهالیسندن اولدیغندن احتمالدرکه آل عثمانك اجدادینی بوصورتله شام بریه‌سنده اقامت ایدن کوندز البه نسبت ایله روایت ایتمش اوله .

الحاصل آل عثمان حقنده تاریخلرده تصادف ایدیلان روایات مختلفه اساساً اوچ قسمه آیریلور .

برنجی روایتك نتیجه‌سندن آل عثمانك ابتداسی قوم عربه نسبت ایدلمك ایچون حجازدن بنی جرهم قبیله‌سندن قحط ملابسه‌سیله ماهانه عزیمت ایتدکاری یازلدیغی اکلاشیلیور .

ایکنجی روایته نظراً جامع التواریخ قولنجه (یافث بن نوح)ك که مغول لساننده (ابولجه خان) دیرلر اولادندن (میسك)ك درت اوغلی اولوب برنجیسی

(قره‌خان) ایکنجیسی (اورخان) اوچنجیسی (کرخان) دردنجیسی (کوج خان) ایدی. قره خانك اوغلی (اوغوز خان) ابراهیم (ع م) ایله معاصر ایدی.

اوغوز خانك حفیدلرندن (کرخان) ك اوغلی (قایی خان) ك سلاله‌سندن (قیا الب) ظهور ایتمش ایدی‌که ارطغرل غازینك پدری سلیمان شاه اونك اوغلی ایدی.

«سلطان عثمان غازی» لسان حماستندن صادر اولان برشعرده شویله دیمش ایدی:

«مشاهیر اسلامك آلتنجی جزؤینه مراجعت»

(عثمان ارطغرل اوغلی سین)
(اوغوز قره خان نسلی سین)
(حقك برکمتر قولی سین)
(اسلامبولی آچ کلزار یاپ)

اوچنجی روایت اجداد عثمانیانك عیص بن اسحاقه نسبت ایدلمسی وقایی خانك دخی لسان مغولده عیص معناسنه آلنمسی ماده‌لرینه دائردر.

اکلاشیلیورکه آل عثمانك قوم عربه نسبتی حضرت

ابراهیمك جاریه‌سی قطورانك اولادندن ویاخود حضرت اسمعیلك حفیدی جرهمیدن قایی خان یعنی عیص بن اسحاقك ظهورندن طولاییدر .

ادریسی (هشت بهشت) نده قایی خاندن مراد عیص ابن اسحاق اولوب اوندن اوته‌سی آلتمش اوچنجی مرتبه‌ده نوح (ع م)ه منتهی اولور دیور .

حال بوکه (جامع التواریخ) صاحبی رشیدالدینك قولنجه قایی خان کرخانك اوغلی اولوب اوده اوغوز خان احفادندندر .

اوغوز خان ایسه حضرت ابراهیم زماننده مشهور برپادشاه ایدی . قایی خان حضرت اسحاقك اوغلی اولنجه کرخان حضرت اسحاق اولمق لازم کلیرکه بو تقدیرجه اوغوز خانك دخی حضرت ابراهیم اولمسی اقتضا ایدر .

لکن اکثر مؤرخین وبتخصیص ابن حسن جان قایی خانك اجدادینی شرقدن غربه یعنی ماوراءالنهردن بری‌یه خوارزم طرفلرینه وقایی خانیده ایران جهتلرینه رحلت وانتقال ایتدی دیرلر .

اکر قایی خانک عیص ابن اسحاق اولدیغی محقق اولیدی اونلرك کتابلرنده‌ده ابتدا حجازدن ماوراءالنهره عزیمت وبعده ایرانه معاودت ایلدکاری یازیلور ایدی .

هر نه حال ایسه ارطغرل غازینك نسب وحسبی حقنده التقاط ایده بیلدیکمز معلومات وروایات تفصیلات مختلفهٔ مشروحه‌دن عبارتدر .

صوڭ

مشاهیر اسلام

محرری : حمید وهبی | جزؤ ۲ | طابع وصاحبی : مهران

{ سلطان عثمان غازی }

بنای عظیم سلطنت سنیه‌نك مؤسس ابدی الاشتهاری سلطان عثمان غازی ابن ارطغرل غازیدر .

جالس مقام امارت اولدیغی وقت قوت ومکنتی جزؤیاتدن عبارت ایکن آز زمان ایچنده آفتاب عالم افروز کبی بونجه بلاد وممالکی ضیای شمشیر قهرمانانه‌سیله اشراق ایتمسی اعاظم ومشاهیر اسلام آره‌سنده کندیلرینه بحق برموقع مستثنی قزاندیرمشدر.

کثرت حماست، علوهمت، ثبات ومکانت، سموحمیت، مکارم اخلاق کبی برچوق مزیات وفضائل عالیه ایله متحلی ومتصف بروجود نادر ایدی .

مشاهده‌سندن ارسلانلرك بیله لرزه‌ناك دهشت اولدیغی چهره‌سی مدور ، نظر اعدایه قارشی برر قوس بلا شکلنده کورینان قاشلری چاتیق، رنکی اسمر، مصدر بسالت اولان صدری واسع، وضع وحرکت دلیرانه‌سیله الك بیوك پهلوانلری مفتون ایدن قامتی متوسط ایدی.

(٦٥٦ سنهٔ هجریه‌سنده مهد آرای وجود اولمشدر .

اوان جوانیسنی پدرلری مرقومك حمایه وتربیه‌سی آلتنده کچیرمش ومرحومك خاتمهٔ ایامنده اشتداد ضعف هرم ملابسه‌سیله یدی سنه قدر وکالةً خدمات حربیه وسیاسیه‌ده پك بیوك یارارلقلر کوسترمشدر .

بو جهتله ارطغرل غازینك وفاتندن صکره عثمان بك قونیه پادشاهلغی طرفندن (٦٨٣)ده موقع پدره کچیرلمش واراضیٔ موجوده‌سی اوزرینه بعض محللر ضم وعلاوه قلنمشدر .

برمدت استکمال سعادت داخلیه ایله مشغول اولمقده ایکن اینه‌کول حاکمی (نیقوله) نك عثمان بکله رقابته قالقیشه‌رق مهاجمه تشبثنده بولندیغی خبر ویرلدیکندن بك یوزیکرمی قدر سواری‌یی بالاستصحاب سنهٔ مذکوره موسم بهارنده اینه‌کوله متوجهاً سکوددن حرکت ایلدی .

نه‌چاره‌که مقدارلرنده‌کی جزؤیت وخصمنك قوتنده‌کی کثرت ایلك صدمه‌ده مغلوبیتی انتاج ایتدیکیچون عودته مجبور اولدی .

فقط آره‌دن آز بر وقت کچر کچمز درت یوز اللی

قدر غایتله کزیده آتلی ایله تکرار نیقوله‌نك اداره‌سنده‌کی (قره‌جه حصار) ه بغتةً هجوم ایدرك اخذ ثار وانتقام وبرخیلی مواشی واغنام اغتنام ایتدی .

شو غالبیت نیقوله ایله متفقلرینك حدت وشدتلرینی موجب وآتیده باشلرینه برداهیهٔ دهیا کسیلمك استعدینی کوسترمکده اولان بکی وعشیرتنی بتون اورته‌دن قالدیرمق فکرلرینك حصولنی مستوجب اولدیغندن هرطرفدن کلان امدادجیلرله اینه‌کول صحراسنده دهشتلی بر اردو قورلدی .

عثمان بك ایسه دشمنك بوترتیباتنه قارشی همان عموماً خلقی جهاده دعوت ایله طوپلادیغی عسکری مستصحباً استقباللرینه چیقدی .

فریقین (اکیزجه) دینیلان یرده یکدیکریله تلاقیلرنده محاربه‌یه باشلادیلر . متفقین اردوسی عثمانلیلرك صولت غضنفرانه‌سنه طیانه‌مامشلر وبکك برادرینی شهید ایتمکدن بشقه برشیٔ یاپه‌میه‌رق منهزماً فراره مجبور اولمشلردر .

بوتأدیب ایچه وقت اورته‌لغك سکوننی تأمین ایده‌بیلمش ایسه‌ده بونلری لایقیله بالتنکیل مملکتلرینك ضبط

وتسخیری بکجه اقدم مقاصد حکمنه کیردیکندن بیك سواری واو نسبتده پیاده عسکری جمع ایله ینه اوزرلرینه یوریدیکه وقعه‌نك اوان جریانی (٦٨٧) فصل بهارینه مصادف ایدی .

محاربات وقعه‌ده دشمن دوچار کمال پریشانی اوله‌رق قره‌جه حصار حاکمی اسیر دوشدیکندن عثمان بك حاکمی بعض اشیای مغتنمه ایله برادرزاده‌سی (اق تیمور بك) ه ترفیقاً (سلطان غیاث الدین مسعود بن کیکاوس) ه کوندردی .

سلطان بومظفریتدن فوق العاده محظوظ اولمش وعثمان بکه اسکی شهر سنجاغنی ویردیکی کبی استقلال حکومتنه نشانه اولمق اوزره بعض هدایا ایله برلکده — طبل ونفیر وعلم وشمشیر — دخی کوندرمشدر .

عثمان خانك دائرهٔ حکومتنك اتساعی وبنیان رصین الارکان اداره‌سنی اساس عدل واحسان اوزرینه قورمسی (طورسون) فقیهك ویردیکی جواز وجهله (٦٨٨) رجبنك ایکنجی جمعه‌سنده قره‌جه حصارده نامنه خطبه اوقونمق شرفی کندیلرینه احراز ایتدیرمشدر .

بوندن صکره عثمان خان قره‌جه حصاردن فك

روابط اقامت واسكى شهرى مقر حكومت اتخاذ ايلدى .
اسكى شهره مواصلتندن صكره كرميانليلر ايله عساكر عثمانيه بيننده بر مقاتله وقوع بولمش ونسيم ظفر جانب عثمانيانه وزان اولمشدر .

(كوينوق) و(طراقلى) جهتلرينك ضميمهٔ ممالك ايدلمسى لازم كلديكندن (٦٩١) ده بيك بش يوز قدر آتلى يى بالاستصحاب بر سهولتلى كچيددن سقريه نهرينك اوته يقاسنه كچديلر .

(صورغون) قريه‌سى اهاليسى خانك امين ومتعمدى اولان (صمصه) چاوش واسطه‌سيله اطاعت وانقياد ايتمش ايسه‌ده كوينوكليلر روى تمرد كوستردكلرندن ايديلان هجومده قريه احراق اولنمش واونى متعاقب (طراقلى يكيجه) دخى تسخير ايدلمشدر .

عثمان خانك كتدكجه كسب قدرت وسطوت ايتمكده بولنمسى روم امراسنجه جالب اهميت واضطراب اولمقده ايسه‌ده تكرار قليجنه قارشى طوزمغى يكده مصيب كورمامارله يار حصار حاكمنك قزيله ازدواج ايتمك اوزره بولنان بيلجك حاكمنك دوكوننه دعوت ايله سوء قصد ايتمكه قرار ويرديلر .

بو قراردن خانك اصدقاسندن خرمن قیا حاکمی کوسه میخائل خبیر اولور اولمز ایشی خفیاً بیلدیردیکی صره‌ده امر دعوت دخی وقوع بولدیغندن خان اجابت وفقط اونلرك حیله‌لرینه حیله ایله مقابله ایتمك ایچون سکسان قدر دلاوری عجزهٔ نسوان قیافتنه قویوب وحیوانلری چکمکه واشیا محافظه‌سنه مأمور ایدوب برخیلی عونه و آتلی ایله محل جمعیت اولان (چاقر پیکار)ه عزیمت ایتدی .

بیلجك ویار حصار حاکملری استقبالنه چیقدقلری اثناده خان اشیاسنك قلعه داخلنده محافظه‌سنی بیان ایتملریله اونلرده مع الممنونیه موافقت ایتدیلر .

وقتاکه کیجه‌لین هرکس نشوهٔ بنت العنبله بدمست اولدیلر. قلعه داخلنده بولنان قاری قیافتنده‌کی شجعان اورتالغه خالی بوله‌رق قلعه‌یی ضبط ایتدیلر .

صباحلین ازالهٔ خمار غفلتله اوغراشان بیلجك حاکمی کیفیته مطلع اولنجه همان دوکون میدانینه طاغلمش اولان عسکرینی عثمانلیلر اوزرینه صالدیرمش ایسه‌ده عثمانلیلرك مقابلهٔ نخستیننده جمعیتلری تارمار وکلین قید اسارته کرفتار اولمشدرکه مؤخراً مسلمان اولدیغندن (لوءلوءفر) و یاخود (نیلوفر) اسمی ویریله‌رك خانك مخدومی (اورخان بك)ه تزویج ایدلمشیدی .

بو وقعه اوزرینه قهرمان زمان بیلجك ویار حصار طرفلرینی کاملاً یازدهٔ خیول تسخیر و (طورغودالب) قومانداسیله کوندردیکی عسکر ایله اینه‌کولی‌ده بالاستیلا حاکمی نیقوله‌یی اسیر ایتدی.

نیقوله من القدیم خلقی زیاده‌سیله اضرار ایتمش و بر چوق جانلر یاقوب اوجاقلر سوکندیرمش ایدوکندن قتل ایدلدی.

عثمان خانك عمی (دوندار بك) ارطغرل غازینك حین وفاتنده استحصال امارت ایچون اوغراشه‌رق موفق اوله‌مینجه اووقتدنبری خان علیهنده تحرکات وافساداتدن خالی اولمدیغی مثللو دوکون وقعه‌سنده‌ده بیلجك حاکمیله اتفاق خفی عقد ایلدیکی ثابت اولدیغندن وحالیله برافلسه داخلی فسادك آردی آره‌سی کسیلمیه‌جکندن اتفاق عمومی ایله بالضروره قتل ایدلمشدر.

بوندن صکره عثمان خان استانبول ایمپراطورلغنه تابع اولوب معموریت وثروت ایله شهرت یاب اولان (ازنیق)ك فتحنه عزیمت وقلعه‌یی محاصره‌یه مثابرت ایتدی.

بو تشبثك روملری ایاقلاندیره جغنی بیلدیکیچون

(سلطان علاء الدین کیقباد ثانی) نك معاونتنه مراجعت ایتمش وسلطان مسئولنی اسعاف ایله یوله برقوهٔ معاونه چیقارمشدر . فقط وصوللرندن اول ایمپراطور طرفندن سوق اولنان عساکر کلیه ازمید بوغازندن چیقدقلرندن عثمان خان همان محاصره یی ترك ایله عساکر مرقومه اوزرینه ایتدیکی هجومده روملری اول درجه پریشان ایلمشدرکه بو وقعه سنه‌لرجه دللرده داستان اولمش ایدی .

بو خلالده سلطان علاء الدین تبریزده تخت نشین سلطنت اولان جنکیزیاندن (سلطان غازان محمود خان) ك ربقهٔ اطاعتندن چیقمسنه ویرینه کچیریلان (سلطان غیاث الدین) ك دخی اعدام ایدلمسنه مبنی اورته‌لق هرج ومرج ایچنده قاله‌رق آل سلجوقك ممالکی دوچار انقسام اولدیغندن وعثمان خانك شعشعهٔ اقبال وسطوتی ایسه هرطرفی تنویر ایلمکده بولندیغندن شو فترت ارەسنده برچوق بلاد وامصار خلقی سایهٔ عاطفتنه دخالت والتجا ایلمکله سلطان عثمان باکمال استقلال سلطان عثمانیان اولمشدر .

حضرت پادشاه ارتق کشور کشالق لوازمنی اکمال ایچون سواری وپیاده عسکرینك ترتیبات واصلاحاتنه حصر مشغله ایلدی .

بو عسکرلر ایسه او قهرمانلر ایدی که ساحهٔ کیر ودارده بندکلری صافنات الجیادك نعللرینك طاشلره تصادمندن حاصل اولان شرارهلر خطف ابصار وصمصام خون آشاملرندن دوکیلان قانلر درهلری، صحرالری نمونهٔ زخار ایدر ایدی. بعده سلطان ایکی بیك بشیوز سواری ایله بالذات کوپری حصاره اسب ران جلادت اولهرق فتح ایتدی .

کوپری حصاردن مرمرهیه کیدوب اورالرینی ده سرا پا سیف قاهرانهسنه باش اکدیردی .

اخص آمالی ایسه فتحیچون بونجه امکار صرف ایتمش اولدیغی ازنیقی المق ایدی .

شو قدر وارکه ازنیق شهری لاتینلر ایله فرانسزلرك استانبوله مستولی اولدقلری اثناده روم ایمپراطورلرینك برمدت مقر حکومتی اولمق جهتیله غایت معمور ومستحکم واطرافی سازلق وبطاقلق اولدقدن واو اراالق سقریه نهری فیضان ایتمش بولندقدن بشقه قسطمونی حاکمی علی امور بك عثمان غازینك علیهنده روم ایمپراطوریله متفق بولندیغندن شهره هجوم اولنمق صورتی تجویز اولنمیهرق یالکز قارشیسنده واقع طاغده بر قلعه انشا ودرونه (طاز علی) قوماندا سیله یوز کشی اقامه قلندی .

بری طرفده روملر غازینك نیات فتوحات کارانه‌سندن فوق العاده اورکمکده وبونلردن بروسه حاکمی اك زیاده تلاشلر کوسترمکده ایدی.

بناءً علیه بروسه حاکمی امرای مجاوره‌یی دعوت وجلب ایله تشکیل ایتدیکی مجلسده شو مذاکرات جریان ایتدی:

«عثمانلیلر ارتق بورالرده یرلشدیلر. کندیلرینه نه قدر مدارا ایتسه‌ك افکار تجاوزات کارانه‌لرینك منعی قابل اوله‌میور. آتیمزده بیوك بیوك مخاطره‌لر حاضرلنیور.

اکر بز مملکتلرمزك استقبالنی وحیاتمزی تأمین ایتمك ایستیور ایسه‌ك عموماً سلاح مدافعه‌یه صاریله‌رق بونلری سوروب چیقارملی یز!!!»

بوسوزلر اوزرینه هپسی علم افراز حرب ووغا اوله‌رق هرطرفدن کلمکه باشلادیلر.

جناب قهرمان شو ملحمهٔ کبرایی دفع ایتمك ایچون درعقب اعلان جهاد ایله زیر رایت فوز آیتنه بیکلرجه بهادر طوپلادی.

وافاتهٔ وقت ایتمکسزین فئهٔ متفقه‌یی استقباله

چیقوب بروسه حوالیسنده واقع قیون حصار پیشگاهنده دشمن سوریلرینه ملاقی اولدی .

(وقوع بولان غایت قانلی بر محاربه‌نك ابتدالرنده برادری (کوندزالب) ك شمس حیاتی منکسف واونی متعاقب مخدمی (آی طوغدی) نك دخی بدر روانی منخسف اولنجه اردوی همایونی بر ظلمت تأثر واضطراب استیعاب ایدرك پریشان اولمغه یوز طوتدی .)

بو اثناده خاقان جلادت عنوان زخم دار اولمش شیرژیان کبی صوك دفعه ایتدیکی بر هجمهٔ مأیوسانه ایله متفقینك سحاب جمعیتلرینی پاره‌لیوب (بروسه) و (ادرنوس) و (کته) حاکملرینی فرار ایتدیردی .

بقیةالسیوفك هر بری بر طرفه قاچدی .

(اولوباد) ه طوغری قچانلری بالتعقیب کپری باشنه یتیشدیلر ایسه‌ده فراریلر قلعه‌یه کیرمش بولندقلرندن مقابللرنده چادرلر قوره‌رق جمله‌سنی شدتله محاصره وتضییق التنه الدی .

محصورین فدیهٔ نجاة اوله‌رق یانلرنده‌کی کته حاکمنی تسلیم ایتدکلرندن پادشاه کته حصارینه توجیه وجههٔ

عزیمت ایله حصاره قارشی حاکمی — بردار — ایتمکله کته‌لیلر درحال حبل متین مطاوعته اعتصام ایلدیلر .

شـو محاربات (٧٠٧) ده وقوع بولمش وسلطانك شهرت وشـوکت فاتحـانه‌سی طنین انداز اقطـار عالم اولمشدر .

شهنشاه عالی همت بو مظفریات اوزرینه کندی عالمنه چکیلوبده بر مدتجك استراحت ایده‌جك اولسه حاکملرك ینه تزییـد قوت ایله تجدید صـولت ایده‌جـکلرینی بیلدیکیچون غلبات واقعه‌نك ثمراتنی اقتطاب ایلمك اوزره سیف عثمانیان ایله جریحـه‌دار اضمحلال اولمش اولان بروسه‌لیلردن شهری نزع وضبط ایتمکی تصمیم ایلدی .

وبش بیك مردنبرد آزما آله‌رق بروسـه اوزرینه یوریدی .

قلعـه‌نك اوکـنه وارنجـه اورالرینی احراق ایدوب عسـکرینی ایجاب ایدن نقـاط ومواقعـه هجوم ایتدیردی .

کنـدیلری‌ده کشیش طاغی طرفندن قلعه قپوسـنه یناشدیلر ایسـه‌ده فوق‌العاده متین ومستحکم بولندقدن

ماعدا روم ایمپراطوری طرفندن حاکم بولنان (بورساق)ك قوماندا‌سیله بیکلرجه ارباب حرب وضرب ایله مملو اولدیغندن هجوم اولنمیه‌رق محاصره جهتی ترجیح اولندی .

بو سببله قابلوجه طرفلرنده بنا ایتدیردکلری حصارده یوز کشی ایله (آق تیمور بك) ی وطاغ جانبنده یاپدیردقلری قلعه‌ده اول مقدار عسکر ایله (بلبانجق)ی براقه‌رق ولازم کلان اوامر وتعلیماتی اعطا ایلیه‌رك بقیهٔ اردوی همایون ایله یکی شهر جهتلرینه کتدیلر .

اورالرده ایکن دوست ومتفق قدیمی بولنان خرمن قیا حاکمی کوسه میخالی جلب ایله مسلمان اولمسنی تکلیف ایدنجه قبول ایتدیکندن میخال بك وشهزاده اورخان وصالتق الب قوماندالرینه برفرقهٔ عسکریه ویره‌رك قره‌جه حصار طرفندن (چاودار) دینیلان تاتارلر ایله کرمیان فاملیاسنك اتفاقندن ظهوری منتظر اولان شر ومضرتدن خلقی محافظه وحمایه ایلمك مأموریتیله ارسال ایتدکدن صکره کندیلری لبلبجی حصاری جانبنه عزیمت ایلدیلر .

حصارك قربنه مواصلتلرنده حاکمی اهالیسیله برابر پادشاهی استقباله چیقدقدن بشقه اوغللرندن برینك خدمت شهریاریده بولنمسنی رجا ونیاز ایلدیکندن

تمنیسی بالاسعاف لفکه‌یه متوجهاً حرکت ولفکه‌لیلرك ده اطاعتلری استحصال قلندی .

(آق حصار) ه توجهلرنده حاکم واهالیسی اطاعت ایتمدکلرندن چند روز ممتد اولان محاربه‌ده چوغی رهرو وادیٔ ممات وحاکم دخی گرفتار ایدیٔ غزاة اولدی .

اورادن (تکوور بکاری) سمتنه کیدوب اوجهتیده فتح ایتدیلرکه بو فتوحات متسلسله (۷۱۳) ه مصادف ایدی .

بری طرفدن تاتارلر ایله کرمیانلیلرك (قره‌جه شهر) بازارینی یغما ایلدکاری شهزاده اورخانك مسموعی اولنجه فرقهٔ مستصحبه‌سیله اوزرلرینه بالهجوم جمعیتلری تدمیر وچاودار اوغلی اسیر ایدیله‌رك شهزاده بونی واسرای سائره‌یی پدری نزدینه کوندردی .

پادشاه مکارم کردار جمله‌سنی قتلدن عفو ایله علو خصائل کریمانه‌سنی اظهار ایتدیلر .

ایشته سلطان پدرلرینك زمانندنبری سمند غزا اوزرنده دمکذار وبی قرار اولدقلری کبی عمرلری دخی التمشه واصل ومع مافیه ایاقلرنده (نقرس) علتی حاصل

اولدیغندن یکی شهره چکیله‌رك اقچه قوجه وغازی عبد-
الرحمن وقوکراالب ومیخال بکی شهزاده اورخانك رفاقتنه
بالتعیین ایکی بیك قدر سواری ایله (قره‌جیش حصاری)
اوزرینه یوللادی .

روملر مطاوعت ایتمدکلرندن شهزاده اورخان عسکرك
بر قسمنی دره ایچنده پوصویه یاتیره‌رق دیکر قسمنی میخال
بك ایله حصاره مأمور ایتمش وکندیسی بقیهٔ عسکر ایله
اطرافك محافظه‌سنی درعهده ایلمشبدر .

میخال بك فرقه‌سی ایکی کون متمادیاً محاربه ایتدکدن
صکره روملری بالاغفال خارجه چیقارتمق ایچون انهزام
علائمی کوستردیکندن روملر جسارتلنه‌رك تعقیبلرینه
مسارعت ایتدکلری صره‌ده پوصویه اوغرملریله حصارك
حاکمی تلف وقصوری پریشان اولدی .

بو وقعه‌یی متعاقب (ابه صویی حصاری) بالاحرب
فتح اولندیغندن شهزاده قلعه‌لرك امر اداره‌سنی اقچه
قوجه‌یه تودیع ویازدیغی فتحنامه ایله روملردن النسان
اسیرلری سلطان عثمان غازی‌یه اسرا ایلدی .

شهزاده خط حرکتلرنده واقع قاره تکیز حصارینی

ضبط ایتمکی بالتصور اوزرینه کتمش ایسەده حاکمی مقاومته قالقیشدیغندن برقاچ کون بالمحاصره فتح و حاکمی قتل ایدرك وقلعەنك ادارەسنی (صمصه چاوش) ە حواله ایلیەرك (٧١٦) ده بقیهٔ اردوی همایون ایله مظفراً یکی شهرده پدرلرینك یاننه عودت ایتدیلر .

بوندنصکره پادشاه شو وقت آسایشدن بالاستفاده حکام وامراسی ایله استشارەلر ایدرك امور سیاسیه وحربیەیه متعلق پك چوق معاملات واصلاحاتی موقع فعل واجرایه قویدیلر .

یانلرنده اذواق حیات کشور کشالقدن عبارت اولدیغیچون هنکام پیریده بیله بولذته بر درلو غلبه ایدەمیەرك مقدما محاصرەسنه ابتدار ایدیلان بروسەنك تسخیرینی اقدم وظائف عد ایتمش وبناءً علیه (٧٢٥) ده شهزاده اور. خانی الك تجربەلی امرا وبش بیك عسکر ظفر انتما ایله (اطرناز) طریقیله بروسه اوزرینه کوندرەرك (صمصه چاوش) ی ازنیقك تضییقنه واڭچه قوجەیی‌ده ازمید حوالیسنك ضبطنه مأمور ایلمشدر .

وقتاکه شهزادەنك فرقەسی اثنای راهده بالسهوله (اطرناز) قطعەسنی ضبط ایله بروسه پیشکاهنه واردی

روملر بو سفرکی محاصره وتضییقك شدتنی کورنجه نه‌یاپه‌جقلرینی بیله‌مدکلری صره‌ده بر روایته نظراً حضرت پادشاه علتنك اشتدادینه باقمیه‌رق بالذات بروسه‌ده‌کی اردوسنك نزدینه کلمش وشهری ترك ایدوب افراد عائله‌سیله استانبوله کتمك اوزره میخال بك واسطه‌سیله بروسه حاکمنه امان ویرمش ایدوکندن حاکم بو امانی جانه منت بیله‌رك مملکتی ترکله کملیك طریقیله ومیخال بکك حمایه‌سیله استانبوله عزیمت ایلمشدر .

بعض مؤرخین پادشاهك بروسه‌یه کلمیوب شهزاده‌نك حاکمه تکلیف شرائطله بروسه‌یی ترك ایتدیره‌رك کندیسنی بروجه محرر استانبوله کوندردیکنی یازییورلر .

بونك اوزرینه بروسه ضمیمهٔ ممالك عثمانیه ایدیله‌رك سلطانك تمهٔ فتوحاتی اولمشدر .

نه چاره‌که بو ارالق پادشاهك خسته‌لغی تزاید ایتدیکندن شهزاده اورخانی نزدینه جلب ایله وصایا ونصائح لازمه‌یی ایفا ایتدکدنصکره (٧٢٦) رمضاننك اونجی کونی ارتحال دار بقا ایلدیلر .

بروسه‌ده مدفوندرلر .

سلطان عثمان غازی اویله بر زمانده تأسیس سلطنت ایتدیلرکه برطرفدن بشیوز ییللق قوجه بر دولت عباسیه رهین زوال وانقراض اولمش وممالك غربیه ایله اندلسده‌کی حکومات اسلامیه پریشان اوله‌رق عالم اسلام تشتت واضطراب الیم ایچنده قالمش ایدی .

پادشاهك ظهوری بو نوائب و مصائبه قارشی جبر مافات امکاننك حصولنه براعت استهلال عد اولنمش ایدی که حقیقت حالده بو امکانی آل عثمان استحصال ایتمش ایدی .

بناءً علیه پادشاهك عالم اسلامه ایتدیکی خدمتلر تصویر وتصورك فوقنده‌در .

آز زمان ایچنده تحت ظل عادلانه‌سنده مستظل سعادت اولان نفوسك مقداری اوچ یوز بیکدن زیاده‌یه بالغ اولمش ایدی .

ممالکنك وسعتی صاروخان وخداوندکار ایالتلرینك سمت شرقی وشمالیسندن وانقره وبولی سنجاقلرینك جانب غربی وجنوبیسندن بر طاقم شهرلر ایله سقاریه نهرینك آقندیسیله قره دکز کنارندن وشیله وقاندره

وآق بابا و بکقوز و علم طاغی و آیدوس حوالیسیله ازمید نواحیسندن ویالوه اراضیسیله مرمره طرفلری داخلنده بولنان قوجه ایلی وسلطان اوکی واین اوکی سنجاقلریله کوتاهیه لواسنك بر قسمندن عبارت ایدی .

اخلاقی اوان حضرده حلمه، زمان سفرده بطش وشدته مائل وعدل وانصافده نادر الاماثل ایدی .

اوقیوب یازمسی یوق ایسه‌ده طبیعت شعریه‌لری وارایدی .

شوسوزلر لسان حماستندن صادر اولمشدرکه وهلهٔ اولیده قباجه کورینور ایسه‌ده خلاصهٔ مزایاسی حسیات جهانکیرانه لرینك ترجمانی مثابه‌سنده‌در :

کوکل کراسته‌سیله
بر یکی شهر وبازار یاب
ظلم ایلمه رنجبر لره
هرنه ایسترسه‌ك وارياب
اسکی یکی شهری یاری
اینه کوله دکهپواری

قیروب کچوردك کفاری
بورسه‌یی‌ده ییق. تکرار یاپ

قورد اولوب کل کیرسوروبه
ارسلان اول باقمه کیرویه

چار ایدوب هایدی چری‌یه
دل کچیدینی حصار یاپ

ازنیق شهرینه خور باقمه
صقاریه صویی کبی آقمه

ازنکمیدیده آل یاقمه
هر برجنده بر حصار یاپ

عثمان ارطغرل اوغلی سین
اوغوز قاره خان نسلی سین

حقك برکتر قولی سین
اسلامبولی آچ کلزار یاپ

کنه‌دیلری ترکمان کوچبه‌لری ایچنده تربیه اولمش
ایکن طور حکمداریسی آداب ومکانت حاکمیته اعتناسی

قوانین سیاسیه‌یی اجراده‌کی ثبات ومتانتی زمانند‌ه‌کی پادشاهلره بیله غبطه رسان ایدی .

دنیانك براوجندن اجنبی برملکه کلان برفئهٔ جزؤیه ایله نام بااحترامنه نسبةً تأسیس سلطنت ایتمك کبی برامر عظیمه موفقیتی عظمت قدر وشاننه دلیل کافیدر .

قونیه پادشاهی (سلطان علاء الدین کیقباد) دن دفعهٔ ثانیه اوله‌رق کندیلرینه وارد اولان منشوردرکه الآن پایدار اولان استقلال دولته دائردر بروجه آتی تبرکاً وعیناً درج اولنور :

«بسم الله الرحمن الرحیم من برهان امیر المؤمنین علاء الدین کیقباد بن فرامرز السلجوقی ایده الله الملك العلی حمد وسپاس وشکر بی قیاس اول خالق بیچون ورزاق خلیفهٔ ربع مسکون بل رازق جملهٔ مخلوقات وصانع جمیع مصنوعات جل جلاله وعم نواله حضرتنه‌که خلعت خلقتی صفا وصفوت اوزره طینت آدمه کیدروب افسر خلافتی فرق مبارکنه اوروب سریر (انا جعلناك خلیفة فی الارض)

ده متمکن قیلوب جملهٔ ساکنان افلاکی (واذ قلنا للملائکة اسجدوا الادم فسجدوا) خطابی ایله مأمور ایدوب اول خلیفهٔ انامی معزز ومکرم ایلدی. وصلوة نامیات شول حبیب خدا محمد مصطفی علیه التحیة والثنا حضرتنه وچاریار باصفا حضرتلرینه و آل واصحابنه وتوابع ولوا حقنه رضوان الله علیهم اجمعین حضراتنه اولسون که مکتب حکمتنده (وعلم آدم الاسماء کلها) دن مراد انلرك نام شریفلرینك ظهور وانتشاری اولدی هر چند صلب بشریتدن نیجه بیك انبیاء کزین صلوات الله علیهم اجمعین واولیاء سعادت قرین وسلاطین غزا آیینك عدمدن وجوده کلدکلری انك ذات لطیف ودین منیفلرینك شرف شیوعی ایدی لکن صحف رسالت ومنشور خلافت من اول الی آخره مهر نبوت خاتم الانبیاء ایله مختم اولدیغی کبی انك مبارك مقدمی برکاتیله امت عالی نهمتنك سلاطین پاك دینلری دخی سائر ادیان حکامنه متفوق واقع اولوب هر زمانده برصاحب قرانك برلیغ بلیغ سعادت عنوانی (ان الارض لله یورثها من یشاء من عباده) طغراسیله مزین وهروقتده بربختیار جهانك توقیع رفیع عالیشانی (ورفعنا بعضکم فوق بعض درجات) خط دلکشاسیله مبین بیو-ریلوب هر برینك کوش هوشنه صدای (لئن شکرتم لأزیدنکم) وندای (ولئن کفرتم ان عذابی لشدید) ایر

کوریلوب لاجرم مائدهٔ احسـانندن بهره‌ور اولان عباد شکوری صلای رحمتندن دور اولان فراعنه وجبابره‌یه اکثریا مظفر ومنصور اولوب (وهو العزیز الغفور) مفهومیله مقام شکرانده معزز ومحترم اولورلر لهذا تامهر دولت واقبال روز افزونم سپهر سعادت واجلالدن طالع ولامع اولوب نور خورشـید فروغ وجودی السـلطان ظل الله فی الارض پیرامننـده پرضیا وجلوه‌نمـا قیلوب (والله یؤتی ملکه من یشاء) جبه سن قامت پراستقامتمه لایق وارزانی کوروب (ان هذا لهو الفضل المبین) تاج ابتهاجن فرق فرقدان سایه‌مه سزاوار واحری بیوروب مسـند نشینـان (کنتم خیرامة اخرجت للناس تأمرون وتنهون عن المنکر) صدرنده تمکن وامتیاز احسان ایلدی بندخی (الشکر یزید النعم) فحواسیله عامل اولوب (وان تعدو نعمةالله لاتحصوها) اثارین مقدور بشریت واقتضای سـلطنت اوزره مبذول طـوتوب مناصب علیه ومراتب جلیه‌یی اهلنه بیدریغ ایدوب هرکیمسه‌یی قابلیت واستعداد دینـه کوره برمراد قلمق بابنـده تأخیر وتراخی جائز کورمیوب (اعط القوس باریها) قبضه سن اهلنه صونوب ممالك انام وحدود اسـلام ایچره خدمت لازمه اداسن قیلان مبارزان میـدان وغاوغا زیان دلیران معرکهٔ هیجا اولان نامدارلردن قوجه یکتلری ویکانه‌لك ایدنلرك هر

برینه حاللو حالنجه ورتبه ومقادرنجه رعایت وشفقتلر اولنوب مساعئ مشکوره‌لری ضایع اولمامشدر .

واول جمله‌دن مرزبان خطهٔ بید اولان سعادتمند عالیجاه عثمان شاه بن ارطغرل بك خیر خواه ایده الله که کوکب سعادت آیین جبین عزت قریندن تابان ودرخشان اوله‌لی جمیع اقارب سعید العواقب وجمله عشائر وقبائل ایله غزا و مجاهدتی شعار برله مقاتله و پیکاری کار ایدینوب (وقاتلوا المشرکین کافة) مفهومن سرمایهٔ روزکار ایدینوب (قاتلوا الذین لایؤمنون بالله ولا بالیوم الاخر ولایحرمون ماحرم الله ورسوله ولایدینون دین الحق من الذین اوتوا الکتاب حتی یعطوا الجزیة عن ید وهم صاغرون) مدلولن تحقیق واجراسنده تدقیق ایلیوب جرأت وجلادتی آوازه‌سیله عالم پر اولمغین اطراف واکنافدن جانب شریفنه وارنلری (حرض المؤمنین علی القتال) نقدیه‌سیله طویولیوب صدیق وارمالکن راه حقده بذل وفاروق مثال وارین اعلاء کلمة اللهه صرف ایدوب خصائل عثمانیه‌سی جدال شیریزدانی‌یه قرین وفعال رحمانیه‌سی افضال صمدانیه‌یه رهین اولوب خواص وعوام شکران نعمتیله رطب اللسان وکافهٔ انام ارتفاع وارتقاسنه

منتظر ونکران وطینت طیبه‌سی زلال دولت برله مخمر وفطرت لطیفه‌سی عبیر عزتله مبخر اولوب حواس ظاهره وباطنه‌سی حدت ودقتله موصوف وقوت متخیله وانتقالی سرعت وتیزولکله معروف تیغ وسنانی برق خاطف وتیرجانستانی شهاب ثاقب عقلی کامل ورأیی صائب سمند اقبال رام وسلاطین واقبال فرمانبرو غلام قائد ظفر پیشرو وپیك نصرت اوکنجه تیزرو ورجال غیب معین وارواح شهدا قرین فتح مژده رسان وتوفیق همعنان عهد بعید وروزکار مدیدن ابا واجداد عظامزله انار الله بر اهینهم آباء واجدادی رحمهم الله توراندن ایرانه بل اخلاطدن یونانه مهاجرت ومظاهرت طریقن مسلوك طوتوب ایام فرصتده که هنکام غبطتدر مراسم جانسپاریده انواع دقتله دقیقه فوت ایتمیوب سابقا کندولره یورد واوجاق ویریلان محمیهٔ انقره قره طاغندن حوالیٔ این اوکی وخطهٔ بید یعنی سکود ویکی شهردن اسکی شهر واینه کول ویار حصاری وحوالیٔ معموریه‌نك اکثر نواحیٔ معموره‌سنی قوت بازو ایله آچوب ممالك اسلامیه مضافاتنه داخل ایتدیکندن غیری ندکلوکه کروه فجره دمرهم الله وقهرهم (ومکروا ومکر الله والله خیر الماکرین) طبقنجه اکا مکروحیله ایتدیلر کیرو بعنایة الله کندولره راجع اولوب (عسی ان تکرهوا شیئا فهو خیر لکم) اوزره

فوائد عميمه‌سی کندویه عائد اولمغله همیشـه اعدای بدرأی نجل ومنفعل دوشوب علی الخصوص اینه مغولیه دینـان ملعونی حقلیوب تغلب وتسلطی حرب مشرکینه محقق اوله‌لی نفوس خبیثه‌نك ارواح کثیفه‌سی ابدانلرندن کریزان اولوب هر بری مردهٔ بیجان وخانمانلرندن آواره وسرکردان بحار وبیـابانده باش قورترمغـه یارایوب مأیوس ومنکوب پروانهٔ بی پرکبی اوشمع نورانی‌یه قصد ایتـدکلرنجه بال و پرلری منکسر ومنحرف خاك مذلتـه دوشوب (قل لن ینفعکم الفرار ان فررتم من الموت او القتل واذا لاتمتعون الاقلیلا) معنـاسی صدور وظهور ایدوب وکنـدو بختیـارلغیله ورطهٔ هلاکدن نجات بقاسـنه چیقوب انك حقنده زمین وزماندن ندای (لایسـتوی القـاعدون من المؤمنین غـیر اولی الضرر والمجاهـدون فی سبیل الله باموالهم وانفسهم فضل الله المجاهدین باموالهم وانفسهم علی القاعدین درجة وکلا وعدالله الحسنی وفضل الله المجاهدین علی القاعـدین اجراً عظیماً) کاخ صماخ همایونه ایریشـوب وجناب الهیدن (درجات منه ومغفرة ورحمـة وکان الله غفوراً رحیماً) موهبه‌سنه مسـتحق اولوب جانب والای شهنشاهدن دخی (من جاء بالحسنة فله عشر امثـالها) رعایتنه احـق والیق کوریلوب توغ صبح طراز آفتاب علم وطبل ونقـارهٔ پر زمزمهٔ محتشم

تفویض وتخصیص قلنوب لواء اسکی شهردن یکی شهره وارنجه خطهٔ بید ونواحیسیله مجموعاً بر سنجاقلق یر اعتباریله سعادتمند مشار الیهه تقلید ایدوب ویردم وبیوردمکه شولکه مقتضای ذات عدالت سماتیدر مسند امارت وایالتده کمال وقاروسکینه برله تمکن وقرار ایلیوب (اعدلوهو اقرب للتقوی) مفهومن شعار ودثار ایدینوب شر ظالمی مظلومدن دفع وآتش مظالمی روی زمیندن رفع ایتمسنه جد وجهد کوستروب (عدل ساعة خیر من عبادة سبعین سنة) فوائدندن بهر مند اولمغه چالیشوب زمان حکومتده وضیع وشریف غنی وفقیر عالم وجاهل قریب وبعید مسافر ومجاوره جملةً یکسان باقوب دعوالری فصل اولمینجه رتبه ومقادیرلریله مقید اولمیوب شرعه متعلق اموری قضاة اناملہ فصل ایدوب وسیاسته موقوف اولانی بلا توقف یرینه کیتوروب مع هذا الشفقة علی خلق اوزره أراقهٔ دماده صبر ووقاری الدن قومیوب جائزکه اهلاك وافنادنصکره اول شخص مغضوبك ایفاسنده نوعا فائده مشاهده قلنوب هزار حیف وتأسف مفید دوشمیوب فرصت فوت اولمغله باعث ضجرت اوله فاما (ولکم فی القصاص حیوة یا اولی الالباب) وعیدندن انحراف ایتمیه مکرکه ورثهٔ قتل دیتی قصاصدن افضل طوتوب ترجیح ایدهلر اول

حینـده دخی حقوق ایتامی بیقصـور ایفا ایتـدیروب (ولا تقربوا مال الیتیم الابالتی هی احسـان) منهی اوله وسـادات عظام که ثمرهٔ نسب مصـطفوی ونتیجهٔ مقـدمات حسب نبویلردر اصلها ثابت وفرعها فی السماء اوزره معزز ومحترم طوتوب مذاق جانی انلرك رعایتیله شـهد کام ورواق روانی انلرك حمایتی سـببیله سـدره مقام ایدوب رعایت وحمـایه‌لرینی ذخر آخرت اتخاذ ایلیه وعلمای عظام که ورثهٔ انبیادر ابقاء دین متین واجرای شرع مبین انلرك وجود شریفلرینـه منـوط ایدوکن بیلوب (لحوم العلماء مسمومة) مقتضاسنجه خاطر عاطرلرین رنجیده ایتمکدن احتراز ایلیه وطائفهٔ سپاهی‌یه وظیفه واحسان قپولرین کشاده قیلوب افراط وتفریطدن مجتنب اوله ورعایا وبرایا جانبلرینی دخی کماینبغی ملاحظه ایلیوب نه انلرك رسوم عرفیه‌سن دفتر ایله تعیین اولنان کمسه‌لردن منع ونه انلردن زیاده برحبه ناحق یره النمغه جواز کوسـتروب حال متوسـطه رعایت ایده وزراع وحراثی بدایع احـداثدن حفظ وحراست وآسـیب روزکاردن صیانت ایدوب ودایع الله فی الارض امانتدارلغن اهتمام مالاکلام ایله یرینه کتوروب یوما فیوما تعمیر بلاد وترفیه عباددن خالی اولمیوب مقدمات نصفتی منتج سعادت دارین ملاحظه ایدوب ثمرات نهال معدلتی میوهٔ باغ جنت کبی

متجدد ومتضاعف والمغیچون مساعی جمیله صرف ایلیوب بو ابیات خجسته‌نك حبوب معانیسن کشت زار طبایع دهقان جهانده دست نشان ایلیه * نظم * زباغی که پیشینکان کاشتند * پس آینده‌کا میوه برداشتند * چو از بهر ماکشته شد چند چیز * ز بهر کسان ما بکاریم نیز * واحیای امواتده جد بلیغ وسعی بیدریغ ظهوره کتوروب (ومن احيي موتا من الارض فهی‌له دعاوی الارض الله ولرسوله ثم هی لکم منی) مدلولیله طالبنی بهره مند وراغبنی سودمند ایلیوب نواحیٔ بلدانده خالی ومعطل یر قومیوب شن وشاداب قلیویرمسنه همم عالیه سن بذل ایلیه واوقات خجسته ساعاتی ادای فرائض خمسه برله حرب وسلم وتمکن وعزمده توکل تامله کذران ایدوب جنکده لجاجت وصلحده ملایمت صورتلرین مطرود طوتوب رأی ومشاوهٔ مطبوعه‌دنصکره هر قنغیسی که لازم که لوجه الله وتبعاً لرسوله فرصتی فوت ایتمیوب غیرت دین اسلام وفائدهٔ سید الانام ایچون روزوشب چالیشوب تعطیل وتعویقی رواکورمیوب (الجنة تحت ظلال السیوف) مضمونن مجاهدینه بیان ایدیروب (ولاتحسبن الذين قتلوا فی سبیل الله امواتا بل احیاء عند ربهم یرزقون فرحین بما اتاهم الله من فضله) فضائلندن قاچنمیوب (وجاهدوا

فی سبیل الله حق جهاده) حقوقنك استیفاسن عطیهٔ عظمی ووسیلهٔ مقاصد دین ودنیا بیلوب توقف واهالی روا کورمیه ومال غنایمدن خمس شرعی اخراج ایتدکدن صکره غزات نصرت شعاردن پیاده وسواره بحسب استحقاقهم توزیع وتقسیم ایلیوب هر برینك حصهٔ شرعیه سن ایفا ایلیه وقتلایی میدان جهادده یقوب الان مبارزلرله (من قتله قتیلا فله سلبه) حدیث شریفی ایله عامل اولوب نفایس امتعه دن اولدیغی تقدیرجه اقچه سز آلمیوب بی وجه طمعدن زیاده محترز ومجتنب اولوب حقوقی مستحقینه واصل ایلیه وخزائن واموال حکام لئام اعدای بد فعال ندکلو اولور ایسه دفتریله بیت المال خاصه یه ضبط ایتدیروب بر اقچه وبر حبه خارج قودرمیوب جواهر واقمشهٔ متنوعه دن لایق احتشام سلطنت اولان غلمان وجواریٔ مرغوبه برله جناب سلطنت مآبه روانه ایلیه ودروع واسلحه اقسامندن منتخبلرین بشقه طوتوب غیریسنی وقت حاجتده بلا وظیفه واران غازیلره ویروب صفوف رجالی مرتب ایلیه وشایدکه احتیاج چکیله دیو ذات ستوده صفاتکه مخصوص کوندریلان ایکی بوغچه جبه ودیبای رومی والاجهٔ مصری وچاتمه قطیفهٔ پلنکی وبر قبضه التونلی قلیچ وبر بدوی سمند مستمند جندیانه

سمیین رخت جماقیله یوز بیك درهم نقدیدن غیری بیك
نفرجبه وجوشن وایکی بیك قبضه کمان اللیشر اوقیله مملو
جعبه‌لری برله وبیك بشـیوز قپه‌سپر واوچ بیك قبضه
قلیج وخنجر وایکی قطـار دوه یوکی سنان خصم ستان
مربوطاً کوندریلوب عمدة الاعیان قره‌جه بلبان چاوش
زید قدره‌دن بر موجب دفتر اخذ ایدوب لازم اولدقده
غزات نصرت آیاتدن دریغ ایتمیوب سبیل جهادی مفتوح
قیله‌سن ورسم بوغجه وتشریف وشـاقان خاصـه وعشر
بوابیه ورسم بیتی ویرلیغ وعادات پروانه دار وصـدسهٔ
دفترونویس ومفاوضهٔ طغرایی وطعمه خواهی بازو یوزو
پیشـکش نوروز وشرفات سالیـانه وسلامانهٔ ملوکانه‌دن
بالجمله شـان سعادت نشـانکی فارغ البال ومضی الامال
قیلوب خاطر وعاطریکه اول بابده جزؤی وکلی نسـنه
ایرکیرمیوب دائما حضـور قلبله اوغواجقلغنه عون الهی
ومعجزات رسالتپنـاهی تأییدی وحاضر وغائب ارنلرك
ظـاهر وباطنی همتلری وبنم خیر دعام برله کنـدوکه
بدرقه وقفـادار ملاحظه ایلیه (ادعـوا ربکم تضرعا
وخفیـة) کلماتن دوش وکردنکه حمائل صـالوب (حسبی
الله ونعم الوکـیل) ورد‌ینی تذکار (نعم المولی ونعم
النصـیر) ذکرینی تکرار قلمقدن خالی اولمیوب (ان الله
اشـتری من المؤمنین انفسـهم واموالهم بان لهم الجنـة

یقاتلون فی سبیل الله فیقتلون ویقتلون وعدا علیه حقا فی التورية الانجیل والقرأن) معامله‌سنك رجحی ایله سودمند ومحصل المرام (واولئك هم الفائزون) توفیقیله موفق وشادكام اولوب دوام دولتم بقاسنه دعا ایتمكده مساعئ جمیله ظهوره كتوروب خدمات لازمه‌یه قیام كوستره تحریرا فی اوائل شهر شوال المكرم سنه ثمان وثمانین وستمائة بمقام قونیه.»

صوكـ

مشاهیر اسلام

محرری : حمید وهبی | جزؤ ۳ | طابع وصاحبی : مهران

مؤلف قاموس فیروز آبادی

—

فیروز آبادی شـدت دها وحدت ذکاسی عقلاره وله ودهشت ویرن اعاظم وافاخم علمادندر .

وجود نادری علوم وفنون شـتانك کتابخانهٔ ذی حیاتی اطلاقنه شـایان اولوب عصرینك من کل الوجوه فریدی ایدی .

قوهٔ حافظه، اتساع فکر، سرعت انتقال، فرط ذکا، جودت قریحه، جزالت مقال کبی هر بری برعالمی تزیین ایدن برچوق فضائل ومزایای برگزیده‌یی جامع برنحریر بی‌نظیر ایدی .

مؤلفات وتصانیف جلیله‌سی پك چوق ایسه‌ده آثار مذکوره‌نك اك مشهوری اولان قاموس جناب علامه‌نك نام نامیسنی دنیانك هر طرفنه ایصال وشایع ایتمشدر .

اسم فاضلانه‌لری (محمد بن یعقوب بن محمد بن یعقوب بن ابراهیم بن عمر بن ابی بکر بن محمود بن ادریس بن فضل‌الله بن اسحاق ابراهیم بن علی بن یوسف الشیرازی)در .

کنیه‌لری (ابوطاهر) ولقبلری (مجدالدین)در. سلسلهٔ نسبلری حضرت صدیقه پیوسته‌در .

مسقط رأسلری اقلیم ایرانده شیراز ایالتنده واقع فیروز آباد بلده‌سی ملحقاتندن (کاز رونی) قریه‌سیدر. بناء علیه کندیلرینه اصل (کاز رونی) دینلمك لازم کلیر ایکن بین‌الناس فیروز آبادی دیو شهرت یاب اولمشلردر.

هجرتك (٧٢٩) سنه‌سنده دنیایه کلمشدر .

شارح قاموس (ابوالفیض محمد مرتضی‌الحسینی) نك روایتنه کوره یدی یاشنه وارنجه‌یه قدر قرآن کریمی ازبرلمشدرکه بو یاشده بولنان برچوجقده بویله ذهنلرده طورغنلق ویرن برقوهٔ حافظه‌نك وجودی حقیقهٔ غرائبدن معدوددر .

پدرلری‌که علمادن ایدی چوجقده بواستعداد خارق‌العاده‌یی کورنجه کندیسنی او وقت دارالتعلیم ومنشأ علما حکمنده اولان شیرازه کوتورمشدر .

چوجق سکز یاشنده ایکن ابتدا پدرلرندن مقدمات علومی تدرس وتعلم ایلدی .

مؤخراً مشاهیر علمادن (قوام الدین عبداه محمود) و(محمد بن یوسف الزرندی) دن وسائر کملین فضلادن تحصیل علوم متنوعه ایتدی .

گنج فاضل بوتحصیل ایله شدت هوسنی بر درلو تعدیل وتوقیف ایده‌مدیکیچون اکمال تحصیل ایلمك اوزره اقطار ودیاری گشت وگذار ایلمکه قرار ویردی.

وبوقرارك نتیجه‌سی اوله‌رق شیرازی ترك ایله بغداده عزیمت ایلدی .

بغدادده نظامیه مدرسی دینیلان (قاضی شرف عبداه بن بکتاش) که مضمار علومده حائز مرتبهٔ قصب السبق اولمش برفاضل بی‌عدیل ایدی فیرز آبادی‌یی مجلس استفاده‌سنه قبول ایتدیکندن برخیلی مدت دخی قاضیدن علوم نقلیه وعقلیه تحصیل ایتدی .

اوقودیغی شیلری از بر ایتمك معتادلری بولندیغندن هر کیجه ایکی یوز سطرلق مسألهٔ علمیه ازبرلمدکجه اویومز ایدی .

بوزمانه قدر فیروز آبادینك تحصیلی کندیسنی بحق فحول زمره‌سنه ادخال ایتمش وهر طرفده مشار بالبنان اولمشدر .

حاکم بغداد (ابن اویس) علامه‌نك مفتون فطانت عالمپسندانه‌سی اولانلردن ایدی .

بو مثللو نوادر روزکار علی الاکثر اقطـار و بلاد متعدده‌یه سیر وسیاحت ایله کمالات مکتسبه‌لرینی وسعتلند-یرمك اعتیادنده بولندقلریچون فیروز آبادی‌ده علمای ایران وعراقك ریاض تدریسندن اجتنا ایتدیکی کلد-ستهٔ معارف ایله بردرلو قناعت ایده‌میه‌رك برسفر دورا دوری باتصمیم بغداددن چیقدی .

وشرق، هند، سوریه، مصر، حجاز قطعه‌لرینی کزه‌رك مکتسبات جدیده‌سیله مرقاة علوم وفنونك صوك قدمه-سنه ارتقا وصعود ایلدی .

شامده بولندیغی اثناده مشاهیر محدثیندن (ناصرالدین ابو عبدالله محمد بن جهیل)دن اوچ کون ایچنـده صحیح مسلمی بطریق الضبط قرائت ایدرك عادتك فوقنـده برذکاوت کوسـترمشدرکه کندیسی بوغریبه‌یی لسـان فصاحتندن صادر اولان شوشعرده بیان ایتمشدر :

قرأت بحمدالله جامع مسـلم
بجوف دمشق الشام جوف الاسلام
علی ناصرالدین الامام ابن جهیل
بحضرة حفاظ مشاهیر اسلام
وتم بتوفیق الاله وفضـله
قرأة ضبط فی ثلاثة ایام

اثنای دور وسیاحتنده حکمداران زمانك فوق‌العاده احتراملرینه، اعزازلرینه مظهر اولور ایدی.

اذربیجان حکمداری (شاه شجاع) ومصر سلطانی (اشرف) زیاده‌سیله توقیرلر کوسترمشلر وعطیه‌لر ویرمشلردر.

(تیمور) بیله جناب فاضلك عظمت کمالنه حیران اولمش ومستغرق انعام واکرامی ایتمشدر.

ییلدیرم بایزید دورنده بروسه‌یه کلدیکی وقت پادشاه قدردان علامه‌یی دفعاتله حضورلرینه جلب ایله بذل عطایای فراوان ایلمشدر.

هانکی حکمدار ایله کورشمش اولسه یانلرنده قالمسنی رجا ایدرلر ایدی.

انجق علامه تتبعات وتعمیقات علمیه‌سنه خلل ونقیصه کله‌بیلمك اعتذارینی بالتمهید سیاحتنده دوام ایلر ایدی.

حجازده اپیجه زمان قالمش وقاموسی اوراده تألیف ایتمشدر.

عاصم افندی مرحومك ترجمه کرده‌سی اولوب بوکونکی کون ایدیء استفاده‌ده کزمکده اولان قاموس اصل قاموس دکلدر.

اصل کتاب قاموس (اللامع المعلم العجاب الجامع بین المحکم والعناب) نامیله التمش جلددن عبارت اوله‌رق

حجازده تألیف ایلدکاری کتابدرکه بو یله بیوك بر کتابك تداولی متعسر ومشکل اوله‌جغیچون بعض علمانك واقع اولان نیازی اوزرینه مؤخراً کتاب مزبوردن شمدی الزده بولنان قاموسی تلخیص ایتمشدر .

فیروز آبادی صکره‌لری حجازدن یمنه کچه‌رك تهامه‌ده واقع زبید شهرینه مواصلت ایلدیکه اوزمان زبیدده (ملك اشرف اسمعیل) حکمدار ایدی .

ملك غیاباً فضل وعرفانه عاشـق اولدیغی فیروز آبادینـك ورودندن طـولایی فوق العاده محظوظیتلر کوسـترمش وعهده‌لرینه زبید نیابتنی بالتوجیه (قاضی القضاة) عنوان مفخرتیله قدر ومنزلتلرینی ترفیع ایتمشدر .

بعده سلطان اشرف علامه‌دن تحصیل علمه باشلادی . کون کچمزدیکه علامه یاننده بولنمامش اولسون .

بو محبتك نتیجه‌سی اوله‌رق سلطان کریمه‌سنی فیروز آبادی‌یه تزویج ایتمش ومؤخراً دخی شیخ الاسـلاملق موقعنه کچیرمشدر .

بنابرین متمادیاً نشر انوار فضـل ومعرفت ایله آز زمان ایچنـده زبیـد شهرینی مرکز کمالات ایتـدیکه الآن یمنده معارف مفقود کبی ایکن زبید شهرنده مقتدر علما بولنمسی علامه‌نك سـلسلهٔ تدریسـاتنك مآثر مشکوره‌سندندر .

زبیـدن بر قاچ دفعه ایفـای حج ایچـون حجازه کیدوب کلمشدر .

ملك ایسه علامه‌یی افتراق موقتنه تحمل ایده‌میه‌جك برحالده سور ایدی.

حتی هرسنه حجازه طرف سلطانیدن برینك ارسالی معتاد اولدیغیچون برسنه اووکیلك کندی اولمسی رجاسنی محتوی یازدیغی برتذکره‌یه جواباً ملك علامه‌یه شوجوا. بنامه‌یی تحریر ایلمشدر :

بعدالالقاب .

«ان هذا شیٔ لاینطق لسـانی ولایجری به قلمی فبالله علیك الامار هبت لنا هذا العمر والله یامجدالدین یمینا بارة انی اری فراق‌الدنیا ونعیمها ولافراقك انت الیمن واهله»

اکلاشیلیورکه سلطان علامه‌نك فرقت موقته‌سـندن تحصل ایدن آجی‌یی عادتا افتراق دنیا آجیسـنه مرجح طوتار ایمش .

فیروز آبادی ملك ایله یکرمی سنه زبیدده برلکده یاشامشدر .

نه‌چاره‌که نیچه سـوکیلیلری یکدیکرندن آییران ممات عاقبت (۸۱۷) سنه‌سی شوالنك یکرمیسنده فیروز آبادی یه‌ده ملاقی اولمش واونسخهٔ نادرهٔ کمالاتی درسخانهٔ دنیادن آلوب کوتورمشدر .

طقسان سنه معمر اولمشلردر .

خاتمهٔ ایامنه قدر قوهٔ حافظه وشعورینه ذره قدر بیله وهن وخلل طاری اولمامشدر .

مقدس عمرینی نشر علمه وتألیف وتصنیفه وقف وحصر ایتمش ایدی .

ملك الائمه عنوان مفخرتنی احرازه بحق لایق اولان علامه‌نك عصرنده‌كی متبحرین علما بیننده بیله قدرت علمیه‌لری مصدق ومشهور اولوب حتی مشاهیر فقهادن (جمال الدین محمد بن صباح الصباحی) قاموس حقنده شو تقریضی یازمشدر :

من رام فی اللغة العلو علی السها
فعلیه منه ماحوی قاموسها
مغن عن الکتب النفیسة کلها
جماع شمل شتیتها ناموسها
فاذا دواوین العلوم تجمعت
فی محفل للدرس فهو عروسها
لله مجدالدین خیر مؤلف
ملك الائمة واقتدته نفوسها

علامه‌نك یدی یاشنده ایکن حفظ قرأنه موفقیتی وهر کیجه ایکی یوز سطر از برلیه‌جك برقوهٔ حافظه‌یه

مالکیتی و صحیح مسلمی اوچ کونده قرائت وضبط ایدیشی خوارق عاداتدن صاییلیر .

متواضع، حلیم، کریم، لطیف المزاج ایدی .

مال ومنـال وحب جاهدن غایت متنفر اولوب عندنده اذواق حیات نشر علمدن وتألیف وتصنیفدن عبارت ایدی .

دیار رومه پاینهادهٔ عرفان اولدیغی اثنـاده علمای وقت صیت کمالنی ایشتمکـده اولدقلری علامه‌یی تجربه ایتمك ایچون بر مجلسه دعوت ایدرلر .

علامه دعوت واقعه‌یه اجابت کوسـتره‌رك مجلسـه کلیر . ایچلرندن بری حضرت علینك (رضی) کاتب دیواننه سویلدکلری شو فقرهٔ معجزادانك حل غوامضی رجاسنده بولنور :

(فقره)

(الصق روانفك بالجبوب وخـذالمز بر بشـنا ترك واجعل خندورتیك الی قیهلی حتی لاانبغ نبغةالا وقدو عیتها فی حماطة جلجلانك)

علامهٔ یکانه فقرهٔ مزبوره‌یی بالبداهه شـو یولده تفسیر ایدر :

«الزق عضر طیك بالصـلة وخذالمسطر باباخسـك

واجعل محجتيك الى اتعابنى حتى لاانبس نبسة الا وعيتها فى لحظة رباطك»

علامه‌نك جوابى علمانك وله وحيرتلرینی موجب اوله‌رق پیشگاه فاضلانه‌لرنده زانوزدۀ عجز اولورلر.

کتابخانۀ جهانى يوز قرق ايكى جلد تألیف جلیلى ايله تزيين ایتمشلردر.

کتب مزبوره‌نك اساميسى بروجه آتیدر :

عدد تألیف	نوع وجلد تألیف
١	اللامع المعلم العجاب الجامع بين المحكم والعناب . (جلد ٦٠) (قاموسك اصلى)
٢	قاموس (اصل قاموسك مختصرى) (جلد ٢)
٣	تنوير المقياس فى تفسير ابن عباس . (جلد ٤)
٤	الدر النظيم المرشد الى مقاصد قرأن العظيم .
٥	حاصل كورة الخلاص فى فضائل سورة الاخلاص .
٦	شرح قطبة الخشاف فى شرح خطبة الكشاف .
٧	شوارق الاسرار العليه فى شرح مشارق الانوار النبويه * (جلد ٤)
٨	منح البارى لسيل الفيح الجارى فى شرح صحيح البخارى (جلد ٢٠)
٩	الاسعاد بالاصعاد الى درجة الاجتهاد . (جلد ٣)
١٠	عدة الاحكام فى شرح عمدة الحكام . (جلد ٢)
١١	افتضاض السهاد فى افتراض الجهاد .
١٢	نفحة العنبريه فى مولد خير البريه .
١٣	الصلات والبشر فى الصلوة على خير البشر .
١٤	الاصابة فى اسماء الصحابه .

۱۵ الوصل والمنی فی فضل منا .
۱۶ المغانم المطابه فی معالم طابه .
۱۷ تهییج الغرام الی البلد الحرام .
۱۸ روضة الناظر فی درجة الشیخ عبد القادر .
۱۹ المرقات الوفیه فی طبقات الحنفیه .
۲۰ البلغه فی تراجم ائمة النحو واللغه .
۲۱ نزهة الاذهان فی تاریخ اصفهان .
۲۲ تعیین الغرفات للمعین علی عرفات .
۲۳ منیة المسئول فی دعوات الرسول .
۲۴ مقصود ذی الالباب فی علم الاعراب .
۲۵ المتفق وضعا المختلف صنعا .
۲۶ الدر القالی فی الاحادیث العوالی .
۲۷ التجاریح فی فوائد متعلقة باحادیث المصابیح .
۲۸ تحبیر الموشین فیما یقال بالسین والشین .
۲۹ الروض المسلوف فیما له اسماء الی الالوف .
۳۰ تحفة القماعیل فیمن یسمی من الملائکة اسمعیل .
۳۱ اسماء السراح فی اسماء النکاح .
۳۲ الجلیس الانیس فی اسماء الخندریس .
۳۳ انوار الغیث فی اسماء اللیث .
۳۴ ترقیق الاسل تصفیق العسل .
۳۵ زاد المعاد فی بانت سعاد .
۳۶ التحلف والظرائف فی النکت الشرائف . «کتاب مزبور بانت سعادکی شرحیدر»
۳۷ احاسن اللطائف فی محاسن الطائف .
۳۸ الفضل الوفی فی العدل اشرفی .
۳۹ اشارة الحجون الی زیارة الحجون .
۴۰ فی الدرة من الحرزه فی فضل السلامة علی الخبره .

٤١ تسهيل طريق الوصول الى الاحاديث الزائدة على جامع الاصول .
(جلد ٤)

(مؤلف کتاب مذکوری ملك ناصر بن اشرف نامنه)
(تألیف ایتمشدر)

٤٢ تحفة الابيه فيمن نسب الى غير ابيه .
٤٣ مثلث کبیر . (جلد ٥)
٤٤ (کتاب مبحوثك مختصری.)
٤٥ اسماء العاده فی اسماء الغاده .
٤٦ سفر السعاده . (جلد ٢ ١٤٢)

بونلردن بشـقه دها بعض تأليفاتی اولدیغی مروی ایسه‌ده اسمارینه دسترس اولنه‌مامشدر.

صوك

سلطان اورخان غازی

سلطان اورخان غازی دولت عثمانیه‌نك بانیء ثانیء ابدی‌الاشتهاریدر . ارطغرل غازی عرصهٔ بنای دولتی استحضار وسلطان عثمان غازی وضع اساس استوار ایتمش وسلطان اورخان غازی دخی اواساس اوزرینه تشکیل بنیان سلطنت ایلمشدر .

جالس تخت عثمانی اولدیغی وقت زیر تابعیت عادلانه‌سنده بولنان نفوسك مقداری اوچ درت یوز بیك کشیدن عبارت ایکن دور عالیسنده سیف مسلول فاتحانه‌سی سایه‌سنده نفوس مذکوره ملیونلره بالغ اولمش ایدی .

(٦٨٠) ده وروایت اخرایه کوره (٦٨٧) ده دنیایه کلمشدر .

پدرلری سلطان عثمان غازینك تحت تربیه‌لرنده بهره‌یاب حصافت وحماست اولمش وقهرمانلغنك ایلك اثرینی بیلجك محاربه‌سنده کوسترمشدر .

بر دوکون میدانند‌ه ظهور ایدن بو محاربه‌ده هر دلاور محصول سیف شجاعتی اولان دشمن کله‌لرینی پیشکاه

عثمانی‌یه کثیردکاری صره ده اورخان بکده آوردهٔ دست جلادتی ایلدیکی نوعروس (نیلوفر) ی تقدیم ایلدیکندن قلیجنك حقی اولان بو مخدرهٔ عصمت مآب کندیسنه تزویج ایدلمشدرکه خاندان عثمانینك ایکنجی والدهٔ محترمه‌سی مشار الیهادر .

پدرلرینك نائل استقلال اولدیغی اثناده اورخان بکه قره حصار سنجاغی احاله قلندیغندن برمدت اورالرده نشر انوار عدل وسطوت ایتمشدر .

مؤخراً قره‌جه حصارده بولنان (چاودار) دینیلان تاتارلر ایله کرمیان خاندانك اتفاقلرندن حاصل اولان فساد وتجاوزك منع وازاله‌سنه مأمو اولمش وبرنجی محاربه ده جمعیتلرینی یازدهٔ خیول سطوت ایلمشدر .

اورخان بکك بو شانلی مظفریتلرله مزایا وفضائل قهرمانیسی اکلاشلمقده بولندیغی صره‌لرده ایدی‌که سلطان عثمان غازینك مبتلا اولدیغی خسته‌لق تزاید واشتداد ایتمکده ایدی .

بناء علیه حضرت پادشاه بر مدتجك کوشهٔ استراحته چکیله‌رك مشغلهٔ غزا و جهادی اورخان بکه تفویض واحاله ایتمشدر .

کنج قهرمان برنجی صدمهٔ هجومیله (قره‌جه‌حصار) روملرینی برباد وپریشان ایلدی .

قوجه ایلی صحرالرینه کتیبه‌ران بسالت اوله‌رق اهالیسنی صمصام دلیرانه‌سنه باش اکدیردی .
رهگذارنده واقع (قاره تکیر) حصارینی‌ده بر جمله‌ٔ غضنفرانه ایله فتح ایتدی .

بو غلباتی متعاقب (۷۱۶) ده یکی شهره پدری نزدینه عودت ایتمش وامور حربیه وسیاسیه‌یه دائر موقع فعل واجرایه قونیلان اصلاحات حقنده پك چوق یارارلقلر کوسترمشدر .

بر مدت صکره فتحی اوته‌دنبری پدرینك اعز مقاصدی اولان بروسه اوزرینه یوریمك ایچون سلاح قوشاندی .

رایت فوز آیتی آلتنده بش بیك قدر بهادر متحشد اولدیغی حالده حرکت وخلال طریقده اطرناز قلعه‌سنی ضبط ایله بروسه پیشگاهنه مواصلت ایلمشدرکه وقعه‌نك اوان جریانی (۷۲۵) ه مصادف ایدی .

کندیسنك، عسکرینك مهاجمات بهادرانه‌سی اوکنده بروسه‌لیلر منهزم اولدقلرندن اوشهر شهیر دخی آوردهٔ قبضهٔ تسخیر قلندی .

او ارالق سلطان عثمان غازینك ارتحاللرینه مبنی شهزاده اورخان (۷۲۶) رمضاننده جالس تخت سلطنت اولمشلردر .

جلوسلرینی متعاقب همت جهانگیرانه‌سنی توسیع ممالك امرینه حصر ایله هرطرفه متعدد فرقه‌لر کوندردیلر.

بو فرقه‌لری تشکیل وترکیب ایدن افراد ایسه او قهرمانلر ایدی‌که لوای فوز احتوالری :

ولاعیب فیهم غیران سیو فهم
بهن فلول من قراع الکتائب

ستایشیله مطرز ایدی.

فرقه‌لر کرده وازمید حوالیسیله یالوه، آق یازی، مودرنی، قانده، شیله طرفلرینی ضبط ایلمکده واچه قوجه‌نك قوماندانسنده‌کی ارسلانلرده صماندره‌یی فتح ایدرك قلیجلرینك التماعی بکقوز ساحللرنده رومك کوزلرینی قماشدیرمقده ایدی.

عثمانلیلرك بکقوزه قدر کلملری روم ایمپراطوری (اوچنجی اندرونیقوس) ی رقدهٔ غفلتدن ایقاظ ایلدیکندن درعقب بر خیلی عسکر کوندرمش ایسه‌ده جمله‌سی رهین اضمحلال اولمشدر.

سلطان اورخان غازی ایسه سکز بیك کشی ایله علم طاغی وقایش طاغی طرفلرنده بولنه‌رق برادری علاء الدین پاشا ایله ایمپراطورك قوماندا‌سی التنده‌کی روملری شدتلی شدتلی چارپمقده ایدی.

نهایت ایمپراطورك اردوسی فنا حالده بوزیله‌رق

امپراطور یاره‌لنمش و بر کلیمه صاریله‌رق بیـك بلا ایله مالتپه‌دن بر کمی‌یه راکباً استانبوله کیده بیلمشدر.

بو کونلرده ایدوس وحوالیسـنك فتحی بو نصرت عظیمه‌نك تمهٔ حسنه‌سی اولمشدر.

شهریار جلادت شعار (٧٢٧) ده تکرار اشهب جها- ده سوار اوله‌رق بولی وکرده حوالیسیله ازمید حصارینی وازمید کورفزینك ساحل جنوبیسنده واقع اسـکله‌لری وهرکه حصـارینی کرك بالذات وکرك کوندردیکی امرا واسطه‌سیله ضبط ایتمشـدرکه هرکه‌نك ضبطنـدن صکره قاضی کویی واسکدار طرفلرینه قدر عثمانلی آتلیلری آقینه کلیرلر ایدی.

بو موفقیات اوزرینه پادشاه بروسه‌یه عودت ایدرك (٧٢٨) ده شهزاده علاءالدین پاشا، شهزاده سلیمان پاشا، شهزاده مراد، هم وزیر وهم قاضی العسـکر اولان قره خلـیل کبی ارباب حصافت ورویتـدن مرکب عقـد ایتدیردکاری بر مجلس کبیر معرفتیلهناملرینه منسوباً سکه ضربی ومراتب ومناصب متنوعـه احداثی ومأمورین سیفیه وملکیه ایچون البسهٔ مختلفه وعلامات فارقه ترتیبی وداخلی وخارجی مواد سـیاسـیه ایچون قانونلر تأسیسی مثللو بر چوق اصلاحات وجوده کتیرلمش وقوهٔ عسکر- جه دخی تنسیقات مکمله اجراسیله برابر (یکیچری) نامیله

خرستیان اولادندن عساکر موظفه یازمق اصولی وضع اولنه‌رق شو تدابیر ثمره‌سیله درگاه پادشاهیده اللی بیک عسکر حاضر بولندیرلمشدر .

صاحبقران زمان (٧٣٤) ده عساکر جدیده‌سنی مستصحباً مشهور ازنیقك فتحنه عزم ایلدی .

ازنیق شهری اسکندردن اولجه (اتنیغون) ك زماننده بنا اولنوب اسکندردنصکره مشاهیر قهرمانان قدیمه‌دن (لیسیماق) بالتوسیع نیسا تسمیه ایتمش ومؤخراً سلجوقیلرك النه گچه‌رك نهایت روم ایمپراطورلرینك مقر حکومتلری اولمش وشرق وغرب کلیسالرینك برلشمسی خصوصنه دائر تشکیل ایدیلان مجلس مشهورك موقع انعقادی بولندیغیچون شهرت معموریت واهمیتی هر طرفه‌یاییلمش بر مملکت ایدی .

ذاتاً امرادن طاز علی وقاره تکینك محاصره‌سی التنده ازلمش ایدوکندن پادشاهك دهشت ورودی حاکم واهالی‌یی درعقب استیمانه مجبور ایتمشدر .

بناء علیه پادشاه ازنیقی دارالملك اتخاذ ایلدیلر .

بوندن صکره ظاهرده قره‌سی دیارینی المق وحقیقتده روم ایلی‌یه ایده‌جکی هجومنی تسهیل ووندیکلیلرله سائر فرنکلرك قوای بحریه‌سنی دفع ایتمك مقصدیله کلیبولی

بوغازینه یقین بولنمق ایچون بر فرقهٔ کلیه ایله قرهسی اوزرینه یوریدیلر .

قرهسی حاکمی پادشاهك سطوت قاهرهسنه قارشی طورهمیهجغنی بیلدیکیچون دار الملکی اولان بالیکسری ترك ایله برغمه طرفلرینه قدر قاچمشدر .

بنابرین بالیکسر بلا حرب تسخیر ایدلدیکندن عنان سمند بسالتنی برغمهجهتلرینه تحویل ایتدیلر .

برغمه حصارنده بولنان دشمن اول امرده مقاومت کوسترمش ایسهده نهایت عثمانلیلرك صولتنه طیانهمیهرق تسلیم اولدقلرندن اورالری کاملاً بالتسخیر عودت اولنیور ایکن اولوباد طرفلری حاکمی حصارینك متانت ورصانتی سببیله نفسنده حاصل ایتدیکی بر غرور جاهلانه سائقهسیله اردوی همایونه مخالفته قالقیشدیغندن اوزرینه بالهجوم مملکتی ضبط وکندیسنی قتل ایدلدی .

وبو مظفریتك تأثیریله طوا حصاری ومیخالیج وایدنجك بالسهوله ضمیمهٔ ممالك پادشاهی قلنهرق بروسهیه کلندی .

بو صرهلرده سلالهٔ جنکیزیاندن ابو سعید بهادر خانك وفاتیله دولت جنکیزیه قرین زوال اولمقده وممالك ایران وتوران دهشتلی بر هرج ومرج ایچنده بولنمقده ایدی .
بناءً علیه قره مانیلر ایله روم حاکملرینك ملجأ

وملاذلری قالمدیغندن اساس مکنت وقوتلری تزلزله اوغرامقده ایدی .

اهالی ایسه عثمانلیلرك عدالت پرورلکلرینی اکلایه‌رق فوج فوج زیر تابعیت پادشاهی‌یه کیرمکده اوملریله دائرهٔ ممالك عثمانیه آززمان ایچنده بیودکجه بیومش وپادشاهك ولولهٔ فتوحات وغلبات جهانکیرانه‌سی اقطار عالمی طولدیرمشدر .

پادشاه ایسه طاغلر طیانمیان غیرت وهمت عالیه‌سنی بو فتوحات وغلبات ایله دخی توقیف ایده‌مدیکیچون رایات ظفر آیاتنك یالکز آسیاده دکل اوروپا صحرالرنده ده تموج نمای شان وسطوت اولمسی آرزوی فاتحانه‌سنده بولنور ایدی .

شو آرزوی قهرمانانه‌لری کتدکجه تزاید ایلدیکندن نهایت روم ایلی سفرینك مقدماتندن اوله‌رق مکمل بر اردو ایله بروسه‌دن حرکت ایله کملیك بولندن ساحله ایمش وامرودلی ایله اورالرده‌کی سواحلی تماماً فتح ایتمشدرکه بو مقدمهٔ ظفرك زمان وقوعی (٧٣٩) ه مصادف ایدی .

اوارالق روم ایمپراطورینك وصیسی وعادتا شریك حکومتی اولوب ایمپراطورلغی استحصال ایتمك داعیه‌سنده بولنان (قانتاقوزن) ایمپراطور علیهنه قیام ایتدیکندن

ایمپراطورك والده‌سی سلطان اورخانك معاونت وعاطفتنه مراجعت ایلدی .

بری طرفدن قانتاقوزنكه هم ایمپراطورك وهم پادشاهك قائم پدری بولنه‌رق حتی اولجه اسكدار صحراسنده پادشاه ایله كورشمش ایدی .

بردامادینه غلبه چالمق ایچون دیكر دامادندن یعنی حضرت پادشاهدن استعانه واستمداد ایلدی .

پادشاه تسكین قیل و قال ایچون تدابیر لازمهٔ عسكریه‌یه ابتدار ایتدیكی كبی قره‌سی والیسی بولنان شهزاده سلیمان پاشایه دخی روم ایلی جهتنه كچمك وبوغازی ضبط ایتمك اوزره تعلیماتنامه كوندردیلر .

شهزادهٔ شیر صولت (٧٤٠)ده معیتلرنده اورنوس بك فاضل بك اجه بك حاجی ایل بك اولدیغی حالده منتظم برفرقه ایله ساحله ایندی .

ساحللرده عسكرك نقلیچون سفینه بوله‌مدقلرندن بركیجه اجه وفاضل بكلر سكسان قدر دلاور ایله صاللره بنه‌رك قارشی یقه‌ده واقع ویرانجه حصار طرفنه كچدیلر . اوراده بولدقلری برروملی تدارك ایتدكلری قایغه اركابا بری جهتده بولنان شهزاده‌یه كوندردیلر .

شهزاده بوروم واسطه‌سیله تحقیقات ابتدائیهٔ سفریه‌یی اكمال ایتدكدن صكره (٧٥٤) سنه‌سی صفرینك (٧)

نجی کونی برمقدار غزاة ایله قارشی‌یه مرور ایتدیلر. برنجی هجومده اوراده‌کی حصار ضبط اولنمش وبرج وباروسنه نصب لوای عثمانی قلنمشدر.

برقاچ کون ایچنده تدارك ایدیلان قایقلر ایله بری طرفده‌کی اوچ بیك بهادر روم ایلی جهتنه نقل ایدلدیکندن همان حرکات تعرضیه‌یه ابتدار اولنه‌رق روملر بحراً استنادسز براقلمق ایچون بر صباح علی الغفله لیمانه بالهجوم موجود کمیلری باتیردیلر.

بریاندن‌ده اجه وفاضل بکلر مهاجمات شیرانه‌لریله (ایاسلونیه) شهریله حصارینی فتح ایلدیلر.

بو فتوحاتك خبرلری بیغا وقره‌سی وایدین طرفلرینه واصل اولنجه اورالردن اون بیك قدر اهل اسلام کچوب یکی محللرده توطنه باشلادقلرندن شهزاد اجه وفاضل بکلری برقاچ بیك کشی ایله کلیبولی حصارینك تسخیرینه مأمور ایتمشدر.

کندیسی‌ده تکفور طاغی طرفلرینه کیتمك اوزره‌ایکن قوکور حصاری قوماندانی (قالوفونیا) نك کلیبولی حصارینك امدادینه کله‌جکنی تحقیق ایلدیکندن نیتنی بالتحویل قوکور حصاری اوزرینه یوریمشدر.

برقاچ کون ظرفنده قوکور حصاری تسخیر و (قالو فونیا) اسیر ایدلدیکندن کلیبولی حصارینك قارشیسنده

صلب ایدلمسنی متعاقب قلوب دشمنه دهشت وهراس طاری اوله‌رق استیمان ایتدیلر.

کلیبولی وحوالیسنك بوصورتله ضمیمهٔ ممالك ایدلمسی اوزرینه شهزاده ارتق اشهب جلادتنی روم ایلی صحرالرینه صالیویره‌رك بولایر، معلقره، ابصاله ایله تکفور طاغنی حسام خون آشام حماستنه باش اکدیردی.

شهزاده مظفریات واقعه‌یی مبشر یازمش اولدیغی عریضه‌یی پدرلری سلطان اورخان غازی‌یه کوندرنجه شهریار قدردان کندیسنه، امراسنه، عسکرینه تحریراً فوق‌العاده تشکرلر، التفاتلر ایدرك شهزاده وامرایه خلعتلر، هدیه‌لر احسان ایلدی.

شهزاده بولایری مقر حکومت اتخاذ ایدرك هر طرفه فرق متعدده کوندرمش وآز زمان ایچنده حدودینی زغرهٔ عتیقه قدر بالتوسیع چورلی وخیره‌بولی و برغوس ودیمتوقه ایله دها برچوق محللر تسخیر قلنمشدر.

بوفتوحاتك تسهیل حصولی خصوصنده ازمیر حاکمی ایدین اوغلی امور بکك پك چوق معاونت دلیرانه‌سی سبق ایتمشدر.

اومور بك مقدما اون بیك کشی ایله (قانتاقوزن)ك مراجعت ورجاسنه مبنی موره طرفلرینه کیتمش ومظفراً عودتنده برخیلی دونما ایله کلیبولی‌یه کلمش ایدی.

شهزاده کندیسنی بولایره دعوت ایله اناطولی طرفنه
بکمیوب روم ایلی سواحلی آبلوقه التنه الهرق محافظه
ایتمسنی افاده والتماس ایدنجه امور بك ارائهٔ روی موافقت
ایله سواحلی همان آبلوقه ایلدیکندن خرستیانلر ایچون
بحراً قوهٔ امدادیه جلب ایتمك امکاننی محو ایتمشدر .

بوصره‌ده برکون شهزاده رخش سوار اجلال
اولدیغی حالده صیده چیقه‌رق قیصه قیصه اوچقده اولان
بر یبان قازی یتیشوب شکار ایتمك ایچون حیوانی
قوشدیرمغه باشلاینجه آیاغی برچقوره کیره‌رك شهزاده یره
آتلمش و باشی طاشه تصادف ایلمش ایدوکندن مرغ
روحی کلشن بقایه پرواز ایتمشدر .

نعش مغفرت نقشی بولایرده دفن ایدلمشدر .

(مصراع)

(قینته کیردی اول غزا قلیجی)

عثمانلیلر سردار ظفر شعارلرینك ارتحالندن طولایی
کریه‌ناك ماتم اولمقده‌لر ایکن بری طرفدن روملر، بلغارلر،
افلاقلیلر، صربلیلر جسارتلنه‌رك اهل اسلامی اوروپادن
آسیایه عودت ایتدیرمك ایچون اتفاق ایتدیلر .

وعلی العجله اوتوز بیك کشی‌یه بالغ اولدیلر .
بوخبرك عثمانلیلره واصل اولدیغی اثناده ایدی که اون بش

بیك كشیلك بر متفقین اردوسی التمش قطعه كمی ایله سیدی قواغنه چیقمش ودیكر اون بش بیك كشی دخی كلیبولی اوكلرینه كلمك اوزره بولنمش ایدی .

بوایكنجی خبر مدهش اوزرینه عثمانلی امراسی عودت ومقاومت رأیلرنده متردد ایكن سیدی قواغنه چیقان دشمن اردوسنك بولایره تقرب ایتدكلرینی استخبار ایلدیلر .

بناء علیه مدافعه‌یی بالترجیح اجه بك فاضل بك حاجی ایل بك اورنوس بك معیتلرنده‌كی ارسلانلر ایله بولایره یتیشدیلر .

محاربه‌یه مباشرت اولننجه عثمانلی فرقه‌لری برقاچ جهتدن كمال شدتله مهاجمه‌لر كوستردكلرندن خرستیانلر پریشان اولدیلر .

برحالده‌كه میدان كیرودادن قورتیله بیلانلری پك آز اولوب بقیةالسیوف دخی تعقیبجیلر النه دوشدیكندن كیمیسی قره‌ده محو اولمش وكیمیسی دكزه دوكلمشدر .

شهزاده‌نك وفاتندن هنوز پادشاهه معلومات ویرلمدیكندن هم‌ماتمی وهم یكی مظفریتدن تحصل ایدن سروری حاوی یازیلان عریضه جانب سلطانی‌یه تقدیم اولنمغله پادشاه جكرپاره‌سنك وفاتندن فوق‌العاده مأیوس اولمش

وشویأسك نتائجندن اولەرق ترك سلطنتله کوشهٔ انزوایه چکلمکه قرار ویرمشدر .

فقط بو قرارك دفعةً اجراسی حالنده روم ایلینك تکرار دوچار فترت اولەجغنی بیلدیکیچون بروسەده بولنان دیکر شهزادەسی مراده تخت سلطنتی ترك وتودیع ایله کندیلری وکالت صورتیله اناطولیده قالمق وخلف نعم السلفنی روم ایلیه کوندرمك اوزره ازنیقه دعوت ایلدی .

شهزادەنك مواصلتی صرەلرده ایدی که سلیمان پاشانك کدر تحمل کدازی پادشاهك ضعف هرمنه انضمام ایتدیکجه ایدرك عاقبت اسیر فراش اولمش وعلامت انتقال کورنمکده بولنمش ایدوکندن ولی عهدینی یانلرینه جلب ایله شووصیتلری ایراد ایتدی :

. . . .

. . . .

وصیت ایلرم کوش ایله انی
بنمچون ایلمه آه وفغانی

ظهور دینی دائم نصب عین ایت
وجودك خلعتن عدل ایله زین ایت

رعایا حفظنه سعی ایت همیشه
شریعت اتبا عن ایله پیشه

رسول الله شرعن پیشوا قیل
معین دین اولوب نصب لوا قیل

چون استقلال بولدك سلطنتده
عدالت ایله دائم مملکتده

. . . .
. . . .

بوفانی ملکه مغرور اولمه زنهار
طریق شرعدن دور اولمه زنهار

فنادر عاقبت دنیانك امری
اولور هر کس ندکلو اولسه عمری

ایرشدی چون بکا امر الهی
سن اول مسند نشین تخت شاهی

. . . .
. . . .

نظام عالمه دائم مدار اول
سریر سلطنتده پایدار اول

بووصایا ونصائحی ایفادن برقاچ ساعت صکره (۷٦۱)ده ارتحال دار بقا ایلدیلر.

بروسه‌ده مدفوندرلر.

مدت سلطنتلری اوتوز بش ییلدن عبارتدر.

مدت عمرلری مختلف فیهدر. ابن کمالك روایتنه نظراً التمش اوچ سنه اولوب بعض مؤرخین بومدتی یتمش بشه، سکسانه قدر چیقاریور.

سلطان اورخان غازی اسلام قهرمانلرینك حقیقةً الك بیوکلرندن بریدر.

حماست فوق‌العاده، فرط عدالت، علوجناب، مکانت، سمو تواضع، متانت عزم کبی برچوق سجایا وخصائل عالیه ایله متحلی برحکمدار کامل ایدی.

اورنك سلطنته کچدکلری وقته قدر آل عثمان اوروپالیلرك نظرنده سریع الزوال ملوك طوائفدن عد واعتبار ایدیلیر ایکن حسام فاتحانه‌سیله آسیا واوروپانك الك کوزل محللرینی رایت استیلا آلتنه آلمش وقوۀ قاهرۀ عثمانیه‌یی دنیایه طانتدیره‌رق اوروپالیلرك بطلان فکرلرینی اثبات ایتمشدر.

حقیقت حالده روم ایلی قطعه‌سیله بحر سفید بوغازی ضمیمۀ ممالك عثمانیه ایدلمزدن اول عثمانلیلرك هیئت مجموعه‌سی آل سلچوقك ممالکنی مقاسمه ایدن منتشا وصا.

روحان و آل رضوان و آل قرمان مثللو بر هیئت صغیره‌دن عبارت اولدیغی حالده پادشاه بی عدیل اقدامات متوالیهٔ قهرمانانه‌سیله اوهیئتی آتیده شرق ایمپراطورلغنك یرینی طوته‌جق بر دولت معظمه حالنه افراغ وتحویل ایلمشدر .

عدالت پرورلکی عمر ابن عبدالعزیزلره، صلاح‌الدینلره مشابه ایدی .

مدت عمرلرنده بلاسبب هیچ بر کیمسه‌یی رنجیده وتحقیر ایتمامشدرکه هنکام حربده بطش وشدتیله ارسلانلری بیله لرزه‌ناك دهشت ایدن اویله بر قهرمان عظیم النفسده بو قدر حلم وسکونك وجودی حقیقةً غرائبدن صاییلیر .

مذهب واعتقاد ماده‌سی صرف شخصه عائد اولمق ملابسه‌سیله اصلا تعرض ایتمیوب خدمت شهریارانه‌لرنده ادیان ومذاهب مختلفه‌یه منسوب آدملر بولنور ایدی .

فتح ایتدکلری مملکتلر اهالیسنك مال ومناللرینی کندیلرینه باغشلارلر وتطییب وتأمینلریله ترفیه حاللرینه مسارعت کوستررلر ایدی .

کرچه بعض مؤرخین قره‌سی دیارندن بر خیلی اهل اسلامی روم ایلی‌یه کچیره‌رك خرستیانلری قره‌سی طرفلر-

ینه انتقال ایتدیردیکنه تعریض ایتمك ایسترلر ایسه‌ده بو تعریض مقرون حق وصواب دکلدر .

چونکه روم ایمپراطورینك التماسی اوزرینه بلغارلری تأدیب وتربیه ایتمك ایچون عثمانلیلر اولجه دفعاتله اوروپا جهتنه کچه‌رك اناطولی‌یه عودت ایتدکلرینه وبو دفعه‌کی عبوره دخی ینه اومعنالری ویرلمکه باشلادیغنه مبنی پادشاه مسلمانلرك اوراده توطینیله خرستیانلردن بو مثللو فکرلری امحا وازاله ایتدیرمك حکمت سیاسیه‌سنه مستنداً بوتدبیری اجرا ایتمشلردرکه پك مصیبدر .

ارباب علم وادبی زیاده‌سیله سورلر ایدی .

زمان عدل اقترانده شهزاده علاءالدین پاشا مصالح ملکیه وسیاسیه‌ده اظهار ید طولی وشهزاده سلیمان پاشا دخی امور غزا وجهادی یولنه قویه‌رق سیف عثمانینك شان وشهرتنی اعلا ایلمشدرکه شو ایکی قهرمان روزکار شهباز دولتنك ایکی جناح مستلزم الفلاحی عد واعتبار ایدلسه سزاوار ایدی .

پادشاهك نخبهٔ آمال ومقاصدی اوتاریخلرده عالم اسلامك اندلس وسائر یرلرده اوغرادیغی تزلزلات وضایعاته قارشی جبر مافات امکاننی استحصال ایلمك ایچون دولتنك حالاً واستقبالاً تقررندن عبارت ایدی .

حرص اقبالدن وزبونکشلك شائبه‌سندن قطعیاً مبرا ایدی .

اقبالدن نفرتلرینه شهزاده سلیمان پاشانك وفاتنك کدریله تخت وتاجنی ترکه قرار ویریشی دلیل کافیدر . بعض اوروپا وروم مؤرخلری پادشاهی زبونکشلك ایله بالاتهام روم ایلینك فتحنه تعصب الجاسیله باشلاندیغنی مقام تعریضده بیان ایدرلر .

وپادشاهك ابتداعسکرینی اوروپایه امدادجی صورتیله کوندرمش ایکن کری‌یه چکمدیکنی وسلیمان پاشانك دخی اثر تعصب اوله‌رق کویا : « آه شو قارشی‌یه کچسه‌ك . خرستیانلره بر قلیج آتسه‌ق ! » دیدیکنی دلیل مقامنده ایراد ایتمك ایسترلر .

فقط اوراسنی دوشونمیورلرمی‌که سلیمان پاشانك اوروپایه مرورندن اول عثمانلیلر معاونت ایچون دفعاتله قارشی‌یه کچمشلر ایکن ینه عودت ایتدیلر ؟

حتی قانتاقوزنك خصم جانی اولان صرب قرالی علیهنده علاء الدین پاشا ایله بیکلرجه عثمانلی کوندریله‌رك کوستندیل واختمان حوالیسنده واقع (علاء الدین اوواسی) دینیلان محله قدر کیدلمش ایکن تکرار آسیایه کلدیلر .

پادشاهك حقوق پرورلکنه، عهد شناسلغنه بوندن بیوك دلیلمی اولور ؟

سلیمان پاشا ایسه حدود عثمانیه اناطولیده محدود قالهرق بحر سفید بوغازی الده اولمدقجه دولتك آسیاده بقاسنی مستبعد کورن دوراندیشان خاندان سلطنتدن بولندیغچون کندیسی شو سوزی سویلمش اولسه بیله تعصب سائقهسیله دکل کشور کشالق کبی فطرةً حائز اولدیغی بر قوهٔ غالبهنك الجاسنه تبعیتله سویلدیکنه حکم اولنمق طبیعی کورینور .

صوڭ

مشاهیر اسلام

محرری : حمید وهبی | جزؤ ٤ | طابع وصاحبی : مهران

سلطان محمود غزنوی

—

ملوكِ اسلامدن ابتدا (سلطان) عنوانیله معنون اولان ذات (سلطان محمود غزنوی ابن سبکتکین)در .

غزنه‌ده فرمان فرما اولان حکمدارلرك برنجیسی واك بیوکی اولوب زمان حکومتی سیف وقلمك دور اعتلاسی ایدی .

مهاجمات متتابعه‌سیله قوجه هندستانی حسام فاتحانه‌سنه باش اکدیرمش وخوف هجومیله یوزلرجه حکمداری لرزه‌ناك وجزیه کذار ایتمشدر .

مشهور (شهنامهٔ فردوسی) ایله (عتبی تاریخی) ودها نیچه نیچه مؤلفات وتصانیف نادره اثر عاطفت کریمانه‌سی بولنمش، وبر قاچ یوز علما، ادبا، شعرایی، جمع

ایتمکله پای تختی مجمع فضلا ومنبع کمالات شتی ایلمشدر .

فاتحلکنی عقللره وله وحیرت ویره‌جك اصول وحرکات ایله اجرا ایدوب امراسنی، اردولرینی اووقتك اك ممتاز برعسکری اوله‌رق یتیشدیرمش وحتی درت یوز فیله اصول جنك آورییی بالتعلیم دشمن اوزرینه صولت ایتدیرمك کبی حقیقةً اغارب غرائبدن عد اولنه‌جق قاعده‌لر، مهارتلر کوسترمشدر .

عمومیت افعالنك نتیجه‌سی اسلامك توسیع وانتشاری مقصدینه خدمتدن عبارت کورینورکه حقیقت حالده بوخدمت مشکوره‌یی مع زیادةٍ ایفا ایتمش ایدی .

هجرتك (۳۶۱) نجی سنه‌سی محرمنك اونجی کونی دنیایه کلمشدر .

عنفوان صباوتی پدرلری (امیر ناصرالدین سبکتکین)ك تحت تربیه وحمایه‌سنده کچیرمش و(۳۸٤)ده یکرمی اوچ یاشنده علم وشجاعتله متصف برجوان ایکن پدری خراسانده ظهور ایدن فساد وعصیانی تسکین وازاله ایتمك اوزره محمودی برلکده کوتورمشدر .

محمود قهرمانلغنك برنجی اثرینی خراسان محاربه‌لرنده ارائه وابراز وبناء علیه آتیده برحکمدار شیردل

اوله جغنی فعلاً اثبات ایلدیکندن اوراده (سیف الدوله) عنوان مفخرتنی قزانمشدر.

سبکتکینك (٣٨٧)ده وفاتنده محمود (نیشابور) طرفلرنده بولندق حسبیله کوچك برادری (اسمعیل)ك نائل امارت اولمسنی بردرلو هضم ایده‌میه‌رك برادرینه امارتدن فراغ ایتمسنی بیلدیرمشدر.

اسمعیل بو تکلیفی رد ایدنجه محمود دیکر برادری (نصر) وعمی (بغراجق) ایله بالاتفاق قوتلی براردو ایله غزنه اوزرینه یوریدیلر.

بو خبر اسمعیلك واصل سمع اطلاعی اولنجه اودخی اردوسیله مقابله‌لرینه شتاب ایلدی.

وقتا که فریقین غزنه قربنده تقابل ایلدی محمودك حملات شدیده‌سی اوکنده اسمعیلك اردوسی فنا حالده بوزلدیغندن اسمعیل استیمان ایتدی.

محمود ایسه بو محاربه‌یی حق مشروعنی محافظه واستحصال ایتمك ایچون آچوب یوقسه برادرینه قارشی نفسانیت شخصیه‌سی اولمدیغندن اسمعیله فوق العاده رعایتلر،

حرمتلر کوسترەرك حکومتنه اشتراکنی اعلان ایتمشدر.

آز زمان صکره اسمعیل امر اشتراکدن دست کش فراغ اولمسی اوزرینه محمود (۳۸۸)ده مظهر استقلال اولمشدر.

سلطان محمود غزنه امورینی اصلاح وتوثیق ایتدکدن صکره بلخه کتمش و خراسان طرفلرینی آلمغی بالتصمیم اولوجهله خراسانی کندیسنه ترك وتسلیم ایتمسنی حاکمی بولنان (منصور بن نوح سامانی)یه بیلدیرمشدر.

منصور تکلیف واقعی شدتله رد ایله برابر غضب آمیز بر مکتوب ده کوندردیکندن سلطان نیشابور اوزرینه یوریەرك منصورك والیسی اولان (بکتوزون)ی قاچیرەرق مملکتی ضبط ایلدی.

بووقعەیی متعاقب بری طرفدن منصور متعدد فرقەلر ترتیب وتشکیلیله سرآمدان ارباب سیفدن فایق وابوالقاسم السیمجوری وبکتوزون قوماندالرنده اولدیغی حالده سلطانك علیهنه کوندردی.

سلطان ایسه متصف اولدیغی متانت قلب اقتضاسنجه بو سوقیاته قارشی اصلا تلاش کوسترمیەرك (قنطرة الراغول)دن

فك رابطهٔ اقامتـله فرق مزبوره ایله مواقع متنوعـهده ایتدیکی محاربهلرده احراز غلبات کامله ایلمش وبو غلبات تك نتیجهسی اولهرق خراسانی سامانیلردن نزع وفتح ایله خلافت عباسیه نامنه خطبه اوقوتدیروب والیلکنی نصرك عهدهٔ بسالت وکفایتنه تفویض وتودیع ایتمشدرکه وقعهنك اوان جریانی (۳۸۹) سالنه مصادف ایدی .

بعده بلخ شهرینه عودتله اوراسنی دارالملك اتخاذ ایلدی .

بوپارلاق مظفریت اطرافدهکی آل فریغون و بنی مأمون وشارغرشستانی دوچار دهشت ایلدیکندن هپسی اطاعت وانقیاد ایتدیلر .

(۳۹۰)ده سلطانك عمیکه بوشیخده حکمفرما ایدی سجستان حاکمی (خلف بن احمد)ك اوغلی طاهرك دست غدریله قتل وممکتی تسخیر ایلدیکی خبری سامعه خراش تأسفی اولنجـه فوق‌العاده حدتلنهرك خلفك اوزرینه بالهجوم محاصره وتضییق ایتـدیکندن خلف نداماتلر، معذرتلر اظهاریله استیمان وعرض جزیه ایلمش وبوجهتله عقد مصالحه ایله عودت قلنمشدر .

سلطان فوز نشـان (۳۹۲)ده سمند جهاده بنهرك هندستان صحرالرینه طوغری ارخای عنان ایتدی .

(شور) حکمداری (چیپال) سلطانك نیات فتوحات کارانه‌سنی منع ایده‌بیلمك مقصدیله قارشیسنه چیقمش ایسه‌ده ایلك صدمه‌ده پریشان واسیر اولمشدر .

بو محاربه‌ده چیپالك بش یوز بیك آلتونلق برقلاده سیله پك چوق ذی قیمت جواهر واشیاسی وبیکارجه کوله‌سی اهل اسلام النه کچدیکنی تاریخلر یازییور .

ابن سبکتکین برمدت صکره صدقهٔ مظفریت اوله‌رق چیپالی صالیویرمش ایسه‌ده هندیلر تحقیره قالقیشدقلرندن بو تحقیراته تحمل ایده‌میه‌رك کندیسنی مخصوصاً یاقدیرمش اولدیغی برآتشك ایچنه آته‌رق یانمشدر ! ! !

سلطان بو غلبه‌نك ثمره‌سنی اقتطاف ایتمك ایچون همان هندستانك دها بعض محللرینی رایت استیلاسی آلتنه آلمش و (۳۹۲)ده کمال شان وشرفله غزنه‌یه دونمشدر .

بو خلالده خلفك سائقهٔ طبیعت مذمومه‌سیله اوغلی طاهری قتل ایتمسی اوزرینه خلق آیاقلانه‌رق ابن سبکتکینه مراجعت وعرض انقیاد ایتملرینه وخلف ایسه بو جنایتدن بشقه اولجه ملوك متجاوره‌دن (ایلك ایلخان)ی فساده تحریك وتشویق ایلمسنه مبنی سلطان

تکرار سجستان اوزرینه یوریيه‌رك خلفی اسیر وممالکنی کاملاً تسخیر ایله والیلکنی امراسندن برینه احاله ایتدی .

وعفو لذتنی انتقام کبی انفعال نفسدن متولد برمعامله‌ٔ غیر مقبوله‌یه ترجیح ایدن خصائل عالیه اصحابندن بولندیغیچون خلفك معاملات واوضاع باغیانه‌سنی عفو ایله جرءینه یوللایه‌رق پای تختنه کلدی .

سجستانلیلردن برقسمی والیٔ جدیده قارشی عصیان وایچلرندن برینی حکمدار نصب ایله (ارالك) قلعه‌سنی مقر مفسدت اتخاذ ایتدکلرندن تکرار سجستانه کیدرك عصاتی لایقیله قهر وتنکیل ایله امر اداره‌سنی برادرینك منصبی اولان نیشابوره ربط والحاق وشو صورتله حالاً واستقبالاً رفع شقاق ونفاق ایلدی .

کندیلرینك اصل لذت آلدیغی شیٔ ایسه هند سفری اولمغله (۳۹۵)ده مولتاندن اوته‌ده واقع(هاطیه)نك فتحیچون سلاح قوشاندی .

هاطیه حکمداری (بجیرا) بوحرکتدن خبیر اولور اولمز شهرك خارجنده برموقع مهمده عسکرینی احتشاد ایتدیره‌رك خصمنك ورودینه منتظر اولدی .

سلطانك وصولنده ایکی اردو بیننده اوچ کون متمادیاً محاربات خونریزانه وقوع بولەرق غلبه عساکر سلطانیەده قالدیغندن بحیرا مأیوساً ومنهزماً طاغلره قاچمش ایسەده سوق اولنان تعقیبجیلر بر یرده فنا حالده صقیشدیردقلرندن یاننده‌کی خنجر ایله کندیسنی اتلاف ایتدی .

بنابرین سلطان هاطیەیی تماماً ضبط ایله ادارەسنی اهل ومقتدر امراسنه بالتودیع معاودته باشلادی .

اثنای عودتده یغمورلرك، سیللرك کثرتندن زیاده‌سیله موانع ومشکلاته دوچار اولوب حتی اردوسنك برجزؤی محو اولدی کتدی .

مقر حکومتنه مواصلتنده عسکرینی ازسرنو تنظیم وتنسیق ایتمش وبو صره‌ده ممالکنك احوالنی نظر دقت مهام آشنایسنه آلەرق بك چوق اصلاحات وجوده کتیرمشدر .

بوحال آسایش اشتمال ایچنده وقت کچیرمکده ایکن مولتان حاکمی ابوالفتوحك زندیقلر زمرەسنه داخل اولەرق اهالیسنك قسم کلیسنی جبراً مسلکنه اتباع ایتدیرمکده اولدیغنی ایشیدنجه تأدیب واستیصالی ایچون (٣٩٦)ده مولتان اوزرینه یوریدی .

فقط او آرالق سیحون نهری طغیان ایتمك حسبیله قارشی‌یه گچمك مشكل ومع مافیه اعظم حكمداران هند اولان (اندپال) ك ممالكندن مولتانه كیدلمك قابل اولدیغندن سلطان مملكتی حقنده بر سوء نیتی اولمدیغنی بالتأمین یالكز مرورینه موافقت اولنمسنی اندپاله بیلدیردی .

اندپال خشونتلی بر آدم اولمق جهتیله قطعیاً موافقت ایتمدیكندن سلطان غضبناك اوله‌رق ابوالفتوحدن اول اندپالك قهر وتدمیرینی تصویب ایلدی .

وكمال سرعتله حركت ایدنجه اندپال مقاومتدن عجزینی ادراك ایله فراره باشلادی .

سلطان بالذات آرقه‌سنه دوشه‌رك برقاچ یرده اردوسنی تپه‌لمش وشمكیره قدر عقب كیرلكده دوام ایلمشدر .

ابوالفتوح ایسه سلطانك بوغلبه‌سندن فوق‌الغایه اوركه‌رك سرندیبه قدر قاچدی .

بوجهتارله ابن سبكتكین هم اندپالك وهم‌ده ابوالفتوحك ممالكندن ایستدیكی یرلری ضبط ایله امراسنه توجیه ایتمش ومولتانیلری تغییر مذهب مسأله‌سندن طولایی جزا اوله‌رق غایت آغیر برویركو آلتنه صوقمشدر .

بوندن صکره (کواکیر) جهتلرینك ده ضمیمهٔ ممالك ایدلمسنی بالتصور کواکیر قلعه‌سنی تسلیم ایتمسنی حاکمی اولان (بیدا)یه اشعار ایتمش ایسه‌ده بیدا جواب رد ویردیکندن هجومه ابتدار ایدنجه بیدا کالبخار قلعه‌سنه قدر قاچه‌رق اوراده تحصن ایلدی .

سلطان کواکیرده‌کی صنمخانه‌ده موجود اولان آلتی یوز قدر اصنام واوانی شکست ایتدکدن صکره بیدانك آرقه‌سنه دوشه‌رك ویوللرده‌کی کوللردن، بطاقلقلردن عسکرینی طلوملرله کچوره‌رك بیدایی کالبخارده محاصره ایتدی .

زمان محاصره‌نك قرق اوچ کونه رسیده اولدیغی اثناده ایدی‌که بیدا طلب صلح ایتمش و(ایلك ایلخان)ك خراسان اوزرینه هجومی خبرینی آلمش ایدی .

بناءً علیه بیدا ایله بالمصالحه خراسانی ایلك ایلخانك هجومندن محافظه ایلمك ایچون کالبخاردن حرکت ایلمشدر .

ایلك ایلخان ایسه سرعسکری (سباشی تکین) ی هرات وبرادری (جعفرتکین) ی بلخ اوزرینه کوندره‌رك اورالرینی ونیشابوری ضبط ایتمش ایدی .

سلطان خراسانك اغتشاش احوالندن ذره قدر بیله فتور كتیرمیه‌رك غزنه‌یه كلدی .

وترتیب ایتدیكی منتظم بر اردویی وخلج تركارینی قومانداسی آلتنه آله‌رق اول امرده بلخ اوزرینه یوریدی .

بلخـه تقرب ایدر ایتمز جعفرتكین قراری فراره تبدیل ایتدی .

اورادن هرات ونیشابوره عسكر كوندره‌رك وسباشی تكینی تپه‌لتـدیره‌رك فراره اجبار وقرداشنی دردست ایتدیرمشدر .

بونلرك انهزام واضمحلاللری خبری ایلك ایلخانه واصـل اولنجه اقرباسـندن ختن پادشاهی قدر خاندن استعانه واستمداد ایلدی .

قدر خان مسؤلنی اسعاف ایله بر خیلی عسكر كوندر‌دیكنـدن وذاتاً ایلك ایلخان بر چوق آدم طـوپلامش بولندیغنـدن بو قوتلری بالاسـتصحاب اخذ ثار وانتقام ایچون مقر حكومتندن قالقدی .

بری طرفده ابن سبكتكین ایلك ایلخانك تداركات وتشبثاتنه قارشی كله‌بیلمك ایچون طخارستاندن حركت

وبلخه ومواصلتله موجود اولان عسکرینه خلجیه وافغان کبی بر طاقم جنکاور قبائلدن طوپلادیغی قوتی ضم وعلاوه ایلیه‌رك بلخدن ایکی فرسخ اوزاقلغنده واقع بر موقعده آمادۂ کیرودار اولدی .

وقتاکه متفقین اردوسی کلدی یکدیکرینه هجوملر کوستره‌رك اقشامه قدر محاربه ایتدیلر .

اشبو محاربه‌ده هر ایکی طرف مغلوب اولمامش وسلطان ایسه بو ملحمۂ کبرایه یته لزومندن زیاده اهمیت ویرمیه‌رك کیجه‌لین عسکرینی الك الویرشلی نقطه‌لره یرلشدیرمشدر .

انفلاق صباحی متعاقب ابن سبکتکین بر فیل اوزرینه راکب اوله‌رق دشمنك قلبکاهنه بغتةً کمال شدتله هجوم ایتدی .

ومتفقین اردوسی نه‌یه اوغرادقلرینی بیله‌میه‌رك پریشان اولدی .

بر حالده‌که ساحۂ وغا محشردن نمونه نما اولمش وبقیةالسیوف بیك بلا ایله جیحونك اوته یقه‌سنه کچه‌رك جانلرینی قورتاره بیلمشدر .

وقعه‌نك زمان جریانی (۳۹۷) سنه‌سنه مصادف ایدی .

سلطان غلبات واقعه‌نك نتائج حسنه‌سندن اوله‌رق ممالكنی شرصائلدن تماماً وارسته وتطهیر ایتمش وایلك ایلخان ایله قدرخانی بندهٔ فرمانی عد ایتدیره‌جك بر حاله قویمشدر .

بو خلالده هندستان شهزاده‌لرندن اسدشاه اوغللری كه مقدما سلطانك تكلیفیله مسلمان اولدقلرندن قلاع مفتوحه‌دن بعضلرینك خدمت حراست ومحافظه‌سنه مأمور ایدلمشلر ایدی ارتداد ایتدكلری خبر آلندیغندن سلطان بالذات اوزرلرینه كیتمش ایسه ده موقعلرینی ترك وفرار ایتملریله یرلرینه دیكرلرینی بالتعیین غزنه‌یه عودت ایلدی .

ابن سبكتكینك اخص آمالی هندستانك قسم اعظمنی اله كچیره‌رك اضواء اسلامك اورالرده انتشارندن عبارت بولندیغندن (۳۹۸) ده تكرار هنده عزیمتله (دنهند) نهری ساحلنده اردو قوردی .

پال بن اندپال معیتنده‌كی عسكر ایله علی الغفله هجوم ایتدیكندن سلطانك عسكری انهزامه یوز طوتمش ایكن

صوك دفعه ایتدیکی بر مهاجمهٔ مأیوسانه ایله هندلیلری پریشان و (نهیم نعز) قلعه‌سنه قدر تعقیب ایتدیلر .

بو قلعه بر طاغ اوزرنده واقع ومتانت ورصانتله مشهور اولوب درونته اك بیوك صنملر وپك چوق نقود وجواهر وضع اولنمش ایدی .

اهل اسلام بالمحاصره اهالیسنك استیمانیله مذکور قلعه‌یی ده ضبط ایتدیکندن سلطان خزینه‌لرجه نقود وجواهر ایله حسابسز اوانیٔ ذهب وفضه‌یی آوردهٔ دست اغتنام ایلدی .

بو غنائم وفیره ایله غزنه‌یه عودتنده جواهر واوانی‌یی بر محل مخصوصه براقدیره‌رق خلقه وپای تختنه کلان سفرایه تماشا ایتدیرر ایدی .

(٤٠٠)ده تکرارهنده کتمك ایچون یوله چیقمش ایسه‌ده هند حکمداری نیتنی تحویل ایتدیره بیلمك ایچون برخیلی اموال ایله اللی رأس فیل تقدیم وطلب صلح ایلدیکندن کلان ایلچی ایله عقد پیوند مصالحه ایدرك غزنه‌یه دوندی .

مؤخراً (غور) دینیلان طائفه‌صرب طاغلره یایله‌رق

قطع طریق وغصب اموال وقتل نفوس فضاحتلرینه جرأت ایتمکده اولملرینه مبنی بو خونخوارلرك ازالهٔ وجودی ایچون غزنه‌دن حرکت ایلدی .

هرات والیسی (آلتون طاش حاجب) وطوس والیسی (ارسلان جاذب) که طلیعه قوماندانی ایدی غورلیلرك بر قسم اعظمنی طار بر محلده صقیشدیره‌رق حربه مباشرت ایتمشلر ایسه‌ده غورلیلر حقیقةً جنکاورلکله، خونریزلکله شهرت یاب اولمش بر قوم جسور بولندقلرندن قوماندانلرك هجوملرینی نتیجه‌سز براقدیلر .

بناءً علیه سلطان ییلدیرم کبی موقع حربه یتیشه‌رك غورلیلرك سحاب جمعیتلرینی پارەلمش وجمله‌سنی فرار ایتدیرمشدر .

فراریلر رئیسلری اولان (ابن سوری)نك باشنه طوپلانەرق واوصره‌ده اطرافدن کلان امدادجیلرله تجدید وتزیید قوت ایدرك (قلعهٔ آهنکران) ه قپاندقلرندن وحاللریله براقلسه ملکك هرکوشه‌سنه آتش فساد واختلال براقه‌جقلری طبیعی ایدوکندن سلطان اردوسیله قلعه پیشکاهنه مواصلت ایتدی .

ابن سوری عسکرینی قلعه خارجنه چیقاره‌رق مجومه باشلادیغندن سلطانك عسکری شدتله مقابله ومدافعه ایلدی .

شوقدر وارکه غورلیلرك ثباتی استحصال نتیجهٔ مطلوبه‌یه مانع اولدیغندن ابن سبکتکین خدعهٔ حربیه ایله تدمیرلرینی بالتنسیب عسکرینی رجعت ایتدیرمکه باشلادی .

غورلیلر بوحالی کورنجه اردونك منهزم اولدیغنه ذاهب اولدقلرندن عقب کیرلکه ابتدار ایله قلعه‌دن اپیجه مسافه آیرلدیلر .

بنابرین سلطان همان تحویل حرکت ایله غورلیلری برباد وپریشان وابن سوری‌یی اسیر ایلدی .

بومغلوبیت ابن سورینك نفسنه پك کران کلدیکندن کندیسنی تسمیم ایدرك تلف اولدی .

سلطان طائفهٔ مذکوره‌نك چوغنی مسلمان ایتدیرمش وبلا مانع بالجمله قلاع وبقاعی ضبط ایتدکدن ومأمورلر براقدقدن صکره عودته باشلامشدر .

بعد المواصله ممالکنه اوزاق اولان بر طاقم خرستیانلری دخی مسلمان ایتدیرمکه نیت ایله اوزرلرینه وارمق ایچون اردوسیله یوله چیقمش ایسه‌ده بریکستانه اوغرایه‌رق عسکر صوسز قالمش وکونلرجه مشکل التحمل

اضطرابلر، عذابلر چکلدیکی حالده برکت ویرسون که اوصره‌ده یاغمور نزولی اردویی جانلاندیرمغله نهایت هدف حرکته وارلمشدر .

خرستیانلر فوق‌العاده کثرتلی بولندقدن بشقه موقعلری غایتله صرب اولدیغندن اورالرده اوزون اوزادی‌یه طورلمیوب برقاچ یرده محاربه ایدیله‌رك بر چوق اموال مغتنمه ایله معاودت ایلمشدر .

(قصدار) حاکمی اعطاسنی تعهد ایلدیکی ویرکویی ویرمکدن استنکاف ایله ایدیلان اخطاره قارشی معاملهٔ درشتانه اظهار ایلدیکندن سلطان (۴۰۲) ده هراته کیدیله‌جکی یولنده اورته‌لغه برشایعهٔ اغفالیه چیقاره‌رق غزنه‌دن حرکت واثنای راهده قصدار اوزرینه مسارعةً تحویل عزیمت ایدرك قصداره بالمواصله قلعه‌یی بغتةً محاصره‌یه مبادرت ایلدی .

حاکم مقاومته مقتدر اوله‌میه‌جغنی آکلایه‌رق طالب امان و برقاچ سنه‌دنبری متراکم اولان ویرکوسنی اعطایه شتابان اولدیغندن سلطان حاکمی مأموریتنده ابقا وتقریر ایله عودت ایتدی .

برمدت اصلاحات داخلیه ایله امرار ایام ولیال ایلدکدن صکره (۴۰۴) ده ینه هندستان اوزرینه یوریدی .

هندلیلر ایکیده برده باشلرندن اکسیك اولمیان مهماتہ نهایت ویرمك ایچون بو دفعه طوپلاندقجه طوپلاندیلر .

سلطان هندستانده‌کی ممالك مفتوحه‌سندن چیقه‌رق هندیلر عندنده معزز ومقدس عد اولنان (ماردین) ه توجه ایلدیکندن هندیلر برقاچ فرقه‌یه انقسام ایله برفرقه‌سی ماردینك محافظه‌سنه مامور اولمش ودیکرلری سلطانك منع حرکاتیچون مقابله‌یه چیقمشدر .

اهل اسلام اوکلرینه تصادف ایدن فرقه‌لری حملات شیرانه ایله قرین اضمحلال ایدرك ماردین اوکنه کلدیلر .

ودرعقب مهاجمه‌یه ابتدار ایله پك چوق قانلر دوکلدکدن صکره ماردینی ده آلدیلر .

اووقت ماردینده هندلیلرك الك بیوك صنمی موضوع اولوب هندستانك هرطرفندن زوارکله‌رك پرستش ایدرلر، قربانلر کسرلر ایدی .

اعتقادلرینه کوره بوصنم ماردینه قرق بیك سنه اول وضع اولنمش ایمش .

سلطان بو غزای اکبرك نتیجه سی اوله‌رق هندستانی تتره‌ته‌رك اکثر محللرینی زیر تابعیتنه آلمشدر .

غزنه‌یه عودتنده تعالیٔ شان اسلام اغورنده ایتدیکی بونجه جهادلردن، خدمتلردن بحثله تحت تابعیتنده بولنان بالجمله

ممالکك سلطنتی کندیسنه تقلید اولنمق خصوصنی خلیفه‌دن رجا ایلدیکندن خلیفه صاحبقران زمانك مطلبنه مع الممنونیه مساعده ایله بو بابده بر قطعه منشور کوندرمش و (یمین الدوله) لقبنی‌ده ویرمشدر .

بنابرین آرتق زمان عدل اقترانی اعلای لوای کلمة الله مقصدینه حصر و وقف ایله (٤٠٥)ده بلاد هنددن تانشیر جهتلرینه کیدرك اورالرینی‌ده فتح وغنائم وفیره استحصال ایلدی .

بر سنه صکره هندستانك اك صعب یرلرینه عزیمت ایتمش ایسه ده قلاغوزلر یولی شاشیره‌رق بر طاقم انهاره تصادف ایتملرینه واو اراللق صولر طغیان ایلمسنه مبنی عسکرینك چوغی غرق اولدی .

کندیلری بیله برقاچ کون صولر ایچنده قالوب انواع محن ومشقتله تخلیص حیاة ایده بیلدیلر .

اردونك اوغرادیغی فلاکته نظراً ایلری‌یه کیدلمك مناسب کورلمامش وغزنه‌یه عودت قلنمشدر .

برمدت عسکرینك اکمال نواقصیله اوغراشدقدنصکره خوارزمی آلمق اوزره عزیمت وبعد الوصول سهولتله ضبط ایله والیلکنی (حاجب کبیر التون طاش)ه تفویض وتوجیه ایلدی .

(٤٠٧)ده کشمیرك فتحنه نیت ایتمش وتام اوچ آی یول یوریه‌رك وسیحون کبی بر چوق عمیق وسریع الجریان نهرلری کچه‌رك کشمیره مواصلت ایلمشدر .

کشمیر حکمداری سلطانك اوته دنبری عدالت وشجاعت مفطوره‌سنی ایشیده‌رك غیاباً مفتونی اولدیغندن اطاعتله برابر مسلمان اولدی .

اورادن ماحونه کیدرك قلاع وبقاعنی آلمش و بعده هند ملکارندن (هودب)ك قلعه‌سی اوکنه وارمشدر .

هودب قلعه‌یی تسلیم ایله مسلمان اولمش ایسه‌ده مرکز نفاقده ثابت قدم اولدیغی مؤخراً تحقق ایلدیکندن قتل ایدلدی .

اورادن ملوك هنددن (کلچند) اوزرینه یوریدی . یوللر غایت صرب وطاشلق اولدیغی کبی کلچند عسکرینی وبر خیلی ییرتیجی فیللری مسلط ایتدیکندن سلطان دیکر بر یولدن علی الغفله قلعه پیشکاهنه وارمش وهمان محاربه‌یه مثابرت ایتمکله دشمنی بوزه‌رق اللی بیك قدرینی تلف ایله نهره دوکمشدر .

کلچند بقایی قورتاره‌میه‌جغنی آکلاینجه ابتدا قاریسنی وصکره کندیسنی تلف ایتدی .

سلطان قلعه‌ده‌کی نقودی واصنام واوثانك اوزرلرینه

براقیلان بر چوق مجوهراتی اغتنام ایله (قنوج) شهرینه طوغری کتیبه‌ران جلادت وحماست اولدی .

قنوج حاکمی (راجبال) غانژ نهرینك اوته یقه‌سنه قاچدیغندن قنوج ایله نهر اوزرنده‌کی قلعه‌لر، بتخانه‌لر ضبط اولنمش والده ایدیلان نقود واموال کاملاً عسکره طاغیدلمشدر .

هندیلر بو نهری جنتدن نبعان ایدر ودیکر یولدن ینه منبعنه منصب اولور زعم واعتقادنده بولنه‌رق مقدسیتنه قائل وبو جهتله هرکیم آتیلوب غرق اولور ایسه طوغریجه جنته کیده‌جکنه معتقد ایدیلرکه مدنیتك درجهٔ کماله واصل اولدیغی بو کونکی کونده بیله هندیلرده بو فکر باقی اولوب امواتی نهر مذکوره آتمقده‌درلر !!!

ابن سبکتکین قنوجدن (براهمه) قلعه‌سنه واورادن (چندپال) ك اداره‌سنده‌کی (ایس) قلعه‌سنه وبورادن‌ده (شروه) حصننه واره‌رق جمله‌سنی آلدی .

شروه حاکمی (جندرای) اموال کثیره‌سیله اولاد وعیالنی مستصحباً طاغلره فرار ایتمش ومؤخراً اوزرینه عسکر سوق اولنه‌رق معیتنده‌کی جزؤی قوتی بوزلمش ایسه‌ده کندیسی دردست ایدیله‌مامشدر .

سلطان شروه‌دن غزنه‌یه کله‌رك بو سفرده آلدیغی اموال مغتنمه‌نك اثمانیله بیوك بر جامع یاپدیرمشدر .

(٤٠٩) ده غزنه ایله هند بیننده متوطن وساکن اولوب حیدودلغه سلوك ایتمش اولان افغان طائفه‌سنك تأدیبی ایچون حرکت ایله طائفهٔ مرقومه‌یی تمامیله تربیه ومطاوعتلرینی استحصال وتقویه ایلدی .

اورادن ینه هندستانه کچه‌رك اووقته قدر کیده‌مامش اولدیغی محللره کتمش وهپسنی قلیجنه باش اکدیرمشدر .

غانژ نهرندن مرور ایدرك سرآمدان ملوك هنددن (تروچپال) ك ممالکنه هجوم ایتدی . تروچپال برنجی محاربه‌ده جریحه‌دار اوله‌رق قاچار ایکن عسکری یقا لایوب جبانتنه مجازاةً قتل ایتدیلر .

معهود بیدا هندستانك ملك الملوکی عنوانی طاقنه‌رق اهل اسلامك النده مقهور اولان حکمدارلره مملکتلرینی استرداد ایده‌جکنی وعد ایله طفره فروش اولمقده بولندیغندن سلطان بونك کسرانف شاخی ایچون اوزرینه متوجهاً حرکت ایلمشدر .

بو خبر بیدایه واصل اولنجه بر نهر کنارینه کله‌رك واردوسنك اطرافنده بطاقلقلر تشکیل ایدرك خصمنك ورودینه منتظر اولدی .

سلطانك مواصلتنده قانلی بر محاربه وقوع بولمش وصباحدن اقشامه قدر دوام وامتداد ایتمشدر .

نسیم غالبیت جانب اسلامه وزان اولدیغندن بیدا قاچمش وعسکرینك چوغی قیرلمشدز .

سلطانك بومعرکه‌ده کوستردیکی فداکارلقلر، قهرمانلقلر ذهنلره طورغنلق ویره‌جك بر مرتبه‌ده ایدی .

ساعتلرجه بطاقلقلر، چامورلر ایچنده بولنور ومع مافیه مزاحم واقعه فتورینی موجب اولمیه‌رق اوکنه کلان دشمن الایلرینی محو ایلر ایدی .

بو نصرت عظیمه‌یی متعاقب بیدانك اکثر بلاد وممالکنی ضبط ایله غزنه‌یه کلمش و (٤١٤) سنه‌سنه قدر پای تختنده قاله‌رق داخلی ایشلر ایله مشغول اولمشدر .

سنهٔ مبحوث عنهاده هنده کوچك بر سفر ایدرك زمان قلیل ایچنده عودت ایلدی .

(٤١٦) ده الآن دللرده داستان اولدیغی اوزره سومناتك فتحنه عزیمت ایتدی .

هندستان اوزرینه ایتدیکی متعدد سفرلرك الك بیوکی واك شرفلیسی بو سفر ظفر اثر ایدی .

سومنات هندلیلرك فوق‌الغایه معتبر ومشهور بر صنمی اولوب کسوف وقتی سومناته عبادت خصوصنده الك مقدس بر زمان عد اولنور ویوز بیکلرجه ارککلر، قاریلر جمع اوله‌رق اجرای آیین ایدر ایدی .

هندیلر ارواحك اجسامدن مفارقت وانفکاکندن صکره سومناتك یاننه کیدر وسومنات اونلری ایستدیکنه ویرر اعتقاد غریبنده ایدیلر !!!

مد وجذر وقوع بولدقجه دکزی سومناته عبادت ایدییور ظن ایلرلر ایدی !!!

جواهر ایله مزین آصغیلر یاپه‌رك سومناته آصارلر وبکجیلرینی بیله اشخاص مقدسه‌دن عد ایدوب بذل عطایای فراوان ایدرلر ایدی .

سومناته اون بیك چفتلك وقف ایدیلوب هله موضوع اولدیغی محلده‌کی جواهر وخزائنك وفرتی جالب حیرت بر درجه‌ده ایدی .

اوچ یوز موظف آدم زیارته کلانلرك صاچنی، صقالنی تراش ایتمکه وبش یوز قادین دخی سومناتك اوکنده سازلر چالوب رقصلر ایلمکه مأمور ایدی .

غریبی شوراسیدرکه سلطان هند مملکتلرینی فتح واهالیسنی تحت تابعیتنه الەرق صنملرینی شکست ایتدکجه هندیلر : «سومنات اونلره غضب ایتدیده اونك ایچون بو حاله کلدیلر . یوقسه سومنات مراد ایتسه مسلمانلری محو ایدر !» دیرلر ایدی .

بناء علیه سلطان هندیلرده بو فکر باقی اولدقجه هندستانده تمامیله حکم فرما اوله‌میه‌جغنی اکلادیغیچون

سومناتی تخریب ایلمك اوزره بروجه محرر سنهٔ مزبوره شعبانده غزنه‌دن حرکت ایتمشدر .

ملتان طریقیله (نهلواره) یه مواصلتله اول امرده اوراسنی آلدی .

نهلواره‌دن چیقه‌رق سومناته طوغری کیدر ایکن سومناتك محافظه‌سیچون جانلرینی فدایه حاضرلنان هند اردولرندن یکرمی بیك کشیلك بر اردویه تصادف ایتمش وایلك صدمه‌ده پریشان ایلدکدنصکره سومناته ایکی مرحله یقینلغنده واقع (دیولواره) شهرینه مواصلت ایلمشدر .

سکنهٔ شهر اطاعت ایتمیه‌رك حربه باشلادقلرندن بالمقابله اونلرده منهزم ایدیله‌رك برقاچ کون صکره سو- مناته واصل اولدیلر .

هر طرفدن تجمع ایدن هندیلر سومناتك حضورنده جملةً محو اولنجه‌یه قدر ثباتی تعهد ایلدکلرندن ایرتسی جمعه کونی صباحلین محاربه‌یه باشلادیلر .

اقشامه قدر نائرهٔ حرب اشتعال ایتمش ایسه‌ده نتیجهٔ قطعیه حاصل اوله‌مامشدر.

فرداسی کونی سلطان اردوسنی بر قاچ موقعدن هجوم ایتدیردیکندن شهر ایله قلعه‌لر ضبط اولنمش وهند- لیلر اصل سومناتك موضوع اولدیغی محله قپانمشدر .

بونلر سومناتك اوکنده دعالر ایدرلر وخارجه چیقوب موقع حربه کیررلردی .

نهایت سلطان سومناته هجوم ایله اوراسنی‌ده آلدیغندن بقیة السیوف کمیلره راکباً فرار ایتدیلر .

سومناتك طولی بش ذراع اولوب سلطان بر مقدا- رینی شکست ایتدیرمش وبقیه‌سنی برلکده غزنه‌یه کوتوره‌رك یاپدیرمش اولدیغی جامعك عتبه‌سنی بونکله تأسیس ایتمش ایدی .

سومناتخانه‌ده ایکی یوز بطمان آلتوندن معمول زنجیر ایله اصیلی بولنان چاك ایله نقود وجواهر واوانیء سیم وزر کاملاً اغتنام ایدلمشدر .

سلطان اورالرینی قبضهٔ تسخیره آلدقدن صکره نهلواره حاکمی اولوب فرارده بولنان (بهیم) ك تعقیبی ایچون حرکت ایلمش ایسه‌ده دردست ایده‌مامش وفقط اموال ونقودینی اغتنام ایتمشدر .

او اثناده منصوره حاکمی ارتداد ایتدیکندن اوزرینه وارمش و بر بطاقلق محلده صقیشدیروب عسکرینی رهین اضمحلال واستیصال ایتمش ایسه‌ده کندیسی قاچمشدر .

اورادن (بهاطیه) یه عزیمت واهالیسنی اطاعت ایتدیره‌رك (٤١٧) ده منصوراً غزنه‌یه عودت ایلدی .

مجدالدوله‌که (ری) حکمداری ایدی مصاحبت نسوانه وذوق وصفایه منهمك اولمق جهتیله قوجه ملکك امور ومصالحنی والده‌سی (سیده) تسویه ایتمکده ایکن سیده‌نك وقوع وفاتی متعاقب اهالی وعسکر مجدالدوله علیهنه قیام ایله ابن سبکتکینه عرض تابعیت ایتملریله بر اردو یوللادیغندن مجدالدوله‌نی واوغلی ابودلفی دردست ایتدیلر .

بونك اوزرینه سلطان بالذات ری یه عزیمتله مجد الدوله‌نك ممالکنی ضبط وتسخیر ایلدی .

مجدالدوله‌یی حضورینه جلب ایله : « شهنامه وتاریخ طبری اوقودیکزمی ؟ » دیمسنه جواباً مجدالدوله اوقودیغنی بیان وافاده ایدنجه: « حال ومسلککز بو کتابلری اوقو-یانلرك حال ومسلکنه بکزه‌مز . » دیه‌رك مجدالدوله‌یه عطالت وسفاهتندن طولانی سرزنشلر ایتدی .

مجدك ابتـداى وقعه‌ده بلامقاومت عسـكره تسليم اوليشنه ذاتاً حدتلنمش بولنديغندن مجده خطاباً: «شطرنج اويناديكزمى ؟» ديدى .

مجد : «اوت اوينادم !» جوابنى ويردى .

سلطان : «شطرنجده بر شاهك ديكر بر شـاه يانـنه كلديكـنى كورديكزمى كه نفسكزى كنديكزدن قوتلى بر شاهه تسـليم ايديويرديكز ؟» ديه‌رك مجده جبانتـدن طولايى عتابلر كوستردى .

مجدالدوله‌نك اللى نكاحلى قاريسى بولنديغندن سلطان بو حركتنك اصول ناجيهٔ اسلام ايله قابل تطبيق اولمديغنى سويلينجه مجد : «اسلافم بويله يپار ايدى :» ديدى .

سـلطان : «اسـلافكزك بونجه مأثر مشكوردسـنى براقوبده يالكز قاريلر حقنده‌كى معامله‌لرينى قبول ايديشكز غريبدر !» جوابنى ويره‌رك مجدى خراسانه نفى ايتدى .

وقعه‌يى خليفه‌يه يازديغى صره‌ده مجدك نكاح ماده‌سى حقنده‌كى سؤ حركتنى دخى بيلديردى .

سلطان ريدن قزوينه، ساوه‌يه، اوه‌يه كيدرك اورا-لرينى‌ده ضـبط ايلمش وممالك مذكوره‌نك حاكمى بولنان

(دلکین بن وردین) ی دردست وخراسانه تغریب ایتمشدر .

اورالرده باطنیه طائفه‌سندن بر چوق آدملر قتل ایله معتزله‌دن بر خیلیسنی منفیاً خراسانه کوندردیلر .

اله کچیردیکی معتزله کتابلرینی احراق ایتدیره‌رك وبیکلرجه کتب نافعه‌یی استصحاب ایدرك نیشابوره واورادن غزنه‌یه کلدیلر .

بو خلالده سلطان مخدومی (مسعود) ی که مقدما ری ممالکنه والی تعیین ایتمش ایدی اصفهانك فتحنه مأمور ایتدیکندن ومسعود ایسه حقیقةً بر ارسلان یاوریسی ایدوکندن اصفهانه بالعزیمه اورالرینی (علاءالدوله کاکویه) نك الندن آلمش و بر والی براقه‌رق ری یه کلمشدر .

فقط اره‌دن آز برزمان کچر کچمز اصفهانلیلر والیٔ جدیده قارشی عصیان ایتدکلرندن مسعود تکرار اصفهانه کیدرك ارباب عصیاندن درت بش بیك کشی قتل ایله ری‌یه عودت ایلمشدر .

(٤٢١) ده هندستانده سلطان طرفندن والی بولنان

(احمد) یوز بیك كشیلك بر اردو ایله هندك بلاد عظیمه سندن (ترس) اوزرینه یوریمش ومملكتی ضبط ایله حسابسز اموال واشیا اخذ ایتمشدر .

كرك مسعودك، كرك احمدك فتوحات وموفقیات واقعه‌سی سلطانك فرط ممنونیتنی جلب ایدر وكندیلرینه یازدیغی مكتوبلرده بیوك بیوك التفاتلر، تشكرلر كوسترر ایدی .

ایشته سلطان محمود بو صورتله شان وشرف اسلامی اعلا ایلمكده ایكن ایكی ییلدنبری مبتلا اولدیغی علتدن رهایاب اوله‌میه‌رق مزبور (٤٢١) سنه‌سی ربیع الاخرینك (٢٣) نجی كونی غزنه‌ده ارتحال داربقا ایلدی .

التمش سنه‌دن بر قاچ آی زیاده معمر اوله‌بیلمشدر. مدت سلطنتی اوتوز اوچ سنه‌دن عبارتدر .

ابتدا حنفی المذهب اولوب مؤخراً شافعی اولدقلری مرویدر .

اورته بویلی، كوزل یوزلی، كوچك كوزلی، احمر الشعر ایدی .

پدرلرینك حكومتی بر كوچك بكلكدن عبارت

ایکن اوتوز اوچ ییل متمادیاً اشهب غزا اوزرنده اولدیغی حالده شمشیر دلیرانه‌سیله اورته‌لغی تترتمش وخراسان، ماوراءالنهر، سجستان، عراق، عجم، غور، هند، سند کبی ممالك واقالیم وسیعه‌ده حکم قهرمانانه‌سنی مستقلاً اجرا ایتمشدر.

هله هندستان کبی برطاقم کثیرالنفوس وشدیدالشکیمه اقوامی جامع اولان بر قطعهٔ عظماىی تحت تابعیتنه داخل وچوغنك دین مبین اسلامی قبوللرینه موفقیت حاصل ایدیشی اونودیلیر خدمتلردن دکلدر.

کثرت مال وثروت ایله شهرت شعار ایدی.

هندستانك بونجه نقود وجواهرینی اغتنام ونقل ایله دارالملکنی نمونهٔ خزائن عالم اطلاقنه شایان برحاله کتیرمش ایدی.

پدرلری سبکتکین کوله‌لکدن بالتدریج نائل امارت اوله‌رق بناءً علیه سلطان او یله برحکمدار فامیلیاسنه منسوب دکل ایکن عظمت اطوار جهانکیرانه‌سی، علو اوضاع پادشاهانه‌سی کندیسندن صکره الك بیوك فاتحلره نمونهٔ امتثال اولمش ایدی.

عادل، فعال، عالم، عفوه مائل، شجیع، کثیرالاحسان، متواضع، حامیٔ ارباب فضل وکمال، برحکمدار کامل ایدی.

مناقب ومآثر جليله‌سی غیر قابل تعداد اولوب سمو اخلاق وافعالنی معرف پك چوق کتابلر تألیف وتصنیف اولنمشدر .

صوك

مشاهیر اسلام

محرری : حمید وهبی | جزؤ ٥ | طابع وصاحبی : مهران

حجاج

(حجاج ابن یوسف الثقیفی) مشاهیر خلفای امویه‌دن (عبد الملك بن مروان) ایله (ولیـد بن عبد الملك) لك والیلرندن ایدی .

شدت ظلم واعتسافیله عالم انسانیتی سنه‌لرجه تخریب ایتمش ارباب شر وغدردن ایدی .

یالکز الی باغلی اوله‌رق قتل ایتـدیردیکی آدملرك مقداری یوز یکرمی بیکه بالغ اولمش ایدی .

خاك سـیاه مظلومیت اوزرینه دوکیلان قانلر ایسـه علی الاکثر اهل اسـلام قانی بولنـدیغیچون قرن اولده اسـاس اسـلامه ویرمش اولدیغی تضعضعلر، انحطاطلر حجاجك نامنی الی الابدلکه‌دار ایده‌جکدر .

کثرت مظالمی نسبتنده شجیع، فصیح، ادیب ایدی .

شجاعتی بر حالده ایدی‌که خوارج فرقه‌لرینك ینار طاغلر کبی غلیان وهیجانی اثناده عراقه والی اولدیغی وقت طوپی اون ایکی آتلی ایله کتمشدر .

فصاحت لسان وطلاقت بیانی بر درجه‌ده ایدی‌که (دیر الجماجم) ده ایراد ایتدیکی بر خطبه‌نك تأثیریله اوتوز بیك کشیلك بر خارجی فرقه‌سنی اظهار ندامتله استعمال سیفدن کری براقدیرمشدر .

هجرتك (٤١) نجی ودیکر روایته نظراً (٤٢) نجی سالنده تولد ایلمشدر .

اوان شبابنی طریق تحصیلده کچوروب مؤخراً امویلرك خدمتنه دخول ایلدی .

بعض امور حربیه وسیاسیه‌ده کوستردیکی فداکارلقلر، برارلقلر کفایت واقتدارنی خلقه طانتدیرمش اولدیغی بر زمانده ایدی‌که عبدالملك خطهٔ عراقیه‌یی (معصب) دن استرداد وکندیسنی قتل ایله علویه وزبیریه طرفدارلرینی اورالردن محو وازاله ایتدیکندن اهالیٔ حجازدن ماعدا آل زبیره ظهیر ومعاون قالمامش ایدی .

بناء علیه عبدالملك (٧٢) ده حجاجی (عبداه بن زبیر)ك (رضی) اوزرینه مسلط ایتمشدر .

حجاج معیتنده‌کی اردو ایله ذی‌الحجه اوائلنده مکهٔ مکرمه‌یه کله‌رك محاصره ایلمش و (جبل قبیس) ه وضع ایتدیکی منجنیقلر ایله طاشلر آته‌رق تخریب بیت فضا-حتنه باشلامشدر .

بو آرالق نزول ایدن بر صاعقه منجنیقلردن برینه تصادف ایله اوراده‌کی عسکری اتلاف ایدنجه تخریب بیتدن فراغ اولنمق خصوصی اردو بیننده تصور اولنمقده ایکن حجاج بو تصورك فعله اخراجنی منع ایچون : «بیلمیور-میسکزکه تهامه اراضیسنه دائما صاعقه‌لر اینمك مقتضای حال موقعدر ؟ بوکون بزه تصادف ایدن صاعقه یارین خصمزك اوزرینه‌ده اینه بیلیر !» یولنده بر خطبه ایراد ایلدی .

غریبدرکه بر کون صکره ابن‌الزبیرك عسکرینه‌ده بر صاعقه اصابت ایلدیکندن بو سوء تصادفله حجاجك عسکری تحویل فکر ونیت ایله ینه تخریبات شدیده‌لرنده دوام واقدام کوستردیلر .

اهل مکه ایسه اوغرادقلری مشکل التحمل اضطرا-بلردن، عذابلردن بیزار اوله‌رق همان هر کون خارجه چیقوب حجاجه اطاعت وانقیاد ایدرلر ایدی.

محاصره‌نك امتدادی وخلقك فوج فوج محاصرین طرفنه اتباعی ابن زبیرك ضعفنی آرتدیردقجه آرتدیردیغندن نهایت بر کون بقیهٔ عسکریله بالذات حجاجك اوزرینه مأیوسانه بر هجوم ایتدی.

نه چاره‌که دشمننك کثرتی مغلوبیتنی انتاج ایتمش ونهایت هجون قربنده مقتول اولمشدر.

بوندن صکره حجاج مکه‌یی ضبط ایله غالبیت واقعه‌سنی عبدالملکه بیلدیردیکندن خلیفه تشکرلر، التفاتلر اظهاریله خدمتنه مکافاةً کندیسنی حجاز، یمن، یمامه قطعه‌لرینه والی تعیین ایلدی.

حجاج او سنه ایفای حج ایله بر مدت اقامتدن ویمن ویمامه‌نك احوالنی تدقیق واصلاح ایتدکدن صکره مدینهٔ منوره‌یه عزیمت ایلمش ومؤخراً (٧٤) ده ینه مکه‌یه دونمشدر.

بو اثناده کعبه‌نك اکثر محللرینی هدم ایله تکرار اسلوب وطرز سابقنده اوله‌رق یاپدیرمشدر.

بعده ینه مدینه‌یه کیتمش وبو دفعه صحابهٔ کرامدن بعضلری حقنده پك فنا تعذیبلر، تحقیرلر اجرا ایتمشدر.

(۷۵) ده عراق والیسی (بشر بن مروان) ك وفاتنه وخوارج فرقه‌لری اورته‌لغی هرج ومرج ایچنده بولندیرمقده اولملرینه مبنی عبدالملك: «اهل عراقك حقندن كله‌جك انجق حجاجدر!» دیه‌رك حجاجی مأمور ایلدی.

حجاج اون ایكی آتلی ایله بر قاچ تابعی مستصحباً یوله‌چیقه‌رق بر جمعه كونی علی‌الغفله كوفه‌یه یتیشدی.

ومنبره چیقه‌رق: «ای نفاق وشقاق ومساوئ اخلاق ایله متصف اولان عراقلیلر: بن اللهدن سزه مسلط اولمقلغمی دعا ایدر ایدم. ایشته دعام مقبول اولدی، المده‌كی قامچی‌یی یولده غائب ایتدم. واوكا بدل سزی تأدیب ایتمك ایچون من بعد شو قلیجمی اله آلدم!» مقدمه‌سیله ایراد ایتدیكی مفصل بر خطبه ایله عصاتی لرزه ناك وتسكین فتنه وفساد ایتدی.

بونك اوزرینه خلیفه بالجمله شرق بلادینك اداره‌سنی دخی حجاجه علاوهٔ مأموریت ایلدی.

بو خلالده عراق واهوازده‌كی خوارج بالتجمع حماست مفطوره‌سیله شهرت یاب اولان (شبیب بن یزید) ك

قوماندانی آلتنده اولدقلری حالده حجاجك اوزرینه یوریدیلر .

(جسر دجیل) ده ایکی عسکر تقابل ایدنجه شبیب اوزرنده بولندیغی جسرك ییقلمسنی متعاقب غرق اولدیغندن عسکری فنا حالده بوزلمش وحجاج چوغنی قطرهٔ شمشیردن کچیرمشدر .

مقدما خراسانه کوندرمش اولدیغی (مهلب بن ابی صفره) یی بلخدن کیشه کوندرهرك ترکاری تأدیب ایتدیردیکی کبی مؤخراً ده (عبدالرحمن بن محمد ابن الاشعث) ی قرق بیك کشی ایله ترکستان حکمداری (رتبیل) اوزرینه کوندرمشدر .

ابن اشعث ترکستانی بازدهٔ خیونی استیلا ایتمش ورتبیلك ایتدیکی صلح تکلیفنی رد ایله دارالملکنده محاصره یه مبادرت وفقط امتداد سفردن طولایی محتاج تزیید واصلاح اولان عسکرینی یولنه قویمق ایچون سرحده عودت ایلمش ایدی .

بالا امر معاودتی حجاجی زیاده سیله غضب ناك ایتدیکندن ابن اشعثه غایت شدید المآل بر مکتوب کوندرمش ونه زمان الله کچرسه اعدام ایدهجکنی

سویلمش بولندیغندن مذکور مکتوب ایله بو خبر مدهش ابن اشعثه واصل اولنجه مآل مکتوبدن تحصل ایدن حدت حیاتنك آتیده تهلکه‌سی احتماله منضم اولمغله سائقهٔ یأس تام ایله امرای عسکریه‌یی نزدینه جلب ایله شو سوزلری سویلدی :

«بز ترکلره غالب کاور ایسه‌ك حجاجك تسلط وظلمنك آتساعنه خدمت ایتمش اولمقدن بشقه بر ایش کورمامش اوله‌جغز . محاربه‌ده ثبات ایدر ایسه‌ك یوق یره محو اولمش بوله‌جغز . شانکزی ، جانکزی محافظه ایتمك ایستیور ایسه‌کز بکا تابع اولکز !»

امرا وعساکر درعقب ابن اشعثه تبعیت ایتدکلرندن رتبیل ایله بالمصالحه عودته باشلادی .

حجاج وقعه‌دن آکاه اولنجه خراسانده‌کی مهلبك بو بابده‌کی رأینی صوردی .

مهلب جواباً کوندردیکی مکتوبده اوارالق ابن اشعثه مقابله‌یی مناسب کورمیه‌رك باشنده‌کی خلقك مملکتلرینه طاغلدقدنصکره تأدیبی رهین صواب اوله‌جغنی بیان وتذکار ایتدی .

حجاج بو رأيي عدم قبول ايله بر فرقهٔ عسكريه‌يي مستصحباً ابن اشعثك مقابله‌سنه شتاب كوستردي .

(تستر) ده طرفين التقا ايدنجه حجاج بوزيله‌رق راويه‌يه قدر رجعت ايلمش ومهلبك نصيحتني اصغا ايتمديكندن طولايي اظهار اسف فراوان ايتمشدر .

ابن اشعث بو غالبيتي متعاقب بصره‌يي آله‌رق توسيع دائرهٔ جمعيت ايتدي .

نهايت خصمي ايله (راويه) ده محاربه‌يه طوتيشديلر . محاربه‌نك ابتدالرنده ابن اشعث غالب اولمش ايسه‌ده نهايتلرنده دوچار كمال پريشاني اوله‌رق كوفه‌يه طوغري قاچديغي صره‌ده حجاج تعقيب وعسكرينك چوغني اتلاف ايلمشدر .

بري طرفدن كوفه‌ليلر ابن اشعثه معاونت ايلدكلرندن عساكر منهزمه‌سني طوپلايه‌رق وكوفه‌ليلردن‌ده بر خيلي آدم استصحاب ايدرك (دير الجماجم) ده حجاج ايله ينه حربه مباشرت ايتديلركه طرفينك يوزر بيك عسكري وار ايدي .

خط حربك طولى دير الجماجم ايله دير قره آره‌سنده‌كى مسافه‌دن عبارت ايدى .

يكديكرينك قاننه صوصامش اولان شو ايكى دهشتلى اردو شدتله چارپيشمغه باشلاديلر .

مهاجمات متعدده دنصكره ابن اشعثك اردوسى مضمحل اولديغندن تركستانه قدر فرار ايله رتبيله التجا ودخالت ايتمشدر .

حجاج النه كچنى قليجدن كچيرديكى كبى اهاليدن واولاد اصحاب ايله كبار تابعيندن دشمننه مائل اولانلرى برر برر قتل ايله درەلرجه قانلر آقديرمشدر .

ابن اشعثك ثارينى آلمق اوزره اوته دن بريدن طوپلانان بيكلرجه خلقى دخى تأثير ضرب نطقيله طاغتمشدر .

دير الجماجمدن كوفه‌يه كلدكده اهاليسى تجديد تابعيته مسارعت كوستر ديلر .

حجاج ايسه كوفه‌ليلره فوق العاده مغبر ومنفعل اولديغندن كلانلره : «كافر اولديغكه شهادت ايدرميسك ؟»

یولنده غریب بر سؤالده بولنور وعکسی جواب ویرنلری درحال قتل ایدر ایدی .

اتقیادن بر ذات تجدید تابعیت ایچون بالضروره کلدیکی اثناده حجاجك : « بو آدم صالح ومتقی بر آدمدر . نفسنه سوء شهادت ایتمز ! » دیدیکنی ایشیدنجه زوالی حریف فریاد ایدرك : « بنی بو حیله ایله قتل می ایده‌جکسك ؟ بن اکفر اهل ارضم ! فرعون وهامان ونمرود دن اشدم ! » دیمکله کوله‌رك حریفی مستغرق لطف واحسان ایتمشدر .

ایشته حجاج ظلمنی افراد امتك عقیده‌لرینی اخلال وتشویش ایتدیره‌جك بر درجه‌یه قدر ایلریلتدکدن صکره کوفه‌دن حرکت ایتمش و (واسط) شهرینی بنا ایله (محمد بن قاسم الثقیفی) یی فارس اوزرینه کوندره‌رك اهالیسنی منهزم وقتل ایله اورالرینی‌ده آلمشدر .

رتبیله کوندردیکی تهدید آمیز بر مکتوب ایله (ابن اشعث) ك مقیداً ومحفوظاً کوندرلمسنی طلب ایلدیکندن رتبیل شر وسطوتندن قورقه‌رق یوله چیقارمش ایسه‌ده (ابن اشعث) دشمن بی مروّتنه تسلیم اوله‌رق انواع اذی وجفا ایله اولمکدن ایسه کندی کندیسنی اولدیرمکی

دها شرفلی کوردیکیچون اثنای راهده (رجج) ده یوکسك بر خانه‌نك سقفندن آشاغی آتیله‌رق وفات ایلدی .

کرك کندینك وکرك اتباعنك رؤس مقطوعه‌سنی حجاجك نزدینه کتیردکارنده عراقده بالتشهیر عبد الملکه کوندرمش واودخی شام ومصرده تشهیر ایتدیرمشدر .

حجاج (٨٦) ده قتیبه‌یی ترکستان اوزرینه کوندردی .

قتیبه مشاهیر جنکاوران عربدن بولندیغندن بر خیلی بلاد وامصاری ضبط ایله اغتنام ایتدیکی حسابسز اموال ونقودی مستصحباً عودت ایلمشدرکه بو سفر ترکستانده‌کی فتوحات وموفقیات جلیله‌سیچون بر مقدمهٔ محاسن آور اولمش ایدی .

قتیبه عسکرینك اوکنده اولدیغی حالده ترکستاندن معاودت ایتدیکندن حجاج : « دشمن ملکنه کیرر ایکن عسکرك اوکنده بولنلمق وچیقار ایکن ارقه‌لرندن چیقلمق کرکدر ! » دیه‌رك ستملر ، سرزنشلر ایتدی .

سنهٔ مذکوره‌ده خلیفه (عبدالملك) ارتحال داربقا ایلدی .

حجاجی زیاده‌سیله سور وعادتا دولتنك قوة‌الظهری عد ایدر ایدی .

فراش احتضارده ایکن اوغلی وولی عهدی (ولید) ی نزدینه جلب ایله وصایا ونصائح لازمه ایفا ایتدیکی صره‌ده حجاج حقنده شو وصیتلری ایراد ایتدی :

«اوغلم ! حجاج حقنده هرکیم نه سویلر ایسه زینهار اصغا ایتمه . کندیسنی نظر التفاتکدن دور ایلمه . سنك اوکا احتیاجك اونك سکا احتیاجندن زیاده‌در . دشمنکه قارشی استعمال ایده‌جکك بر قلیج وار ایسه اوده حجاجدر !» .

ولید ایسه بر موجب وصیت پدر حجاجی اسکیدن زیاده مظهر حرمت واعتبار ایتدیرمشدر .

بوندن صکره قتیبه بر دفعه ترکستانه سفر ایتدکدن صکره حجاجك امریله بخارا بلادندن (بیکند) ه کتمشدر .

بیکندلیلر اتراك ایله همدست وفاق واتفاق اولدقلرندن قتیبه‌نك اطرافنی آله‌رق شدتله تضییقه باشلادیلر .

بو حال آیلرجه دوام ایدرك قتیبه بر درلو قورتیله‌مامش وحجاج کبی معظمات اموردن بیله ییلمق شانندن اولمیان بر جلادتلی قوماندان عادتا بو حالدن اورکه‌رك خلقی مساجد وجوامعده دعایه دعوت ایلمشدر .

قتیبه ایسه همان هر کون محاصرین ایله چارپیشیر ایدی .

محاصرین خصملرینك قولایلقله مغلوب ایدیله‌میه‌جکلرینی آکلاینجه قتیبه‌نك جاسوسی اولان (تنذر) ی که عجم ایدی یانلرینه جلب واطماع ایله قتیبه‌نك هرنه صورتله اولور ایسه اولسون اغفالنی تعهد ایتدیردیلر .

تنذر قتیبه‌نك یاننه کله‌رك حجاجك عزل اولندیغی وبناءً علیه امداد ورودی زمانلر مروریله متوقف بولندیغی مقدمه‌سنك سردیله مرو طرفلرینه چکلمسی خیرلی اوله‌جغنی اخطار ایدنجه قتیبه حریفك حیله‌سنی آکلایه‌رق درعقب بوینی اوردیردی .

او آرالق نزدنده بولنمش اولان امرادن (ضرار بن حصین) ه : « تنذری قتل ایتدیریشم شو سوزك عسکر بیننده شیوعندن خوفمدنطولاییدر .

اگر بولاقردیلری افشا ایده‌جك اولور ایسه‌ك سن‌ده تن‌ذرك یانه كیدرسك ! » دیه‌رك قیل وقال تحدثنی منع ایلدی .

قتیبه عسكرینی بر یره طوپلایه‌رق ایراد ایتدیكی بر خطبه ایله عروق غیرت وشجاعتلرینی تحریك ایتدیكندن عموماً محو اولنجه‌یه قدر میدان جنكدن روكردان اولمیه‌جقلرینی بر آغزدن سویلملریله صوك دفعه اولمق اوزره دشمنه كمال شدتله هجوم ایتدی .

محاصرین بو صولت شیرانه‌یه طیانه‌میه‌رق پریشان اولدیلر .

مظفریت واقعه اوزرینه بیكند ضبط اولنه‌رق وبر مقدار عسكر ایله بر محافظ براقیله‌رق قتیبه بش قوناقلق مسافه قدر آیرلدقدن صكره بیكندلیلر محافظی قتل ایله عسكرك برونلرینی كسمك كبی حركات وحشیانه‌یه تصدی ایتدكلرندن یولدن بیكنده دونمش وشهرك حاكمیله ارباب فساد واختلالی قلیجدن كچیرمشدر .

وبو وقعه‌ده اله كچیردیكی نقود واموال كثیره‌یی حجاجدن بالاستیذان عسكره تقسیم وتوزیع ایتمشدر .

(٨٨) ده اكبر حكمداران تركستان اولان (كور بغانويين) ك ممالكنى ضبط ايتمك ايچون سلاح قوشاندى.

كور بغانويين خاقان چينك قز قرداشى اوغلى اولوب دفعةً ايكى اوچ يوز بيك عسكر چيقارمغه مقتدر ايدى .

بناءً عليه قتيبه‌نك اوكا قارشى قوتى جزؤياتدن معدود اولوب فقط حجاج كبى امرنده ثابت، رأينده مصيب بر آفتك تدابير واوامر شديده‌سى وقتيبه‌نك متحلى اولديغى مزايا ومكانت قهرمانى پك چوق كوربغانويينلرى ازمكه كافى ايدى .

قتيبه ايلك هجومنده تركستان ملوكندن (نيزك) ى اسير وفقط وعد وتأمينى وجهله يوللرده دلالت خدمتنى ايفا ايتمك اوزره استصحاب ايلدكدن صكره ايلرى يه حركت ايلدى .

بوخبر كوربغانويينه واصل اولنجه طوپلايه بيلديكى عسكر ايله خصمنى استقباله چيقدى .

وقتا كه فريقين تلاقى وتقابل ايلدى .

بر قاچ دفعه چار پیشلدقدن صکره قتیبه‌نك وقوع بولان شدتلی بر هجومی اوکنده ترکلر پریشان اولدیلر .

قتیبه کوربغانوینه وقت قزاندیریلیر ایسه خاقان چیندن استعانه واستمداد ایده‌جکنی بیلدیکیچون مسارعهٔ هر طرفه هجومه باشلایه‌رق اکثر قلاع وبقاعی ضبط وپك چوق نقود واموال اغتنام ایلدیکندن کوربغانوینك نیازی اوزرینه عقد مصالحه ایله عودت ایتدی .

کرك حجاجك، کرك قتیبه‌نك اصل مقصدی بخارا ایله سمرقند ونسف وکش جهتلرینك فتحی بولندیغندن وترکستانده کوستریلان سطوته نظراً بومقصدك استحصالی سهولتلی کوروندیکندن (۹۸) ده تکرار اشهب جلادتنه بنه‌رك ایلریلمکه باشلادی .

ومهاجمات متتابعه‌سیله سمرقند، نسف، کش، جهتلرینی رایت استیلاسی آلتنه آله‌رق بخارا اوزرینه یوریدی .

حکمدار بخارا قتیبه‌یی ارتق ترکستاندن ال چکدیرملك نیتیله قوهٔ موجوده‌سنی جلب وجمع ایله آمادهٔ حرب ووغا اولمش ایدی .

ایکی اردونك (حرقان) ده تلاقیسنده ایکی کون ایکی کیجه شدتلی محاربه‌لر ایدیله‌رك بخارالیلر منهزماً رجعت ایلدیلر .

قتیبه رهرو وادیٔ فرار اولان بخارا حکمداری (وردان خذاه) ی تعقیبه مسارعت ایتمش ایسه‌ده در - دست ایده‌مدیکندن غلبات واقعه ایله اکتفا ایدرك مروه عودت ایتدی .

فقط حجاج بویله برقاچ غلبه ایله بردرلو اکتفا ایلمك ایسته‌میه‌رك قتیبه‌یه : « دشمندن یوز دوندیره‌نك جزاسنی خاطره کتیر ! » مقدمهٔ تهدیدانه‌سیله یازدیغی عتاب آمیز برمکتوبی تسیار وبلا افاتهٔ وقت تکرار بخارایه بالهجوم ضبطنی قطعیاً امر واشعار ایلدی .

قتیبه بخارالیلرك صوك درجه‌ده غلیانلرینی کورمك حسبیله او صره‌ده عزیمتی یکده مناسب کورمامکله برابر حجاج کبی بر داهیهٔ دهیایه جواب رد ویرمکده جسارت ایده‌مدیکندن بالضروره بخارایه معاودته باشلادی .

حجاجك شرندن محافظهٔ نفس کبی معنوی، دشمنه مغلوبیت احتمالی کبی مادی ایکی خوف آره‌سنده قالدیغی

حالده بخارایه هجومه ابتدار ایدنجه دشمن هر طرفده مغلوب اوله‌رق اورالری کاملاً ید ضبطنه کچدی .

وبخارادن (باب‌الابواب) و (آذربیجان) طرفلرینه کیدرك بورالرینی‌ده آلدی .

جناب فاتحك چکلمسنی متعاقب مقدما بونجه مصائبه اوغرایان سمرقند حکمداری نه سببه مبنی ایسه برغرور جاهلانه‌یه دوشه‌رك : « قتیبه خرسزه بکزر . بر ملکه کیرر ، النه کچنی آلیر . ملکی ینه صاحبنه ترك وتودیع ایدرك کیدر ! » طرزنده استحقافلره باشلادیغندن واو صره‌ده دیکر برقاچ ترکستان حکمداری نقض عهد ویکدیکریله اتفاق ایتدکلرندن قتیبه هم سمرقند حکمدارینك حدینی بیلدیرمك وهم‌ده اتفاق واقعدن مستقبلاً ظهوری طبیعی اولان وخامتی ازاله ایلمك ایچون اوزرلرینه یوریدی . اول امرده سمرقند حکمدارینی ازمك اخص آمالی بولندیغندن حملهٔ نخستینده حکمداری بتیره‌رك وملکنی الندن نزع ایدرك متفقین اردولرینك تنکیلنه باشلادی . آز زمان ایچنده ارباب نفاق واتفاقی استیصال و اورالرك اداره‌سنی توثیق ایتدکدن صکره حجاجدن بالاستیذان معاودت ایتدی .

بوخلالده (یزید بن المهلب) وقرداشلری (مفضل)

و (عبدالملك) حجاجك زندان ظلمندن نصلسه قاچەرق (سليمان ابن عبدالملك) ە دخالت ايتديلر .

سليمان علو جنابى سائقەسيله بونلرى تحت حمايەسنه آلمش وحجاجك شر وغدرندن محافظه ايله ابراز مآثر حميت وفتوت ايتمشدر .

معهود (نيزك) تركستانده اجراى فساده باشلاديغندن قتيبه بونى اله كچيرمك ايچون حركت ايلمش ونهايت برقلعەده بولنديغى حالده صقيشديرەرق ايكى آى محاصره ايله دردست ايتدكدن صكره كيفيتى حجاجه بيلديرمشدر .

مؤخراً حجاجك امريله نيزك ومعيتنده بولنان يدى يوز كشى قتل ايدلمشدر .

بو وقعەيى متعاقب برادرى عبدالرحمنى معيتنه آلەرق اوزمانه قدر فتح ايدەمديكى طالقان، جرجان، سمنجان، بغلان كبى بلاد مشهوره خلقنى صمصام دليرانەسنه باش اكديرەرك واليلر نصب ايلدى .

(٩٢) ده سجستان وخوارزمى آلمق اوزره كيتمش ايسەده حدوده وارديغى اثناده سجستان حكمدارى بر طاقم ذى قيمت هدايا ايله كولەلر، جاريەلر تقديميله طلب صلح ايلديكندن مصالحه ايلدى .

بوخلالده خوارزم حاكمنك برادرى طرفدارلرينه

استناداً حاكمك علیهنه قالقیشدیغنه مبنی حاکم قتیبه نك شجاعتنه مراجعت والتجا وبرخیلی هدایا اسرا ایلدیکندن قتیبه برادری اوزرینه بالهجوم درت بیك توابعیله برابر اسیر ایدرك قرداشنی حاکمه تسلیم واتباعنی کاملاً قتل ایلمشدر.

معهود سمرقند حاکمی نصاسه سمرقنده کیدرك ینه موقعنه اوطوردیغندن عبدالرحمنك قوماندا سیله یکرمی بیك کشی ارسال ایتمش وآرقه‌دن کندیسی ده عسکر ایله مملکتك پیشکاهنه یتیشمشدر.

حاکم قطعیاً اطاعت ایتمدیکندن شدتله محاصره یه ومنجنیقلر ایله بیوك بیوك طاشلر آتمغه باشلانیله‌رق برقاچ محلندن مروره مساعد کدکلری آچیلدی.

اثنای حربده حاکم کوندردیکی بر ایلچی واسطه‌سیله: «سز بکا طائفه‌مزدن اولان عجملر واسطه‌سیله غلبه ایتمك ایستیورسکز. یالکز عسکرکزله قالسه‌کز سزی محو ایتمك ایشدن بیله دکلدر!» نه‌جنده حقارت آمیز تبلیغاتده بولندیغندن قتیبه درعقب معیتنده‌کی عجملری اردوسندن تفریق ایدرك یالکز عرب بهادرلریله بالذات کدکلردن شهره شدتلی برهجوم کوستردی.

واوکنه کلان دشمن آلایلرینی یره کچیره‌رك شهری تماماً ضبط وحاکمنی اسیر ایتدی.

داخل مملکتده نه‌قدر اصنام واوثان وار ایسه جمله‌سنی شکست وبتخانه‌لری تخریب ایله حسابسز نقود واشیا اغتنام ایلدی .

بوهنگامه آره‌سنده (کسری یزدجرد) نسلنه منسوبه بردختر کاچهره قید اسارته گرفتار اولدیغندن مزبوره‌یی حجاجه وحجاج دخی خلیفه (ولید) ه گوندرمشدر که بوندن (یزید) تولد ایتمش ایدی .

قتیبه حاکمی کافی السابق سمرقندده براقه‌جق اولسه سوابق احوالنه نظراً ینه عصیان ایده‌جکنی آکلادیغیچون مملکتدن چیقاره‌رق دیگر برادری عبداللهی والی نصب واوامر وتعلیمات لازمه‌یی اعطا ایله سمرقنددن انفکاك ایلدی .

حجاج هندستانك بعض محللرینی ضبط ایتمکی بالتصمیم ترتیب ایتدیکی برفرقهٔ عسکریه‌یی ابن عمی (محمد بن القاسم)ك قوماندالسی آلتنه ویره‌رك هندستانه یوللادی .

محمد اووقت اون یدی یاشنده برجوان وبین‌الاقران فرط حماست وغیرت ایله مشار بالبنان ایدی .

کنج قهرمان هندده وصولنده اعاظم ملوکدن (داهر)ك ممالکنه هجومه مثابرت ایتمکله داهر مقابلهٔ شدیده‌ده

بولنمش ایسه‌ده میدان حربده مقتول اولدیغندن هندلیلر فنا حالده منهزم اولدیلر .

محمد بو مظفریتك ثمره‌سنی اقتطاف ایتمك ایچون مسارعةً دیبل، کیرج، برها شهرلرینی فتح وبر چوق نقود وخزائن اغتنام ایتدی .

اشهر خلفای امویه اولان (عمر ابن عبدالعزیز) که اوصره‌لرده حجاز والیسی ایدی حجاجك عراق اهالیسنه اجرا ایتمکده اولدیغی ظلم وتعدیدن حسب الحمیه متأسف اولمق ملابسه‌سیله عزل وتبدیلنی برصورت بی طرفانه‌ده خلیفه‌یه اخطار ایلدی .

بو خبر حجاجك واصل سمع اطلاعی اولنجه عمر ابن عبدالعزیزکبی عدالت پرورلکله انفراد ایتمش بر وجود نادری لکه‌دار ایتمك غیرتنه دوشه‌رك وقعه‌دن اصلا معلوماتی یوق ایمش کبی خلیفه‌یه یازدیغی برمکتوبده: «عراقی آتش اختلال ایچنده براقان ارباب فسادی نه صورتله قهر ایتدیکم معلومکزدر . بو مفسدلر بوراده دیکیش طوتدیره‌میه‌رق حجازه بالعزیمه التجا وتخلیص نفس ایدییورلر .

بو مثللو حاللر بنیان امور دولته وهن وضعف ایراث ایدر .

عمر ضعیف القلب وحلیمدر . حرمینده ضبط وربطه

مقتدر بر آدم بولندیرملیدر ! » زمیننده شکایتلر تمهید ایتدیکندن ولید حجاجك اشعارینی معقول کوره‌رك عمر ابن عبدالعزیزی عزل و (عثمان بن حیان) ی مدینه‌یه و (خالد بن عبدالله القسری) یی مکه‌یه والی نصب ایتمشدر .

حجاج بو صورتله بقای مأموریتنی تأمین ایلدکدن صکره (۹٤) ده ویردیکی یکی امرلر اوزرینه (محمد ابن قاسم) هنددن بعض محللری وقتیبه شاش، فرغانه، خجند، کشان کبی برطاقم بیوك شهرلری فتح ایتدی .

حجاج مقدما ابن اشعثی ترکستان سفرینه مأمور ایتدیکی اثناده کبار تابعیندن (سعید بن جبیر ابن هشام الاسدی ابن محمد الکوفی) یی معیتنه ویرمش ایدی .

ابن اشعثك اختلالی اثناده سعید دخی اشتراك تهمتیله مظنون اولمق حسبیله مؤخراً حجاجك النه دوشمه‌مك ایچون مکه‌یه قاچمش واو زماندنبری اوراده اقامت ایتمکده بولنمش ایکن والیٔ جدید سعیدی دردست ایله حجاجه کوندردیکندن وصولنده حجاج : « سن سعید بن جبیر دکل شقی بن کسیرسك ! » دیه‌رك قتل ایده‌جکنی سویلدی .
سعید : « سنك کبی بر ظالمك الیله قتل ایدیله‌جك اولور ایسه‌م او وقت سعیدلکمه برده شهیدلك منضم اولور ! » دیدی .

حجاج سعیدك بو جرأتنه حدتلنه‌رك زوالی یی قتل ایتدیرمشدرکه بوهیکل مظالمك خون ناحقنی اساله ایتدیکی بونجه انسانلرك الك صوکی بیچاره سعید اولمش ایدی .

روایات تاریخیه‌دندرکه حجاج رؤیاسنده علی الاکثر سعید ایله اوغراشیر ایدی !

برکیجه‌ینه رؤیاسنده سعید: « یاعدو والله! نه ایچون بنی بغیرحق قتل ایتدك؟» دیه‌رك اوزرینه هجوم ایتدیکندن حجاج: « مالی ولسعید بن جبیر » سوزینی باغیره باغیره سویلمکده اولدیغی حالده اویانمشدر .

(٩٥) ده حجاج قتیبه‌نك نزدینه عراقدن بر خیلی عسکر کوندره‌رك ترکستانده واقع (کشماهن) ه کیتمسنی یازمش وهندستانده فتوحاته باشلامسنی دخی محمده امر ایتمش ایدی .

قتیبه کشماهنه واصل اوله‌رق ضبط ایتمش ومحمد بعض بلاد هندی تسخیره تشبث ایلمش ایسه‌ده او صره‌ده شوالده وروایت اخرایه کوره رمضانده حجاج وفات ایتدی .

بو خبر بونلره واصل اولنجه فوق العاده مغموم ومأیوس اوله‌رق قتیبه مروه ومحمدده ترك سفر ایلیه‌رك مأموریتنه معاودت ایلمشدر .

قتیبه ایله محمد حجاجك ایکی سیف جلادتی مقامنده ایدی .

ایکیسی ده خلیفه‌نك امریله مأموریتلرنده قالمشلر ایسه‌ده صکره‌لری ولیدك وفاتیله قرداشی سلیمانك مقام خلافته جلوسنده سند ولایتنه والی اولان (یزید بن ابی کبشة السکسکی) سلفی محمدی دردست ایدرك مقیداً عراقه کوندردیکندن (صالح بن عبد الرحمن) ك امریله قتل ایدلمشدر .

قتل اولنه‌جغنی آکلادیغی اثناده حسب حال فلاکت اشتمالی اولمق اوزره شو بیتی انشاد ایتمشدر :

اضاعونی وای فتی اضاعوا

لیوم کریهة وسداد ثغر

زوالی کنج بهادر شو بیتیله حیاتی غائب ایلیه‌جکنه دکل عالم اسلامك کندی کبی لازم الوجود بر عسکری ضایع ایده‌جکنه آجیر ایدی که حقیقةً اوزمانك الك بیوك قهرمانلرندن ایدی .

حجاج اللی اوچ ویاخود اللی درت سنه قدر معمر اوله بیلمشدر .

غایت ظالم وخونریز ایدی .

یکرمی سنه عراقه مسلط اولوب بیکلرجه جانلر یاقمش وپك چوق اوجاقلر سوکندیرمشدر .

یوز یکرمی بیك بی کناه آدمك قانی آقتمسی اونو - دیلیر جنایتلردن دکلدر .

وفاتنده نمونهٔ دوزخ اطلاقنه شایان اولان زندان ظلمنده سکسان بیك محبوس ومحبوسه بولنوب بونلرك اللی بیکی ارکك، اوتوز بیکی قادین ایدی .

کندیسی بوندن اون ایکی عصر اول دنیایه کلوب کیتمش ایکن ظلمك اسمنه اضافتله بوکونکی کون بین - الملة (حجاج ظالم !) نامیله یاد اولنمسی شدت وشهرت اعتسافنه دلیل کافیدر .

آثار وافعال ظلمیه‌سی تفصیل اولنسه جلد جلد کتابلر تشکل ایدر .

برکون عمر ابن عبد العزیزك مجلسنده ولیدك والیلرینك حالندن بحث اولندیغی صره‌ده عمر : «عراقده حجاج، مصرده قره بن شریك، مدینه‌ده عثمان بن حیان، مکه‌ده خالد بن عبداه القسری امتك باشنه بر سیف بلادر !» دیمشلردر .

عبدالملك : «یا حجاج : عیبلرکی بیلیرمیسك؟» دیمسیله حجاج : «اوت بیلیرم! لجوجم! حقودم! حسودم!» دینجه

عبد الملك : « اویله ایسه سنك شیطان ایله مناسبت تامه‌ك وار ایمش ! » دیدی .

حجاج : « شیطان بنی کوردکجه خوفندن مسالمه ایدر !!! » جواب الجوابنی ویردی .

مع مافیه کرك عبد الملك ، کرك ولید حجاجك مفتونی ایدی .

حجاج حقنده سویلنان سوزلر ، ایدیلان شکایتلر ، عندلرنده کأن لم یکن حکمنده ایدی .

برنجیسی حسام فاتحانه‌سیله روملری لرزه‌ناك ایدرك دائرهٔ اسلامی شرقاً بلاد چینه وغرباً دیار بربره قدر توسیع ایله شان وشوکت ملتی اعلا ایتمش وایکنجیسی ترکستان ، اندلس ، سند کبی قطعات عظیمه‌نك فاتح نامداری بولنمش ایکن حجاجك بوقدر مظالمنی منع ایتمه‌ملری اغارب غرائبدن صاییلیر !

بعض مدققین مؤرخین خلیفه‌لرك محبت واقعه‌لری اسباب حقیقیه‌سنی حجاجی خوارجه قارشی برسد آهنین عد ایتملری احتماله حمل وعطف ایدییورلر .

حجاجك مظالم وتعدیاتی میدانده اولمقله برابر قتیبه واسطه‌سیله ترکستانك ومحمد بن القاسم معرفتیله سندك فتح وتسخیری امرنده بذل ایتدیکی غیرتلر غیر قابل انکاردر .

فقط يالكز بوغيرتلر عالم انسانيتى تخريب ايدن بونجه سوء احوال وحركاتنى محاكمات تاريخيه نقطهٔ نظرندن اسقاط ايده‌مز.

سر آمدان فصحا وخطبادن ايدى.

مشاهيردن ابو عمر وبن العلا: «حجاج ايله حسن بصريدن افصح كيمسه كورمدم.» دير ايدى.

حجاجك استنباط غوامض ادبياتده‌كى اقتدارينى كوسترن وقوعاتدندركه بغدادده خوارج فرقه‌سنك غليانى اثناده بعد العشاء سوقاقده كزنلرى قتل ايتمسنى مأمورينه امر ايدر. مأمور بركيجه كزر ايكن نشوهٔ رحيق ايله سرمست اولمش بش نوجوانه تصادف ايلر. قتللرندن اول ايچلرندن برينى ديكرلرينه ترجيح ايله كيمك نه‌سى اولديغنى صورار. چوجق شو قطعه‌يى اوقور:

انا ابن من دانت الرقاب له
مابين مخزومها وها شمها
تأتيه بالرغم وهى صاغرة
فيأخذ من مالها ومن دمها

مأمور بو جوابدن چوجغك خليفه‌نك اقرباسندن اولديغنه ذاهب اوله‌رق قتلندن اجتناب ايدر .

ايكنجيسنه سؤالنى تكرار ايلر . چوجق شو قطعه‌يى اوقور :

انا ابن الذى لا ينزل الدهر قدره
وان نزلت يوما فسوف تعود

ترى الناس افواجا الى ضوء ناره
فمنهم قيام حولها وقعود

مأمور مآل قطعه‌دن چوجغك اكا بر دولتدن بريسنك اوغلى بولنديغنى ظن ايدرك سؤالنى اوچنجينك اوزرينه عطف ايدر . اوده شو قطعه‌يى اوقور :

انا ابن الذى تأتى السحاب لارضه
موسوقة بحمولها لم تأرس

تهدی الیه من نفائس حملها

وانا الذی بیدی حیاة الانفس

مأمور چوجغی خلیفه‌نك ساقیسنك اوغلی ظن ایدر.

دردنجیسنی چاغیروب سؤال سابقی تکرار ایلر.
چوجق آتیده‌کی قطعه‌یی اوقور:

انا ابن الذی تأتی الوفود لبابه

واحشاؤهم من جوعهم تتوجع

یمضو اشبا عالیس فیهم جایع

والجوع ان عاد الیهم یرجع

مأمور عظمت مزایای شعردن چوجغك منسوبین
خاندان سلطنتدن بولندیغنه ذاهب اولور.

بشنجیسندن کیمك نه‌سی اولدیغنی صورار. اودخی
شو قطعه‌یی اوقور:

انا ابن الذى للهام يقطع عامدا
لا يختشى فى فعله ان يسأل

وسلاحه فى يده مشهورة
ودماء قتلا ها عليه ينزل

مأمور چوجغك سرعسكرك اوغلى بولنديغنى ظن ايدر .

بناءً عليه بشنك ده بلا استيذان قتلنه جسارت ايده‌ميه‌رك وفرداسى كونى نزد حجاجه كوتوره‌رك نقل ماجرا ايله زعمنجه بابالرى كيملر اولديغنى تقرير ايدر . حجاج قطعه‌لرى چوجقلره تكرار اوقوتدقدن صكره حضاره خطاباً شو اشعاردن بابالرينك كيملر بولنديغنى اكلايوب اكلايه‌مدقلرينى صورار . حضار پدرلرينك مراتب عاليه اصحابندن اولمق لازمكله‌جكنى سويلر .

حجاج : « خير ! ايش اكلاديغكز كبى دكلدر . برنجينك باباسى حجام ، ايكنجينك آشجى ، اوچنجينك سقا ، دردنجينك اتمكجى بشنجينك قصابدر ! » دير . چوجقلر پدرلرينك صنعتلرينى مقر ومعترف اولدقلرندن حضار حجاجك حدت ذكا وشدت دهاسنه حيران اولورلر .

بناءً علیه حجاج : «اولادکزه تعلیم علم وادب ایدیکز! بوچوجقلر بویله ادیب اولمسه‌لر ایدی بیونلری اورلمش کیتمش ایدی!» دیه‌رك چوجقلری مطیباً آزاد وشو شعری انشاد ایدر :

کن ابن من شئت واکتسب ادبا
یغنیك مضمونه عن النسب

ان الفتی من یقول ها اناذا
لیس الفتی من یقول کان ابی

صوك

مشاهیر اسلام

محرری : حمید وهبی | جزؤ ٦ | طابع وصاحبی : مهران

امام مطهر

—

امام مطهر وقتیله یمنده حکم فرما اولان ائمهٔ زیدیه‌نك اشهریدر .

طقوزنجی عصر هجری ابتدالرنده یتیشان اجلهٔ مبارزان عربدن اولوب بطش وشدتیله اقلیم یمنی وملوك مجاوره‌يي لرزه ناك ایتمش وسنه‌لرجه نعره زن (هل من مبارز) اولدیغی حالده حکم غالبانه‌سنی اجرا ایلمش ایدی .

سلاطین مصریه‌دن (قانصو غوری) و (طومانبای)ك اردولرینی تارمار ایدرك عساکر عثمانیه ایله ییللرجه چارپیشمش ایدی .

کنیه‌سی شویله‌در :

(امام مطهر ابن امام شرف الدین یحیي ابن شمس

الدين ابن مهدی ابن یحیی المرتضی ابن احمد ابن امیر مرتضی ابن مفضل ابن منصور ابن امیر مفضل ابن حجاج ابن امیر علی ابن یحیی ابن امیر معتضد بالله القاسم ابن امام یوسف الداعی ابن امام منصور بالله یحیی ابن امام ناصرالدین الله احمد ابن امام الداعی الی‌الحق یحیی ابن حسین ابن امام قاسم ابن ابراهیم طباطبه ابن اسمعیل دیباج ابن ابراهیم ابن حسن مثنی ابن حسن سبط ابن امیر المؤمنین علی ابن ابی طالب (رضی) .

اوان شبابی پدری امام شرف الدینك مكتب فضل وتربیه‌سنده گچیرمش وهنوز اون طقوز یکرمی یاشلرنده ایکن بین العرب علم ونجدتله شهرت یاب اولمش ایدی .

وقتاکه مصر چرکسلری دولت عامریه اردولرینی پریشان ویمنی ضبط ایدرك اوکارینه کلان قبائلی قتل ایله انواع مظالم وتعدیات اجرا ایتمکه باشلادیلر امام شرف الدین وطننی چرکسلردن قورتارمق ایچون امامت دعواسیله ظهور ایلدی‌که وقعه‌نك زمان جریانی (۹۱۲) سال هجریسنه مصادف ایدی.

شرف الدین طوپلایه بیلدیکی عسکری ومخدومی

مطهری مستصحباً (بلاد حجه)دن صنعاده کی چرکسلر اوزرینه یوریدی .

او صره‌لرده ایسه (یاوز سلطان سلیم) ك مصرده کی غلبات مشهورهٔ جهانکیرانه‌سیله طومانبایك قتلی خبرلری چرکسلرك افکار واذهانی مختل ومشوش ایلدیکندن امام آز زمان ایچنده شدتلی هجوملر ایله چرکسلری برباد ایدرك بونلری بحر احمر سواحلنه قدر رجعته اجبار ایلدی .

وصنعایی ضبط ایله دار الملك اتخاذ ایتدی .

بو وقعه‌لرده کنج مطهرك التماع سیف حماستی یار واغیارك کوزلرینی قماشدیرمش وبو سببلرله هر طرفده بحقٍ مشار بالبنان اولمشدر.

بوندن صکره پذیریله برلکده آل منصور محاربه‌لرنده قهرمانلغنك آثار متعدده‌سنی کوستره‌رك قوماندا‌سی آلتنه آلدیغی بر فرقهٔ عسکریه ایله جبل تیس، شعب‌المصاقره، قاهرهٔ عائین، مصنعه، حجار، غیل بلادینی فتح ایله مظفراً صنعایه عودت ایلدی .

بو آرالق آل منصور اخذثار وانتقام ایتمك ایچون

متنفذان مشایخدن (عبد الملك بن طاهر) ایله بالاتفاق امام علیهنه قیام ایتدکارندن مطهر (بلا دحب) اوزرینه یوریمکله بونلر ایلك صدمه‌ده پریشان ورهرو وادیٔ فرار وخذلان اولدیلر.

(٩٣٠) ده امرادن (مجـد الدین) ك وقوع بولان عصیانی دفع وازاله ایلمك ایچون مطهرینـه سـلاح قوشـانمش وهمدان دیارنده واقع (مقنب) و (مدع) ده مهـاجات خونریزانه ایله مجـد الدینی مغلوب و منهزم ایتمشدر.

(٩٣١) ده (منیف) و (عطشان) قلعه‌لری اهالیسی عرض انقیـاد ومطاوعت ایتمشـلر ایسه‌ده (طیبه) خلقی اظهار مخالفت ایلدکارندن مطهر اوراسی‌ده اورمق اوزره حرکت وبعدالمواصله منجنیقلر ایله تخریب حصنه مبادرت ایتدی.

اهالی مطهرك صولت شدیده‌سنه قارشی برشیٔ یاپه‌میه‌جقلرینی آکلادقلریچون قلعه‌یی تسلیم ایلدیلر.

اورادن مناعت ورصانتله مشهور وبنابرین تسخیری اهم والزم اولان (حضور المصانع) قلعه‌سنی آلمق ایچون عزیمت ایتمش و بر اقشـام اوستی پیشـکاهنه مواصـلتنی

متعاقب حربه مباشرتله صباحه قدر اوغراشەرق سکنه‌سنك واقع اولان استیمانلری اوزرینه محل مزبوری دخی ضبط ایلمشدر .

بوندن صکره باب المندبه طوغری اجرا ایده‌جکی حرکت عسکریه‌نك مقدماتندن اولمق اوزره (عدن) طریقی اوزرنده مسکون اولان قبائلك استحصال اطاعتیچون قوتلی بر اردو ایله صنعادن قالقمش وکتن، کمیم، بلاد آنس، بلاد طاهریه، بلاد دمت کبی هر بری برر حاکم مستقلك النده بولنان قطعاتی حسام فاتحانه‌سنه باش اکدیرمشدر .

بلاد دمت ملحقاتندن (مقرانه) ده‌کی چرکسلرك بقیه‌سی ده قهر وسطوتندن اورکه‌رك درعقب استیمان ایتدیلر .

مقرانه‌دن غار وجبن طرفلرینه کیدرك ضبط ایلدی .

جبندن (بلاد زداع) ه کیتمش ایسه‌ده رداعیلر مقاومته قالقیشدقلرندن بالمقابله پك چوق نفوس قتل وقری وقلاعنی هدم ایتمش ونهایت اهالی طالب عفو وامان اولدقلرندن رداع وتوابعنی آلدیغی کبی بعض حصنلرده

قالمش اولان بلاد طاهریه عسکریله چرکسلری تحت مطاوعته ادخال ایلمشدر .

رداعدن (بلاد عراس) ه انتقال ایله اورالرینی ده حرباً ضبط وعراسده بولنان (باطنیه) مذهبی رئیسی (علی ابن جعفر الداعی) یی اسیر ایدرك صنعایه پدری نزدینه کتیرمشدرکه بوغلبات وفتوحات متسلسلهٔ رستم پسندانه سی بنیان حکومت امامیه یی رهین استوار ومطهرك شان وشرف قهرمانانه سنی واصل اقصای اشتهار ایلمش ایدی .

(٩٣٥) ده بنی وهاشده کائن (ظفر) قلعه سنی ضبط ایتمك اوزره حرکت ایلمش ایسه ده استعمال سیفه حاجت قالمقسزین یالکز دهشت ورودی اهالی یی قلعه یی تسلیمه مجبور ایتمشدر .

(٩٤٠) ده آل منصوردن (جوفین) قبائلی (امیر ناصر ابن احمد) ك قومانداسنده بولندقلری حالده شرف الدین اوزرینه یوریدکلرندن مطهری استصحاب ایله بالذات حرکت ایلدی .

اثنای راهده (سواد) ده طرفین عسکری تقابل ایدنجه محاربه یه باشلادیلر .

بر بیوك صحرا موقع حرب اولدیغندن سواریلرك یكدیكره شدت حملاتیله آتلرك نعللرینك ضرباتندن حاصل اولان توزلردن بربرلرینی فرق ایده‌مزلر ایدی .

حربك ابتدالرنده صول‌جناح عسكری بوزلمش ایسه‌ده مطهرك ثباتی ثمره‌سیله تكرار تحشد ایتدكارندن ایدیلان برهجوم شیرانه اوكنده امیر ناصرك اردوسی پریشان اولمش ومطهر ایسه عقب كیرلكه باشلایه‌رق (بلادزاهر) ه قدر النه كچنی قلیجدن كچیرمشدر .

بوندن صكره امام ایله مطهر ثروت ومعموریتله مشهور اولان (صعده) یی المق ایچون حركت ایلدیلر . مطهرك ولوله‌ٔ فتوحاتیله صعده لیلرك ذاتاً قولاقلری طولمش بولنمق حسبیله مملكتی حربسز تسلیم ایتدكارندن پدر ومخدوم اوشهر شهیره وضع قدوم ایتدیلر .

قبائل مجاوره كاملاً دخالت ومطاوعت ایتمش ایكن (امیر ناصر ابن احمد) تأدیب سابقك آجیسنی اونوده‌رق خصومتده ثبات كوسترمش ومع‌مافیه ترتیب ایتدیكی بر اردو ایله صعده‌یی اورمق ایچون حركت ایلمش بولندیغندن مطهر دشمنی استقباله چیقمش و(حسینیات) طرفلرنده فریقینك التقالرنده امیرك عسكری فنا حالده

منهزم و یدی یوز کشیسی اسیر اولدیغندن مطهر اسرایی آله‌رق صعده‌یه عودتنده جمله‌سنی قتل ایتدیرمشدر .

(٩٤١)ده پدریله برابر (نجران) اوزرینه یوریه‌رك بورالرینی‌ده آلدیلر .

نجران بر قطعهٔ جسیمه اولمق جهتیله تمامیله توثیق اداره‌سنی حاصل ایدنجه‌یه قدر مطهر اوراده قالمش وامام صعده‌یه وصعده‌دن دخی مکمل بر مظفریت آلاییله صنعایه عودت ایلمشدر .

بو شعشعه‌لی آلایك ختامنی متعاقب امامی مرالمذاق ایده‌جك بر خبر واصل اولدی که بوده اکثر قبائل جنوبیه‌نك سرآمدان ارباب سیفدن (علی ابن محمد البعدانی الشرامی) و(شریف یحیی السراجی) و(عامر ابن داود)ك قوماندالرنده بولندقلری حالده حدودی تجاوز ایتدکلرینه دائرایدی .

بناءً علیه امام بوداهیهٔ دهیانك دفعیچون همان نجرانده‌کی مطهرك شجاعتنه مراجعت ایلدی .

مطهر عاجلاً بیك دوه تدارك وبهرینك اوزرینه اوچر کزیده عسکر ارکاب ایدرك یوله‌چیقدی .

ومتفقین عسکرینك خبری اولمقسزین ییلدیرم کبی

سراجینك اردوسنك بولندیغی موقعه یتیشه‌رك برنجی حمله‌ده هپسنی استیصال وسراجینك سراج حیاتنی منطفی ایلدی .

قید اسارته کرفتار اولانلردن بیك کشی‌یی حضورنده قتل ایتدیرمش وکندیسی استر اوزرنده وعارضه‌لی بر یرده بولندیغندن مقتولینك قانی حیوانك دیزلرینه قدر چیقمشدر !!!

بو هزیمت اوزرینه هنوز کریده بولنان علی وعامر معیتلرنده‌کی عسکر ایله رجعت ایتمشلر ایسه‌ده مطهر تعقیبه بالابتدار علی‌یی (جبل شروات) ده یقالایوب قتل ایتدیرمش وعامر عدنه قدر قاچدیغندن اله کچیریله‌مامشدر .

بوندن صکره مطهر بونلرك النده بولنان تعز، لحج، دارم، بلاد حبان، بلاد حبیش، خدد، المضاع، الحضراء، تعکر، نفمان، اخشا، توعد، ریمه، عزان، قاهره، ابین، حنفر کبی بر چوق امصار وقلاعی بلا مانع ضمیمهٔ ممالك امامیه ایتدی .

ایشته مطهر دائرهٔ حکومت پدری شمالاً صعده وجنوباً عدن حدودینه قدر توسیع ایتدکدن صکره غرباً بحر احمره قدر اولان محللری‌ده آلمق مقصدیله معیتنده

برادری (شمس الدین) اولدیغی حالده (٩٤٣) ده چرکسلرك مقر حکومتی اولان (زبید) ه متوجهاً حرکت ایلدی .

بو خبر چرکسلرك قوماندانی اولان (ناخدا احمد بك)ك رسیدهٔ صماخ اطلاعی اولنجه مطهرك صولتنه قارشی طورهمیه جغنی بیلدیکیچون زبید قربندن جریان ایدن ایرماغی اطرافده‌کی تر لالره چویره‌رك مملکتی بطاقلقلر، چامورلقلر ایله احاطه ایتدی .

مطهر زبید اوکنه کلور کلمز سواریلریله پیاده‌سنی هجوم ایتدیردیکندن حیوانلر، عسکرلر بطاقلقلر ایچنده قالدیلر .

وچرکسلرك متعدد استحکاملر درونندن آتدقلری قورشونلر نه ایلریله‌ملرینه ونه‌ده کریله‌ملرینه میدان ویرمدیکندن منهزم اولدیلر .

مطهر هر نه قدر بو حربده مغلوب اولمش ایسه‌ده چرکسلرده‌ده قوت وطاقت اثری قالمامشدر .

چونکه غلبات سابقه‌سی نتائجندن اوله‌رق چرکسلری هر طرفدن سوره‌رك زبیدده‌کی جمعیتلرندن بشقه دیکر بر یرده قوتلری قالمدیغندن غالبیت واقعه بونلره پك بهالی اوطورمش وبناءً علیه مطهرك مغلوب اولنجه‌یه قدر کوستردیکی مقاومت شدیده‌نك تأثیراتی آرتق چرکسلرده مکنت وقدرت براقمامش ایدی .

ختام حربی متعاقب برادری وامراسی ایله قورتاره بیلدیکی عسکرینی مستصحباً بالضروره رجعته باشلادی .

معهود عامر ایسه مطهرك مغلوبیتنی فرصت عدایله جمع ایده بیلدیکی عسکر ایله مقابله‌سنه چیقمش ایدی .

مطهر نه قدر مغلوب و منهزم اولسه ینه اویله پك چوق عامرلری تپه‌لیه بیله‌جك قهرمانلردن اولدیغیچون عامرك بو حرکتنه اصلا اهمیت ویرمیه‌رك (ام قریش) طرفلرنده خصمنه تصادفنده حملهٔ نخستیننده اردوسنی بوزه‌رق تکرار عدنه قدر قاچیرمشدر .

بر مدت صکره مطهر ایله پدری وبرادری شمس الدینك آره‌لرینه نفاق وعداوت طاری اولدیغندن بو اتفاقسزلغك نتائجندن اوله‌رق اکثر طرفده آثار اغتشاش ظهور ایتمکده و بو صره‌لرده استانبولدن یمن سفرینه مأمور ایدیلان (اویس پاشا) نك تعزو حوالیسنی ضبط ایدیشی امام شرف الدینی تلاشه دوشورمکده ایدی .

مطهر ایسه صنادید قبائله مکتوبلر کوندره‌رك پدر وبرادرینك حاللرندن شکایتله کندیسنه اتباعلرینی تکلیف ایلدیکندن وخلق ایسه ذاتاً مفتون اخلاق واطوار بهادرانه‌سی بولندیغندن طرف طرف عرض تابعیت ایتمکده واویس پاشا دخی صواعق شمشیر عثمانی

ایله قبائل جنوبیەنك تمام جمعیتلرینی پارەلقده ایدی .

بو جهتلرله شرف الدین مطهره قارشی طوردقجه حکومت امامیەنك رهین زوال وانقراض اولەجغنی آکلادیغیچون (٩٥٢) ده موقع امامتی ایستر ایستەمز مطهره ترك ایدرك دیکر اوغلی شمس الدین ایله برلکده بر کوشەیه چکلمشدر .

ایشته قوجه یمن قهرمانی بونجه اخوان واقاربی موجود اولدیغی حالده مجرد حصافت وکفایت مفرطەسی الجاسیله اهالی بیننده حاصل ایتدیکی وثوق واعتمادك ثمرەسی اولەرق بویله بر زمان فترت نشانده واصل موقع امامت اولدقدن صکره نامنه سکه ضربی وقوۀ جنودیەنك تنظیم واصلاحی ایلهمشغول ایکن چرکس بکلرندن اولوب خدمت عثمانیەیه کیرمش اولان (اوزدمیر)ك صنعایی آلمق ایچون تعزدن حرکت ایله تقرب ایلدیکنی استخبار ایلدی .

وقتا که عثمانلیلر صنعا اوکنه کلدیلر مقدارلری مطهرك قوتنه نسبتله درت بش قات زیاده اولدیغی کبی بر چوق طوپلر دخی موجود اولدیغندن ومع مافیه اوارالق اردوسنده بولنان برادرلریله ایشه یرار بعض امرانك کندیسنی ترك ایتملری مقاومت ومدافعه امکاننی کوچلشدیردیکندن مطهر بر قاچ دفعه چارپیشدقدن

صکره بیهوده اوغراشمقدن صرف نظرله ایلریده تلافیء مافات ایتمك اوزره جهت شمالیه‌ده واقع (ضلع) طرفلرینه چکلمکله عثمانلیلر صنعایی ضبط ایتدیلر .

اوزدمیر (ابراهیم چلبی) یه تودیعاً مطهره بر مکتوب کوندره‌رك بعض قلعه‌لرك ترکنی ویاخود اللی بیك آلتون ویرلمسنی بیلدیرمکله امام اوصره‌ده کوردیکی مجبوریت سیاسیه‌یه اتباعاً شق ثانی‌یه موافقتنی جواباً یازمش ایسه‌ده اوز دمیر بو موافقتی عجزه حمل ایله نصلسه نابجا بر غروره دوشه‌رك ایجابی مقدار عسکر ایله مطهرك اوزرینه یو-ریمشدرکه عثمانلیلرك یمنده اوغرادقلری بونجه فلاکتلرك مقدمه‌سی ایشته بو وقعه اولمش ایدی .

طرفین ثلاده التقا ایدنجه محاربه‌یه طوتیشدیلر . بر حالده‌که نائرهٔ کیرودار قرق کون اشتعال ایتمش وحسابسز قانلر دوکلمشدر .

محاربه‌نك بو قدر دوامنی استلزام ایتدیرن سبب حقیقی ایسه شرف الدین ایله اوغلی شمس الدینك اسکی آجی‌یی چیقارمق ایچون مطهر علیهنه عسکر طوپلایه‌رق کوندرمش اولملری ماده‌سی ایدی .

حال بو مرکزده ایکن مطهرك حماست فوق العاده‌سی شو اوچ اتفاقدن حاصل اولان قوتلری محو ایتمش

ونهایت اوز دمیر تأثیرلی بر مصالحه نامه‌یه وضع امضا ایله کمال اسفله مغلوباً صنعایه دونمشدر .

(٥٥) ده اوزدمیر نقض عهد ایله بغتةً تکرار مطهر اوزرینه هجوم ایلدی .

امام (بون) ده خصمنه تصادف ایدنجه بر درجه‌ده پریشانلغه اوغرادی که اوز دمیر نه‌یه اوغرادیغنی بیله‌میه‌رك صنعایه قدر حرباً رجعت و آرتق مطهره قارشی قلیج چکمامکه نیت ایلمش ایدی .

امام ایله عداوت وخصومتك تمادی وتوالیسی حالنده تحصیل ایده‌جك سوء نتیجه استانبولجه اکلاشلمش بولندیغندن طرف پادشاهیدن تألیف ذات البینی آمر اوله‌رق مطهره خطاباً یازیلان نامهٔ همایونی حاملاً (نشار مصطفی بك) (٩٥٨) ده یمنه مواصلت ایتدی .

نه چاره که اوز دمیرك شدت انفعال و انتقامنك بر درلو کسب سکون ایده‌مامسی ومع مافیه مصطفی بك ایله بینلرینه تضاد واختلاف کیرمسی وامامه‌ده بونلرك حالندن امنیتسزلك کلمسی امر تألیفك حصولنه مانع اولدی .

بناءً علیه طرفین اردولری تجدید مخاصماته باشلایه‌رق ثلا قربنده واقع اولوب (مشهد) دینیلان موقع یکی محاربات خونریزانه‌نك بر مشهد فجیعی اوله‌رق آیلرجه دره‌لر کبی قانلر دوکلدی .

طرفينك غيرت خصومت كارانەلرينى كوستررو وقائع غريبەدندركه اوجوارده بولنوب متانت ورصانتله مشهور اولان (ناصره) حصنى آلمق ايچون عثمانليلر بوقدر قان دوكدكلرى حالده آلەمزلر . نهايت حصنه طوغرى تحت الارض بر يول آچيلەرق هجومى تنسيب ايدرلر . خفياً عمليات ترابيەيه باشلارلر . ايش محصوريْنه عكس ايدنجه اونلرده مطهرك ويرديكى امر وجهله عثمانليلرك باشلاديغى يولك استقامتندن حفرياته مسارعت ايلرلر . وقتا كه ايكى يول برلشور . ايكى طرف عسكرى قانلى بر محاربەيه طوتيشەرق زير زمين دهشتلى بر عربدەكاه اولەرق بيكلرجه يكيت محو اولور كيدر . مظفريت ينه مطهرده قالەرق يولى ضبط ايدر .

طرفين بو صورتله جانسپارانه چالشمقده ايكن آرەيه بعض علما وفقها كيرمكله شو اوچ قهرمانك تيغ حدتلرى نيام فراغه وضع ايتديرلمش ويكيدن بر مصالحه عقد ايديلەرك مطهره طبل وعلم سلطانى ايله سنجاق بكلكى عنوانى ويرلمشدر .

داهيهٔ حربك بو وجهله اندفاعى اوزرينه امام عسكرينك تنسيق وتكثيرى وقلعەلرينك تعميرى وامور داخليەسنك توثيقى مثللو ايشلر ايله اشتغال ايلدى .

بو حال آسایش اشتمال اون بش سنه قدر امتداد ایدوب بو مدت ظرفنده یمنه کلان والیلر ایله کوزلجه کچنمکده ایدی .

فقط (۹۷٤) ده والی اولان (رضوان پاشا) اوزدمیر معاهده‌سنی فسخ ایله دلخواهی وجهله یکی بر معاهده عقدی تکلیفنه قالقیشدیغندن بو تکلیف تجدد خصومته وحتی عموم اقلیم یمنك تکرار امامك النه کچمسنه سبب ویرمشدر .

شویله که :

رضوان پاشا صنعایه ورود ایدر ایتمز برلکده کتیرمش اولدیغی (قاضی کرانی افندی) یی نزد امامه کوندره‌رك اسکیدن نصلسه مساعده اولنان شرائط صلحیه‌نك فسخنی تکلیف ایلدی .

امام تکلیف واقعك کندیسنجه قابل قبول اوله‌میه‌جغنی افاده ایدنجه قاضی افندی بر صورت تهدیدکارانه‌ده ایشلك فنایه واره‌جغنی سویلدی .

مطهر: «سزك افکارکز صلح وصلاح دکل افساد احوالدر . تکلیفکزده اصرار ایدرسه‌کز آله‌جغکز جوابی بندن دکل شو قلیجدن آلیرسکز!» دیه‌رك قاضی افندی‌یی اعاده ایتدی .

افندی بو جوابدن مغبر ومنفعل اولدیغندن عودتنده

پاشایی مطهر علیهنه حرکته تشویق ایتمکه باشلادی . پاشانك ساده دللکی ایسه وخامت عاقبتی ادراك وکشفه مانع اولمغله مطهره قارشی اعلان حرب ایلدی .

خلق ذاتاً پاشانك شدت اداره‌سندن خشنود اولما. مقده ایدوکندن بو اعلان حربدن برقات دها صغویه‌رق طرف طرف امامه عرض تبعیته باشلادیلر .

بو خلالده پاشانك (وادیٔ سر) ه سوق ایلدیکی بر فرقهٔ عسکریه مطهرك امریله برادر زاده‌سی (حسین بن شمس‌الدین) طرفندن مغلوب ایدلدیکی کبی بریاندن مقدما عثمانلیلرك النه کچن صعده ودیکر یاندن‌ده حولان، جبل حراز ، جبل ریمه ، تکرار مطهرك ید ضبطنه کچدیکندن رضوان پاشا شاشیروب قاله‌رق قاضی افندی‌یه سرزنشلر، ستملر ایدر ایدی .

چه سودکه ایش ایشدن کچمش واتش صچاغی صارمش بولندیغندن مطهرك بوسفر استرداد ایتدیکی یرلره علاوةً نهم، حداء قیفه ، ذمرمر ، حشب، ظاهر، حفاش، ملحان ، عمران کبی بر طاقم بلاد وامصار ترك اولنمش ومعاهدهٔ سابقه‌یی قبول ایتمك ایسته‌میان پاشا اومعاهده‌دن دها زیاده آجی بر صورتله عقد مصالحه ایتمشدر .

اوصره‌ده رضوان پاشانك انفصالیله (مراد پاشا) نك

واليلكه زبيـده كلديكى خـبرى واصـل اولديغنـدن مطهر همان صنعا اوزرينه يوريـه‌رك محاصره وتضييق آلتنه آلدى .

فقط اوزون اوزادى‌يه اوغراشـه‌رق وقت غائب ايتمكدن ايسه اوراده مقدار وافى عسكر براقه‌رق كنديسى اطرافه سوق عساكره الويريشلى بر نقطه‌يه عزيمت ايتديكى اثناده ايدى‌كه مراد پاشـا ذماره كلمش ومقدمة الجيش اولمق اوزره (امير عجم احمد بك) قومانداسـيله صنعايه طوغرى بر فرقهٔ عسكريه يوللامش ايدى .

مطهر امير عجمك حركتنى خبر النجه (حسين ابن شمس الدين) ى مقابله‌سنه كوندرديكندن طرفينك (ذراع الكلب) كچيـدنده تلاقيلرنده حسين همان هجومه ابتـدار ايلمسيله امير عجم احمد بك مقتول و عسكرى كلياً منهزم اولمشدر .

مطهر بو وقعه‌يى متعاقب جهت جنوبيه‌ده واقع اب وجبله‌يه‌ده عسكر كوندره‌رك عثمانليلرك النذن استرداد ايلمشدر .

امام بو صورتله هر طرفه عسكر كونرديكى كبى اك بيوك قوتنى ذمار جهتلرينه تسريب وشجاعت وصداقتنه اعتماد ايتـديكى (احمد البعدانى) يى اوزرلرينه قوماندان

تعيين ايدرك مراد پاشايي عادتا محصور بر حالده بولنديرمغه باشلادی .

پاشا امير عجم احمد بك قتل وفرقه سی پريشان ايلديكنی ايشيدر ايشتمز كيفيتی زبيده يازه‌رق برقوهٔ جديده ارسالنی طلب ايلدی .

زبيد قوماندانی درعقب موجود معيتيله يوله چيقمش ايسه‌ده ذمارك دائراً مادار محاصرهٔ شديده آلتنده بولنديغنی ويانندهكی عسكر ايله خط محاصره‌نك فكی قابل اوله‌ميه‌جغنی آكلاينجه بالضروره ايلری‌يه كيده‌مدی .

مراد پاشا ذماردن چيقه‌رق صنعايه يتشديكی وپياده وسواری اوچ بيكه قريب اولان محصورين ايله برلشديكی حالده زبيد قوتنه احتياج كورمكسزين مطهره غلبه ايده بيله‌جكی اعتقادنده بولنديغندن اول وجه ايله سبكبار اوله‌رق بر كيجه خفياً ذماردن حركت ايلدی .

بو خبر ذماره قريب (حبان) موقعنده بولنمقده اولان احمدالبعدانی‌يه واصل اولنجه همان پاشانك كذركاهنده واقع (شلاله) يه يتيشه‌رك ايرماغی هر طرفه بالاساله بطاقلقلر تشكيل وعسكرينی نقاط لازمه‌يه تعبيه ايدرك خصمنك ورودينه منتظر اولدی .

پاشا فرقه‌سيله شلاله قربنه كلنجه عساكر اماميه

ارقه‌لرینی کسه‌رك مهاجمات متتابعه ایله بطاقلقلره دوشورنجه پاشا هرنه قدر مدافعهٔ شدیده‌ده بولنمش ایسه‌ده مقتول اولمش وعسکری محو اولوب کیتمشدر .

بو مدهش وقعه اوزرینه صنعاده‌کی عثمانلیلر ارتق امداد ومعاونت ورودندن امیدلرینی کسدکلرندن مملکتی مجبوراً مطهره تسلیم ایلدیلر .

امام بو غلبهٔ کامله‌یی متعاقب هرجهته سوق ایلدیکی متعدد فرقه‌لر معرفتیله تعز قطعه‌سنی وعدنی وبحر احمر سواحلنی دخی آلدیغندن قوجه یمن اقلیمنی یعنی اوچ درت میلیون نفوسی تحت اطاعت وانقیاده ادخال ایتدی .

بر صورتده‌که عثمانلیلرك النده زبیددن بشقه بر یر قالمامش ایدی .

مطهر ایسه بونجه غلبات ایله اکتفا ایتمك ایسته‌میه‌رك اوراسنی‌ده تسخیر ایلمك غیرتنه دوشدی .

ومشاهیر جنکاوراندن (امیر ابن شویع) ی بر فرقهٔ عسکریه ایله زبیده یوللادی .

ابن شویعك (حیس) ه مواصلتنده (خیرالله) ك قوماندا‌سیله اوراده بولنان بر فرقهٔ قلیلهٔ عثمانیه اطاعت ایتمدکلرندن محاربه‌یه طوتیشدیلر .

اوصره‌ده زبیده‌کی عثمانلیلر (امیرفیروز)ك قوماندا-سیله حیسه یتیشدکلرندن محاربه اشتداد ایتمش ایسه‌ده

عثمانلیلرك آزلغی جهتیله نتیجهٔ غالبیت عساكر امامیه‌ده قالدیغندن مجبوراً رجعت ایتدیلر .

مطهر بوغلبه اوزرینه مملكته هجوم ایتمیوب یالكز شدتله بالمحاصره ضبطنی قوماندانه امر ایتمش ایسه‌ده قوماندان عسكرك دماغلرنده لذت غالبیت وار ایكن بالهجوم ضبطنی مناسب كوردیكندن حیسده توقف ایتمیه‌رك حركت ایلدی .

نفس زبیدده بولنان (حسن پاشا) اطرافده‌كی عثمانلیلری غایتله یقین محللره طوپلایه‌رق بر ایكنجی امرینه منتظر اولملرینی اشعار ایتدیكی اثناده ایدی‌كه ابن شویع زبید اوكنه مواصلت ایتمش ایدی .

حسن پاشا عسكرینی آله‌رق دشمن قارشیسنه چیقار چیقمز حربه باشلادیغی كبی اطرافده‌كی عثمانلی فرق مفرزه‌سی‌ده یتشدیكندن ابن شویعك اردوسنی اورته‌یه آلدیلر .

طرفین بر حس مخصوص ایله متحسس اولدقلری حالده جانلرینی فدا ایدرلر ایدی .

عثمانلیلر مغلوب اولدقلری حالده دكزه دوكیله‌رك اولمكدن بشقه چاره‌لری اولمدیغنی بیله‌رك چالیشیر وابن شویع عثمانلیلر بو دفعه دخی مغلوب اولور ایسه

امامی تماماً ارض یمنه مالك ایتمك كبی بر بیوك خدمت كوره‌جكنی دوشونه‌رك اوغراشیر ایدی .

نهایت نسیم ظفر جانب عثمانیانه وزان اوله‌رق ابن شویع فنا حالده منهزم اولدیغندن تعز حدودینه قدر رجعت ایلدی .

مطهر امرینك خلافنده حركت ایتدیكیچون ابن شویعی تكدیر ایله برابر تعزه چكلمه‌سنی بیلدیردی.

مع مافیه زبیدده‌كی عثمانلیلرك حكومته اشتراكاری اولمدیغندن ایچه وقت مستقلاً اجرای حكومت ایتمش وفقط عثمانلیلرك بركون اولوبده ینه هجوم ایده‌جكلرینی قویاً بیلدیكیچون زمانی بوش كچورمیوب ممالكنك نقاط ومواقع مهمه‌سنی استحكاملرله ، قلعه‌لرله تحكیم وتوثیق ایلمشدر .

بو صره‌لرده مصردن (عثمان پاشا) نك عساكر كلیه ایله زبیده واورادن عاجلاً تعزه ورودیله حرباً ضبط ایتدیكی ومشهور (قوجه سنان پاشا) نك دخی سردارلق عنوانیله برخیلی عسكری مستصحباً تعزه كلدیكی خبرلری آلدیغندن شو ترتیب عظیمه قارشی طوره‌بیلمك ایچون عسكر جلب وجمعنه مسارعت كوستردی .

وبرادر زاده‌سی اولوب تعزده عثمان پاشا ایله

چارپیشـمقده اولان (محمد ابن شمس‌الدین) ایله اوغلی (لطف الله) ه رجعت ایتملری امرینی ویردی .

سـنان پاشـا تعز ایشنی یولنه قویدقدن صکره باب المنـدبی ضبط ایتمـك اوزره امرادن (ممی بك) ی براً وقپودان (خیر الدین بك) ی بحراً یوللادی .

عدن والیسی (قاسم ابن شویع) بویله بری وبحری تضییقـات شـدیده آلتنده قالنجـه و او آرالق مطهردن ایدیله‌جك اسـتعانه و استمدادك فائده‌سی اوله‌میـه‌جغنی آکلاینجه عدنی بلا حرب تسلیم ایتدی .

عدن هندستانك مفتاحی مثابه‌سنده اولمق ملابسه‌سیله اوزمان بحر احمرك اك بیوك بر تجارتکاهی بولندیغنـدن امام بویله بر موقع مستثنانك الدن چیقمسـندن طولایی کونلرجه تأسفلر اظهار ایلدی .

مع مافیـه فطرةً حائز اولدیغی متانت قلب ایجـابنجه بو حاللردن اصـلا فتور کتیرمیه‌رك تعز طرفلرندن رجعت امرینی ویردیکی محمـد ابن شمس الدینه التحاق ایلملك اوزره (شماحی) جهتنه برقوۀ امدادیه کوندردی .

بو قوتك شماحی‌یه وصولی خـلالده ایدی‌كه سنان پاشـا صـنعایی آلمق اوزره تعزدن حرکت ایله شماحی‌یی احاطـه ایدرك محمدك اوزرینـه درت جهـتدن متمادیاً هجوملر کوسترمکده ایدی .

قوۀ مذکوره محمدك آزجق نفسنی کنیشلتمش ایسه‌ده عثمانلیلرك آردی آره‌سی کسلمیان حملات دلیرانه‌سنه قارشی نه یاپه‌جغنی شاشیردیغندن نهایت برکون عسکرینی برقاچ قوله تقسیم ایدرك مأیوسانه برهجوم ایتدی .

فقط عساکر عثمانیه‌نك مدافعۀ شدیده‌سنه مقاومت ایده‌میه‌رك بتون پریشان اولدیغی حالده بقیة السیوف ایله صنعایه قدر رجعت ایلمشدرکه بوهزیمتك اوان وقوعی (٩٧٧) سنه‌سی محرمنه مصادف ایدی .

مطهر الك منتظم بر اردوسنك محو اولدیغنی کورنجه بهت وحیرت ایچنده قالدیغی صره‌ده سنان پاشانك بلا توقف صنعا اوزرینه کلمکده بولندیغنی استخبار ایلدیکندن وخصمنك قوتی وسلاحلریله طوپلرینك کثرتی محمددن تحقیق ایدرك بناء علیه مدافعه‌یه قالقیشه‌جق اولسه بیهوده سفك دماءدن بشقه برشیء حاصل اوله‌میه‌جغنی آکلادیغندن عسکرینی ، جبخانه‌سنی ، افراد عائله‌سنی آله‌رق صنعادن انفکاك ایتدی .

و مقاومته قالقیشه‌جق اولدقلری حالده پایمال اوله‌جقلرندن بحثله عثمانلیلرك مواصلتنده اطاعت ایتملرینی اهالی‌یی توصیه وتنبیه ایلدی .

ثلایه چکلدکدن صکره بالجمله قلعه‌لره یکیدن عسکرلر، طوپلر کوندره‌رك تحکیملرینه مسارعت ایتمش والك زیاده

متانت ومناعتنه استناد ایتدیکی مشهور (ذمرمر) حصننك خدمت حراستنه مخدومی لطف اللهی مأمور ایدرك نتیجهٔ حاله منتظر اولمشدر .

بری طرفدن سنان پاشا صنعانك تخلیه قلندیغنی خبر آلنجه بلا مانع مملکتك اوکنه کلمش وسکنه‌سی ایسه مطهرك نصیحتی وجهله درحال عرض انقیاد ایتمش بولندیغندن پاشا برقاچ کون اردوسنی استراحت ایتدیره رك حسن پاشایی مقدار کافی عسکر ایله ذمرمر اوزرینه یوللامشدر .

حسن پاشا ذمرمرك غیرقابل تسخیر اولدیغنی کورنجه وادیٔ سرجهتلرینه تحویل عنان عزیمتله وادیٔ مز بوری وجبل تیسی آلدقدن صکره (بلادضلع) اوزرینه یوریدی .

مطهر حسن پاشانك حرکاتنی نتیجه‌سز براقمق ایچون محمد ابن شمس الدینی برفرقهٔ عسکریه ایله ضلعه کوندر دیکندن (جروف السمع) ده حسن پاشایی فنا حالده بوزدیلر .

شو قدر وارکه خط رجعتلرنده بولنان سنان پاشا جروف السمعه یکی برفرقه کوندردیکندن فریقینك

(صنعان) ده تلاقیلرنده عساکر امامیه دوچار کمال پریشانی اولەرق عثمانلیلر جبر مافات ایتدیلر .

بو مظفریتی متعاقب حسن پاشا بلاد مشهورەدن (کوکبان) ی وسنان پاشا دخی کوکبانه قریب بولنوب مطهرك یکی مقر حکومتی اولان ثلایی محاصره وتضییقه باشلادیلر .

مطهر خط محاصرەنك فکیله خارجه چیقلمق امکانسزلغنی آکلاینجه عثمانلیلری جهت جنوبیەده اشغال ایله رجعت ایتدیرمکی مناسب کورەرك قبائل جنوبیەدن قیفه وحدا قبیلەلریله رؤسادن (قطران السحامی) و(علی ابن نشیر) ه خفیاً کوندردیکی امرلر اوزرینه جنوبیلیلر یوللری کسەرك عثمانلیلرك تعزدن صنعایه کلمکده اولان ارزاق ومهمات قافلەلرینی نهب وغارته وراست کلدکلرینی قتل ایتمکه باشلادیلر .

بری طرفدنده (حب) حصننده بولنان برادری علی‌یه ارسال ایتدیکی تعلیمات وجهله علی، پاشالرك قوهٔ احتیاطیه‌سی مقامنده اولان و (امیر حضر قپودان) ك قوماندەسی آلتنده بولنان عثمانلیلره بالهجوم امیری قتل وعسکرینی پریشان ایتدیکندن واورالق (امیر قراجور) ك قومانداسیله

ذمرمر جهتلرنده بولنان قوت دخی لطف‌الله طرفندن منهزم ایدلدیکندن پاشالر وله واضطراب ایچنده قالدیلر .

محاصرین محصورین ایله سکسان اوچ دفعه محاربه‌یه طوتیشه‌رق طرفیندن بیکلرجه یکیت محو اولدیغی کبی اورته‌لق مدهش بر هرج ومرج ایچنده قاله‌رق هرطرفده قانلر دوکلمکده ایدی .

بو خلالده کوکبان قوماندانی محمد ابن شمس‌الدینك مطهرك اذنی اولمقسزین مصالحه‌یه طالب اولمسی عثمانلیلره نفس آلدیرمش وبناءً علیه پاشالر عقد مصالحه ایله فرقه‌لرینی مستصحباً چکلمشدر .

بر قاچ کون صکره مطهر ثلادن کوکبانه کتدیکندن خلق محمدك مصالحه‌سنی قبول ایده‌میه‌جکلرندن بحثله فسخنی امامدن استرحام ایتدیلر .

بو وقعه‌دن سنان پاشا خبیر اولنجه مطهرله بر مصالحهٔ قویه عقدینه وساطتنی محمده بیلدیرمش ایسه‌ده مطهر بلاقید مصالحه‌یی قبول ایده‌میه‌جکنی بیان ومع مافیه شرائطك تقررینه قدر متارکه‌یه موافقتنی اتیان ایلدیکندن اوصورتله بینلرنده عقد متارکه ایلدیلر .

مؤخراً ذمارده تشكيلی قرارلشديريلان مجلس مصالحه ده مطهر طرفندن (شمس الدين ابن جحاف) ايله سنان وحسن پاشالر واو خلالده واليلكله كلان (بهرام پاشا) حاضر اولدقلری حالده ذاتاً مطهرك تحت اداره سنده بولنمقده اولان محللردن ماعدا اخيراً عثمانليلرك النه كچن طواهر، صعده، حولان وحواليسی، ذمرمر ملحقاتی، بلاد نهم امامه ترك اولنمق وطرفين اهالی وعساكرندن يكديكره فرار ايدنلر اولور ايسه ردو اعاده ايدلمك شرطلريله ياپيلان (٩٧٨) تاريخلی مصالحه نامه يه وضع امضا ايتديلر .

بوندن صكره مطهر اصلاح احوال وصيد وشكار ايله وقت كچيرمكده ايكن (بلاد اهنوم) واليسی (سيد علی ابن ابراهيم) رفع لوای عصيان وبهرام پاشا كنديسنك ظهير ومعينی اولوب اونك داخل ربقهٔ اطاعتی اولديغنی اعلان ايلدی .

پاشانك ذاتاً ايشدن خبری اولمديغندن مطهره كوندر- ديكی مكتوبده سيدك تأديب ايدلمسنی ومعاونت ايچون عسكر ايستديكی حالده كونده‌رەجكنی تذكار ايلمسيله امام جواباً بيان تشكرله عسكره احتياجدن استغناسنی اشعار ايله ترتيب ايلديكی بر فرقه يی امير علی ابن شويع

ایله مخدومی (غوث الدین) قوماندالریله بلاد اهنوم اوزینه سوق ایلدی .

سید علی طوپلایه بیلدیکی عسکر ایله استقباللرینه چیقمش ایسه‌ده ایلك صدمه‌ده پریشان واسیر اولمشدر .

ابن شویع سید علی‌یی مستصحباً عودت ایتدیکندن امام سیدك قباحتنی عفو ایله برابر محبسه القا ایتدی .

ایشته مطهر سنه‌لرجه بی‌قرار اوله‌رق تام آسایش ایچنده زمان کچیره‌جکی صره‌ده (٩٨٠) سنه‌سی رجبنك اوچنجی بازار کونی ترك دغدغهٔ حیاة ایلدی .

بعض مؤرخین ظاهراً دوستی وباطناً خصم جانی اولانلر طرفندن تسمیم ایدلدیکنی روایت ایدییورلر .

عالم وفاضل، اراقهٔ دمه مائل، حدیدالمزاج، شجیع، فعال برذات ایدی .

هنکام حربده الك تهلکه‌لی یرلرده بولنور ومخاطره‌سز محللرده بولنمسنی اخطار ایدنلره: «بن تهلکه‌سز یرلرده بولنور ایسه‌م عسکریمی تهلکه‌یه القا ایتمش اولورم !» جوابنی ویرر ایدی .

یمنده ظهور ایدن ائمهٔ زیدیه‌نك الك قهرمانی اولوب نه کندیسندن اول ونه‌ده صکره قطعهٔ مذکوره‌ده شخصنه مماثل بر بهادر دها چیقمامش دینلسه مبالغه دکلدر .

قهرمانلغی قتیبه‌لره، موسی بن نصیرلره، طارق بن زیادلره معادل ایدی .

شوقدر وارکه بونلر نجدت عربیه‌لرینی اتحاداسلام اغورنده استعمال ایلمشلر ایکن مطهر قوتنی، شجاعتنی بالعکس اتحاد شکنلکه حصر ایتدیکندن محاکمات تاریخیه‌جه شوائبدن قورتیله مامشدر .

اللی سنه قدر قلیجنی الندن دوشیرمامش ایسه‌ده عمومیت افعالنك نتیجه‌سی بر طاقم ملوك طوائفی باتیرمقدن واتحاد اسلام مقصدیله دنیانك الك وخامتلی بر کوشه‌سنه کیتمش اولان عثمانلیلرك فداکارلقلرینی نتیجه‌سز براقدیرمقدن عبارت کورینور .

واقعا (یاوز سلطان سلیم) ك مصرده چرکسلرله چارپیشمقده بولندیغی بر زمانده یمنده‌کی مصر اردولرینی برباد وپریشان ایدیشی بر معاونت صایله بیلیر .

آنجق مؤخراً سلاح شجاعتنی تحویل ایله جزیرة العربده‌کی موفقیات عثمانیه‌یه بر سد حائل اولیشی ودها طوغریسی بر ایکنجی شاه اسمعیل صفوی کسیلیشی ممدوحیتنی ازاله ایدن حاللردندر .

جناب سلیمك استحصالنی اعز مقاصد عد ایلدیکی امر اتحادك عربستانجه عدم حصولنی مؤدی اولان اسبابدن بری مطهرك مقاومتی ایدی .

حتی اوصره‌ده عثمانلی دونمالرینك لوای فوز احتوالری هند دکزلرنده بیله تموج نمای سطوت وشان اولمش ایکن یمنده‌کی حرکات عسکریه‌نك مطهرك مدافعهٔ مدیده‌سیله حاصل ایتدیکی موفقیتسزلك هند سفرلرینی‌ده نتیجه‌سز براقمش ایدی .

بو جهتلرله دینیله بیلیرکه مصر ضمیمهٔ ممالك ایدلدکدن صکره مطهر سویش پیشکاهندن هنده طوغری صارقان عثمانلیلرك قارشیسنه چیقمامش اولسه ایدی سودانی، یمنی، عدنی، شحری، مکلایی، هندی رایت استیلالری آلتنه آلمش کتمش ایدیلر .

دها اینجه دوشونلمش اولسه میدانه چیقارکه عثمانلیلرك بر عصر قدر یمنده قالدقلری حالده مؤخراً

چکلملری مطهرك یادکار براقدیغی سلسلهٔ خصومتك نتیجهٔ مضرەسی ایدی .

چونکه مطهرك وفاتندن آلتمش سنه صکرەیه قدر ظهور ایدن ائمهٔ زیدیه کندیسنك میراث براقدیغی دماء عداوتله پرورش یاب اولمش طاقمدن بولندقلریچون عثمانلیلر ایله سنەلرجه بوغاز بوغازه کلمشلر ونهایت دولتك یوز سنەلك فداکارلغی فائدەسز براقدیرەرق اورالردن چکلمکه مجبوریت حاصل ایتدیرمشلر ایدی !

صوك

مشاهیر اسلام

محرری : حمید وهبی | جزؤ ۷ طابع وصاحبی : مهران

اوزون حسن

—

(اوزون حسن بك) هجرتك سكزنجی عصری ابتدالرنده (اق قیونلی) ویاخود (بایندریه) اسملریله ظهور ایدرك دیار بکرده فرمان فرما اولان حکمدارلرك اك بیوكی، اك قهرمانی ایدی.

(جهانشاه) و (ابوسعید میرزا) کبی ایکی بیوك پادشاهی قهر واعدام ومشهور (سلطان حسین بایقرا)نك اردولرینی خراسانده رهین انهزام ایتمش وعادتا برایکنجی تیمورلنك دینیله بیله جك درجه‌لرده فتوحات وغلبات جهانکیرانه‌یه موفق اولمش ایدی.

صمصام فاتحانه‌سیله ممالك وسیعه‌سنك بر اوجنی جیحونه ودیکر اوجنی سنده قدر ایصال ایلمش وعادل

ومتشرع اولمق حسبیله رایت استیلاسی آلتنه کیرن میلیونلرله خلقی نعم رفاهیت وسعادت ایله متنعم ومسعود ایتمش ایدی .

(٨٢٨) سال هجریسنده مهد آرای عالم شهود اولمشدر .

زمان صباوتنی پدرلری (علی بك) ك تحت تربیه‌سنده کچیرمش وشو زمانی پدرینك دور مصائبنه تصادف ایلدیکیچون مکتب فلاکتك آجی آجی درسلرینی آله‌رق بیومشدر .

چوجقلق عالمنده‌کی طورلری ، حاللری آتیده بر قهرمان شیردل اوله‌جغنه براعت استهلال اولور ایدی .

هنوز صبی ایکن مشرب مجددانه‌سی اطفالك معتادی اولان اویونلره ، اویونجقلره بیله تحول وانقلاب ویرمك ایستر ایدی . اوینادیغی اویونلر حرب تقلیدلری ، هجوم نمونه‌لری ایدی .

مثلا برطاقم چوجقلری باشنه جمع ایدرك و آته بنرکبی بر صیرغه ارکاب واوموزلرینه تفنك مقامنده بر صوپا وضع ایتدیره‌رك اوکلرینه دوشدیکی حالده دشمن موقعی فرض ایتدیکی محللره هجوملر کوستررر ایدی .

عالم صباوتدن صبريله جق بر وقته کلدیکی اثناده ایدی که بر کون بر صحراده چوجقلر اویون اویناملقله مشغول ایدی .

پدری: «اوغلم! نه ایچون اویون اوینامیورسك ؟» دیمکله چوجق : «بنم آرتق تقلید ایله اشتغال زمانم کچدی . بکا بوندن صکره جدی قان دوکیله جك محاربه میدانلرینی کوسترکزده اوراده اوینایم !» جوابنی ویرمشدر .

حقیقت حالده چوجقلغنده تطبیقاتیله مشغول اولدیغی حرب اویونلرینی مؤخراً جدی قان دوکیله جك میدانلرده ده اوینامش وقوهٔ بازوی مهارتیله پك چوق پهلوانلری مغلوب ایتمش ایدی .

آق قیونلی خاندانك حکومتی اساساً کوچك بر عشیرت بکلکندن عبارت ایکن حکومت مذکوره نك کسب شوکت واتساع ایله اسمنك هر طرفه یاییلمسی حسن بکك قلیجی سایه سنده ایدی .

بناءً علیه عظمت قدر و شانك مقیاسی مثابه سنده اولمق اوزره بیوك پدری زماننده کندی عهدینه قدر

اولان سلسلهٔ شئونات جزؤیه‌یی فاتحهٔ کلام اتخاذ ایلدك .

شویله که :

آق قیونلی حکومتنك مؤسسی (بهاء الدین قره عثمان) اولوب کرك کندیسنك و کرك کندیسندن صکره کلان ملوکك دار الملکلری علی الاکثر دیار بکر شهری ایدی .

بونلرك سلسلهٔ نسبی (اوغوز خان) ه منتهی اولور . (بایندر) اونك حفیدی اولدیغندن ملوك مذکوره‌یه بر منوال محرر آق قیونلی دینلدیکی کبی (بایندریه) دخی دینیلور .

قره عثمان اوان شبابنی بیوك قرداشی وعشیرتنك رئیسی اولان (احمد بك)ك تربیه‌سی آلتنده کچیرمش وبین العشائر (قره ایلك) عنوانیله وجنکاورلکله شهرت یاب اولمش ایدی .

(قره قیونلی) عشیرتیله آق قیونلیلر بیننده ظهور ایدن محاربات متعدده‌ده فوق العاده شجاعت کوستردیکندن احمد بك ایله دیکر قرداشی (پیر علی بك) سائقهٔ رقابتله زواللی‌یی زندان بلایه القا ایتدیلر .

بوخلالده قره قیونلی سردارلرندن (قره یوسف) کلیتلی عسکر ایله احمد بکك اوزرینه یوریدیکندن وعشیرت خلقی بوحادثه‌نك دفعی ایچون مفتون بسالتی اولدقلری عثمان بکك مأمور ایدلمسنی مصرانه طلب ایلدکلرندن احمد بك ندامتلر ، محجوبیتلر اظهاریله برادرینی محبسدن اطلاق واخراج وقهرمانلغنه دخالت ایله قوماندای آلتنه بر فرقه ویره‌رك دشمننه قارشی مأمور وانهاج ایلدی .

عثمان بك حملات شیرانه‌سیله قره یوسفك اردوسنی پریشان ایدرك عودت ایتمش ایسه‌ده شهرت سابقه‌سنه انضمام ایدن بو شرف غالبیت برادرلرینك یکیدن موجب محاسده‌سی اولدیغندن وبناءً علیه اوراده قالەجق اولسه یه زندان ظلمی زیارت ایده‌جکنی اکلادیغندن ترك وطن ایله سیواس حاکمی (قاضی برهان الدین) ك یاننه عزیمت ایتدی .

برهان‌الدین ایسه بکك غیاباً اطوار دلیرانه‌سنه عاشق اولدیغندن ورودینی بر نعمت غیر مترقبه عد ایلیه‌رك حقنده پك چوق حرمتلر کوستردی .

بوحرمتلرك سبب حقیقیسی ایسه همشیره زاده‌سی

اولوب قیصریه‌ده بولنان واو اراالق کندیسیله ضدیت واختلاف اوزره اولان (شیخ مؤید) ه قارشی عثمان بکی برسد آهنین اتخاذ ایتمسی ایدی .

آره‌دن بر آز زمان کچر کچمز شیخ اعلان حرب ایله برهانك ممالکنه طوغری یوریدیکندن امر تأدیبنه بکی مأمور ایتدی .

بك نرده وکیملك خدمتنده بولنور ایسه بولنسون ولی نعمتنه خدمت ایتمکی متصف ومتحلی اولدیغی عالیجنابلق شعائرندن عد ایتدیکیچون شیخك عسکرینی قهر وتدمیر وکندیسنی اسیر ایتمکله برابر عفوینی رجا ایلدی .

برهان الدین کین پرور بر آدم اولدیغندن رجای واقعی رد ایله زواللی شیخی قتل ایتمسی اوزرینه بومعامله‌سندن نفرت ایدرك توابعی اولان التی یوز کشی ایله دیورکی‌یه کتدی .

برهان الدین سایهٔ حسام حماستنده خصمنه غلبه چالدیغی بر ذاتك منتداری اولمق لازم کلیر ایکن بالعکس علیهنه قیام ایله عقب کیرلکه باشلادی .

بك آيلرجه نعمتنى يديكى بر آدمه قارشى قليج چكمكى موافق سجيهٔ انسانيت كورمامكله برابر دشمن عسكرى يتيشـه‌رك تعرضـه باشـلامش وبنـاءً عليه تخليص نفس ايچون دفع صائل ايتمك مجبوريتنده بولنمش اولديغندن چاره‌سز محاربه‌يه طوتيشدى .

وقوعهٔ جزئيه‌سيله ايلك هجومده برهانك فرقه‌سنى برباد وكنديسنى قتل ايدرك بالتدريج تكثير مكنت وقوت ايله كاملاً ممالكنى ضبط ايتدى .

روم حدودنده ساكن اولان (قره تاتار) طائفه‌سى بو غلبه‌يى هضم ايده‌مامه‌لرندن وياخود مستقبلاً كندى باشلرندن قورقملرندن طولايى تسلطه باشلادقلرندن حرباً اونلرى‌ده پريشان ايلدى .

سيواس قلعه‌سـنى آلمق اوزره حركت و محاصره‌يه مباشرت ايتمش ايسـه‌ده او صره‌ده (ييلديرم بايزيد)ك سـيواسك فتحنه تشبثلرى چكلمسنى استلزام ايلديكندن وخصماى مجاوره‌سى بو حالى فرصت عد ايله عموماً تجديد مخاصماته مسارعت ايتدكلرندن بالضروره ارزنجان حاكمى (طهرتن)ك نزدينه كتدى .

بر مدت اوراده قالدقدن صکره (تیمورلنك) ك او جهاته ورودینی متعاقب اونك خدمتنه کیرمش ومعارك متعدده‌ده کوستردیکی آثار قهرمانی تیمورك نظر تقدیر والتفاتنی جلب ایلدیکندن آز زمان ایچنده متحیزان امراسی صره‌سنه کچمشدر .

بونجه غیرتلر، فداکارلقلر ابرازندن مقصدی ایسه برادرلرینه قارشی دیار بکر حاکملکنی احراز ایده بیلمکدن عبارت ایدی .

نهایت حسن خدماتی مقابلنده تیمورك اثر عاطفتی اوله‌رق بو املنه نائل اولدیغندن بونجه سنه‌دنبری حسرتکش اولدیغی وطننه کیتمش ونه قدر مخالفلری وار ایسه جمله‌سنی طرد ودفع ایله غالبانه بر صورتله سنه‌لرجه اجرای حکومت ایتمشدر .

نه چاره که مؤخراً تیمورك وفاتی وقوع بولدیغندن بو سعادت حال مختل اولمش ورقباسی ینه طرف طرف باش کوسترمشدر .

از جمله خصم قدیمی اولان قره یوسف ماردین

حاکمی ایله بالاتفاق تدارك وترتیب ایتدکاری اردو ایله دیار بکر اوزرینه یوریدیلر .

بو خبر عثمان بکك رسیدهٔ صماخ اطلاعی اولنجه طوپلایه بیلدیکی عسکر ایله استقباللرینه چیقدی .

فریقین تقابل ایدنجه شدتلی بر محاربه‌یه کیریشدیلر .

بر حالده‌که یکرمی کون همان متمادیاً آتش جنك وجدال اشتعال ایتمش وطرفیندن بیکلرجه بهادر محو اولوب کیتمشدر .

متفقین اردوسی بالنسبه دها زیاده زده‌لندیکندن قره یوسف دیار بکر قهرمانینك شجاعتنه قارشی بر شیٔ یاپه‌میه‌جغنی اکلایه‌رق نهایت عقد مصالحه ایله چکلمکه مجبور اولدی .

بر آز مدت صکره قره یوسف (ابو بکر بن میرانشاه) سفرینه کیتدیکندن عثمان بك بو فرصتی غنیمت اتخاذ ایله ماردین اوزرینه یوریه‌رك (جوسق) دینیلان موقعده وقوع بولان قانلی بر محاربه‌ده احراز غلبهٔ کامله ایلدی .

و بو وقعه‌ده مخدومی مقتول اولدیغندن چوجغك قاننه بدل ماردینلیلری کاملاً قلیجدن کچیردی .

بورادن (رها) یه کیدرك اوراسنی ده ضبط ایله عودت ایتدی .

بری طرفدن قره یوسف اخذ ثار ایلمك ایچون هرطرفدن عسکر جمعیله اشتغال ایلمکده ایکن وفات ایتمش ویرینه عشیرتی بیننده شجاعتله مشار بالبنان اولان اوغلی (اسکندر) کچمش ایدی .

اسکندر بر مدت وقایهٔ صلح وصلاح ایده بیلمش ایسه‌ده صکره‌لری پدرندن توارث ایدن عداوتی بر درلو ازاله ایده‌مدیکیچون بلا وسیله بغتةً اعلان حرب ایله تجاوزه باشلادی .

بو کیرودار ییللرجه اوزامش ونهایت عثمان بك نشانهٔ دلیری اوله‌رق آلدیغی جریحه‌دن متأثراً ارتحال دار بقا ایتمشدرکه وقعه‌نك ظهوری (٨٣٨) سالنه مصادف ایدی .

ولی عهدی ومخدومی (علی بك) که اوزون حسن بکك پدریدر جالس موقع حکومت اولمش وتمادیٔ محارباتدن طولایی بیزار اولان عسکرینی اکلندیرمك ایچون اسکندر ایله مسارعةً عقد مصالحه ایلمشدر .

زمانی صرف صفا و آشتی ایله کذران ایتمکده ایکن برادری (حمزه بك)ك عصیان ناکهظهوری کندیسنی بی حضور ایتمشدر .

مع مافیه تدابیر استمالت کارانه ایله برادرینك میل ونیتی تحویل وتغییره موفق اولدیغندن ینه لذت یاب اولدیغی مجالس ذوق وطربك تجدیدیله اشتغال ایتدی .

شو قدر وار که حمزه بك غایتله حریص اقبال ودساس بر آدم اولوب وقت فرصت کوزلهمکدن خالی قالمدیغندن بر کون ماردینلیلری باشنه طوپلایهرق تکرار رفع لوای اختلال ایله اکثر بلاد وقلاعی تحت استیلاسنه آلدی .

علی بك مدافعه ومقاومتدن عجزینی ادراك ایدنجه بر یاندن اوغللرینی استعانه ایچون مصر حکمداری (ملك اشرف)ك نزدینه کوندردیکی کبی دیکر یاندن ده دولت عثمانیهنك مظاهرت ومعاونتنه مراجعت ایلدی .

ملك اشرف مسئولنی اسعاف ایله اللی بیك قدر سواری کوندردیکندن حمزه بك رهرو وادئ فرار اولمش وبو جهتله ممالك مغصوبهسنی استرداد ایتمشدر .

نه فائده که او اراق ملك اشرفك وفاتی حسبیله عساکر مصریه وطنلرینه دوندکلرندن حمزه بك تکرار برادرینه غالب کله‌رك نائل حکومت اولدی .

علی بك ایسه آرتق تجربهٔ بخت وطالع ایتمکدن اوصاندیغندن مأیوساً مصره عزیمت وانتقال ایتدی .

مخدوملرندن (جهانکیر میرزا) که بسالت مفرطه ایله متصف ومشهور ایدی پدرینك مقدما ویرمش اولدیغی محللرده قلیجی سایه‌سنده تقرر ایلمش وبونکله برابر آره‌ده صره‌ده مصر حکمداری طرفندن مظهر معاونت اولیشی دشمنلرنده علیهنه قالقمغه جرأت وامکان براقمامشدر .

بو اثناده علی بکك مصردن کلیر ایکن یولده وحمزه بکك ده دیار بکرده وفات ایدیشی جهانکیر میرزایه بلا رقیب دیار بکر حکومتنی احراز ایتدیرمشدر .

بونجه سنه‌دنبری انقلابدن انقلابه دوچار اولمش اولان ممالکنك امور واحوالنی اصلاح وتوثیق ایله مشغول ایکن قره قیونلیلر عداوت وخصومت سابقه‌لرینی تجدیده باشلادیلر .

جهانكير ميرزا بو دشمن قديمك مهاجماتنى دفع ايله اوغراشمقده بولنديغى صره‌لرده اوزون حسن بك، (جدى قان دوكيله‌جك محاربه ميدانلرينه آت سوره‌جك بر درجه‌يه كلديكندن) تيغ شهامتنك ايلك التماعنى بو محاربه‌لرده كوستردى .

بر حالده كه كنج حسن بكك عقللره وله وحيرت ويره‌جك بر صورتده اورته‌لغى چارپمغه باشلامسى يالكز قره قيونليلرى دكل هر طرفى لرزه‌ناك هراس ايدرك نه داخلاً ونه‌ده خارجاً هيچ بر غائله قالمدى .

فقط ايكى برادرك آره‌سنه دوشن تضاد واختلاف ينه خلقك حضور وآسايشنى قاچيرمش وايشته بو طارغناق حسن بكك ولوله انداز اقطار جهان اولان بونجه فتوحات وغلباتنه مبدأ اولمشدر .

شو مخالفت منتج حرب اولمه‌دن اورته‌يه ايكى يكى دشمن دها چيقمش و بناءً عليه حصول ائتلافلر يله اختلاف واقعك سكون موقتنه سبب اولمشدر كه بودشمنلردن برى عملرى قاسم بك وايكنجيسى پير على بكك اوغلى (قليچ ارسلان) ايدى .

جهانكير ميرزا اوچ رقيب اقبالى آره‌سنده قالنجه

نه یاپه‌جغنی بیله‌میه‌رك شاشیروب قالمش ونهایت ایکی خصمنه غلبه ایتمك ایچون اوچنجی خصمی اولان حسن بکك شجاعت وه‌ظاهرتنه التجا ایلمشدر .

بك برادریله اولان مخاصمه‌سنی قلباً محافظه ایتمکله برابر حسب الحمیه وطننی اوغرادیغی تذبذب و اغتشاشدن قورتارمق ایچون حملات متوالیهٔ شیرانه‌سینه قاسم بکی تپه‌لدکدنصکره قلیج ارسلانك مقر حکومتی اولان ارزنجان اوزرینه یوریه‌رك مملکتی قرق کون محاصره وحوالیسنی ضبط وتخریب ایتدی .

ارزنجاندن کردستانه کتدیکندن اکثر امرای اکراد عرض تابعیت ایلدیلر .

بوغلباته موفقیتی وبالسهوله خلقك میلان ودخالتنی کورنجه جهانکیر میرزا علیهنه حرکتی تصمیم ایتمشدرکه او اثناده جهانکیر الا طاغ ییلاغنه کتمکله دار الملکی خالی قالمش ایدی .

بناءً علیه سیر سریع ایله بالعزیمه دیار بکری تسخیر ایلیه‌رك (٨٥٧) ده آمد شهرنده اعلان حکومت ایلدی .

بر مدت صکره جهانکیر میرزانك رهاده اجرای حکومت ایتمکده اولان دیکر برادری (اویس میرزا)نك یاننه کیدرك متفقاً عصیان و اختلال ایقاعی تشبثنده بولندقلری بکلك مسموعی اولنجه همان رها اوزرینه یوریدیکندن ایکیسیده خوف وخشیتلرندن ماردینه قدر فرار ایتدیلر .

ازقه‌لرندن ماردینه بالعزیمه شدتله محاصره وتضییق آلتنه آلمش ایسه‌ده والده‌لری (ساره خاتون)ك وقوع بولان توسط ونیازی اوزرینه عقد مصالحه ایله دیاربکره معاودت ایتدی .

مؤخراً اسلافنك انتقامنی آلمق ایچون خطوهٔ هجومنی (قره قیونلو) حاکمنك تحت اداره‌سنده بولنان محلره آته‌رق ارضروم، اونیك، بایبورد، ارزنجان طرفلرینی یغما وغارت ایتمش وارزنجانی محاصره آلتنه آله‌رق ایکی آی قدر تضییق ایلمش ایسه‌ده ضبطنه موفق اوله‌مامشدر .

دیاربکره عودتندن صکره دفعهٔ ثانیه‌ده ارزنجان اوزرینه هجومنده آتدن دوشمکله بر ایاغی شکست اولمشدر .

تأثیر وجع واضطراب ایله یاتمقده اولدیغی اثناده

جهانکیر میرزا بو فرصتی انتهاز ایله آمد جهتلرینه قدر کله‌رك نهب اموال وقتل نفوسه باشلادی .

بك کسب افاقت وعافیت ایله تجدید مهاجماته ابتدار ایدر ایتمز جهانکیر دوچار دهش وهراس اوله‌رق جهانشاهه التجا ایلمك ایچون عراقه طوغری روبراه اولمش ایدی .

حسن بك عشیرتنك ظاهراً دوستی وباطناً دشمنی اولان بر حکمداره قرداشنك دخالت ایتمسنی برذل عد ایدرك سائقهٔ محبت اخوت ایله ارقه‌سندن استمالتی حاوی بر مکتوب کوندردی .

فقط مکتوبی کوتورن آدم یولده وفات ایتدیکندن مکتوبك مرسل الیهه عدم وصولندن احترازاً برادرینی الده ایتمك ایچون بالذات یوله چیقدی .

جهانکیر میرزا ایسه ماردینه مواصلتنده ذاتاً اوراده بولنمقده اولان والده وهمشیره‌سنك منع عزیمت حقنده وقوع بولان ابرام والحاحلری اوزرینه یانلرنده قالمش ایدی .

حسن بك ماردینه یتیشنجه آره‌یه والده وهمشیره‌سی کیره‌رك مظهر عفو ایدلمسی خصوصنده ایتدکلری رجالره بر درلو طیانه‌مدیغندن اوغلانی رهن آله‌رق قباحت واقعه‌سنی مقرون عفو وصفح ایلدی .

ونفسنك انتقام شائبه‌سندن برائتنی فعلاً کوسترمك ایچون عهده‌سنه ماردین سنجاغنی بالاحاله عودت ایتدی .

جهانکیر میرزا حدت وانفعالنی هیچ برشیئله تعدیل وتسکین ایده‌مدیکی کبی ذاتاً ده حربدن مشقتدن ییلمز وتحریء مقصد امرنده نفسنی بلالردن، تهلکه‌لردن اسیرکه‌مز طاقمدن بولندیغیچون بوندن صکره ینه ایکی اوچ دفعه فساد واختلال بیراغنی آچمش وفقط صوك وقعه‌ده جهانشاهك یاننه قدر قاچمشدر .

آره‌دن چوق زمان کچمکسزین برادرینك عاطفتنه نخالتله وطننه عودت ایلمش ایسه‌ده بك جهانشاهه مغبر اولدیغندن ارزنجان وترجانه بالهجوم جهانشاهك والیسی اولان (عربشاه)ی منهزم وطرد ایلدی .

وترجاندن خراسانه کچه‌رك تسخیریله اوغراشمقده ایکن جهانکیر ایله اویسك تکرار اشعال نائرهٔ فتنه ایلدکلرینی استخبار ایتدیکندن بالضروره معاودت وبغتةً ماردین قلعه‌سنده محاصره‌لرینه مبادرت ایتدی .

بوخلالده جهانشاه برسریه ترتیب ورستم وعلی بکلر قومانداسیله تسریب ایلدیکندن بك کیفیته واقف اولنجه طوپلایه بیلدیکی عسکر ایله استقباللرینه چیقدی .

وقتاکه فریقین تلاقی وتقابل ایلدی حسن بك

شـدتلی هجوملرله جمله‌سـنی فنا حالده مضمحل وتدمیر وبکلری اسیر ایتدی .

بقیة‌السیوف قاچقه باشلایجه سوق ایلدیکی تعقیبجیلر اللرینه کچنلری اتلاف ایتمش وچوغی فراته دوکیلوب بوغلمشدر .

حسن بك الدیغی اسیرلردن بش یوز کشی ایله رستم بکی قتل وعلی بك ایله اوغلنی حبسه القا ایلدی .

بری طرفدن جهانکیر میرزا واویس بر معتاد والده‌لری واسطه‌سـیله طلب عفو وامان ایتـدکلرندن ینه شفقت برادرانه‌سـنی اظهار ایله جهانکیری ماردینده تقریر وابقا واویسی رهایه اسرا ایلدکدنصکره ارزنجانه طوغری کتیبـه‌ران حماست اولدی‌که وقائعـك اوان جریانی (٨٦١) سنه‌سنده مصادف ایدی .

ارزنجان بونجه سـنه‌دنبری مهاجمات کثیره‌یه هدف اولمق حسبیله اداره‌سی‌تذبذبه وچوق یرلری خراب اولمغه یوز طوتدیغندن اصلاح احوالنی ویقیلان محللرك تعمیر وتجدیدنی صـورت مخصوصه‌ده امراسـندن (خورشید بك)ه احاله ایله عودته باشلادی .

خلال طریقده من‌القدیم قتل نفوس وغصب اموال ایله مألوف اولان بر طاقم قبائلی تأدیب وتربیـه ایله شر

ومضرتلرندن خلقك مصونيتنی تأمین ایتدکدنصکره دیار بکره کلدی .

وصدقهٔ فوز وظفر اولمق اوزره علی بك ایله اوغلنی وبالجمله قره قیونلی اسراسنی عفو ایله جهانشاهك نزدینه اعاده واعزام ایلدی .

بو مظفریات شان وشهرت دلیرانه‌سنی بر قات دها تزیید ایلدیکندن امرا وحکام روم وشامدن پك چوقلری جزیه کذارلق عرضیله مطاوعت وانقیاد کوستردیلر.

بنابرین تأمین مسعودیت وحقوق عباد قضیه‌سنی نظر دقت عادلانه‌سنه آله‌رق هر طرفه اهل ومقتدر والیلر، مأمورلر تعیین ایتدی .

(٨٦٤)ده موقعاً ممالکنه ضم وعلاوه‌سی اهم والزم کوریلان بعض کردستان قلعه‌لرینی وایوبیلرك النده بولنان (حصن کیف) ی ضبط ایلیه‌رك حصن کیفك خدمت حراستنی مخدومی (خلیل الله) بکك عهدهٔ کفایتنه تودیع واحاله ایلدی .

(٨٧١)ده کرجستان اوزرینه یوریه‌رك برقاچ محاربهٔ خونریزانه‌دنصکره کرجیلری برباد وپریشان ایله بیکلرله اسلام اسراسنی اللرندن قورتارمش واو حوالیجه مناعت ورصانتله شهرت یاب اولان (چماقار) قلعه‌سنی بر حملهٔ

رستمانه ایله فتح و بر چوق نقود واموال اغتنام ایدرك منصوراً مقر حکومتنه دونمشدر .

طربزون امپراطوری کندیسنك قائم پدری اولدیغی حالده دولت علیه‌یه جزیه ویرمکده بولندیغندن مذکور جزیه‌نك اخذندن فراغ ایدلمسنی او وقت عثمانلیلرك شهریار نامداری اولان (فاتح سلطان محمد) دن طلب ایتمش ایسه‌ده بك مقدما عثمانلی حمایه‌سنده بولنان (قیونلی حصار) ی تسخیر ایله سیواس حوالیسنه ایراث مضرت ایلمك حسبیله پادشاه او زماندنبری منفعل بولندیغندن بو طلبنی رد ایله طربزون اوزرینه یوریدی.

بك او صرده‌ده فاتحله چارپیشمغی تصویب ایتمیه‌رك ساره خاتون ایله چمشکزك حاکمی شیخ حسینی مصالحه‌یه مأموراً پادشاهك نزدینه کوندرمش وشاید ایشك سلماً تسویه‌سی قابل اوله‌مز ایسه محاربه‌یه مباشرت ایتمك اوزره ارزنجانه ایتمشدر .

ساره وشیخ پادشاهی طربزونه کیتمکدن واز کچیره‌مامشلر ایسه‌ده مؤخراً عقد مصالحه‌یه موفق اولدقلرندن فاتح طربزوندن دونمش وبك ده اوغلی (اوغورلی محمد میرزا) نك جمعیت زفافنی اجرا ایتدیرمك ایچون دیاربکره کیتمشدر .

بوندن صکره تکرار کرجستانه کیدرك اکثر محللری

ومقر حكومتلرینی تخریب وغارت و پك چوق اسرا وغنائم اخذ ایلدی .

فاتح و کرجستان غائله‌لری بتر بتمز اورته‌یه دها بیوك برمسأله چیقمشدرکه اوده جهانشاهك مکمل براردو ایله دیار بکر اوزرینه یوریوب کلمکده اولمسی ایدی .

بو ملحمه‌یی‌ده دفع ایلمك ایچون هرطرفدن عسکر جلب وجمع ایتمش وخصمنك احوال وحرکاتنی تجسس وکشف ایتمك اوزره اوغلی خلیل اللهی ایکی بیك دلاور ایله ایلری‌یه کوندرمشدر .

بو سریه موش طرفلرنده جهانشاهك طلیعه‌سی اولان قره قیونلی عسکرینه راست کلنجه محاربه‌یه طوتیشدیلر .

خلیل الله برقاچ حملهٔ شدیده ایله دشمنی بوزه‌رق وتحقیقات مقتضه‌یی ایفا ایدرك عودتنی متعاقب حسن بك معیتنه التی بیك مردنبرد آزما آله‌رق جهانشاهك بولنمقده اولدیغی موقعه طوغری کتدی .

جهانشاه ارباب سطوتدن اولمقله برابر قوتنه مغرور واکثر اوقاتنی ذوق وصفا ایله کچیره‌رك همیشه نشوهٔ بنت‌العنبله مست ومخمور اولدیغندن حسن بکك عقب کیرلکنه اهمیت ویرمامش واحتیاطسزلغی جهتیله برکون عسکرینی ایلری کوندره‌رك یاننده یالکز دمدار عسکری بولندیغی

حالده چادرنده ندماسیله همبزم مصاحبت اولمش ایدی .

بك اوصره‌ده یتیشه‌رك هجومه باشلامش وگرچه عسكر گری دونه‌رك دفع صائله غیرت ایتمش ایسه‌ده ایش ایشدن گچمش وآتش صچاغه صارمش بولندیغندن جمله‌سی فنا حالده بوزلمش وبو هنگامه آره‌سنده جهانشاه ایله اوغلی وقره قیونلی قوماندانلرندن پك چوق بهادر وبیگلرجه عسكر مقتول اولدیغی گبی مشهور شاهرخ احفادندن محمد میرزا وبر طاقم چغتای بگلری وبقیهٔ عسكر كاملاً اسیر دوشمشدر .

جهانشاهك رأس مقطوعنی اعاظم ملوكدن تیمورلنك احفادندن (سلطان ابوسعید میرزا) یه گوندردكدن واسرانك چوغنی صالیویردكدن صكره اشهب جلادتی عراق واذربیجان صحرالرینه صالیویردی .

اول امرده موصل طریقیله بغداد اوزرینه یوریه‌رك ویوللرده نه قدر بلاد وقلاع وارایسه فتح ایدرك بغدادی محاصره وتضییق ایتمكده اولدیغی صره‌ده جهانشاهك اوغلی (حسن علی)نك اذربیجانده حركات عداوت كارانه اجراسنه حاضرلنمقده بولندیغنی ایشتدیكندن بغداددن اذربیجان اوزرینه تحویل عنان عزیمت ایلدی .

اثنای راهده مقدما تكلیف اطاعتی مشعر یازدیغی مكتوبی گوتورمش اولان ایلچی ایله معیتنده‌كی اوتوز

کشینك الجای تهور ایله حسن علی طرفندن قتل ایدلدیکنی خبر آلنجه بو معاملهٔ وحشیانه‌دن فوق العاده غضب ناك اوله‌رق ییلدیرم کبی (مرند) موقعنه یتیشدی که خصمی اوراده بکله‌مکده ایدی .

بکك بویله سراپا بر آتشپارهٔ حدت کسیله‌رك کلدیکنی کورنجه نصلسه بر یول بوله‌رق سلطان ابوسعید میرزانك یاننه قدر فرار ایتدیکندن اذربیجان قطعه‌سی تماماً ضبط اولندی .

ابو سعید میرزا ایسه بکك عظمت شان فاتحانه‌سنه رقابت ایتمکه باشلایه‌رق کلیاً اورته‌دن قالدیرلمسنه نیت ایتمش وبناءً علیه جهانشاهك انتقامنی آلمق شایعه‌سیله اوچ یوز بیك کشیلك دهشتلی بر اردویی وحسن علی‌یی مستصحباً عراق واذربیجان اوزرینه یوریمشدر .

حسن بك فطرةً متصف اولدیغی مکانت قهرمانی ایجابنجه بو حاله لزومندن زیاده اهمیت ویرمامکله برابر مسأله‌نك اراقهٔ دمه حاجت قالمقسزین بر طرف ایدلمسیچون عراق ابوسعیده ترك اولنمق واذربیجان کندی یدنده قالمق اوزره تکلیف صلح ایلمش اولدیغی حالده ابوسعید کثرت عسکر واسلحه‌سنه مغروراً تکلیف واقعی قطعیاً رد ایتدی .

ومسارعةً شروان حدودینه کله‌رك اوراسنی اردوکاه

اتخاذ واو زمانك اصول وقواعد حربیه‌سنجه اطرافنی خندق ایله احاطه ایلدی .

حسن بك بو جواب ردی آلنجه دوکیله‌جك قانلرك مسئولیتندن برائتنی اعلان ایله شیر ژیان کبی شروان حدودینه کتدی .

وقتاکه دشمنیله قارشولشدی افاتهٔ وقت ایتمکسزین هرجهتدن صولته باشلادی .

بر قاچ دفعه ابوسعیدك اردوسنی بوزدیغی صره‌ده خط رجعتنی کسه‌رك ذخائر وارزاق ورودینی منع ایلدی .

کرچه خصمنك قوتی کندی قوتنك بر قاچ مثلی زیاده ایدی. فقط اویله بش اون ابوسعیدلره من کل الوجوه فائق اولان نوادر روزکاردن بولندیغیچون عسکرینك قلتنی مزایای عالیهٔ دلیرانه‌سی جبر وتلافی ایدر ایدی .

نهایت ابوسعید مقاومتدن عجزینی تیقن ایدرك مصالحه رجاسیله والده‌سنی کوندرمش ایسه‌ده بك وقتیله اظهار ایتدیکی حسن نیتك نتیجه‌سز قالمسنه مقابلهً مصالحه‌یه یناشمق ایسته‌مدی .

بوجهتلرله ابوسعید خط محاصره‌یی فك ایله قاچمق تشبثنده ایکن اوغللری (محمد) و (شاهرخ) ایله برلکده بکك مخدوملری خلیل وزینل میرزالرك النه اسیر دوشدی.

ابو سعیدی قتل و شهزاده لری اطلاق ایله بعده خراسان و حوالیسنی کاملاً آلدی .

ایشته حسن بك جهانشاه وابوسعید کبی ایکی شدید الشکیمه حکمداری محو ایتدکدن وملوك مجاوره طرفندن کلان ایلچیلر واسطه‌سیله یکیدن مصالحه نامه‌لر عقد ایلدکدن صکره عجمستان اوزرینه یوریه‌رك مظفراً تبریزه کیرمش واوشهر شهیری دارالملك اتخاذ ایتمشدر .

(۸۷٦) ده مکمل بر قافلهٔ حج ترتیب و برادری اویسی مأمور نصب ایله جانب حجازه تسریب ایتدی .

انتشار علوم وفنونه زیاده‌سیله مراقی اولدیغندن عراق و ایرانك علماء، ادباء، شعراسنی دعوت وجلب ایله تبریزی مرکز کمالات شتی ایلدی .

هر نوع هنر ومعرفت تحصیلی ایچون متعدد مدرسه‌لر یاپدیره‌رق موظف مدرسلر، مأمورلر تعیین ایتدی .

بو صره‌ده (پیر احمد قرمانی) کله‌رك حدود رومده اولان اضطرابلرندن واهالیسنك پراکنده اولدقلرندن بحثله آچه‌رق اسکان وتوطینلری نیاز ایتدیکندن بالذات حرکتله ایجابنی اجرا ایلدی .

اثنای راهده حجه کیتمکده اولان مشهور (علی

قوشجی)یه ملاقی اولدیغندن قدر شناسلغی ملابسه‌سیله مولانایی مستغرق انعام واحسان ایتدی .

کرجستانه برقاچ دفعه سفر ایتدیکی حالده تمامیله ضبط ایدیله‌مامسی باعث اندیشه‌سی اولمقده بولندیغندن (٨٧٧) ده بالذات حرکت ایله تفلیسی آلدی .

واورادن ایچریلره طاله‌رق کرجستان حکمداری (بکرات)ی محاصره ایلدی .

بکرات هدیه‌لر تقدیمیله ایشك بر طرف ایدلمسنه غیرت واقدام ایتمش اولدیغی حالده بکك مکانت نیتنك تحویل وتبدیلی قابل اوله‌مامش ونهایت وقوع بولان محاربهٔ خونریزانه‌ده بکرات مغلوب اوله‌رق فرار ایتدیکندن ممالکی تماماً ضبط وتسخیر قلنمشدر .

بو شانلی قانلی محاربه‌ده طوقوز بیك اسیر آلندیغی مثللو بکراتك بالجمله خزائن واموالی دخی اخذ واغتنام ایدلدی .

ارتق حسن بکك قلیجنه قارشی طوره بیله‌جك کیمسه قالمامق حسبیله میدان دلیریده صیحه انداز: «منم دیگر نیست» اولمقده ایکن فاتحله بینلرنده تحدث ایدن بر ایکنجی غائله‌نك سوء نتیجه‌سی کندیسنی خاتمهٔ ایامنده مرالمذاق ایتمشدر .

فاتح قرەمان اوغللرینی صقیشدیرمقده واوبلرده

بكدن استعانه واستمداد ايلمكده بولنديغندن بونلرى حمايه ايلمك ايچون ممالك عثمانيه‌يه سوق ايلديكى بر اردو طوقاتى خراب ايدرك قيصريه اوزرندن قره‌مانه طوغرى يورييش و بر مدت صكره كنديسى ده يوله چيقه‌رق اردوسنه التحاق ايله فراتك اوته جانبنده‌كى جباله ارقه ويره‌رك وعسكرينى نقاط ومواقع مهمه‌يه يرلشديره‌رك آمادهٔ كيرودار اولمشدر .

بو خبر فاتحك واصل سمعى اولنجه يوز سكسان بيك قدر عسكرله بالذات بك عليهنه حركت ايتدى .

وقتاكه عثمانليلرك طليعه قوماندانى اولان (خاص مراد) مقابلهٔ خصمه يتيشدى اوغرادقلرى بر صدمه‌دن كريده بولنان فاتح آكاه اولورا ولمز حركتنى بالتسريع دشمنيله (ترجان) صحراسنده قارشيلشدى .

بك مركز قوماندانلغنى بالذات درعهده ايلديكى كبى صول جناحه مخدومى زينل ميرزايى وصاغ جناحه دخى شجاعت واقدامنه اعتماد ايتديكى امراسندن برينى مأمور ايلدى .

عثمانليلرك ميمنه وميسره‌سى هجومه ابتدار ايدنجه صاغ جناح قوتى بوزيله‌رق زينل ميرزا مقتول اولديغندن وبك هرنه قدر بيلمش اولان عسكرى تشجيعه چاليشمش

ایسه‌ده اعادهٔ ثباتلری قابل اوله مدیغنـدن بتون پریشان اولدیلر .

بو قانلی محاربه‌ده اوغلنك محو اولیشندن و فرق بیك کشینك اسیر دوشمسندن طولانی کریه ناك ماتم اولدیغی حالده بقیهٔ قوتیله رجعت ایتدی .

بو هزیمت کرجستان اهالیسنه جسارت ویردیکندن عصیان ایتدیلر .

بناءً علیه بونلرك حرکتلری ممالك سائره خلقنه سوء مثال اوله‌مامق ایچون اوزرلرینه یوریه‌رك ارباب اختلالی کاملاً قلیجدن کچیرمش واعادهٔ اسایش قضیه‌سی استحصال ایتدکدن صکره اورادن‌ده انفکاك ایلمشدر .

بوندن صکره ممالکنك تقویهٔ ضبط و ربطی ایجاب ایدن محللرده یکیدن قلعه‌لر، استحکاملر انشاسی، قوهٔ عسکریه‌نك تکثیر وتجهیزی کبی ایشلرله اشتغال ایلدی .

شو تدارکات وتشبثاتدن مقصدی ایسه بر وقت فرصتده اخـذ ثار ایده بیلمـك ایچون تکرار فاتحك اوزرینـه یوریمکدن عبارت ایدی .

فقط بو املنی استحصال ایده‌مه‌دن (۸۸۲) ده ترك دغدغهٔ حیاة ایلدی .

اللی درت سنة معمر اوله‌بیلمشدر .

عاقل، عادل، شجیع، متقی، محب علما، صاحب الخیراة، کثیر الحسناة بر ذات ایدی .

صلبندن یدی نفر اولاد ذکور کلمشدرکه شونلردر : (خلیل میرزا، اوغورلی محمد میرزا، یعقوب میرزا، مسیح میرزا، یوسف میرزا، مقصود بك، زینل بك .)

اوغورلی محمد میرزا حال حیاتنده ایکن پدریله اره‌لرینه دوشن مباینت وضدیت اوزرینه حضرت فاتحه التجا ایلمکله کریمه‌سیله ازدواج ایتمش و (کوده احمد بك) نامیله بر اوغلی اولوب مؤخراً کندیسندن صدور ایدن بر جرم عظیم اوزرینه اعدام ایدلمش ایدی .

بو صورتله اوزون حسن ایله جناب فاتح اره‌سنده بر قرابت حاصل اولمش ایدی .

احمد بك پدرینك قتلندن بر خیلی زمان صکره بابا- سنك وطننه عزیمت ایتمشدرکه اوزمان دیار بکرده عمی

مقصود بکلك مخدومی (رستم بك) فرمان فرما اولمقده ایدی .

اقدم واعز مقاصدی ایسه هر نه صورتله اولور ایسه اولسون نائل حکومت اولمقدن عبارت اولدیغندن امرا وعلمایی کندی طرفنه جلبدن خالی قالمز ایدی .

نهایت برکون هوادارلریله بغتةً رستم بك علیهنه قیام ایله قتل ایتمش وبو صورتله اوته‌دنبری مشتاقی اولدیغی مسند حکومته کچمشدرکه وقعه بیوك پدرینك وفاتندن یکرمی سنه صکره یعنی (٩٠٢) سالنده ظهور ایلمش ایدی .

اوزون حسن بك اسلام قهرمانلرینك الك بیوکلرندن بریدر. مقام حکومته کچدیکی وقت مملکتنك درجهٔ وسعت واداره‌سی برکوچك دره بکلکی شکل وهیئتندن عبارت ایکن عقللره وله وحیرت ویرن فرط حماست وعلو همتیله آز زمان ایچنده ملکنه برقاچ بیوك پادشاهك ممالکنی ضم ایدرك شرق خریطه‌سنی بیوك بیوك انقلابلره اوغراتمشدر .

فارس، کرمان، کرجستان، اذربیجان، عراقین،

دیار بکر، کردستان کبی قطعات وممالك جسیمه‌یی حسام فاتحانه‌سنه باش اکدیرمش ایدی .

اون بش یکرمی سنه دها یاشامش اولسه ایدی شدت عزم وسمو مکانتنه نظراً عالمی تیمورلنکدن زیاده تحولات وانقلاباته اوغراته بیله‌جك برصاحب ظهور اولور ایدی .

تیموری مثال اوله‌رق کوستریشمز بکلك شدت بطش وسطوتجه اومثللو قهرمانلردن اولدیغنی کوسترمك ایچوندر .

بوقسه تیمور فتوحاتنی قسماً اعتساف قوتیله استحصال ایلمش ایکن حسن بك بالعکس عدل وانصافدن آیرلمامش وعداوت وخصومتنی بیله حد معروفندن خارجه چیقار- مامش ایدی .

حتی مجرد قان دوکلمامك ایچون سلطان ابو سعید میرزایه عراقی ترك ایتمك سماحتنی اختیار ایلدیکی حالده وقوع بولان سرکشلکنك نتیجه‌سی اوله‌رق مقتول اولیشنه تأسفلر ایتمش ومرحومك والده‌سنی برای تعزیت یاننه چاغیردیغی اثناده قادینك اغلامسنه اشتراك ایلمشدر .

عفو لذتنی انتقام وانفعال کبی حظوظات نفسانیه‌یه ترجیح ایدن اعالیدن ایدی .

رقیب حکومتی وبلکه خصم جانی اولان برادرلرینی متعدد عصیانلرندن طولایی قتل ایتمك النده ایکن حقلرنده دفعاتله معاملهٔ عفویه اجرا ایلدی .

ارباب علم وادبی زیاده‌سیله سور وزیر رایت فوز آیتنه آلدیغی یرلری انوار عدل ورأفتله اشراق ایدر ایدی .

صوڭ

مشاهیر اسلام

محرری : حمید وهبی | جزؤ ۸ طابع وصاحبی : مهران

سلطان سلیمان قانونی

—

(سلطان سلیمان قانونی) اعتبار نوبت جهتیله عثمانلی پادشاهلرینك اوننجیسی اولوب زمان عدل اقترانی دولت علیه‌نك دور کمالی ایدی .

قرق سکز سنه دوام وامتدادایدن مدت سلطنتنده زمام اشهب غزاسنی هرطرفه ارخا واماله ایله سنان جان ستان قهرمانانه‌سنه بونجه ممالك وبلدانی باش اکدیرمش وبراً وبحراً موفق اولدیغی فتوحات وغلبات جهانکیرانه حقیقةً نباهت اسلامیه‌یی اعلا ایتمش ایدی .

عهد عالیسی یالکز سیفك دکل قلمك دخی اوان اعتلاسی ایدی .

یکیدن قانونلر، نظاملر، قاعده‌لر تأسیس ووضعیله اساس بنیان دولتی تأیید وتأبید ایلمش وبو مآثر عظیمهٔ شهریارانه‌سی نام نامیسنه (قانونی) لقب مفخرتنی اضافه ایتدیرمش ایدی .

فعالیت مفرطه، مکانت عزم، وفرت نجدت، علو جناب، شدت امر، حب معالی، بطش سیاست، رزانت رأی، جزالت خطاب، سمو عدالت کبی برچوق مزایای عالیه ایله متحلی بر حکمدار نادر الوجود ایدی .

هجرتك (٩٠٠) سنه‌سنده طربزونده کهواره پیرای عالم شهود اولمشدر .

عنفوان طفولیتی پدرلری (یاوز سلطان سلیم) کبی نوادردن معدود اولان برتمثال حماستك تحت تربیه‌لرنده کچیردکلرندن شخصلری اب مکرمنك نجدت ومکانتنك بر نمونهٔ مکملی حکمنده ایدی .

مؤخراً عادت قدیمه وجهله (کفه) و (مغنیسا) یه مأمور اولدقلرندن اوراده اپجه وقت امرار ایام ولیال ایلدیلر .

جناب سليمك ارتحاللرى اوزرينه مقر مأموريتلرندن حركت وپاى تختنه مواصلتلرنده بالارث والاستحقاق جلوسه مثابرت بيورديلر كه وقعه‌نك زمان جريانى (٩٢٦) شوالنك اون يدنجى وروايت اخرايه كوره يكرمى برنجى كوننه مصادف ايدى .

جلوسلرينى متعاقب تبعه‌سنه اولان سمو عاطفت پادشاهانه‌لرينك فعلاً اثر جليلنى ارائه واثبات ايچون مقدما عربستانك فتحنده اجلا ايديلان التى يوز قدر خانه خلقنك وطنلرينه عودتنى فرمان واشعار وزمان عدالت نشانلرنده ارباب مظالم وتعدياتك تيغ سياستلرندن باش قورتاره‌ميه‌جغنى اعلان ايچون ظلمه دن (قپودان جعفر پاشا) يى — بردار — ايتدى .

شام واليسى (جانبرد غزالى) نك رفع لواى عصيان ايلديكنى استخبار ايدنجه درعقب سوق ايلديكى برفرقهٔ عسكريه ايله اعوانى رهين انهزام وكنديسنى اعدام ايتديرمشدركه بو قهر وغلبه‌نك تأثير شديدى ممالك عثمانيه‌يه هجوم ايتمك اوزره حاضرلنمش اولان (شاه اسمعيل صفوى) يى لرزه‌ناك هراس ايدرك قزوين طرفلرينه قدر چكلمكه مجبور ايتمش ايدى .

بوغائله بتر بتمز (انكروس) قرالی (لاوش)ك حركات فتنه جویانه‌سی ظهور ایلدیكندن واو اراق (بوكردان) و (بلغراد) جهتلرینك فتحی جملهٔ تصمیماتدن بولندیغندن انكروس اوزرینه بر سریه كوندره‌رك تهدید وبوكردانی ضبط ایتدیردكاری كبی كندیلری دخی صربستان اوزرینه یوریه‌رك اقدامات متوالیه‌سیله بلغراد قلعه‌سنی وترقاص، دیترووفچه، قوپانیك، پاریچ، قالوجه، قانجه، دزینك، كبی مناعت و رصانتله مشهور اولان بر طاقم قلعه‌لری فتح ایله دارالملكرینه معاودت ایلدیلر .

بو خلالده یمن اقلیمنه تسلط ایدن (امیر اسكندر)ك شمشیر عثمانی ایله تپه‌له‌ره‌رك اقلیم مذكورك امنیت و آسایشی اعاده وتقریر قلندیغی خبرینك ورودی موفقیات متسلسلهٔ مبحوث عنهانك تتمهٔ ساره‌سی اولمش ایدی .

ردوس جزیره‌سی اهالیسی قورصانلغه سلوك ایله مصردن كلوب كیدن سفائنه تسلطه باشلادقلری مثللو ذاتاده ضمیمهٔ قلمرو عثمانی ایدلمسی مصمم بولندیغندن فتحی ایچون استانبولدن، كلیبولیدن دونمالرسوق وارسال وكندیلری آیدیندن كچمك اوزره اردویی بالاستصحاب براً توجیه رایت اقبال بیوردیلر .

بو اثناده هرسك محافظی محمود بكك انكروس بلادندن (اسقرادین) قلعه‌سنی آلدیغی وروم ایلی والیسی ایاس پاشانكده (شهسوار زاده) یی بر محاربه‌ده منهزم ایتدیكی خبرلرینك آلنمسی حصول ظفره براعت استهلال عد اولنمش ایدی .

دونمالر ردوس توابعندن (هراكه)یی آله‌رق وردوس قلعه‌سی جوارینه عسكر چیقاره‌رق بحراً وبراً محاصره وتضییق ایتمكه باشلادقلری صره‌ده پادشاه جزیره اوكنه مواصلت بیوردیلر .

قلعه‌نك صاغ جانبنه وزیر اعظم (پیری پاشا) ایله اناطولی بكلر بكیسی (قاسم پاشا) یی وصول جانبه یكیچری اغاسی (بالی‌اغا) ایله دیگر پاشالری مأمور ایتدیلر .

بو صورتله زمان محاصره بش آی قدر امتداد ایتمش و قلعه‌نك اوكنه طاش و طوپراق ییغدیریله‌رق بر قاچ دفعه هجوم اولنمشدر .

نهایت (۹۲۹) صفرینك بشنجی كونی محصورین استیمان وقلعه‌یی تسلیم ایلدیلر .

حاکمی اولان (میخال) حضور همایونه کلنجه حقنده ابذال حرمت ورعایت واکسای خلعت ایدلمشدر .

بعده استانکوی، بدورم، تختەلی قلعه ایله بر قاچ قلعه دها آلنەرق حضرت پادشاه بحراً درسعادته کلدیلر .

بو خلالده چرکس امراسندن (جانم) نامنده بریسی خروج ومصر اوزرینه هجوم ایلدیککندن اوراده‌کی اردوی همایون بالمقابله عاصیلری منهزم و جانمی قتل ایتدی .

بو غائلهٔ مصریه‌یی متعاقب دیکر بر مصر غائله‌سی دها چیقمشدرکه بوده والی بولنان (احمد پاشا) نك عصیانی ایدی .

سیف پادشاهی آز زمان ایچنده پاشایی ده دیار عدمه کوندرمش وبو جهتله ام دنیانك سراپا امن وآسایشی اعاده وتوثیق قلنمشدر .

پادشاه (۹۳۲) ده میان بسالته ینه سیف جهادی قوشانەرق انکروس قرالی اوزرینه یوریمش ومهاج صحراسنده وقوع بولان محاربهٔ خونریزانه ده قرال ایله یوز بیك قدر عسکرینی قهر واتلاف ایتمش ایدی‌که

بو نصرت عالیه الان دللرده دستان اولان ملاحم عظیمه‌دندر .

غیرت وهمت فاتحانه‌لری بو فتح جلیل ایله اکتفا ایتمك ایسته‌میه‌رك واردین، اوسك، سكدین ایله دها بر چوق محللری رایت استیلاسی آلتنه آلمش و اورادن كمال شان وشرفله استانبوله عودت ایله بر مدت اقامت بیورمشدر .

بو ارالق داخل ملكده بعض شؤنات جزؤیه ظهور ایتمشدركه اونلرده (بابا ذوالنون) ك باشنه برطاقم حشرات جمع ایله (ارتق اباد) و (قاز اباد) طرفلرینی یغمایه قویلمسی، اطنه‌ده (ولی) وطرسوسده یكیجه بك، طلكون اوغلان، قره عیسی نامنده‌كی صنادید بغاتك ظهوری، اقسرای حوالیسنده (قلندر) دینیلان برشخصك ذوالقدریه قاملیاسیله بالاتحاد خروجی، اطنه ملحقاتندن (غزین) سنجاغی بكی احمد بككك برادر زاده‌سی (سیدی بك)ك سردر هوای طغیان اولمسی ایدی .

بناءً علیه جانب سلیمانیدن ویریلان اوامر وتعلیمات شدیده وجهله جمله‌سنك مسارعةً جزای مایلیقلری

تحدید وتعیین وشو صورتله جهات مزبورەنك امنیت وسكونی استحصال وتأمین ایدلمشدر .

انكروس قطعەسنك تسخیرندن صكره قراللغی اردل قرالی (یانوش) ه توجیه واحاله قلنمش ایسەده نمچه قرالی (فرندوش) یانوشه غلبه چالارق انكروسك مقر حكومتی اولان (بدون) ی ضبط ایلدیكی خبر النديغندن شهریار رستم صولت بدونه طوغری كتیبەران جلادت اولدی .

وقتاكه بدون پیشكاهنه واردیلر نمچەلیلر یالكز پادشاهك دهشت مواصلتی اوزرینه استیمان ایتدیلر .

بدونی ینه یانوشه احسان ایله شیر ژیان كبی ایچریلره طالەرق ومقر حكومت اولان (ویه) طرفلرینه قدر كیدرك اوكنه كلان دشمن الایلرینی محو ایتمش وبرچوق قلاع وبقاعی تسخیر ایله استانبوله دونمشدركه او زمانه قدر اسلاف كراملرندن هیچ بریسی اورالره كیدەمامش ایدی .

عثمانلی دلاورلرینك بویله ویانه اوكلرینه والمانیایه قدر كیدرك اتباع صمصام مجاهدانەلریله خطف ابصار ایتدیرملری عموم اوروپایی بیله دوچار اضطراب وارتعاب ایتمش ایدی .

برى طرفدن فرندوش بر مدت حال سكونده بولندقدن صكره اخذ ثار وانتقام ايده‌بيلمك مقصديله تكرار بدون اوزرينه بر فرقه كوندرمش ايسه‌ده سمندره وسرحد بكلرينك يتيشمسى هجوم واقعى نتيجه‌سز براقديرمغله قرداشى اسپانيا قرالى ايله بالاتفاق ممالك عثمانيه‌يه كيرمك تشبثنده بولندقلرى استخبار اولنور اولنمز شهريار نامدار استانبولدن فك رابطهٔ قرار ايتديلر .

نيشه باى انداز سطوت اولدقلرى صره‌ده ايكى برادر طرفندن مصالحه تكليفنه مأموراً بر ايلچى كلمش ايسه ده پادشاه بوتكليفى رد ايله ايلريله‌مكه باشلادى .

ودشمننه نره‌ده تصادف ايتديسه برباد ايدرك قراللرك حدلرينى بيلديردى .

بو سفرلرده ارشاك، شقلوش، قيولنه، شليه، يايوجه، بيلوار، موزنجه، وتوش، زاقان، قانيژه، قمدوار، ارواكر، ارومشير، هندويك، سينوتهل، كوسك، شوبرون، يوقرزيدرون، كربرى، راتينا، غرادجاش، بوزغه، يودغراد وسائر قلعه‌لرى آلمش واردوى همايونى بر آز استراحت ايتديرمك ايچون استانبوله معاودت ايتمشدر .

(٩٤٠) ده عجم سفريچون سلاح قوشانديلر .

بوسفری ایکی ماده ایجاب ایتدیروب برنجیسی حاکم بغداد (ذوالفقار خان) ك دولت ایرانیه‌دن روگردان اوله‌رق سلطنت سنیه‌یه عرض انقیاد ایتمسی اوزرینه (شاه طهماسب) ك ذوالفقاری اعمال لطائف الحیل ایله اعدام ایتدیره‌رك بغدادی ضبط ایتمسی وایکنجیسی اجزای ممالك عثمانیه‌دن اولان (بتلیس) قطعه‌سی والیسی (شرف خان) ك اظهار بغی ایله شاهه التجاسنده مظهر حمایت وصحابت اولمسی ایدی .

عثمانلی طایفه‌سنك حرکتی متعاقب مجاهد بحری مشهور (بارباروس خیرالدین قپودان) کله‌رك اوزمانه قدر تسخیر ایتدیکی محللری دولته ترك ایله علو حمیت ملیه‌سنی کوسترمش وپادشاه بارباروسك بومعامله صداقت پروانه‌سی مقابلنده بیوك بیوك حرمتلر ، التفاتلر کوستردکدن ومحصول حسام جهادی اولان یرلرك اداره‌سنی ینه عهدهٔ فداکارانه‌سنه توجیه واحاله ایلدکدن صکره یوله چیقمشدرکه بوصره‌ده طایفه قوماندانی اولان وزیر اعظم (ابراهیم پاشا) وان وحوالیسنی آله‌رق تبریزه کیرمش ایدی .

شاه اردوی همایونه تعرض ایلمك نیتیله خراساندن

ایمش ایکن پادشاهك تبریزه قدم نهادهٔ بسالت اولمسی بو نیتندن فراغی استلزام ایتدیرمشدر .

بناءً علیه تبریز والیلکنی (اولامه خان) ه تفویض ایله همدان اوزرندن بغداده عزیمت ایتدیلر .

بغداد والیسی اولان (محمد خان) فرار ایلدیکنه مبنی یرسریهٔ عثمانیه شهری ضبط ایلدی .

شاه ایسه اردونك عودتندن کسب جسارت ایدرك تبریزه بالمواصله اولامه خانی فراره اجبار و آنی متعاقب (وان) ی محاصرهیه ابتدار ایتمکله قهرمان بی عدیل عنان توسن نجدتنی تکرار تبریزه تحویل ایتدی .

مملکتده تقربلرنده شاه طلب صلح ایلمش ایسه ده قبول اولنمدیغندن اردوسنی مستصحباً صاوشمش ومؤخراً ینه تکلیف مصالحهیه مسارعت ایتمشدر .

بنابرین پادشاه مراحم پرور شرفلی بر صورتده عقد صالحله بتلیس و آمد طریقیله حلبه و اورادن دار-الملکلرینه معاودت ایتدیلر .

بری طرفدن قپودان خیرالدین پاشا (پولیه) و (قشتلیه) طرفلرینی آلمقده ولوای عثمانینك بحراً شان ونباهتنی تعلیه ایتمکده ایدی .

او ارالق وندیکلیلر سفائن همایونه ایراث مضرت ایلدکلرندن شهریار بحر وبر مکمل بر دونما ترتیب وخیرالدین ولطفی پاشالر ایله تسریب ایلدکلری مثللو کندیلری ده براً اولونیه ودلونه طرفلرینه کیدرك اورالری وحوالیسنی آلدیلر .

پاشالر بر خیلی جزائر وسواحلك ضبطنی متعاقب پولیه جوارنده‌کی کورفز قلعه‌سی اوکارنده مشهور قپودانلردن (اندریا) نك هجومیله بر صدمهٔ جزؤیه‌یه اوغرادقلرندن پادشاه غیور همان او جهته عبور ایله تحصل ایدن عارضهٔ بحریه‌یی فتوحات بریه‌لریله جبر وتلافی ایتدیره‌رك معاودت ایلدیلر . .

پادشاهك کورفز قلعه‌سی طرفلرنده بولندیغی اثناده جنرال (قوجبان) یکرمی بیك کشی ایله سمندره‌یه تعرض ایتدیکندن سمندره محافظی یحیی پاشا زاده (محمد بك) مهاجمات دلیرانه‌سیله جنرالی مغلوب ایلدی .

وندیکلیلر هنوز یدکلری ضربهٔ تنکیلك آجیسنی

چیقارمق زعمیله اسپانیالیلرله بالاتفاق معتادلری وجهله ساحلره تعرض وتسلطه باشلادقلرندن ینه قوجه خیرالدین (۹٤۵) ده تنکیللرینه مأمور اولمش وپادشاه ده بغدانی فتح ایتمك اوزره استانبولدن قالقمشدر .

جناب بارباروس تصادف ایتدیکی دشمن کمیلرینی مهاجمات متمادیه‌سیله محو ایتدکدن صکره کرید جزیره‌سنه طوغری بادبان کشای سطوت اوله‌رق اکثر سواحل وقلاعنی فتح ایلدی .

اندریانك وندیك، پورتكیز، اسپانیا قپودانلریله همدست وفاق واتفاق اولدیغی حالده شدتلی بر هجومه حاضرلندیغنی خبر آلدیغندن ورودلرینه انتظار ایتمك اوزره (پروزه) لیماننده قالدی .

وقتاکه متفقین دونماسی پروزه پیشگاهنده کوروندی طرفین محاربه‌یه باشلایجه اهل اسلامك صولت نخستیننه بیله طیانه‌میه‌رق منهزماً فرار ایتدکلرندن بار باروس کفالونیه‌یه قدر بالتعقیب کمیلرك چوغنی احراق وغرق ایتدی .

واندریایه هرسك سواحلنده واقع (نوه) قلعه‌سی اوكلرنده راست کله‌رك برباد ایلدی .

پادشاه دخی طاغلر طیانه‌میان غیرت وهمتیله بغدان وتوابعنی زیر وزبر ایدرك وقرالی اردل ممالكنه قدر قاچیره‌رق یرینه بغدان خاندانندن اولوب رکاب همایونه ملازمتی بولنان (چیتنه) یی نصب ایله عودت بیوردی .

(۹٤٥) ده یانوشك وفاتیله یرینه اوغلی (استفان) گچمش وفقط صبی بولنمق حسبیله والده‌سی ولهستان قرالنك قزی وصایت حكومته تعیین قلنمش اولدیغندن فرندوش بو فرصتی اتهاز ایله سكسان طقسان بیك كشیلك بر اردو ایله انكروس اوزرینه یوریكله پادشاه وزیر (محمد پاشا) قوماندا‌سیله ابتدا بر سریه كوندرمشلر ومؤخراً بالذات حركت بیورمشلردر .

پاشا بدونه واصل اولور اولمز حربه باشلامش وبرآی قدر دشمن ایله بوغشمشدر .

صوكی بر هجومنده فرندوشك عسكرینی مضمحل ایتدیكی صرده مواصلات همایون وقوع بولدیغندن بقیة ـ السیوف خوف وخشیتلرندن اوته‌یه بری‌یه طاغلدیلر .

بنابرین استفانه اردل قطعه‌سنده بر سنجاق احسان

وبدونك امر اداره وحراستنى وزير (سليمان پاشا) يه تفويض ايله (پشته) يى محاصره ايدن بر دشمن فرقه‌سنى تدمير واستيصال ايتدكدن صكره معاودت ايلديلر .

فطرةً حائز ومتصف اولدقلرى عاليجنابلق وضعفا نوازلق كبى سجاياى بركزيده‌لرى عصرنده ضرب مثل حكمنده بولنديغيچون اسپانيانك تضييقات شديده‌سى آلتنده ازلمكده اولان (فرانسه) قرالى جناح حمايت وعاطفتنه التجا ايتديكندن بارباروسى مكمل بر دونما ايله فرانسه‌نك امداد ومعاونتنه كوندرديلركه بو تدبير حكيمانه ايله شرق وغربك بحق مرجع سياسياتى اولدقلرينى يار واغياره طانتديرديلر .

دنياده لذت آلدقلرى بر شىء وار ايسه اوده كشور كشالقدن عبارت اولديغيچون (٩٥٠) ده ينه اسب شهامتنى طونه‌نك اوته طرفلرينه صاليويره‌رك (استرغون) قلعهٔ مشهوره‌سنى فتح وبدون وبلغراد جهتلرينك احوالنى اصلاح وتحكيم ايله استانبوله دونديلر .

(٩٥٤) ده شاه اسمعيلك اوغلى (القاص ميرزا) پدرينك يرينه كچن برادرى (شاه طهماسب) ايله كچنه-

مدیکندن استانبوله کلەرك دخالت ایتمشدرکه بوندن صکره کی عجم سفری بونك تشویق و ترغیبیله وقوع بولمش ایدی .

میرزا برادرینك سوء احوالندن وامرا ورؤسا عموماً کندیسندن متنفر اولوب اوزرینه کیدلدیکی تقدیرده عجمستانك سهولتله ضبط ایدیلهجکندن بحثلر آچار ایدی .

ذاتاً ده برکره دها ایرانه کیتمك پادشاهك آمال ونیاتی جملهسندن بولندیغیچون میرزانك سوزلری بو بابدهکی تصورلرینی فعله چیقارمغه وسیله اولهرق میرزایی اولامه بکله اکمال لوازم سفریه ایچون آذربیجانه کوندردکاری کبی کندیلری ده (٩٥٥) ده اقلیم عجمه متوجهاً حرکت ایتدیلر .

اساس مقصد همایونلری ایسه میرزایی ایران تختنه اجلاس ایتمك ایدی .

وقتا که تبریزه واردیلر ایش میرزانك دیدیکی کبی چیقمدقدن ماعدا طرفدارلرینك بیله شاه طرفنه میل

ايتمش بولنـدقلرينى كوردكلرندن ميرزا حقنده كى وثوق واعتمادلرينـك انسلاب وزوالنه مبنى وان جهتنه تبديل عزيمت بيورديلر .

وان قلعه‌سـنك ضبطنى متعـاقب عجملرك آذربيجان حواليسنه تجـاوز وتسلط ايلدكلرى خبرى كلـكله بالذات عزيمتله عجملرى تپه‌لديلر .

القـاص ميرزا بر فرقـه ايله عراق عجم طرفلرينـه عزيمتنه رخصت اعطاسنى رجا ايلديكندن مسؤلى اسعاف اولنمش وميرزا اوغراديغى يرلرى غارت وتخريب وبرادر-لرينك اولاد وعيالندن بعضلرينى اسير وتعذيب ايتمشدر .

فقط مؤخراً طهماسبك النه اسير دوشديكندن حبس وتسميم ايدلمشدر .

پادشـاه عجملرى آذربيجاندن دفـع وطرد ايلدكدن صكره كونـدرديكى بر فرقه واسطه‌سيله (خوى) حكمدارى (بندلى خان) ى قتل ايتـديره‌رك وكرجسـتانده كائن پراكان، كومكه، تياك، كرمك، نحـاج، يرتاك، اقچه قلعه، تورتوم، كانخيض كبى بر چـوق متين ومستحكم قلعه‌لرى آله‌رق استانبوله كلديلر .

معهود فرندوش متوفی یانوشـه اولان خصـومت و عـداوتی حیـاتده ایکن تمامیـله اجرا ایده‌مدیکندن طولایی اولمق کرکدرکه اردلده‌کی اوغلی استفانك اوزرینه سل سیف غدر ایتدیکندن تنکیلی ایچون روم ایلی محافظی ایالتی عسکریله اردله کوندردیلر .

محـافظ پیشکاه عزمنه سـد اولمق اسـتیان (نیسه) اهالیسنی تدمیر وقلعه‌سنی تسخیر ایتدکدن صکره چکرك، اراج، چناد حصنلرینی ده آله‌رق اردل بلادندن (لپوه) قلعه‌سی اوکنه وارنجه فرندوشك طلیعه عسکرینه تصادف ایتمکله ایالك هجومده جمله‌سنی بوزمش وقلعه‌نك محافظه‌سنه امرادن برینی براقه‌رق (طمشوار) اوزرینه یوریمشدر .

طمشواری شدتله محاصره آلتنه آلمش ایسه‌ده وقت شتانك حلولی جهتیله بلغراده کیتمشدر .

وقتاکه فصل بهار ایرشـدی ینه طمشواره کیدرك بر آی قدر محاصره ایله ضبط ایلدی .

طمشوارك فتحی اوزرینه قرالك آرتق قوتلی براستناد کاهی قالمیه‌رق هرطرفدن عسکرینی چکمکه باشـلادیغندن

عقب كيرلكه بالمسارعه راست كلديكى الايلرى بوزه‌رق برطاق، ابرش، حاليه، تاملاق، قاناق، شقوه، شملوق، صولنق ارقانى، آكرى قلعه‌لرينى ضبط و بر چوق اموال واشيا اغتنام ايله عودت ايتدى .

برى طرفدن شاه طهماسب بر مدتدنبرى رماد سكون التنده متوارى اولان شرارهٔ غضب وانتقامنى اظهار و بناءً عليه كوندرديكى بر فرقه ايله اخلاط، ارجيش، وادى‌الجواز قلعه‌لرينى محاصره‌يه واورته‌لغى يغما وتخريبه ابتدار ايلدى .

بو خبر استانبوله واصل اولنجه پادشاه همان اردوسنى استصحاب ايله جانب روانه روان اولدى .

خلال طريقده پاسين، نخجوان، شوره‌كل، شرانجام، طرفلرينك مطاوعتى تقويه وروان پازدهٔ خيول عساكر غوز نشان قالنه‌رق (ارپه چايرى) قربنه واردى كه اوراده شاهك بر فرقه‌سى بكلمه‌كده ايدى .

محاربه‌يه مباشرت اولننجه فرقهٔ مذكوره فنا حالده بوزيله‌رق (قره باغ) جهتلرينه قدر رجعت ايتمش ومتعاقباً

(تخت سليمانى) دينيلان موقعده سر آمدان جنكاوران ايرانياندن ابوالفتح سلطان، حمزه سلطان، خضر، ابراهيم، خليفه، قوماندهلريله قارشى يه چيقان بر اردو دخى منهزم ايلديكندن شاه نه يه اوغراديغنى بيله مامشدر .

مع مافيه بر كره دها تجربهٔ بخت وطالع ايتمك ايچون بالذات (كرج) قربنده واقع بر قاچ عثمانلى قلعهسنه هجوم ايلمش ايسهده وزير اعظم احمد پاشا حركت ايدر ايتمز مقابلهدن صرف نظرله رجعت ايلدى .

بناءً عليه پادشاهك سطوت قاهرانهسنه قارشى بر شئ يا پهميه جغنى اكلاينجه طالب صلح وصلاح اولديغندن اول وجه ايله عقد مصالحه ايديلهرك عودته باشلانلمش وبو خلالده كردستانده واقع (ظالم) حصنيله ملحقاتندن هاوراد، نقود، باسكه، شمشيران، قزلجهقلعهلرينك و(شهر زور) ايله (قارص) ولايتلرينك ضبطى غلبات وفتوحات واقعهنك بر علاوهٔ مشكورهسى اولمشدر .

(٩٦١) ده اسپانياليلر بر معتاد تعرضه باشلاملرى حسبيله فرانسزلر تكرار استعانه واستمداد ايلدكلرندن صاحبقران زمان بر مقدار دونما ايله (طورغودجه بك)ى

كوندرەرك غربە قارشی عاليجنابلغنك ينە برمثال عالعالئی كوستردیلر .

بو صرەلردە دونماسنك بر قسمی بحراحمر ساحللرینی تترەتەرك (باب المندب) بوغازینی ضبط ايلە هند دكزلرندە پورتكيزليلرك كميلريلە غالبانە جنكلر ايتمكدە و يمندە اتحاد اسلام اوغورندە قليج صاللامقدە اولان عسكری مشهور ملك يمن (امام مطهر) ايلە چارپيشمقدە وجزائر بكلر بكيسی (صالح پاشا) شرفاء غربدن بريسنك اسپانيالیلرلە اتفاقندن تحصل ايدن تشبثات استيلا جويانەیی حملات دليرانەسيلە (باوس) قلعەسی اوكندە نتيجەسز براقدیرەرق رايت فوز آيت عثمانی (نجابە) قلعەسی اوزرندە تموج نمای شان ودهشت اولمقدە ايدی .

بدون واليسی (تويغون پاشا) (قاپشوار) جهتلرینی و(مالقوج بك) خروات مملكتلرینی زير وزبر ايدرك قريم خانی (دولت كرای) التمش بيك كشيلك برمسقوف اردوسنی بالتدمير محصول جهادی اولان اسيرلری پای تخت سليمانی‌يە كوندرمكدە وقپودان (پياله پاشا) ريجە، صندل جقە، پاولی، چترول، قلعەلرينە علاوة اندريانك تحت ادارەسندەكی دونمالری (ياليوزە) اوكلرندە

برباد ایدرك (غزایه) و (کستلیه) حصنلرینی آلقده وارده صرده فرانسزلرك معاونتنه دخی شتاب ایلمکده ایدی .

الحاصل صواعق شمشیر سلیمانی هرطرفی لرزه‌ناك واحراق ایتمکده ایدی .

پادشاهك فتوحات بحریه‌سی ملل مختلفه قپودانلرینك همان عمومنی ایاقلاندیره‌جق بر حالده بخش تأثیرات ایلدی . یکندن اندریا ایله مالطه ، سچلیا ، انابولی ، قپودانلری دونتمالرینی آله‌رق هر جهته یایلمغه و طرابلس غرب سواحلنی اورمغه باشلادیلر .

بنابرین پادشاه شجاعت ومهارتنه اعتماد ایتدیکی پیاله پاشایی مکمل بر دونتما ایله آق دکزه کوندردیلر .

پاشا ایلك هجومنده (متون) و (قرون) اوکارنده بربیوك دشمن کمیسنه تصادف ایله ضبط ایلدی .

مؤخراً طرابلس غرب صولرینه کیتمش ومالطه جزیره‌سی پیشکاهنه وصولنده قره‌یه عسکر چیقاره‌رق

اکثر محللرینی تخریب ایله کلیتلی نقود واموال اغتنام ایتمشدر .

وقتا که جربه جزیره‌سنه کتدیلر اوراده متفقین دونماسنك بکله‌مکده اولدیغنی کوردیلر.

اوکیجه مناسب بر محلده قاله‌رق انفلاق صباحی متعاقب محاربه‌یه باشلادیلر .

خرستیان دونماسی عثمانلی‌کمیلرینك برقاچ مثلی ایکن پیاله پاشا کبی برقهرمان بحرینك صولتی اوکنده محو اولدی .

برحالده که عربده کاهده‌کی صولرك اکثر محللری وفرت سیلان دماءدن متغیراولمش واوزمانه قدرخرستیان دونمالری بویله برهزیمت مدهشه‌یه اوغرامامش ایدی .

یك آز مقداری جربه قلعه‌سی اوکنه کیدوب تخلیص نفس ایده‌بیلدیلر.

بوقلعه درونندہ یدی سکزبیك قدر جنکاور بولندیغی

کی ساحللری غایت صیغ اولمق حسبیله سفائنك وصولی مرتبهٔ استحالهده ایدی .

بو جهتله جربه قپودانلرك اك بیوك بر استناد کاهی اولوب نه زمان باشلری صیقلسه اورایه شتاب ایدرلر ایدی .

پاشا قلعهنك ذهناً تحریٔ صورت فتحیله مشغول ایکن (طورغودجه پاشا) کلیتلی عسکر ایله امداده کلهکله عسکری وبیوك طوپلری قردیهبالاخراج براً وبحراً تحت محاصره وتضییقه آلدیلر .

فقط دفعاتله هجوم ایتدکاری حالده کری یه چکلدیلر .

نهایت برکون ینه تجدید مهاجمه ایله مرمیلرك تأثیرات شدیدهسندن آچیلان کدکلردن ایچری یه کیردیلر .

و بوغاز بوغازه کلهرك محصورینی محو وقلعهیی ضبط ایتدیلر .

بوبحری وبری محاربات متسلسلهده اوتوز بیك قدر

دشمن غرق واتلاف ويوزلرجه كمى اخذ ايدلمش ايدى .

غازى پياله بو مظفريت اوزرينه اوغراديغى جزائرى تهديد وكمال شان وشرفله استانبوله معاودت ايتديكندن حقنده بذل التفات فراوان وكران قيمت خلعتلر احسان قلندى .

(۹٦۹) ده شهزادكاندن سليم و بايزيد بيننده ظهور ايدن بر مباينت ومخالفت بايزيدك عجمستانه فراريله فاجعهٔ معلومه‌يه اوغرامسنى انتاج ايتديكيچون شهريار مرحمت نثار كونلرجه كريه ناك وداغدار اولمشدر .

خرستيان قپودانلرينك بونجه محللرده انف شامخلرى كسر ايدلمش ايكن ينه قورصانلقده دوام ايله شرو مضرتلرندن سواحل عثمانيه امين اوله‌مامقده بولنديغندن پادشاه (مصطفى پاشا) يى سردار نصب ايله پياله پاشا ايله برابر تكرار آق دكزه بردونما سوق بيورديلر .

پاشالر منبع مفاسد اولان مالطه‌يه طوغرى شراع

کشای اقبال اوله‌رق جزیره‌نك جهت غربیه‌سنده واقع (مرسه شلوق) لیمانندن قره‌یه چیقدیلر .

(بك باغچه‌سی) تسمیه قلنان موضعه وصوللرنده تصادف ایتدکاری بر دشمن سریه‌سنی فنا حالده بوزدیلر .

(ملینا) طرفنده کائن ورصانتله مشتهر اولان (صانته ماریه) قلعه‌سنی محاصره ایتدیلر .

کونلرجه هجوملر ایدلدکدن صکره فتح اولنمش وتام اون بیك درت یوز کشی قلیجدن کچیرلمش ایسه‌ده نوادر قهرماناندن طورغودجه پاشا نشانهٔ دلیری اوله‌رق آلدیغی جریحه‌دن متأثراً وفات ایلدیکندن غزاة ظفر سمات مرالمذاق اولمشدر .

پاشالر اورادن مالطه جزیره‌سنی محاصره واطرافنده‌کی قری وقلاعی ضبط وتخریب ایله مظفراً استانبوله دونه‌رك یکیدن مظهر اکرام سلیمانی اولدیلر .

(۹۷۳) ده ساقزده‌کی خرستیان امراسنك دولت علیه‌یه جزیه کذار اولمقله برابر قورصانلره معاونت ومظاهرت ومع مافیه اهالیٔ متجاورهٔ اسلامیه‌یه ایراث

مضرت ايلمكده بولندقلرى استخبار و نمچه‌ليلرڭ ده اسكى آجيى اونوده‌رق نقض عهد ايله بغتةً تجاوزه باشلا- دقلرى سرحدلرده كى محافظلر طرفندن عرض واشعار قلنديغندن پادشاه جمجاه پياله پاشايى ساقزڭ ضبطنه مأمور ايتدكدن صكره ينه رخش غزايه سوار اوله‌رق اردوى همايونى و (صوقوللى محمد پاشا)يى مستصحباً بلغراده كيتديلر.

واوراده اكمال لوازم سفريه ايله سكتوار قلعه‌سنه متوجهاً يوله چيقديلر .

بيكلرجه خرستيانلر ايسه قلعه‌يه قپانه‌رق وهر طرفنى استحكاملرله، مترسلرله صعب المنال بر حاله قويه‌رق آمادهٔ حرب ووغا اولمشلر ايدى .

وقتاكه پادشاه مواصلت ايلديلر جانب شماليسنده اردو قوره‌رق فرهاد وزال پاشالرى جنوبه، احمد پاشايى شرقه، امراى سارده‌يى غربه مأمور ايتديلر .

بر ياندن بدون وقرمان محافظلرى مصطفى وسليمان پاشالرى ترتيب ايديلان هجوم قوللرى قوماندانلغنه وديكر

یاندن‌ده کوستندیل محافظی محمد بکی سکتواره طوغری جریان ایدن نهرك قارشو یقه‌سنه تعیین بیوردیلر .

امر محاصره‌یه بوصورتله مباشرتی متعاقب هر طرفدن هجومه ابتدا وابتدار اولنه‌رق قلعه‌نك برقاچ محلنی آلدیلر.

بری طرفدن پیاله پاشا چشمه اوکنه وصولنده ساقز امراسنه خبر کوندردیکندن بونلر پاشانك مرامنی استفسار ایلمك ایچون اهالیدن برینی یوللادیلر.

پاشا : « بکلر بنم یانمه کلمکه عارمی ایدیورلر که بر شخص مجهولی کوندرمشلر ؟ یا کندیلری کلسونلر ویاخود بلا امان مملکتی باشلرینه یقارم ! » یولنده تهدید آمیز بر خبر ارسال ایلدیکندن جمله‌سی درحال کلدیلر .

بناءً علیه پاشا بونلری دردست واستانبوله اعزام ایله شرلرندن خلقی قورتارمش وبلا مانع ساقزی فتح ایلمشدر که بو خبر سکتوار محاصره‌سی اثناسنده واصل سمع همایون اولمش ایدی .

او صره‌ده ايسه سكتوارك هر طرفى آلنه‌رق يالكز ايچ قلعه قالمش ايدى .

نه چاره‌كه پادشاهك مبتلا اولديغى (نقرس) علتى يوماً فيوماً تزايد واشتداد ايلديكندن فراش احتضاره دوشمش و (٩٧٤) صفرينك يكرمى ايكنجى كيجه‌سى رزمگاه جهان فانى‌يه وداع ايلمشدر .

شو مصراع تاريخ وفاتلريدر :

(شهيد راه حق سلطان سليمان)

نعش مغفرت نقشلرى استانبوله نقل ايله بنا كرده‌لرى اولان جامع شريف قربنده دفن ايدلمشدر .

يتمش اوچ ييل معمر اولمشلردر .

معتدل القامه ، اوزون بيونلى ، وجهلرى اوزونلغه مائل ، قاشلرينك آره‌سى آچيق ، صدرلريله اوموزلرينك آره‌سى كنيش اولوب هيئت مجموعه‌لرى دهشتلى بر ارسلان شكل وصورتنى ارائه ايدر ايدى .

عثمانلى پادشاهلرينك بحق الك بيوكلرندن بريدر .

عندلرنده اذواق حياة اوان سفرده جنكجيلكدن ، زمان حضرده قانونجيلقدن عبارت ايدى .

یارم عصره قریب زمانی همان کاملاً غزا و جهاد ایله کچیرمش ایدی .

حضوری حضرده دکل سفرده بولمش ایدی .

سمند نجدتی گاه اوروپا صحرالرینه صالیویره‌رك انکروسلیلری، بغدانلیلری، ویانه‌لیلری، هلم جرا برطاقم اقوام مختلفه‌یی صدمهٔ تیغ قاهرانه‌سیله رهین دمار وگاه آسیایه تحویل عنان عزیمت ایله عرب وعجم اقلیملرینی تارمار ایدر ایدی .

دونیماسنك برقسمی شرق صولرینی غالبانه برصورتله جولانگاه و قسم دیکری هند دکزلرنده اعلای لوای کلمة الله ایلر ایدی .

میلیونلرجه خلق زیر ظل عدلنده مستظل سعادت وامان و برقاچ اجنبی حکمداری بیله شرف حمایت جهانکیرانه‌لریله قرین مفخرت وشان اولمش ایدی .

اصحاب علم وفضلك ترفیه حاللرینه متهالك وطبیعت شعریه‌یه مالك ایدی .

بونجه مشاغل غزاو جهاد آره‌سنده بعضاً شعر سویلرلر ایدی .

حطابت که صدر اسلامده خلفای راشدین ایله امویلر و عباسیلرك و عظمای ملل واممك اتخاذ ایتدكلری بر مسلك مستحسندر كندیلرینك الك زیاده سودكلری بر شیء اولمغله الك بیوك فصیحلره غبطه رسان اولان طلاقت لسان وفصاحت بیانیله ایراد خطبه بیوررلر ایدی .

ازجمله بر مجمع عسكریده شو تهدید آمیز نطقی سویلمشلر ایدی :

عسكرلر !

« اگر سزاوار اولمش اولسه ایدیكز سزه سلاحلركز ایله حضورمه كلمكه رخصت ویرر ایدم .

چونكه سلاح طاشیمق انجق شجیع وجسور اركك آدملره یراشور .

لكن سز شمدی یه قدر سلاحكز حقنی ویره مدیكز . سلاح طاشیمغه لیاقتسز بر طاقم قورقاق وضعیف آدملر اولدیغكزی حركات واقعه كز اثبات ایلدی .

سز بو جزیره یه یناشدیغكزده دشمنمزی آدم یرینه قویمیوب كندولركزدن قورقاق ظن ایلدیكز .

مع هذا بن بونلرك جسور و بر دشمن عقور اولدقلرینی بیله‌رك غوغایه باشلامش ایدم .

یازقلر اولسون اگر اطرافکز دکز ایله احاطه اولنمامش وقاچمغه بر یول بولنه بیلمش اولسه ایدی ظن ایدرمکه شمدی‌یه قدر چوقدن فرار ایدردیکز .

ایشته سزی تأدیب وامثالکزی ترهیب ایده‌جك وجهله جزای مایلیقکزی اجرا ایده‌یده حالکزی کورکز ! »

صوك

مشاهیر اسلام

محرری: حمید وهبی | جزؤ ۹ | طابع وصاحبی: مهران

مأمون

(عبدالله مأمون بن هارون الرشید) اجلهٔ خلفای عباسیه‌دن اولوب فاتحلکله وفقط فاتحلکدن زیاده معارف پرورلکله شهرت یاب اولمشلردر .

آوان خلافتنده سیف مسلول نجدتی اورته‌لغی تترتمش وانتشار علوم وفنونه اولان رغبت ومحبت فوق‌العاده‌سی حسبیله بغدادی دارالتعلیم عالم حکمنه قویمش ایدی .

قسطنطینیه ایله بلاد و امصار سائره‌دن برطاقم علما و فضلا جلب ایتمشدرکه بونلرك هر بری مضمار علوم متنوعه‌ده حائز مرتبهٔ قصب السبق اولمش نوادر روزکاردن صاییلیر ایدی .

طبابت، فلسفه، هیئت، حکمت، هندسه کبی فنون

عالیه‌نك تدریسی ایچون متعدد مدرسه‌لر یاپدیرمش ایدی.

او زمانه قدر حکمتله اشتغال ماده‌سی عراقجه خصائص و مزیات عربیه خارجنده کورینور ایکن بویله تهذیب اخلاق و تربیهٔ نفسه مدار عظیمی اولان بر فن جلیلك انتشارینه بیوك بیوك آرزولر کوسترمش و فقط دفعةً تدریسندن بعض کونه محذورلر تولدینی بالمطالعه بو بابده‌کی لزوم و احتیاجی اساتذهٔ علما واسطه‌سیله اعیان و سرآمدان خلقه تفهیم ایتدیره‌رك بر صورت حکیمانه‌ده ایشه مباشرتله تدریجاً تعمیم نشرینه موفق اولمشدر.

فضلادن (محمد بن شاکر) ی رصدخانه‌یه متعلق آلات و ادوات جلبی مأموریتیله قسطنطینیه‌یه کوندردکاری مثللو دار الملکلرنده (بیت الحکمه) نامیله انشا ایتدیردکاری محلده ابواسحق، سهل بن هارون، الحسن، الفضل و سائر متبحرین علما معرفتیله لسان یونانیدن عربی‌یه یوزلرجه کتاب ترجمه ایتدیردیلر.

علم حکمتك بو صورتله بین العرب بولدیغی رواج و اعتباردن بالاستفاده اقسامندن اولان طبیعیات حقنده دخی تدریسانه دوام اولندیغی صره‌ده ارضك کروی اولدیغی اثبات ایتدیرمك ایچون (سنجار) اوواسنده

کملیندن محمد، الحسن، عبدالله بنی موسی بن شاکر واسطه‌سیله اجرا ایتدیردکلری تدقیقات و تجارب علمیه صحائف تواریخی تزیین ایدن مآثر عظیمه‌دندر.

بو سببلرله مأمون منتسبین هنر و معرفتك اعاظم اولیای نعمندندر.

کندیلری ایسه حدیث، فقه، تاریخ، آداب، فلسفه، حکمت ایله فنون سائره‌ده اظهار ید طولی ایلمشلر ایدی.

هجرتك (۱۷۰) نجی سالنده دنیایه کلمشدر.

پدرلری هارون رشیدك امریله (جعفر برمکی) نك حجرهٔ فضل و تربیه‌سنده بیودیکندن اویله بر نادرهٔ عصردن اکتساب ایلدیکی سمو ادب و عرفان کندیسنی هنوز عالم طفولیتده ایکن بحق مشار بالبنان ایتدیرمش ایدی.

هارون خاتمهٔ ایامنده خراسان سفرینه عزیمتنده مأمونی برلکده کوتورمش و برمدت کشت و کذار ایلدکدن صکره (طوس) ه انتقال و مخدومنی (مرو) ه ارسال ایلمشدر.

طوسه مواصلتنی متعاقب فراش احتضاره دوشدیکی

صره‌ده دیگر اوغللرندن اول مأمونك مقام خلافته اجلاسنی معیتنده‌کی وزرا و امرایه تنبیه و وصیت ایدرك جهان فانی‌یه وداع ایلدیکی کبی دور اندیشلکی حسبیله مقدما دخی ممالکنی مأمون ایله (محمد الامین) و (قاسم المؤتمن)ه تقسیم و تجاوزات خارجیه وقوعنده یکدیگرینه معاونت و مظاهرت ایتملری لزومنی تفهیم ایله بنی هاشمك عرانین و صنادیدی شهادتیله مصدق اولان (وصیت نامه)یی کعبه‌یه تعلیق ایتدیرمش ایدی .

بناءً علیه وصیت اخیره موجبنجه مأمونك مقام پدره قائم اولمسی لازم کلیر ایکن او صره‌ده خراسانده بولنمسی و مع مافیه متنفذان اصحاب سیفدن (فضل بن الربیع) و (علی) ایله طرفدارلرینك وصیت مذکوره‌یی کان لم یکن حکمنده طوتمسی سببلریله محمد الامین بغدادده اعلان استقلال و اولجه وفات ایدن قاسم المؤتمنك حصهٔ ملکیه‌سنی ضبط ایلدی .

بو خبر خراسانه واصل اولنجه امرا محافظهٔ حقوق صریحه‌سیچون بغداد اوزرینه یوریمسنی مأمونه توصیه ایتمشلر ایکن اراقهٔ دماءدن اجتناباً بو توصیه‌یی رد ایله مروده قالمش ایدی .

شو قدر وارکه امین سائقهٔ حرص و طمعله برده بش یاشنده بولنان اوغلی (موسی) یی ولیٔ عهد نصب ایتدیکندن مأمون مقابلةً اسم خلیفه‌نك خطبه‌دن اسقاطنی اراده و حق مشروعنی ضامن و کافل اولوب طاق کعبه‌ده آصیلی اولان وصیت نامه‌یی جلب ایله بغداده فرستاده ایتدی .

فضل بن ربیع بوکاغدی علناً پارچه پارچه ایدرك اعلان خصومت و عداوت ایدنجه مأمون بالضروره بر فرقه ترتیب و مشاهیر شجعاندن (طاهر بن حسین) ك قومانداسیله برادری علیهنه سوق و تسریب ایلدی .

بو یاندنده (فضل بن سهل) که مأمونك مستشار مؤتمنی ایدی ادق معاملات سیاسیه‌یه آشنادهاتدن اولمغله بغداده‌کی وزرا و متنفذاندن بعضلرینی خفیاً مأمون طرفنه میل ایتدیردی .

طاهر (ری) شهرینه مواصلتنده بالجمله دربندلری آله‌رق بغداددن کله‌جك خبرلره کوره حرکت ایتمك اوزره اوراده بولنمقده ایکن امینك اولجه خراسان والیلکنده بولنمش اولان (علی بن عیسی) قوماندەسیله یوز بیك

کشیلك براردوکوندردیکنی ایشتدیکندن علینك مأموریتنه زیادەسیله ممنون اولمشدر .

بو ممنونیتك سببی ایسه علی زمان ادارەسنده حجاجانه بر صورتله ظلم و غدر ایتمك حسبیله خراسانلیلرك کندیسنه قانته صوصامشجەسنه بر دشمن قوی بولنمسی ایدی .

حتی علی بومأموریته تعیین قلندیغی صرەده (خراسانلیلر بنم بیم شمشیر قهرمله ذاتاً لرزەناکدرلر . بن اونلرده قوت و اقتدار براقمدمکه مقابله ایدەبیلسونلر . قارشیمزه چیقسەلر بیله امر تنکیللری یول اوزرندەکی برچالی‌یی بر طرفه آتیویرمك قدر قولایدر!!!) یولنده طفره فروشلقلر ایتمش ایدی .

وقتاکه فریقین ری صحرالرنده تلاقی ایتدیلر . طاهرك عسکری خصمنك عسکرینه قیاس ونسبت قبول ایتمیەجك بر درجەده آز اولدیغندن امرای خراساندن امداد ورودینه قدر ریده تحصن ایدلمسی رأینده بولندیلر .

انجق طاهر شجاعت مجسمه دینلمکه شایان برقوماندان اولدیغی کبی ری اهالیسنك بونلرك قلتنی کورەرك اونه طرفه تمایله باشلادقلرینی کوردیکندن مزیات عالیهٔ

عسكريه‌سنه استناد ايله وقت غائب ايتمكسزين شدتلى برهجوم كوستردى.

بر قاچ ساعت چارپيشديغى صره‌ده على‌نك مقتول اولمسى اوزرينه ترك سلاح ايدنلره امان ويرديكنى اعلان ايلديكندن جمله‌سى تسليم اولديلر.

على‌نك رأس مقطوعنى مأمونه تسيار و يازديغى مكتوبده (شو عريضه‌مك يدكزه وصولنده على‌نك باشنى يانكزده كوره‌جككز كبى خاتمنك المده وعسكرينك تحت اداره‌مده بولنديغى خصوصندن طولايى دخى ممنون اوله‌جقسكز!) فقره‌سيله عرض ايلمكله مأمون جواباً تشكرلر، التفاتلر كوسترەرك (هرثمه) ايله بر فرقه دها يوللادى.

بوخبر مدهش بغداده واصل اولنجه امين بويله مكمل بر اردوسنك كلياً إلدن چيقمسندن طولايى كونلرجه داغدار تأسف اولمغله برابر طاهرك بغداده توجهنى منع ايده بيلمك مقصديله همان طوپلايه بيلديكى عسكرى (عبدالرحمن بن جبله) قوماندانسيله رى‌يه اسبال ايتدى.

طاهر بو ايكنجى فرقه‌يه ذره قدر بيله اهميت

ویرمامش ومهاجمهٔ نخستیننده هپسنی پریشان وعبدالرحمنی ده قتل ایتمشدرکه بوقانلی محاربه‌لر (١٩٥) سنه‌سنده وقوع بولمش ایدی.

امین دفعهٔ ثالثه اوله‌رق (عبدالله بن حمید) و (احمد)لك قوماندالریله برفرقه دها یوللامش اولدیغی حالده (خانقین)ه مواصلتلرنده طاهرك ال آلتندن اجرا ایتدیکی دسائس ایله عسکر بیننه نفاق و شقاق دوشدیکندن بربرلریله جنك ایتدیلر.

بر صورتده‌که ایلری‌یه کیتمکه مجال و قدرتلری قالمدیغندن کری‌یه دوندیلر.

طاهر بو وقعه‌لری مأمونه عرض ایله ایلریلمکه باشلامش و اهواز، واسط، مداین جهتلریی ضبط وتسخیر ایلمشدر.

ایش بو درجه‌یه وارنجه مأمون ادارهٔ حکومتی بر دولت هیئتنه افراغ ایلمك ایچون طولاً همداندن تبته وعرضاً بحر فارسدن بحر دیلمه قدر ممتد اولان یرلرك والیلکنی فضل بن سهله احاله و تفویض و ریاست سیفیه وقلمیه‌یی حائز امراسندن بولنمق جهتلریله کنیه‌سنی (ذوالریاستین) عنوان مفخرتیله قرین تبجیل و تقریض ایتدی.

بو اضمحلاللر اوزرينه فضل بن ربيع اوته‌ده بريده اختفا ايتمكده وطاهر وهرثمه ايسه اوكلرينه كلان فرقه‌لرى تارمار ايدرك اردولريله سيل منهدر كبى بغداد اوزرينه يوريمكده ايدى .

بو ارالق امينك ممالكى سراپا دهشتلى برهرج ومرج ايچنده قالمش وحجاز ويمن قطعه‌لرى اهاليسى مأمونك ربقهٔ اطاعتنه كيرمشدر .

طاهر بغداد اوكنه كلور كلمز عسكرينى مواقع ونقاط متعدده‌سنه يرلشديره‌رك شدتله محاصره و تضييق آلتنه آلدى .

مملكته ذخائر وارزاق ورودينى منع ايلديكندن سكنه‌سى قحط وغلايه دوچار و مهاجمات و تضييقاتك تماديسى ملابسه‌سيله جانلرندن بيله بيزار اولديلر .

امين دوشديكى تنكناى اضطرابدن قورتلمق ايچون طلب صلح مأموريتيله والده‌سى (زبيده) يى كوندرمش ايسه‌ده طاهر بوطلبى رد ايله تضييقات وتخريبات شديده‌سنه دوام ايلدى .

نهايت عسكرينى هرطرفدن هجوم ايتديره‌رك راست

کلدکارینی قاپیجدن کچیرمکه باشلادقلرندن محصورین اوته یه بری یه طاغلدیلر.

او اثناده امین شط اوزرنده اله کچمکله قتل ایدلمش و درحال مأمونك خلافتی اعلان قلنمشدرکه وقعه نك زمان جریانی (١٩٨) سنه سنه مصادف ایدی.

تاریخلر ملوك اسلام ایچنده سلطنت اوغورنده ابتدا برادرینی قتل ایتدیرن مأموندر دیورلر.

مأمون برادرینك مقتولیتی اوزرینه کونلرجه ماتم ایچنده قالمغله برابر طاهرك خدمتنه بیان ممنونیت ایلمش وشام، موصل، جزیره، مغرب ممالکنك حسن اداره وحراستنی عهده سنه توجیه وبغداده دخی (حسن بن سهل) ی والی نصب ایله خراسانده قالمشدر.

(١٩٩) ده کوفه ده (ابن طباطبا) دینلمکله معروف اولان (محمد) باشنه برطاقم خلقی جمع ایله (ابو السرایا سری بن منصور الشیبانی) ایله برلکده رفع علم اختلال ایتدی.

حسن بن سهلك تسکین فساد ایچون کوندردیکی

عسکر برقاچ محاربه‌ده بوزلدیغندن بصره ومداین جهتلری ابن طباطبانك زیر تصرفنه كچدی.

ابن السرایا اره‌لرینه دوشن تضاد واختلاف اوزرینه ابن‌طباطبایی تسمیم ایتمش‌ایسه‌ده یرینه (محمد بن محمد)ی كچیردیكندن مكه ومدینه‌یه مأمور ایتدیكی امرای علویه تصادف ایلدكاری یرلرده عباسیلری قتل و اتلاف ایتمكه باشلادیلر.

حتی علویلردن (حسن ابن الحسین الافطس) مكه‌ده‌كی خزینهٔ عباسیه‌یی اغتصاب وكعبه‌نك كسوه وسائره‌سنی خراب ایلدیكندن سكان مملكت طاغلره قاچدیلر.

اورته‌لق طقوز آی قدر انحلال و اغتشاش حالنده قالدیغی حالده (۲۹۰) ده ابو السرایا قتل ایدلمكله علویلرك سورتلری محو اولمش و بو غائله ده بو صورتله بتمشدر.

واقعا غائله بتدی. فقط چه سودكه هرثمه كبی لازم الوجود بر عسكر ابو السرایانك قتلنده اهمال ومسامحه تهمتیله محو ایدلدی كتدی!

مأمون (۲۰۱) ده حضرت علی (رضی) اولادندن (علی الرضا بن موسی الکاظم) ی ولیٔ عهد نصب ایله آل عباسك جملهٔ عادات واصولندن اولان سیاه البسه اکتساسنی منع و عسکرینه یشیل لباسلر کیمکی امر ایلدی.

بو ایکی تدبیر ذوالریاستینك اخطاریله اجرا اولنوب اساس مقصد ایسه خلافتك بقیهٔ عباسیه‌دن صیانتندن وشوصورتله علویلره قارشی برجمیله ابرازیله فتنه وفسادك کلیاً حصول اندفاعندن عبارت ایدی.

حقیقت حالده اجراآت واقعه ایله علویلر تمامیله سکونت‌یاب اولمش ایسه‌ده عباسیلر و تخصیص (مهدی) نك اوغللری (ابراهیم) و(منصور) غلیان وهیجانه کلدکلرندن فرق عباسیه هرطرفده اشعال نائرهٔ اختلال وبونلردن ابراهیم (الغالب بالله) لقبیله خروج و اعلان استقلال ایلدی.

دیکر یاندن (بابك الخرمی) دینیلان طائفه اظهار عصیان ایله اورته‌لغك تذبذبنه برده بونلرك غائله‌سی منضم اولدی.

بابکیلر (مزدك) نامیله (قباد بن فیروز) ك زماننده

ظهور ایدوب رؤساسی مؤخراً (نو شروان) طرفندن قتل ایدلمش ایدی.

مساوات کامله ومشارکته وحتی مشارکت حرم وعیاله قائل ایدیلر.

صکره‌لری (بابك خرمی) نك ظهوریله ایکی فرقه‌یه بالانقسام اسکی مزدکیلره (خرمیهٔ اولین) ویکیلره (خرمیهٔ بابکیه) دینیلور ایدی.

متقدمیندن (ابو زید بلخی) تألیف ایلدیکی (عیون المسائل والجوابات) ده بونلرك کیفیت ظهورلریله احوال مذهبیه‌لری حقنده تفصیلات ویرمشدر.

هرنه حال ایسه علی الرضا که خراسانده ایدی بغدادده جریان ایدن وقوعات مؤلمه‌یی خبر آلور آلمز مأمونك یانه کیده‌رك بالمناسبه (بنی ولیء عهد تعیین ایتدیککز ایچون عراقده‌کی هاشمیلرك مغبر و منفعل اوله‌رق ابراهیمه بیعت ایتدکارینی ایشیدیورم!) دینجه وزرایی جلب ایله استفسار حقیقت حال ایتدی.

فضل بن سهلك خلاف کیری اولانلر بو فرصتی انتهاز ایله (ابراهیمك خروجی صحیحدر. حسنك عسکریله

بوغاز بوغازه جنك ایدوب طورییور. فضل سزی اغوا ایلمش ایدی.

هرثمه‌نك قتلنه، طاهرك رقه‌یه دفعنه موفق اولدیغی ایچون بغداد بو حاله کلدی!) دیدیلر.

خلیفه بونلرك فضل حقنده‌کی مذمتلرینه قولاق آصامقله برابر بغداده کیتمك اوزره مسارعةً خراساندن حرکت و (سرخس) ه مواصلت ایلدی.

سرخسده اقامتی اثناده برقاچ کشی فضل بن سهلی قتل ایتدکلرندن قاتللری دردست واعدام ایتدیرمش و فضلك اساله‌ٔ دموع ماتم ایتمکده اولان والده‌سنه بیان تعزیت ایله (والده! اغلامه! بن سکا فضلك یرینه اوغل اولورم!) دیمکله قادین (اویله بر اوغل ایچون نصل اغلامیم که علو قدر وشانی سنك کبی بر خلیفهٔ اعظمك بکا اوغل اولمسنه سبب اولیور!) جوابنی ویرمشدر.

فضل برمکیلرك پروردهٔ عاطفت و عنایتی اولوب فنون متنوعه‌ده وعلی‌الخصوص علم نجومده ماهر بر وزیر بی نظیر ایدی.

مأمون سرخسدن حرکت ایله عراقه کیردی که

اوخلالده ابراهیم مداینده حسنك عسکریله چارپیشمقده ایدی .

طوسه وصولنده اطرافه تأمین نامه‌لر ، قوماندانلره تعلیمات لازمه‌یی مشعر مکتوبلر کوندرمکله مشغول ایکن علی الرضا ارتحال داربقا ایتدی .

بعض مؤرخین ازالهٔ فترت و آشوب ایچون اتخاذ قلنان وسائل جمله‌سندن اولمق اوزره علی الرضانك تسمیم ایدلدیکی ظننده بولنمشلر ایسه‌ده اکثریت اقوال بو ظنك بطلاننی مؤید کورینیور .

مأمونك تدابیر واوامر شدیده‌سیله ابراهیمك عسکری هر طرفده رهین قهر و دمار و کندیسی دخی بغدادیلردن کوردیکی معاونتسزلك اوزرینه روبراه وادیٔ فرار اولدیغندن و مأمون مقدما رقه‌ده بولنان طاهره اردوسیله نزدینه کلسنی یازمسی جهتیله نهروانده التحاق ایتدیکندن خلیفهٔ شیر صولت (٢٠٤)ده کمال شان وشرفله بغداده پای انداز بسالت و سعادت اولمشدر .

مملکته اثنای وصولنده کندیسی واردوسی یشیل لباسلر کیمش ایدیلر .

ابتدا (رصافه) یه نزول و مؤخراً دجله کنارنده‌کی قصره نقل و دخول ایلدی .

ایفای مراسم خوش آمدی ایتمك اوزره اجتماع

ایتمش اولان اعیان و اکابر بلده‌یی قبول ایتدکلری اثناده طاهر دخی ایچری‌یه کیرمکله (یاطاهر! نه املك وار ایسه عرض ایت. اسعاف ایده‌یم.) دیمکله طاهر شوکت و نباهت سلطنتك تزاید اعتلاسندن بشقه برامل اولمدیغنی انبا و یالکز قاعدهٔ قدیمهٔ عباسیه‌یه اتباعاً سیاه جامه‌لر اکتساسنه مساعده اولنمسنی رجا ایتدی.

بو رجا تسکین و تأمین افکار اهالی حکمت سیاسیه‌سنه مستند اولدیغیچون نیاز واقعی ممنوناً بالاسعاف و هلهٔ اولیده کندیلری سیاه البسه اکتسا و طاهره‌ده بر سیاه خلعت احسان و اعطا ایلدیلر.

برمدتدنبری اهالینك حضور و راحتنی سلب وازاله ایدن فتن و حروب خلیفه‌نك جلادت قدومیله کاملاً برطرف اولمش ومع مافیه هرجهته یکیدن مقتدر والیلر، مأمورلر کوندریله‌رك ممالك وبلدان قرین امنیت واطمئنان ایدلمشدر.

طاهرك صداقت و خدمتی نزدنده بالاتر ایسه‌ده نه زمان یاننه کیرسه اغلامغه باشلار ایدی.

طاهر ایسه محمد الامینك قاتلی بولنمق حسبیله بوبکاء غیر اختیاریدن علائم شر و مضرت حس ایلدیکیچون مرکزدن اوزاقجه بر محله کیتمك صورتنی دوشونمکده ایدی.

خليفه‌نك بو حال غرابت اشتمالی کیتدکجه تزاید ایتدیکندن سائقهٔ شفقت برادرانه ایله آماج قهر وغضبی اوله‌بیلمك احتمالی بتون ارتعاب وهراسه دوشوره‌رك نهایت وزیر (احمد بن ابی خالد الاحول) واسطه‌سیله بر حسن صورتله خراسان و بالجمله ممالك شرقیه والیلکنی بالاستحصال بغداددن انفکاك ومفارقت ایلدی .

(نصر بن شبیب الخارجی) نك شمشادده خروج ایلدیکی استخبار قلندیغندن مأمون (عبدالله ابن‌طاهری) مصر والیلیکیله شو غائله‌نك ازاله‌سنه مأمور ایتدی .

بری طرفدن بابکیلر آذربیجان و حوالیسنه یایله‌رق بعض مهم قلعه‌لری آلمقده و اوته‌کی بریکی مذهبلرینه دعوت ایله قبولدن ابا و استنکاف ایدنلر حقنده انواع مظالم و تعدیات اجرا ایتمکده ایدیلر .

بو طائفهٔ مضره‌نك لایقیله قهر وتدمیرینی وظیفه‌سنه تعلقدن زیاده منهمك ایفاسی اولدیغی حالده انسانیت وجانبندن عد ایدرك (عیسی بن محمد بن ابی خالد) ایله بر فرقه یوللادی .

عیسی حملات بهادرانه‌سیله برقاچ یرده بابکیلری برباد والدرینه کچن یرلری استرداد ایتمش وغدر وتسلطلرندن عباداللهی قورتارمشدر .

بو ارالق بقـایای علویه‌دن (عبـدالرحمن ابن احمد العلوی) یمن اقلیمنده رایت افراز بغی و خروج اولمغله (دینار بن عبدالله) ی کوندردی .

دینار فعالیت مفرطه ایله متصف بر جلادتلی قوماندان اولدیغندن تهامهٔ یمانیه‌نك مشکل التحمل صیجاقلرینه ، سراجبال وحشت اشتمالنك طاقت کداز مشقتلرینه کوکس کره‌رك چوللرده ، طـاغلرده النه کچیردیکی بغاتی اسیر و قطعه‌نك آسایشنی اعاده و تقریر ایدرك برلکده بغداده معاودت ایلدی .

بو صره‌لرده طاهر و فضل بن ربیع ارتحال داربقا ایلدیلر .

خلیفهٔ قدرشـناس برنجیسنی غائب ایتـدیکیچون کونلرجه تأسفلر ایچنده قالمش و ایکنجیسـنك وفاتندن طولایی بر بیوك مشغولیت ذهنیه‌دن قورتلمشدر .

چونکه خلافتی احراز ایدیشی خصوصنده طاهرك سبق ایدن خدمت و شجـاعت قهرمانانه‌سی قابل انکار اولمدیغی کبی فضل بن ربیع دخی قورقوسـندن گاه عالم اختفـاده وگاه حکومتك نظارتی آلتـنده وقت کچیره‌رك زوال اقبالنه همیشه فرصت جو بولندیغندن اندیشـه‌دن ازاده دکل ایدی .

فضل بن ربیع ارباب حصافت و انقلابدن اولوب برمکیلره تقلید اوضاع و اطوار ایدر ایدی.

مع مافیه برمکیلرله دائما تضاد و اختلاف اوزره بولندیغندن الندن کلدیکی مرتبه سقوط اعتلالرینه چالیشیر ایدی.

اوته طرف ایسه فضلی تحقیرده وبلکه اجرای اهانتده قصور ایتمز ایدی.

حتی برکون جعفر ایله هارون الرشیدك یاننده ایکن جعفر الجای تهورله (یالقیط!) تعبیر ناموس شکنانه‌سیله خطاب ایتدیکیچون آره‌لری ائتلاف پذیر اوله‌میه‌جق برحالده بوزلمش ایدی.

بوندن بشقه تحت التزامنده بولنان برقاچ عرضحال ورقه‌سنی آله‌رق مسندآرای وزارت اولان یحیای برمکینك نزدینه بالعزیمه ایفای مقتضیاتنی افاده ایدنجه یحیی اظهار معاملهٔ عنفیه ایله رد ایلدیکندن ترجمان تأثراتی اولان شو قطعه‌یی اوقویه‌رق حضورندن چیقمش ایدی:

(عسی وعسی یثنی الزمان عنان)
(بتصریف حال والزمان عثور)
(فتقضی لبانات وتشفی حسائف)
(ویحدث من بعد الامور امور)

غریبدرکه برمدت صکره مشیمهٔ تقلبات عالم برمکیلرك فلاکت مشهوره‌لرینی تولید ایتدیکندن فضل یحیانك یرینه کچمش ایدی .

عبدالله بن طاهر شمشاده مواصلتنده قطعه‌یی تذبذب و اغتشاش عظیم ایچنده بولدیغی مثللو نصرك ایلروليه‌رك برخیلی یرلری دست اغتصابنه کچیردیکنی کوردیکیچون حقیقت حالی بر تفصیل خلیفه‌یه عرض ایلدی .

والدینی امر وجهله مکمل براردو ایله نصراوزرینه یوریدی .

ابن طاهر ایلریلدکجه نصر چکیلیر و بر وقت فرصتده ینه هجوم ایدر ایدی .

حرارتلی و کنیش چوللرده بویله شدید الشکیمه بر اشقیا فرقه‌سنی اله کچیرمك مشکل اولدیغندن ابن طاهر تام بش سنه اوغراشدیغی حالده بر شی یاپه‌مدی .

نهایت (کیسوم) جهتنده برقلعه‌ده صقیشدیردیغله اعوانی قرین انهزام و کندیسنی دردست ایله بغداده اعزام ایلمش و شو صورتله اورته‌لغك بونجه زماندنبری مختل اولان حضور و امنیتنی اعاده و توثیقه موفق اولمشدر .

ابراهیم ابن مهدی وقعهٔ معلومه‌دنبری ارتق شوراده بوراده اختفا ایلمکدن اوصانديغندن و مأمونك مكارم

اخلاقنه، عفو پرورلکنه وثوق واعتمادی بولندیغندن شو سوزشلی مکتوبی ترقیم و تقدیم ایتدی :

(یا امیر المؤمنین !

نکبتدن نکبته، اضطرابدن اضطرابه انتقـال ایده ایده اذواق حیاتدن محروم اولدم.

هر حالده اعترافـه مجبورمکه بو حاللر هپ کندی سیئاتمک نتیجهٔ الیمهسیدر. بو جهتله قباحتم پك بیوکدر. انجق عفو خلافتپناهیلری قباحتمك بیوکلکندن بر قاچ قات بیوکدر .

بناءً علیه اکر بنی مظهر قهر وتعذیب ایدهجکسهکز حق الکزده اولدیغندن سرمصائب زدهمی تسلیم ایدهیم؟ نائل عفو و صفح ایلر ایسـهکز اثر فضـل و مروتکز بولندیغندن الی الابد ممتدار و بر عبد صداقت شعارکز اولورم !)

خلیفهٔ مرحمت پرور بو عریضه اوزرینـه ابراهیمی عفو ایله حقنده حرمت و التفات عالیجنابانهسنی رایکان و بو صورتلهده انتقـام و انفعال کبی الجاآت نفسـانیهیه مغلوبیتدن برائتنی اعلان ایلدیلر .

وفقط اوصرهده اله کچن اختلالجیلردن (ابن عائشه) نامیله معروف اولان ابراهیمی، محمد بن ابراهیمی، مالکی حاللریله براقش اولسه تجدد فتنه و فسـاده سبب اوله-

جقـلرینی یقیناً بیلدیکیچون اونلری بالضروره قتـل ایتدیردیلر .

بو وقعه‌دن صکره هم واسط طرفلرنده‌کی اردوسنی معاینه وتفتیش ایتمك وهم‌ده مذکور اردونك قوماندانی اولوب مفتون اخلاقی اولدیغی امراسندن حسن بن‌سهل ایله کورشمك اوزره اورایه کیتمش ایدی .

حسنك دختر سعد اختری که (بوران) اسمنده ایدی خلیفه‌نك نظر غرام ومحبتنی جلب ایتدیکندن مزبوره‌یی داخل حرمسرای ازدواجی ایدرك بغداده عودت ایلدی .

عبداه ابن طاهر بروجه محرر نصری منهزم ومصرك احوالنی اصلاح ایده‌بیلمش ایسه‌ده هنوز اوراده بولنان والیء سابق (عبداه) طرفدارلرینی باشـنه جمع ایله بغتةً اظهار بغی و شقا و او صره‌ده اندلس قبائلندن (ربض) طائفه‌سی برطاقم کمیلرله اسکندریه پیشکاهنه کله‌رك مملکتی ضبط واستیلا ایلدیکندن آتش فتنه ینه اشتعال ایتدی .

ابن طاهر کنج و بهادر بر آدم اوله‌رق ، سفردن ، مشقتدن بیلمز ، دواهی و مهـالکدن اورکمز طاقـدن بولندیغیچون بوشورشلره لزومندن زیاده اهمیت ویرمیه‌رك پیاپی صرف ایتدیکی مسـاعی و اقدامات ایله عبداللهك عونه‌سنی تار مار وکندیسنی طوتدیره‌رق بغـداده ازعاج و تسیار ایلدی .

نوبت تأدیب اسکندریه غاصبلرینه کلدیکندن رئیسلری اولان (ابو حفص) ه تهدیدآمیز بر مکتوب کوندره‌رك اسکندریه‌یی ترك و تخلیه ایله خلیفه‌یه عرض مطاوعت و انقیاد ایتمسنی اشعار و شاید عناد و مخالفت کوستره‌جك اولور ایسه دوکیله‌جك قانلرك مسئولیتی کندیسنه عائد اولمق اوزره پابرکاب عزیمت اولدیغنی اخطار ایتدی .

ابو حفص ذاتاً ابن طاهرك شجاعت و سورتندن و شدت عزم وصولتندن اورکمکده بولندیغندن درحال استیمان ایله قبیله‌سنی مستصحباً کرید جزیره‌سنه کتدی‌که بونلر اوراده بالتوطن تناسل و تکثر ایلمشلر ایدی .

ابن طاهر مصر قطعه‌سنی بو غائله‌لردن تخلیص و تصفیه ایتدکدن صکره بر آز استراحت ایلمك ایچون وطننه عودتنه مأذونیت ایستدی .

خلیفه کنج قهرمانك کوردیکی خدمتلری تقدیراً عرضنه مساعده ایلمش و بغداده تقربنده بالجمله خاندان سلطنتی و وزرا واصرایی استقبالنه کوندره‌رك علو سجیه اهلپروریسنی کوسترمشدر .

(۲۱۱) ده موصل و یمن طرفلرنده بعض آثار اغتشاش ظهور ایتمش ایسه‌ده ویردیکی اوامر و تعلیمات شدیده اوزرینه مسببلری تپه‌لنمش و معهود (مخلوقیت)

و(تفضیل ابوتراب) مسئله‌لری سنهٔ مبحوثه وقائع مهمه‌سی جمله‌سندن بولنمشدر.

جزیره، عواصم قطعه‌لرینك اداره‌سی محتاج اصلاح و تحکیم بولندیغندن مخدوم حصافت موسومی (عباس)ی اوراره والی تعیین ایتدی.

وبرادری (معتصم)ی دخی سوریه ومصر قطعه‌لرینه یوللادی.

معتصم ابن طاهرك انفکاکندن صکره مصر ایشلرینك مشوش اوله‌رق ارباب تغلبك ینه باش کوستردیکنی کور-دیکندن آززمان ایچنده اداره‌یی یولنه قویمش وعصاتدن چوغنی قلیجدن کچیره‌رك و قطعه‌یی بر قاچ والیلکه بالتقسیم یکیدن والیلر، مأمورلر نصب ایدرك بغداده دونمشدر.

سند عاملنك کریوهٔ شقاوته صاپه‌رق اهالی‌یی جبراً کندیسنه اتباع ایتدیرمکده اولدیغی خبر آلندیغندن واوراده ظهور ایده‌جك اختلالك هندستانه قربیتی جهتیله اهمیت مخصوصه‌سی بولندیغندن مأمون همان مکمل بر فرقه ترتیب و مشاهیر جنکاوراندن (غسان ابن عباد)ك قوماندا سیله تسریب ایتدی.

غسان سنده مواصلتنده اقدامات ومهاجمات دلاورا-نه‌سیله والی‌یی، عونه‌سنی پریشان ایتمش وبوجهتله فتنه‌نك

اتساعنه میدان ویرمدیکندن خلیفه‌نك مظهر التفات و توجهات فراوانی اولمشدر.

هارون‌الرشیدك وفاتندن بری مأمونك برطاقم غوائل هائله ایله اوغراشمسی حسبیله امر غزا معطل قالدیغی حالده الك بیوك فاتحلره غبطه رسان اولان تدابیر آشتی پرورانه‌سیله داخلاً هیچ برفتنه وفساد قالمیه‌رق بناءً علیه آرتق اجانبه قارشی سطوت عربیه‌نك ارائه‌سی خلیفه‌جه اقدم وظائف ومشاغل حکمنه کیردیکندن (٢١٥) ده میان شهامتنه حسام جهادی قوشانه‌رق اردوسیله بغداددن حرکت ودیار رومه طوغری توجیه علم جلادت ایلدیلر.

وقتا که حدوده کلدیلر. (سیس) دربندلرندن ایچریلره کیره‌رك و طریق عزمنه سد اولمق ایستیان دشمن فرقه‌لرینی بوزه‌رق برقاچ شهری ومتانت ومناعتله مشهور اولان قلعه‌لری آلدیلر.

موسم شتا حلول ایلدیکنه مبنی بلاد وقلاع مفتوحه‌ده مأمورلر براقه‌رق سوریه‌یه بالعزیمه بهاره قدر دمشقده قالدی.

(٢١٦) ده سوریه‌دن قالقه‌رق تکراراً ممالك رومه کیرمش و سل سیف جهاد ایله کرك بالذات و کرك اطرافه سریه‌لر کوندره‌رك بالواسطه بر چوق محللری

رایت استیلاسی آلتنه آلدقدن صکره حسابسز اموال مغتنمه واسرایی مستصحباً ینه دمشقه عودت ایلمشدر .

او آرالق مصرده (عیدوس) نامنده متنفذاندن برشخصك عصیان وباشنه برطاقم حشرات جمع ایتدیکنی خبر آلدیغندن بالذات قطعهٔ مصریه‌یه کتیبه‌ران حماست اولمش ودهشت ورودی اوزرینه اختلاجیلر طاغلدیغندن عیدوسی قتل ایتدیرمشدر.

مصرده بولندقلری اثناده (اهرام)ك برنده‌کی تابوتلرایله (عاد بن شداد)ك تابوتنی آچدیروب درونلرنده‌کی عظام رمیمه‌یی رؤیت و عالم فانی‌یه دائر اخذ عبرت ایلدیلر.

مصردن سوریه‌یه دوندیکی صره‌ده آذربیجان والیسی (علی بن هشام)ك ظلم وارتکابی و قتل نفوسه جرأتنی تحقیق ایلدیکندن (عجیف ابن عنبسه)یی آذربیجانه اعزام و علی ایله معین اعتسافی اولان برادری حسینی جلب ایله ظلمه‌یه قارشی بر نمونهٔ انتباه اولمق اوزره ایکیسنی‌ده اعدام ایتدی.

کندیلرینی الك زیاده متلذذ ایدن برشی وار ایسه اوده بلاد رومده اعلای لوای کلمة الله ایتمکدن عبارت ایدی.

بنابرین شامدن حرکتله ینه شیر ژیان کبی روم ممالکنه کیرمش وتصادف ایتدیکی فرقه‌لری زیر وزبر ایدرك اوچ بچق آی قدر (لولوه) یی شدتله محاصره وتضییق آلتنه آلمشدر.

نه چاره که فوق العاده متانت ورصانتی جهتیله تسخیری قابل اوله‌مدیغندن عجبفی براقه‌رق اطرافی تهدید ایتمك ایچون اورادن آیرلمشدر.

روم قرالی ایسه بو حالی فرصت عد ایله عجیفی مغلوب وسکز کون قدر اسیر ایتمش ایسه ده خلیفهٔ جلادت شعارك هجوم و سطوتندن اورکه‌رك رجعت ایلدیکندن لولوه‌لیلر استیمان و مؤخراً قرال دخی طلب صلح ایتدی.

بوندن صکره خلیفه (طوانه) قلعه‌سنك انشاسی ایچون مهندسلر، معمارلر جلب ایدرك بناسنه شروع و عباسی نظارتنه تعیین ایدرك طرسوسه عزیمت ایلدی.

برکون اکلنمك ایچون برادری معتصم ایله برایرماق کنارنده اوطوره‌رق ایاقلرینی صویه صارقتمشلر وسائقهٔ تحسر وطنله عراقك باغچه‌لرندن، میوه‌لرندن و تخصیص خرامالرندن بحث آچمقده بولنمشلر ایدی.

غرائب تصادفاتدندرکه کندیلری بوسوزلرله مشغول

ایکن عراق قافله‌سی کله‌رك ایکی سپت تازه خرما ورود ایلدیکنـدن ایچه بیوب ایرماغك مضرتلی صـویندن ایچدیلر.

درعقب ایکیسو ده حمی خسته‌لغنه مبتلا واسیرفراش اولدیلر.

معتصم کسب افاقت وعافیت ایلمش ایسه‌ده مأمون کتدکجه فنالشـه‌رق حال احتضاره کلدیکنـدن برادرینی واوغلنی یانته جلب وتخت سلطنتی معتصمه ترك وحواله ایله شو وصیتلری آوردهٔ زبان حکمت ایلدی:

(قرداشم!

جهان فنـایه مغرور اولمه که سـنك نتیجه‌ك ده بنم تقرب ایتدیکم شو نتیجهٔ مدهشه‌دن عبارت اوله‌جقدر.

عدالتی، انصافی الدن براقمه.

تبعه و رعایانك سـعادتنه چالیش که اونلر سـکا بر ودیعه‌در.

ارباب علم وادبه رعایت وانعام ایت. محقق بیل که حکومتکك بقاسی علوم ومعارف ایله حاصل اوله‌بیلیر.

عمزاده‌لرمز اولاد علی‌یه حرمت واکرام ایله. قباحتلری اولور ایسه عفو قیل.

شو طوغری نصیحتلرمی اصغا ایت که مماتدن بشقه بر شی دوشونمیان برآدمك لسان صفوتندن چیقیور!)

مأمون بو وصايا و نصائحك ايفاسنى متعاقب (۲۱۸)ده وفات ايتدى.

طرسوسده مدفوندرلر.

قرق سكز سنه معمر اوله بيلمش و مدت خلافتى يكرمى سنه‌دن بش آى يكرمى كون زياده دوام ايتمشدر.

اورته بويلى، كوزل يوزلى، بياض لونلى، صارى بكزلى، شاهانه كوزلى، اوزون صقاللى اولوب النى طار ويناغنده‌كى سويملى برخال ايله وجه بشوشى زينت دار ايدى.

صلبندن اون سكز اولاد ذكور و برقاچ قيز حاصل اولمشدركه اولاد ذكورى شونلردر:

(محمد الاكبر، محمد الاصغر، عبدالله، عباس، على، حسن، اسمعيل، فضل، موسى، يعقوب، ابراهيم، سليمان، جعفر، اسحق، احمد، هارون، عيسى، حسين.)

(وزراسى)

فضل بن سهل، حسن بن سهل، احمد بن ابى خالد الاحول، اسمعيل ابن محمد.

(قاضیلری)

(محمد بن عمر الواقدی، محمد بن عبدالرحمن المخزومی، بشر بن ولید. یحیی ابن اکثم، احمد بن داود المعتزلی.)

مأمون خلفای عباسیه ایچنده دکل بوتجه سلاطین و حکمداران آره‌سنده بیله بر موقع تمیز قزانمش اعاظمدندر.

فرط شجاعت، حزم وبصیرت، و فرت کیاست وحصافت، مکارم اخلاق، عدل ومکانت، حلم وسخاوت کبی خصائص ومزیات جلیله ایله متحلی برخلیفهٔ والاشان ایدی.

فضلی، کرمی، انسانیتی، عفوه مائلیتی، انتشار علمه غیرتی ضرب مثل حکمنده ایدی.

عفوه مائلیتی بر مرتبه‌ده ایدی که (اکر خلق بنم عفومده‌کی لذتی بیلمش اولسه ایدی هرکس حضورمه اك بیوك جرم و عصیان ایله کلمکی تمنی ایدر ایدی!) دیر ایدی.

حقیقت حالده معاملهٔ عفویه‌سنه مظهر ایتدیکی آدملری یالکز بو معامله ایله براقیوب عطایای فراوان

ایله وایه‌دار مسار و الی الابد مسعود و بختیار ایلر ایدی.

سماحتی بردرجه‌ده ایدی که برکون معیتنده‌کی وزرا و امرا ایله شامده اقامت ایلمکده‌ایکن یوکلرله پاره کلمسی اوزرینه (بن بوقدر پاره‌یی نه یاپه‌جغم؟ متاعب سفریه‌دن یالکز بنمی حصه‌دار اولیورم که هپسنی آلمغه مستحق اوله‌یم؟) دیه‌رك چواللرله اقچه‌یی حضاره توزیع ایتمشدر.

سزاوار حیرتدر که بوقدر کثرت احسانه منهمك ایکن عهد عالیسنده خزائن دولت مالامال ایدی.

کرك پدرلرندن انتقال ایتمش و کرك زماننده فتح اولنمش ممالکك ثروت و وسعتی شوندن اکلاشیله‌بیلیرکه دفتر خزینه‌سنده جزیه وخراجی آلتور یدی بیك عدد شهر عظیمك اسمی مقید ایدی.

انتشار معارفه اولان غیرت مفرطه‌سنی فراش احتضارده یاتدیغی صره‌ده بیله بردرلو الدن براقه‌میه‌رق بوماده‌یی ولیٔ عهدینه اولان وصیتلرینك الك اهمیتلیسی اولمق اوزره اخطار ایتمش ایدی.

آوان خلافتده مخلوقیت مسئله‌سنك میدانه چیقیشی شایان تأسف وتفضیل ماده‌سی موجب قیل وقال اولمش ایسه‌ده مدققین مؤرخین برنجیسیله اشتغالنك سبب حقیقیسنی برادری امین و عمی ابراهیمك طرفدارلرینی

تعذیب وتأدیبه بهانه اولمق وایکنجیسنی‌ده علویلرك فکر-
لرینی تسکین ایده‌بیلمك مقصدینه حمل وعطف ایدییورلر.

دور حکومتی بونجه غوائل طاقت فرسا ایله کذران
ایتمش ایکن تیغ جلادتیله رومل‌ری تتره‌ته‌رك شان اسلامیتی
اعلا واو زمانه قدر عراقجه غیر معلوم اولان برطاقم
علوم عالیه‌یی نشر ایتدیره‌رك رهنمای کمالات اولمق کبی
بر خدمت مشکوره‌یی ایفا ایتمسی علو قدر وشانه دلیل
کافیدر.

صوك

مشاهیر اسلام

محرری : حمید وهبی | جزؤ ۱۰ | طابع وصاحبی : مهران

جلال الدین اکبر خان

—

(ابو الفتح جلال الدین محمد اکبر خان غازی) هندستانده حکم فرما اولان بابریه پادشاهلرینك الك مشهوری، الك بیوکیدر.

طقوزنجی عصر هجریده یتیشان عظمای قهرماناندن اولوب اللی بر سنه پادشاهلق ایتمش و (گجرات) ملکلرینی قرین قهر وانهزام وسکز اون بیوك حکمداری اعدام ایتمك کبی اقدامات فاتحانه‌سیله میلیونلرله نفوس اسلامیه‌یی لوای اتحاد آلتنه آلمش ایدی.

اوتوز قرق قدر ملوك طوائف زیر حمایه‌سنده اولدیغی حالده کندیسنه جزیه ویرر ایدی.

شان وشهرت دلیرانه‌سی یالکز شرقه دکل غربه بیله یاییلدیغندن مآثر فتوحات کارانه‌سی بعض فرنك تاریخلرینك اك پارلاق صحیفه‌لرینی اشغال ایلمشدر .

(٩٤٩) ده دنیایه کلمشدر .

بو ولادت اك فلاکتلی بر زمانه تصادف ایلمش ایدی .

پدرلری (محمد همایون خان) بر قانلی محاربه‌ده (شیر خان افغانی) طرفندن فنا حالده مغلوب ایدلمك حسبیله عقب کیرلر الندن قورتلمق ایچون (امرکت) قلعه‌سی حاکمنه التجا ایتدیکی صره‌ده یاننده‌کی حرمنی براقه‌رق یولنه دوام ایتمش وقادین کبه بولندیغندن مذکور قلعه‌ده اکبری بالتولید مهد فلاکته قویمشدر .

محمد همایون بر قاچ یرده دشمنیله چارپیشه‌رق بتون بتون مغلوب اولنجه حرمنی واکبری آله‌رق قندهاره طوغری کیتمکده ایکن اوکنه چیقان برسند فرقه‌سی مهاجمه‌یه باشلامغله توابع جزؤیه‌سی محو اولمق درجه‌سنه کلدیکی اثناده شجعان امراسندن اولوب مقدما شیر خانك النه اسیر دوشمش اولان (بیرام خان) نصلسه قورتیله‌رق اطرافدن طوپلایه بیلدیکی عسکر ایله یتیشدیکندن سندیلر پریشان اولدیلر .

شوقدر واركه قندهاره تقربلرنده والی بولنان (عسکری میرزا) نك هجومه حاضرلندیغنی استخبار ایلدیکندن وحربه باشلانمش اولسه اسباب مقاومت ومدافعه‌نك فقدانی جهتیله تکرار بلای انهزامه اوغرایه‌جقلرینی وبلکه قید اسارته کرفتار اوله‌جقلرینی بیلدیکندن بالضروره حرمنه وهنوز بریاشنه کیرمش اولان اوغلنه وداع ایدرك کریه‌ناك تحسر اولدیغی حالده عجمستانه طوغری فرار ایتدی.

عسکری میرزا بدبخت قادینی وچوجغی قندهاره کوتورمش وبرمحل مخصوصده اقامت ایتدیرمشدر.

بری طرفدن محمد همایون (سیستان) طریقیله (قزوین)ه کیدرك (شاه طهماسب) ایله ملاقات ایلدی.

شاه قدردان مراسم مهمان نوازی‌یی ایفا ورایکان ایتمکله برابر اك کزیده قوماندانلرندن بر قاچنی ومنتظم براوردویی معیتنه ویره‌رك ممالك مغصوبه‌سنی استرداد ایتمك ایچون کندیسنی هندستانه یوللادی.

اول امرده قندهاره بالهجوم ضبط وعسکری میرزایی حبس ایتدیلر.

پادشاهك اخص املی حرمنه واکبره قاوشمق

ایدیسه‌ده بونلر اولجه کابله کوندرلدکارندن اورایه کیتمش وممکلتی برادری (کامران میرزا) نك الندن نزع واخذ ایتمکله محصـول فوأدینی طویه طویه اوپه بیلمك نعمتنه نائل اولمشدرکه اووقت شهزادهٔ شیرخوار هنوز بر بچق یاشنی کذار ایتمش ایدی.

بناءً علیه برسور پرسرور ایله چوجغی ختان ایتدیر. دکدن صکره بدخشان اوزرینه یوریدی.

کامران سنده کیدرك حکمدارك قزیله تزوج ایتمش وکابلی استرداد ایلمك ایچون بروقت فرصت کوزله‌مکده بولنمش ایدی.

او آرالق محمد همایونك بدخشانده خسته دوشـه‌رك کابلك خالی قالمسی حسبیله قائم پدرینك ویردیکی برادوبی مستصحباً سـندن حرکت ایله کابلی تسـخیر واکبری اسیر ایلدی.

پادشاه اسیرفراش اولمغله برابر اعمال تدابیردن کری طورمیه‌رق برفرقه کوندردیکندن کامرانی تحت محاصره وتضییقه آلدیلر.

زواللی معصـوجغزی طعمهٔ تیغ غدر ایتمکی برقاچ

كره تصور ايتمش ايسه‌ده نصلسه جسارت ايده‌مامش وفقط محاصرين طرفندن آتيلان طوپلرك كولله‌لرينه، تفنكلرك قورشونلرينه هدف اولمق ايچون قلعه‌نك اك تهلكه‌لى بريرينه براقمشدر.

بو آرسلان ياوريسى ايسه ولولهٔ كيروداری كويا كنديسنك اكلنديرلمسيچون مخصوصاً ياپيلمش بر اويونجق عد ايله اطرافه امالهٔ انظار شوق و شطارت ايدر ايدى.

حال بومركزده ايكن محمد همايون اعادهٔ عافيت ايله كابله يتيشمكله كامران قرارى فراره تبديل ايلديكندن اكبر ينه رؤيت ديداريله اب مشفقى قرير العين حبور ايتدى.

ديكر برادرى (هندال) ى كامرانك تأديبنه كوندرمش ايسه‌ده كامران اوزبك حكمدارينه التجا ايله اثر معاونتى اوله‌رق بدخشانه مالك و بنابرين بر قوهٔ كليه‌يه صاحب اولديغندن هندالى بوزمش ايدى.

بوخبر همايونه واصل اولور اولمز همان بر فرقه ايله بدخشان اوزرينه يوريه‌رك خصمنى بوزديغندن (طالقان) قلعه‌سنه قپانمش ومحاصرهٔ شديده آلتنه آلنجه استيمان ايلمشدر.

بو جهتله کامرانی والیلکله (ختلان) قطعه‌سنه کوندرمش ایسه‌ده کندیسی غایت اختلالجی بر آدم اولدیغندن تکرار عصیان بیراغنی آچمقدن چکنمامشدر.

پادشاه طوپلایه‌بیلدیکی عسکر ایله ینه دشمننك اقامت ایتمکده بولندیغی محله طوغری کیتدی.

شوقدر وارکه کامران ال آلتندن انواع مواعید ایله اکثر امرای عسکریه‌یی کندی طرفنه جلب ایلمش بولندیغندن محمد همایون خصمنه یقین بر موضعه کلور کلمز معیتنده‌کی قوماندانلرك چوغی و عسکرك بر قسمی اوته طرفه انتقال والتحاق ایلدیلر.

حائز اولدیغی متانت قلبیه ایجابنجه امراسنك شو معاملهٔ نعمت ناشناسانه‌سنه اهمیت ویرمیه‌رك بقیهٔ قوهٔ جزئیه‌سیله هجوم کوستردی.

محاره‌نك کسب شدت ایتدیکی خلالده ینه امرانك بعضلری کامرانك اردوسنه کچدکلرندن علائم انهزام روغا اولمغله برابر مقاومت و مدافعهٔ قهرمانانه‌سنده دوام ایلدی.

لكن او صره‌ده جريحه‌دار اولديغندن بالضروره رجعته باشلادی.

کامران میدانی خالی بوله‌رق کابلی آلمش وزواللی اکبری ینه اسیر ایتمشدر.

همایون ایسه هرجهته ویردیکی اوامر سریعه اوزرینه مکمل براردو تدارك وجمع ایدرك کابل اوزرینه یوریمش وفریقینك کابل اوکارنده تلاقیلرنده محاربه‌یه مباشرت اولنمشدرکه شهزاده پدری علیهنده استعمال سلاح ایدن براردوده بولنمقده ایدی.

طرفیندن برقاچ دفعه مهاجمه اولنه‌رق نسیم غالبیتك هانکی طرفه وزان اوله‌جغی مشکوك ایکن همایونك قوهٔ مجموعه‌سیله ایتدیکی برحملهٔ غضنفرانه اوکنده دشمن فنا حالده منهزم اولمشدر.

بومظفریتدن فوق‌العاده ممنون اولمش ایسه‌ده جکر پاره‌سنی آراندیروبده بوله‌مینجه آهلر، ناله‌لر ایتمکده ایکن شهزاده‌نك ساحهٔ هول انکیز کارزارك برکوشه‌سنه چکیلوب اشباح میته آره‌سنده ملول ملول طورمقده بولندیغی خبر آلنمغله پدرینك نزدینه کتیردیلر.

کامران طوپی یدی نفر توابعی ایله موقع حربدن فرار ایدرك ملوك هنددن (محمد مندر)ك یاننه کتدیکندن محمد مغلوبیت واقعه‌سندن طولایی تسلیلر ویرمش وهر نه وقت تلافئ مافات ایلمك ایچون برادری علیهنه حرکت ایده‌جك اولور ایسه بر اردو ایله کونده‌ره‌جکنی وعد وتأمین ایلمش بولندیغندن تکرار معتادی اولان فتنه جولغه باشلامشدر.

بر مدت صکره محمدك ویردیکی عسکر ایله یوله چیقه‌رق برادرینك اردوکاهنه قریب بر موضعه یتیشدی.

کیفیت همایونك مسموعی اولنجه همان دفع صائله شتاب ایتدی.

طرفین محاربه‌یه باشلار باشلامز کامرانك اردوسی دوچار انهزام اولمغله یالکز باشنه اولدیغی حالده فرار وبرزمان درویش قیافتنده اقطار ودیاری کشت وکذار ایلیه‌رك مؤخراً مکران حکمدارینه دخالت ایلدی.

همایون ایسه آرتق کامران غائله‌سنه برنتیجه‌ویرمك ایچون مکرانه متوجهاً حرکت ایتدیکندن و حکمدار مقاومته قالقیشه‌جق اولسه باشه چیقه‌میه‌جغنی بیلدیکندن

کامرانی بالاستصحاب همایونك یانه كلەرك برادری حقنده طلب عفو وصفح ایتدی.

سائقۀ شفقت برادرانه ایله بو دفعەده قباحتندن اغماض عین ایتمك ایستەمش ایسەده وکلا و علماسی برادرینك یوزندن بیكلرجه بی‌گناه آدمك قانی دوکلدیکندن ومتعدد مملکتلرك خراب اولدیغندن بحثله آچارق اعدامی خصوصنده مصرانه رأیلر ویردیلر.

هیئت دولتك الحاح و ابراملرینه قارشی کلەمامکله برابر قرداشنك اعدامنەده بر درلو حکم ویرەمیەرك شاشیروب قالنجه بونلر پادشاهی قیرمامق ومع مافیه حالاً ومستقبلاً فتنه وفسادینك اوکنی آلمق ایچون کوزلرینه میل چکلمسنی ایستدیلر.

پادشاه بوشق وصورتی اهون شر کوردیکندن اسالهٔ دموع تأسف ایلدیکی حالده مجبوراً موافقت ایتمش وبرادر فلاکت دیدەسنك اقامتی ایچون بر محل مخصوص تعیین ایدرك هرجهتله اسباب رفاه وراحتنی استحصال ایلمشدر.

کامران مسئلەسنه بو صورتله فاجعەلی بر نتیجه

ویردکدن صکره اکبری رفاقتنه آله‌رق اقدامات ومهاجمات متمادیه‌سیله ممالکنی بالتدریج دشمنلرندن استرداد ایله پای تختی اولان دهلی‌یه کیرمشدر.

اوخلالده اکبر سن رشده رسیده اولدیغی کبی طوغدیغی کوندنبری محاربه میدانلرنده یووارلنه‌رق حماست مجسمه دینیله‌جك بر قهرمان اولدیغندن پدری کندیسنی والیلکله (لاهور) قطعه‌سنه مأمور و اعزام ایلدی.

همایون علوم عقلیه و نقلیه‌ده وعلی الخصوص ریاضیاتده ید طولی صاحبی اولدیغندن بر طاقم آلات وادوات رصدیه جلب ایدرك یکی بر زیج ترتیبنه باشلادی.

بوجهتله اکثر زمان تجارب وتطبیقات فنیه ایله اشتغال ایدر ایدی.

برکیجه زهره‌نك طلوعنی تماشا ایتمك ایچون یاننده برخیلی منجم بولندیغی حالده اخیراً یاپدیردیغی بر قصر رفیعك طامندن غروب آفتاب ایله طلوع زهره‌یه مترصد ومترقب ایدیلر.

اوصره‌ده آیاغی قایه‌رق نردباندن آشاغی دوشمکله آفتاب عمری غروب ایتدی.

زمانك شعراسندن (قاسم کاهی) وفاتی حقنده شو تاریخی سویلمشدر:

مصراع

(همایون پادشاه ازبام افتاد)

وکلا پادشاهك وفاتی متعاقب کیفیتی لاهوره بیلدیردکلرندن اکبر خان رخش سوار اجلال اوله‌رق دهلی‌یه مواصلتله جالس اورنك پادشاهی اولمشدرکه وقعه‌نك زمان جریانی (٩٦٣) ربیع الثانیسنك جمعهٔ ثانیه‌سنه مصادف ایدی.

سناً اصغر و فقط مسماسنه مطابق اوله‌رق عقلاً اکبر اولان پادشاهك اقدم عزم و نیتی بنای دولتك بونجه سنه‌دنبری دوچار اولدیغی صدمات ایله حاصل ایتدیکی رخنه‌لری بالتعمیر جبر مافات ایتمکدن و مع‌مافیه فطرةً متحلی اولدیغی فعالیت مفرطه ایجابنجه هندستان ملوکنك برر برر کسر سورت و عظمتلریله جمله‌سنی قلیجنه باش اکدیرمکدن عبارت ایدی.

فقط بو مقصدینك استحصالنه باشلامزدن اول اصلاح احوال مأمورین مادهٔ مهمه‌سنی نظردقت مهام آشنابیسنه آله‌رق کرچکدن وزیر دینلمکه لایق اولان (بیرام خان) ی مسند وزارت عظمایه کچیردکدن صکره التماس قوتیله مأمورینلره کچه‌رك تلویث امور حکومت ایتمکده اولان برطاقم قدرتسز مأمورلری، والیلری عزل ایله یرلرینه اك مقتدر آدملر تعیین وشو صورتله سیأت جهلا ایله قرین انحطاط اولان قوهٔ نامیهٔ دولتی اعاده وتأمین ایلدی.

احقاق حقوق واستحصال مسعودیت تبعه ایچون یکیدن برطاقم قانونلر، قاعده‌لر تأسیس و بعده هرجهتله کیتی ستانلق اسباب ولوازمنی استکمال ایتدی.

(اسکندر خان افغانی) که خصمای قدیمه‌دن ایدی. شو آرالق ینه باش کوستردیکندن کنج قهرمان اردوسیله اسکندر اوزرینه یوریمش وخصمنی برباد ایلیه‌رك طاغلره قاچیرمشدر.

فقط آوان انفکاکنده افغان امراسندن (هیموی) علی الغفله کلیتلی عسکر ایله دهلی‌یه کلدیکنه و مملکتك محافظی اولان (بیردی بك) بیرام خانك رقیب اقبالی بولندیغنه مبنی الجای غرضله دهلی‌یی بلا مقاومت تسلیم

ایلدیکندن اکبر ووزیر اعظم همان بولندقلری موقعدن قالقدیلر.

وخلال طریقده کویا وقعه‌ده ذی مدخل دکل ایمش کبی استقبالارینه چیقه‌رق اصلسز تأسفلر، اساسسز معذرتلر اظهارینه قالقیشان بیردی بکی اعدام ایتدیره‌رك دهلی‌یه یقین برمحله کلدیلر.

هیموی عسکرینی آله‌رق قارشیلرینه چیقدیغندن وقوعبولان قانلی بر محاربه‌ده دشمن پریشان و هیموی مقتول اولمغله مملکتی استرداد ایتدیلر.

اسکندرك وهیمویك بومغلوبیتلری کنج پادشاهك بر آتشپارهٔ جلادت اولدیغنی یار و اغیاره طانتدیردیغی ایچون کاشغر پادشاهی (عبد الرشید خان) هدیه‌لر ارسالیله تحریراً و اعاظم ملوك هندن (رایمل) بالذات دهلی‌یه کله‌رك شفاهاً اجرای تبریکه مسارعت کوستردیلر.

شیر خان افغانینك امراسندن (حاجی خان) بغتةً (ورد) ولایتنه تجاوز ایتمك حسبیله (ناصر الملك)ی ایجابی مقدار عسکر ایله تنکیلنه مأمور واعزام ایلدیکندن برنجی هجومده حاجی خانی بوزه‌رق وردی استرداد

واورادن هیمونك پدر و حرمیله خزائنك محفوظ اولدیغی قلعه‌یه هجوم ایله اونی‌ده ضبط ایلدی.

هیمونك باباسنی سیف واسلام بیننده مخیر براقدیغی حالده دعوت واقعه‌یی قبولدن ابا و استنکاف ایتمکله درحال اعدام ایتدی.

بری طرفدن اسکندر خان افغانی یدیکی ضربهٔ تأدیبك آجیسنی چیقارمق زعمیله لاهوره هجومه باشلادیغندن اکبر خان شیر ژیان کبی لاهوره روان اولدی.

بوخبر اسکندره واصل اولنجه خوف وخشیتندن مملکتی ترك ایله (سوالك) جهتلرینه قدر چکلدی.

سوالك برطاقم صعب‌المرور جبال وریکستانی مشتمل وبناءً علیه اورالرده حرکت عسکریه اجراسی مشکل ایسه‌ده اکبر هرنه صورتله اولورایسه اولسون بو دشمن قدیمی اله کچیرمکی قطعیاً تصمیم ایلدیکندن سوالکه کتیبه‌ران بسالت اولدی.

واسکندری (مانکت) قلعه‌سنده محاصره و اسیر ایدرك وبر دها قلیج چکمامکه توبه ایتدیره‌رك اوغلنی رهن مقامنده بالاخذ کندیسنی صالیویردی.

شاه طهماسب اوته‌دنبری قندهـاری آلمغی آرزو ایتمکده اولدیغنـدن و محمد همایون مقـدما عجمستانده بولندیغی اثناده تکرار نائل سلطنت اولور ایسه شو املمی ترویج ایده‌جکنی وعد ایلدیکندن شـاه پدرینك وعدینی ایفا ایتمسنی اکبره بیلدیردی .

شـاهك باباسنه اولان لطف وعنایتی اکبری ذاتاً منتدار ایتمش بولنمغله قندهاری اولوجهله ایرانیلره تسلیم ایتدی .

(جونپور) اقلیمی ممالك بابریه‌یه یقین بولنمق ملا- بسه‌سـیله فتحی موقعاً اهم والزم کورینه‌رك (علی قولی خان) قوماندەسیله بر اردو کوندرمش واقلیم مذکوری تماماً افغـانیلرك الندن آلدیغندن قندهارك ویرلمسندن طولایی تمامیت ملکیه‌یه عارض اولان نقیصـه‌یی بو فتح جدید ایله جبر وتلافی‌یه موفق اولمشدر .

(٩٦٧) ده خان خانان بیرام خان غائله‌سی پادشاهی ایجه مشغول ایلدی .

بو بیرام خانك آبا واجـدادی (تیمورلنك)ك اکابر امراسندن اولوب کندیسی ایسـه اکبرك بیوك پدرینه

بك چوق خدمتلر ایتمش و محمد همایونك زمان ادبارنده وفادارلقدن آیرلمامش ایدی .

نه چاره كه هر یرده بوكبی اعاظمك حسدكش اقبالی اولانلر اكسیك اولمدیغندن اكبری قوجاغنده بیوتمش اولان (ماهم انا) نك اوغلی (ادهم خان) دخی بیرام خانك رقیبلرندن بری ایدی .

همیشه وزیر علیهنده اختراع ایتدیكی اسناداتی والده‌سی واسطه‌سیله پادشاهه تبلیغدن خالی قالمز ایدی .

نهایت بر كون غایت آغیر بر افترا ایله پادشاهك انفعال وغضب شدیدینی تحریك ایتدیردیكندن زواللی وزیر خوفندن لاهوره طوغری فرار ایتدی .

ادهم خان ایسه بو كیدیشك اوراده اعلان حكومت ایتمك مقصدینه مستند اولدیغنی بیان و فسادآتینك دفعیچون الده ایدلمسنی مصرانه اتیان ایدر طورر ایدی .

بو جهتله اكبر همان عقب كیرلكه باشلایه‌رق یولده ملاقی اولمش و بیرام خان طاغلره قاچه‌رق اختفا ایلدیكندن توابعنی منهزم ایتمشدر .

كابل واليسی (منعم خان) ی ینـه (خان خانان) عنوانیـله وزیر اعظم نصب ایلمش ومنعم حقیقةً قدر- شناس بر آدم اولوب بیرام خان کبی نادر الوجود بر ذاتك بغیر حقٍ اوغرادیغی فلاکتدن جداً متـأثر اولمش بو- لندیغندن طرفینی بالتأمین بیرام خانی حضور پادشـاهی‌یه کتیردی .

پادشاه ایتدیکنه نادم اوله‌رق فوق الغایه نوازشـلر، احسانلر ایتمش ایسـه‌ده آرتق حیاتندن امین اوله‌مامق حسـبیله آلدیغی مأذونیت اوزرینـه حجازه کیدر ایکن دیکر دشمنلری طرفندن قتل ایدلدیکندن قوجـه وزیر ادهم خانك نتیجهٔ اغراض وافساداتی اوله‌رق یوق یره محو اولدی کتدی .

(٩٦٨) ده بدخشان پادشاهی (سلیمان خان) اوزبکلر ایله ایتدیکی محاربه‌ده مغلوب و اوغلی (ابراهیم) مقتول اولدیغی کبی ارباب شقا توسیع دائرهٔ جمعیت ایله ملکك هر طرفنی بر هرج و مرج عظیم ایچـنده براقدقلرندن اکبردن استعانه واستمداد ایلدی .

سلیمانك مسئولنی بالاسعاف کوندردیکی بر فرقه ایله

اوزبکلری طاغتمش وشو صورتله بدخشان حکومتی معناً ومادةً کندیسنه منتدار ایتدیرمشدر .

(مالوه) قطعه‌سی قطعات جسیمه‌دن اولمق جهتیله فتحی اعز مقاصد و آمالی حکمنه کیردیکندن بشقا او صره‌لرده مملکتك بعض مهاجمه آماج اولمسی ومع مافیه حکمداری بولنان (باز بهادر)ك ادارهٔ اقداح رحیق ایله بالاشتغال سورت حکومته خلل ونقیصه کلمسی بر فرصت عد اولندیغندن ادهم خان قومانداسیله مکمل بر اردو یوللادی .

ادهم خانك حدودی بالتجاوز اورته‌لغی زیر وزبر ایتمکه باشلادیغی باز بهادرك واصل سمع اطلاعی اولمقله برابر الذت‌یاب اولدیغی مجالس عیش و نوشدن بر درلو آیریله‌مدیغی‌چون مهاجمین بالسهوله پای تخت اولان (سار- نکپور) قربنه قدر کلدی .

بری طرفدن باز بهادر نصلسه آییلمش و اردوسیله مقابلهٔ خصمه چیقمش ایسه‌ده وقوعبولان محاربه‌ده منهزم اولدیغندن (برهانپور) طرفلرینه روبراه فرار اولدی .

قاچار ایکن حرمیله افراد عائله‌سنی وذی قیمت احمال واثقالی آله‌مدیغندن قید اسارته کرفتار اولمالری ایچون

بیچاره قادینی ، سائر فامیلیاسی خلقنی ، اشیاسنی ویردیکی امر وجهله احراق بالنار ایتدیردی !!!

بو مظفریت اوزرینه ادهم خان مالوه اقلیمنی ضبط ایلدیکندن اکبر تقدیرلر ، التفاتلر کوسترەرك حسن خدمتنه مكافاةً مالوه والیلکنی عهده‌سنه توجیه واحاله ایلدی .

افغان پادشاهی (مبارزخان) ك وفاتیله یرینه کچن اوغلی (شیرخان) هنوز مراهق بولنمق ملابسه‌سیله وکلا وامرای ایستدکلری کبی حرکت ایدرك نهایت جونبور قطعه‌سنی اکبرك الندن آلمق نیتیله یوز بیك کشیلك بر اردو کوندردیلر .

جونبور والیسی (علی قولی خان) ارسلان یورکلی بربهادر اولدیغندن شدتلی مدافعه‌لرله بر قاچ یرده افغانلیلری بوزمش و او ارالق اکبر طرفندن یوله چیقاریلان قوهٔ امدادیه‌ده یتیشمکله دشمن آز زمان ایچنده بتون بتون پریشان اولمشدر.

افغان قوماندانلری نه‌یه اوغرادقلرینی بیله‌میه‌رك اجی بر مصالحه نامه‌یه وضع امضا ایله بقیهٔ عسکری مستصحباً چیقوب کتدیلر .

باز بهادر مالوه‌ده‌کی طرفدارلریله مخابره‌یی اکسیك ایتمیه‌رك دائما فرصت ظهورینی کوزله‌مکده ایسه‌ده پادشاهلك

بالذات مالوه‌یه عزیمتـله ممالك جـدیده‌سنی کشت وکذار ایتمسی موجب اندیشـه‌سی اولمقده ایکن عودتندن صکره (اکره) یه اوچ درت کونلك مسـافه‌ده ساکن اولان (بیرنکه) دینیـلان بر قوم شدید الشـکیمه‌نك تأدیبیله اشـتغالنی فرصت عد ایدرك مالوه حـدودندن ایچری‌یه کیردی .

فقط اکبرك سـوق الجیش خصـوصنده‌کی سرعتی عقللره وله و حیرت ویره‌جك بر صـورتده اولدیغندن ماعدا معتادی وجهله علی‌الاستمرار یوز بیکلرجه عسـکر سـلاح بدست شجاعت اولدقلری حالده انفـاذ فرمانه حاضر و منتظر بولندقلرندن درحال کوندردیکی بر اردو مالوه‌یه یتیشه‌رك بازبهادری وهوادارلرینی برباد وپریشان ایتدی .

ادهم خان سر آمدان شـجعاندن ایسـه‌ده غایت فتنه پرور وحسود اولمق حسبیله اوته‌کنه بریکنه تسلطدن خالی قالمدقدن بشـقه بیرام خان کبی بر وزیر حصافت سمیرك سبب ادبار وممانی اولدیغیچون اکبر ازالهٔ وجو- دینه همیشه وسیله جو ایدی .

بر کون ادهم خان وکلادن (شمس الدین محمد خان) ی برمجلس مشاوره‌ده خنجر ایله جریحه‌دار ایدرك آدملرینه

ویردیکی امر اوزرینه قتل ایتدیردیکندن پادشاه ادهمی طامدن آشاغی آندیره‌رق اتلاف ایتدیرمشدر.

مکران قطعه‌سی حکمدارینـك اوغلی (کمال خان) عمی بولنان (سـلطان آدم) ك مجومیله ملك موروثنـه صاحب اوله‌مدیغندن وطننی ترك ایله دهلی‌یه التجا ایلمش ایدی.

پادشـاه کمال خانك تأمین حقوقنی متصف اولدیغی عالیجنابلق شـعائرندن کوردیکیچون کندیسنی مکمل بر اردو ایله کوندره‌رك ممالکنی حرباً سلطان آدمك النده استرداد ومقام پدره اجلاس ایتدیردی.

بو خلالده اکبر بر کون الای ایله بر طرفه کیـدر ایکن بر فدایی آتدیغی بر تیرجان سـتان ایله اوموزینی زخم‌دار ایتدی.

اهـالی مفتون عدالت ونصفتی اولدقلری حکمدار نامدارلرینـك اورلدیغنی کورنجه فریادلر ایدرك حربنی درعقب پاره‌لدیلر.

یاره‌نك تأثیر شـدیدیله بر قاچ آی اـیرفراش اولمش ومؤخراً کسب افاقت وعافیت ایتمسنی متعاقب برمدتدنبری یوز اوستنه قالان مشغلهٔ رزم ومصافی ینه نظر اهمیت فاتحانه‌سـنه آله‌رق (کنژهه) و (کشکه) دینیلان اقلیم

وسیعك فتحیچون (آصف خان) ی قوماندان تعیین ایله ترتیبانه باشلامشدر .

بو اقلیم غایت معمور ومنبت اولوب التمش بیك قدر قریه‌یی شامل واهالیسی کاملاً اصنام پرست ایدی .

آصف خان معیتنه آلدیغی بر اردو ایله کثرهه وکشکه حدودینه واصل اولنجه حکمداری بولنان مشاهیر جنکاوراندن (رانی) طوپلایه بیلدیکی عسکر ایله قارشیلرینه چیقه‌رق محاربه‌یه طوتیشدیلر .

رانی ایلك هجومده غالب کله‌رك عساکر اسلامیه پریشان اولمق درجه‌سنه کلمش ایکن باشنه تصادف ایدن بر اوق موقع حربدن چکلمه‌سنی موجب وبو حال مسلمانلرك تجدد غیرت وصولتنی مستوجب اولمش ایسه‌ده اوقی باشندن چیقاره‌رق آتدقدن صکره تکرار هجومه مسارعت کوستردیکندن آتش حرب ینه اشتعال ایتمشیدی .

او صره‌ده بیوننه کیرن دیکر بر اوقی دخی چیقاره بیلمکله برابر شو ایکی یاره‌نك تأثیریله بی‌تاب وحیاتندن مأیوس قالنجه اسیر دوشمامك ایچون الندهکی خنجرینی قرناسندن بریسنه ویره‌رك کندیسنی اولدیرمسنی امر ایتدیکی حالده حریف تنفیذ امره جسارت ایده‌مدیکندن کندی الیله نفسنی اتلاف وافنا ایلمش وعادت وحشیانه‌

لرى وجهله ويرديكى امر وجهله بر خانه‌ده بولنان قاريسنى وچوجقلرينى آتشه القا ايتديرمشدر !!!

بو سببله اردوسى فنا حالده منهزم اولديغندن آصف خان منصوراً پاى تخت اولان (جور اكثره) شهرينه كيرمش وزمان قليل ظرفنده ممالكك هرطرفنى تحت استيلايه آله‌رق حسابسز خزائن واموال اله كچيرمشدر.

اكبر بو مظفريت عظيمه‌دن فوق العاده محظوظ اولديغندن مملكتك تأمين استقبالى ايچون اكثر شهرينك اطرافنه عرضى اوتوز وارتفاعى آلتمش ذراع اولمق اوزره غايت مكمل برسور انشاسنه باشلاندير مشدركه بوعمليانده يومى درت بيك عمله چاليشديغى حالده سكز سنه‌ده اتمام واكمال ايدبله‌بيلمش ايدى.

بوصره‌ده (سيد شريف) احفادندن (السيد مرتضى) حجازدن هنده كلكله حقنده پك چوق حرمتلر، تلطيفلر كوستردى.

بعده بالذات (مندقاره) قطعه‌سنك تسخيرينه عزيمتله مساعئ متواليه‌سيله درت آى ايچنده مندقاره‌نك هرجهتى ومقر حكومت اولان (چتور)ى ضبط وحكمدارينى قتل ايله نه قدر صنمخانه وارايسه هدم وتخريب ايلدى.

اکثره و مندقاره فتوحاتنك تأثیراتیله ملوك مجاوره تتره‌مکه باشلادقلرندن چوغی تحت اطاعت وحمایه‌سنه کیردیلر.

حتی بازبهادر بیله کله‌رك عاطفتنه دخالت ایتمش و مشربی زبونکشلك شائبه‌سندن معرا اولدیغیچون زیاده‌سیله مظهر اکرام وانعامی اوله‌رق اقامتنه مخصوص اولمق اوزره تعیین اولنان برسرای نزهت افزاده مرفهاً امرار بقیهٔ حیات ایلمش ایدی.

ممالکنه جوار اولان بعض ملوك طوائف دیکرلری کبی هنوز کندیلکلرندن اطاعت ایتمدکلرندن بشقه آره‌ده صره‌ده تبعه‌سنی اضراره دخی متصدی اولقده بولنملری جهتیله (٩٧٦) ده ملوك مذکوره اوزرینه بر قاچ فرقه کوندردیکندن هپسی شمشیر بسالتنه کردندادهٔ انقیاد اولدیلر.

منتهای حدود هندده ساکن و اعاظم حکمدارندن معدود (تجلی) دخی برطاقم هدایای کران قیمت تقدیمیله عرض اخلاص ومخادنت ایلدی.

اکبرك بواثناده دنیایه بر اوغلی کلدیکندن ومعا- صرلرندن قهرمان عدیم الاقران (یاوز سلطان سلیم خان)ك غیاباً فتوحات وحرکات دلیرانه‌سنه مفتون اولان

طاقمدن بولندیغندن چوجغك اسمنی تبرکاً (سلیم جهانکیر) براقمشدر.

حقیقت حالده هندلیلرك سلیمی پدرینك وفاتی اوزرینه یرینه کچنجه عثمانلیلرك سلیمی کبی بر بهادر شیردل اولمش ایدی.

سلیم جهانکیر غایت عادل واحقاق حقه مائل اولمغله مظلوملرك بلا مانع کندیسیله کوریشه بیلمسی ایچون اوطه‌سنده‌کی چاکه بر زنجیر ربط ایله بر اوجنی سراینذن خارج بر محله قدر تمدید ایتدیردیکندن ظلم دیدکان اهالی زنجیری چکه‌رك اوته طرفده‌کی چاکی تحریك ایدنجه سلیم چاکك صداسی اوزرینه دادخواه اولان آدمی یاننه چاغیره‌رق افاده‌سنی استماع وایجابنی اجرا ایدر ایدی.

اکبر چوقدنبری متحسر اولدیغی بر خلفه نائل اولنجه سونجندن نه یاپه‌جغنی بیله‌مز ایدی.

غلبات واقعه‌نك نتیجه‌سی اوله‌رق آرتق قلیجنه قارشی طوره‌بیله‌جك بر حکمدار قالمدیغی اکلاینجه کندی تعبیری وجهله دنیایه یکی کلان خلفنه (هدیه اولمق اوزره) کثرت ثروت و معموریتله مشهور اولان (کجرات) ممالکنك ضبطیچون سلاح قوشانمشدرکه بو فتح ابدی الاشتهاری آلان دللرده داستان اولان ملاحم عظیمه‌دندر.

كجرات بر طاقم قطعات جسيمه و منبته‌يى حاوى وسكز اون ملوك طوائفك تحت اداره‌سنده اولوب بو ملكلر دخى (احمد آباد) ده فرمان فرما اولان بر بيوك حكمدارك تابعيتى آلتنده ايدى.

وقتا كه كجرات حدودينى تجاوز ايلدى . ذاتاً ولولهٔ مهابت و سطوتى كجراتليلرك قولاقلرينى طولديرمش بولنمق ملابسه‌سيله استعمال سيفه حاجت قالمقسزين ملكلرك چوغى عرض انقياد ايلدكلرندن يرلرنده ابقا وسركشلك ايدنلر قهر وتدمير ومملكتلرى تسخير ايدلمكله برابر نفى واجلا قلنديلر.

احمد آباده طوغرى توجيه رايت شهامت ايدنجه سكنه‌سى مملكتك بيهوده خراب اوله‌جغنى بيلدكلريچون بلا مقاومت تسليم اولديلر.

برمدت اوراده اوطوردقدن صكره وكلاسندن (خان اعظم) ى واليلكله احمد آبادده براقه‌رق كجراتك بقيه‌سنى آلمق ايچون (كنبايت) اوزرينه يوريدى.

فقط خان اعظمك ساده دل برآدم اولمق جهتيله هنوز فكرلرى سكونت ياب اوله‌ميان بعض ملوك كجراتك تشويقيله احمد آبادده استقلال داعيهٔ مجنونانه‌سنه دوشديكى مسموعى اولنجه همان (شهباز) خانى كرى‌يه كوندره‌رك وخان ايله صناديد ارباب فسادى دردست ايتديره‌رك

فتنهٔ متصوره‌نك حصولنه میدان براقامش وینه یولنه دوام ایله برنجی هجومده کنبایتی ضبط ایلمشدر.

ملوك مجاوره‌دن (سلطان ابراهیم میرزا) نك اردو - کاهه قریب اولان (سرنال) قریه‌سنه کله‌رك باصغینه ابتدار ایده‌جکنی ایشتدیکندن درعقب معیتنه بر مقدار سواری آله‌رق سرنالده ابراهیمك عسکرینی فنا حالده بوزدی.

وبلا افاقهٔ وقت اورادنده قالقه‌رق (سورت) دینیلان مشهور بر قلعه‌یی - که ساحلده ایدی - بالمحاصره تسخیر ایتدی.

بوقلعه اشهر جهانکیران عثمانیان اولان (سلطان سلیمان قانونی) نك دونما ایله هند دکزینه کوندرمش اولدقلری (سیدی‌علی رئیس) طرفندن فتح اولنمش وایچنه برخیلی بیوك ومتین طوپلر وضع اولنه‌رق مؤخراً رئیسك چکلمسی جهتیله بونلر اوراده قالمش ایدی.

جناب سلیمانك فتوحات عالمپسندانه‌سنك مخطرهٔ قیمت داری اولان بو طوپلره تیمناً یوزینی کوزینی سوره‌رك جمله‌سنی پای تختنه کوندردی.

سورتدن دیکر محللره کیدرك کجرات قطعه‌سنی تماماً ضبط وایجاب ایدن ولایتلرده والیلر، مأمورلر تعیین واقامه ایله عودت ایتدی.

غریبه‌درکه قوهٔ قاهره‌سیله بونجه قطعات و ممالکی فتح ایتمش ایکن بر درلو کشور کشالقدن واز کچه‌میه‌رك (۹۸۰) ده افغانستان اوزرینه یوریمش ومهاجمات متتابعهٔ شیرانه‌سیله افغان اردولرینی مضمحل و بنکاله اقلیمنی ضبط ایلمشدر.

اوچ سنه قدر اکری شهرنده اقامت ایلدکدن صکره (کشمیر) قطعه‌سنی دخی آلدی.

وعودتنده ایچه وقت دارالملکنده اوطوره‌رق ممالکنك اصلاح وتوثیق احوالیله مشغول اولدی.

افغانلیلر اسلافی زماننده‌بری فرصت بولدقجه ممالك بابریه‌یه هجوم وتسلطدن خالی قالمدقلرندن بونلری دائما مشغول ایدرك قوتلرینی قیرمق اتخاذ ایتدیکی مسلك سیاسی ایجاباتندن ایدی.

بو ایجابات جمله‌سندن اوله‌رق بنکاله وقعه‌سندن صکره افغانستانه برقاچ اردو کوندره‌رك اکثر محللرینی قبضهٔ تسخیره کچیردی.

(۱۰۰۸) ده مخدوملرندن (مراد) ی بر اردو ایله (دکن) اقلیمنك ضبطیچون یوللامش ایسه‌ده شهزاده اثنای طریقده خسته‌لنوب وفات ایلدیکندن کوچك اوغلی (دانیال) ی کوندرمش و دانیال ورودینه منتظر

اولان اردویی بالاستصحاب دکنه کیدرك سراپا فتح ایتمشدر .

ایشته اکبر بویله ظفردن ظفره، اقبالدن اقباله ارتقا وهندستانجه (راجه) تسمیه قلنان بتپرست حکمدارلری محو وافنا ایله نباهت اسلامیه‌یی رهین اعتلا ایتمکده ایکن (۱۰۱٤) ده اکره شهرنده حلول اجل موعودیله ارتحال دار بقا ایلدی .

التمش بش سنه معمر اوله بیلمشدر .

اوزون بویلی، اسمر لونلی، قوی البنیه ، شجیع، مقدم، حدید المزاج بر حکمدار جلادت شعار ایدی.

عظمت قدر وشاننه بونجه فتوحات عظیمهٔ مجاهدانه‌سی دلیل کافیدر .

ویردیکی رأیدن دونمز وافعالنه ذره قدر بیله مخالفت ایدنلری اعدام ایتدیرمکدن چکنمز ایدی .

حتی غرائب روایات تاریخیه‌دندر که کجراتده ایکن نفسنه سوء قصد ایتمکی بالتصمیم خنجرینی قارننه صاپلایه‌جغی صره‌ده قرناسندن بریسی یتیشه‌رك و الندن خنجری آله‌رق کندیسنی منع ایدنجه (بنم افعالمه قاریشه‌جق سنمی قالدك ؟) دیه‌رك اعدامنی امر ایتمش اولدیغی حالده حرینی شفاعتجیلر بیك بلا ایله عفو ایتدیره بیلمشلردر .

صید وشکاره پك مائل اولوب قپلان کبی بیرتیجی بر حیوانك اوزرینه بیله هجوم ایدرك پنجهٔ صیادانه‌سنده زبون ایدر ایدی .

اوقویوب یازمسی اولمیه‌رق اشتغالات فکریه‌سی صرف جهانگیرلکدن عبارت اولمقله برابر اصحاب علم وفضله حرمت ورعایت مخصوصه کوسترر ایدی .

مشاهیردن جلال دوانینك تلمیذی (مولانا خداوند) ایله (مولانا معین الدین) ودها برچوق علما وفضلا سراینده خوان احسان وعاطفتنك مهمانی ایدیلر .

عثمانلیلره محب ودوست ایسه‌ده استانبول ایله بر مناسبت ومعامله‌سی سبق ایتمامشدر .

فقط صکره‌لری باریه تختنه جلوس ایدن حفیدی (بایسنقر) خاندان سلطنتدن (خرم)ك تسلطیله مملکتنی ترکه مجبور اوله‌رق تجرات طریقیله حجازه و اورادن استانبوله مواصلت و (سلطان مراد رابع) ه دخالت ایتمش ایدی .

مقصدی ایسه عثمانلیلرك معاونتیله تکرار نائل سلطنت اولمقدن عبارت ایدی .

انجق او خلالده دولت عثمانیه‌نك بعض غوائل ایله اشتغالی بایسنقرك ترویج مرامنه غیر مساعد اولدیغندن

برمدت اقامت ایله یـنه هنـده عودتنده خرم طرفنـدن اعدام ایدلمشدر.

اکبر آثار خیریه انشاسنه غایت آرزوکش اولدیغندن (فتحپور) دینیلان (فتح آباد) شهرنده وامصار سـائره‌ده متعدد جامعلر، مدرسه‌لر، عمارتخانه‌لر یاپدیرمش ایدی.

زماننده خزائن دولت نقود ایله مالامال ایدی.

حتی وفاتنده خلفی سلیم جهانکیره درت بش سنه‌لك مصارف عمومیه‌یه کافی اقچه براقدیغندن پادشـاه جدید اهالی ورعایایی برقاچ سنه هرنوع رسوم وتکالیفدن آزاده ووارسته ایتمشدر.

شجاعتی، تدابیر حربیـه‌سی الك بیوك فاتحلره، الك شهرتلی سردارلره غبطه‌رسان اوله‌جق برحالده ایدی.

سلطان ابراهیم میرزانك باصغینه حاضرلندیغنی خبر آلور آلمز طوپی اوچیوز قدر بر سریه سـواری ایله ییلدیرم کبی علی الغفله سرباله مواصـلت ایدرك هجمهٔ نخستیننده ابراهیمك مکمل براردوسنی تارمار ایلمشدرکه بو وقعـه حقیقةً عقللره وله و دهشت ویرن خوارق عاداتدن صاییلیر.

اوتوز اوتوز بش بیك قدر عظیم الجثه فیله مالك اولوب بونلرك چوغنه اصول جنك آوری‌یی تعلیم ایتدیر-دیکندن محاربه‌لرده دشمنه قارشی صالیویرر ایدی!

داخل ممالك وسیعه‌سنده هر بری بر سد آهنین دینلمکه لایق وبیکلرجه عسکر استیعابنه کافی دورت بیك قدر متین ومستحکم قلعه‌سی وارایدی.

الحاصل کثرت قوت وشوکتجه عصرینك اك بیوك پادشاهلرندن بری ایدی.

صوك

مشاهیر اسلام

محرری : حمید وهبی | جزؤ ۱۱ | طابع وصاحبی : مهران

تیمورلنك

—

تیمورلنك اشهر مشاهیر جهانگیراندن بریدر.

یدنجی عصر هجری اورته‌لرنده رایت افراز خروج اوله‌رق مغول وتاتار وحشیلرینی هرطرفه صالدیرمغله عالم انسانیتی سنه‌لرجه تخریب ایلمش ووراثت کلدیکی معموره‌لری تیشهٔ اعتسافیله زیر وزبر ایدرك بونجه ملوك وحکمدارانك باشنه برداهیهٔ دهیا کسیلمش ایدی.

مع مافیه سرتیزیٔ شمشیر دلیرانه‌سیله استحصال ایتدیکی فتوحات وغلبات اسلام پادشاهلرندن همان هیچ برینه نصیب اولمدیغیچون قهرمانلقجه حقیقةً بر موقع انفراد قزانمشدر.

قدرت فاطره‌نك بطش وحماستك بر تمثال مجسمی اولمق اوزره میدانه قویدیغی بو فاتح نامدارك عمومیت افعالنك محاکمه‌سی مسئله‌سنی یالکز شرقك دکل غربك بیله تاریخلری قطعیاً حل وفصل ایده‌مامشلردر.

مؤرخلرك برقسمی علیهنده و دیگر قسمی لهنده کورینیور.
بنابرین بوله وعلیهدن تحصل ایدن نتیجه (تیمورلنك دنیانك اك شجیع فاتحلرندندر. فقط فتوحاتی قسماً تعدیات قوتیله حاصل ایتدیکیچون سیف شجاعتندهکی خون ناحق لکهلری الی الابد سیلنهمزا) فقرهسندن عبارت قالیور.
خصوصیت احوال واخلاقنه کلنجه:
مجلسی همیشه علما وشعرا ایله مملو بولنوب فحشیات، تمسخر، ذکر نساء، مذاکرهٔ محرمات قطعیاً منفوری ایدی.
صدق واستقامته فوق العاده محب ولهو و لعبدن مجتنب ایدی.
یالکز مباشرت ایدهجکی قانلی محاربهلرك نتیجهسنی یعنی غالبیت ومغلوبیت مادهلرینی تفأل ایدهبیلمك مقصدیله آرهده صرهده طولاً اون بر وعرضاً اون خانه اولان بیوك شطرنجی اوینار ایدی.
شاهك برینی کندیسی ودیگرینی خصمی فرض ایدر وایکی شاه بریرده اجماع ایدهمامك شطرنجك اصول وقواعدی جملهسندن ایکن شو قاعدهیه قارشی اظهار حدتله (بن بو شاهی بالذات تپهلیهمیهجکمیم؟) دیهرك بعضاً اویونی براقور ایدی.
بر سوز کندی علیهنده بیله اولسه طوغریسنی سویلمکدن آیرلمز ایدی.

خاتم وسکه‌سنده فارسی الفاظ ایله (صادق ایسه‌ك نجات بولورسك!) عباره‌سی محرر ایدی.

(انسان کامل ماضیده غائب ایدیلان فرصتلره قارشی داغدار اکدار، حالك نعم واذواقیله نشوه‌دار اغترار، استقبالك تخیلات اقبالیله قرین مساراولماملیدر!) دیرایدی.

کرك ممالکنده وکرك ملوك مجاورەنك مملکتلرنده خفیاً بر رآدم بولندیره‌رق اونلرك واسطه‌سیله کلی وجزؤی هر نوع شئونات واحواله واقف اولور ایدی.

مکانت عزمی عقللره وله وحیرت ویره‌جك بر مرتبه‌ده اولوب باشلادیغی ایشی بهمه‌حال باشه چیقارر ایدی.

معظمات اموری استشاره‌سز یاپمز، سوزندن دونمز، امر ونهیندن ندامت کوسترمز، حرکات عسکریه‌سندن هیچ برکیمسه‌یه معلومات ویرمز ایدی.

حکمت حکومت فننده جامع فضائل وجربزه، الزام خصم، جزالت خطاب، تهییج جمعیت خصوصنده نادر الأماثل ایدی.

فارسی، مغول، ترکی لسانلرینه آشنا واك زیاده لذت آلدیغی شی تتبع سیر انبیا وملوك اولمق حسبیله آوان حضر وسفرده خاصةً مطالعهٔ کتب تواریخه رغبت نما ایدی.

اصحاب علم وفضله پك زیاده حرمت واعتبار ایدر ایدی.

ابن خلدون، سعدالدین تفتازانی، سید شریف

جرجانی، محمد الزاهد البخاری کبی برطاقم نوادر روزکار خوان احسان وعاطفتنک مهمان دائمیسی ایدیلر.

دهشت مطاعیتنی وکلاسنک، امراسنک، عسکرینک، اهالیسنک قلبنه برمرتبه‌ده القا ایتمشدرکه تأمینات مقامنده عادتا باشنه آند ویررلر ایدی.

بوعسکرلرک ایچنده ایسه آتش پرستلر، اصنام پرستلر، مجوسیلر بولنوب چوغی آسیا صحرالرینک اشباح میته‌سنی یر وقان ایچر وحشیلرندن ایدی.

(۷۳٦) شعبانک یکرمی یدنجی صالی کیجه‌سی (کش) ولایتنده واقع (خواجه ایلغاد) قریه‌سنده دنیایه کلمشدر.

مؤرخ (احمد بن عبدالله بن عرب شاه) تیمورک طوغدیغی وقت ایکی الی قپالی وقان ایله مالی اولدیغنی روایت ایدیورکه بو حال غرابت اشتمال دست غدریله دنیاده خاک سیاه مظلومیت اوزرینه دوکیله‌جک قانلره براعت استهلال عد اولنمش ایدی.

زمان طفولیتنی شدائد فقر وضرورتک مشکل التحمل اضطرابلرینه. محنتلرینه کوکس کره کره کچیرمشدر.

قریه‌دزکه بوشدتلی ضجر واحتیاج آره‌سنده همیشه دوشوندیکی شی بر وقت فرصتده خروج ایدرک تشکیل دولت ایتمک مقصدندن عبارت ایدی.

بناءً علیه بو مقصدینی استحصاله قطاع طریقلک

مسلکندن باشلایەرق بر مدت صحرالرده ، طاغلرده کزدکدن صکره میراخورلقله باخ پادشاهی (سلطان حسین)ك خدمتنه کیرمشدر.

مؤخراً سفر وحضرده ابراز ایتدیکی مآثر دلیری وکارکذاری ایله سرآمدان متنفذان صرەسنه کچەرك پادشاهك همشیرەسنی تحت ازدواجنه آلدیغندن شوتأهلی مقدمهٔ اقبالی اولمش ومغول لساننده داماد دیمك اولان (کورکان) لفظیله ملقب اولمغله بو لقب اولاد واحفادینه بالتوارث تأسیس ایتدیکی دولته (دولت کورکانیه) دینلمش ایدی.

پادشاهك سایهٔ عنایتنده کمال سعادتله عمر کچیرمکده بولنمغله برابر اوتەدنبری نائل استقلال اولمق امرندەکی امل منفردینی اظهاردن چکنمدیکندن وکیفیت دفعاتله پادشاهه خبر ویرلدیکندن ازالهٔ وجودینه وسیله جوایکن ایشه واقف اولەرق فرار ایلدی.

باشنه طوپلایه بیلدیکی آدملر ایله اوتەیه بری‌یه اطالهٔ دست خسار و (خراسان) و (سجستان) جهتلرینی تسخیره ابتدار ایتمکده بولندیغی حالده بر قیون سوریسنه تسلط ایلدیکی اثناده چوبان طرفندن آتیلان اوقلردن زخمدار اولەرق قاچەمدیغندن چوبان بوبلالی صاحب ظهوری پاشاهك یاننه ایصال ایتدی.

بعض مؤرخلر الینك چولاق وایاغنك اعرج قالمسی بو جریحه‌لرك تأثیریله حاصل اولمش ظننه ذاهب اولمشلر ایسه‌ده اقوای اقواله نظراً شو سقطلقلری (سجستان) محاربه‌سنده وقوعبولمشدر.

هر نه حال ایسه سلطان تیموری شدتله ضرب ایتدیره‌رك اعدامنی امر ایلمش ایکن اوغلی (غیاث الدین) ك واقع اولان شفاعتی اوزرینه عفوینه قرین ویاره‌لرینك مداواتی ایچون طبیبلر، جراحلر تعیین ایتدی.

ایچه زمان سلطانك سراینده قاله‌رق تکرار مقربان خاص الخاصندن اولدقدن وبر آرالق عصیان ایدن سجستان والیسنك تأدیبی ایچون برفرقهٔ عسکریه ایله کوندریله‌رك تسکین فساد ایلدکدن صکره توابعیله ماوراء النهره مرور ودرحال ینه سلطان علیهنده اشعال آتش شر وشور ایلدی.

بو خبر سلطانه واصل اولنجه عسکر کوندردیکندن جیحون شطی جهتنه کچه‌رك براستادکاه حاصل ایتمك ایچون همان حملات متتابعه‌سیله معموریت و ثروتله شهرت یاب اولان (نخشب) ی واورالرده دها برقاچ متین قلعه‌یی آلدی.

بدخشان حکومتنی اداره ایلمکده اولان ایکی برادر ایله مغول طائفه‌سنك حکمداری (قمرالدین خان) ی دائرهٔ اتحادینه دعوت وادخال ایتدیکندن سلطان حسن

خصمنك كتدكجه تزاید ایدن سورتی محو ایده بیلمك نیتیله كلیتلی عسكر ایله اوزرینه یورمش ایسه‌ده تیمور بر طار محلده بالهجوم اردویی تارمار و سلطانی فراره اجبار ایتدی.

بومظفریتی متعاقب سمرقند پادشاهی (علی شیر) ایله دخی همدست وفاق و اتفاق اوله‌رق بدخشان حاكمی اولان ایكی برادر ایله برلكده سلطان حسین اوزرینه یوریدیلر.

سلطان بوهجومی ایشیدنجه هرنه قدر استقباللرینه شتاب ومدافعه‌یه اقدام ایتمش ایسه‌ده دشمننك سطوتنه طیانه‌میه‌رق فنا حالده مغلوب و اسیر اولدیغندن مؤخراً زواللی‌یی قتل ایتدیرمشدر.

سلطانك اوغرادیغی فلاكت اقرباسندن تركستان پادشاهی (توقتامش خان)ك سامعه خراش تأسفی اولنجه اخذثار وانتقام ایتمك تصوریله مكمل بر اردو ایله یوله چیقدی كه تیمور سمرقنده طوغری كیتمكده ایدی.

وقتاكه فریقین تلاقی ایلدیلر. خانك اردوسی محاربه‌نك ابتدالرنده غالب كلمش ایسه‌ده نهایتلرنده كلیاً منهزم اولمغله تیمور جمله‌سنی اسیر و بلاد خجندی كاملاً تسخیر ایتدی.

بوصره‌ده علی شیر ایله آره‌لرینه تضاد و اختلاف

طاری اولدیغندن برحمله ده علی شیری اعدام واونك ممالکنی ده ضبط ایلدی.

سمرقند ارباب نفوذی مادةً حکومته دوست ومعناً دشمن اولمق ملابسه سیله ایقاع اغتشاشدن خالی قالمدقلرندن بونلری مجدداً پایدیردیغی برسرایه دعوت ایتمش وآیری آیری محللرده بالاقتصاد اولجه حاضرلتدیردیغی جلادلر واسطه سیله هپسنی قتل ایتدیرمکله شو صورتله سمرقند وحوالیسنده اثر فساد براقمامشدر.

اصل قورقدیغی دشمن ایسه مغول طائفهٔ جسیمه سی ایدی.

بو جهتله قمرالدینك قزیله تزوج ایدرك مغوللرله بر رابطهٔ قویه حاصل ایلدی.

آرتق طریق استیلاسنه سد اوله بیله جك کیمسه قالمدیغنی اکلانجه خوارزمه هجوملر کوسترەرك حکمدارى (سلطان حسین صوفی) یی جزیه کذار ایتدی.

سلطان غیاث الدین که پدری سلطان حسینك قبلدن بری هراتده فرمان فرما ایدی. اورته لغك اوغراشقده اولدیغی انقلابلره قارشی بی طرف طورمقده ایکن تیمور بر مکتوب تسیار ایله اطاعت ایتمسنی واتمدیکی حالده کاوب ملکنی زبر وزبر ایده جکنی بیلدیردی.

مقدما کندیسنی جزای اعدامدن قورتارمش اولدیغی

حالده بو تهدید آمیز مکتوبه زیاده‌سیله جانی صقیله‌رق جواب رد ویرنجه تیمور هراته عزیمت و شدتله محاصره وتضییقه مبادرت ایتدی.

هراتلیلرك زاد وذخیره‌لری بتمك حسبیله سلطان حیاتنه سوء قصد اولنمامق شرطیله استیمان ایلدیکندن وتیمور بو بابده یمینلرله تأمینات ویردیکندن محصورین تسلیم اولدیلر.

بناءً علیه هرات وتوابعنی آله‌رق غیاث الدینی مستصحباً سمرقنده عودت ایلدی.

مقدما خرسزلقله سجستانده طوتلدیغی اثناده کوردیکی حقارتك آجیسنی بردرلو اونوته‌مدیغندن اخذثار وانتقام ایتمك ایچون سجستانه کیتدی.

اهالی امانه دوشمش ایکن سلاحلرینی طوپلاتدیره‌رق قتل عام ایدلملرینی امر ایلدی.

بو وقعهٔ مدهشه‌نك تأثیریله شیراز والیسی (حسن جوری) عرض اطاعت ایتمکله شیرازه کیتمش وامارتنی عهده‌سنده ابقا و تقریر ایتدیکی کبی اوراده بولندیغی مدتجه خراسانی وماوراء النهرك بالجمله قطعات و بلادینی دخی آله‌رق بوصورتله ولولهٔ ظهوری هر طرفه دهشت وهراس صالمشدر.

خوارزم حکمداری کندی آدمی مثابه‌سنده اولمقله برابر اویله بر قطعهٔ جسیمه ومنبته‌یی طوغریدن طوغری‌یه

ضمیمهٔ ممالك ایده مدیكندن طولایی قلبنده بر تأثیر دائمی حاصل اولدیغندن ومع مافیه دفعاتله اوراره عزیمت ایتدیكی حالده بعض موانع ومزاحم حیلولتیله نائل مقصد اوله مامسی شو تأثرینی تزیید ایلدیكندن ینه خوارزمه هجوم ایله سلطان حسین صوفینك وفاتنده یرینه كچمش اولان اوغلی (سلطان یوسف صوفی)یی وسرآمدان مملكتدن چوغنی طعمهٔ شمشیر وخوارزمی تماماً تسخیر ایلمشدركه وقعه‌نك زمان جریانی (۷۷۳) سالنه مصادف ایدی.

(مازندران) قطعه‌سی حاكملری (شاه ابراهیم قمی) و(شاه ولی)یه برر مكتوب كوندره‌رك اطاعت ایتملرینی بیلدیرمسی اوزرینه برنجیسی زیر تابعیتنه كیرمش ایسه‌ده ایكنجیسی جواب رد ویرمكله مازندرانه كیدرك ایلك محاربه‌ده خصمنك عسكرینی تارمار وكندیسنی ری بلده‌سنه قدر فراره اجبار ایتدیكندن ری حكمداری قورقوسندن ویاخود بر جمیله كوسترمك آرزوسندن متولد اوله‌رق شاه ولی‌یی قتل ورأس مقطوعنی تیموره ارسال ایتدی.

ممالك فارس وعراق عجمی ضبط ایتمك اوته‌دنبری جملهٔ مقاصد وآمالندن ایسه‌ده حكمداری بولنان (شاه شجاع)ك همیشه طریق رضا جویدن اعوجاج كوستر-مامسی حصول مقصدی تأخیر ایتمكده ایكن شجاعك وفاتیله یرینه اوغلی (شاه منصور)ك كچمسنی فرصت عد ایله انقیاد ایتمسنی اشعار ایلدی.

شاه منصـورکه حماست مفرطه ایله متصف نوادر قهرمانان ایرانیاندن ایدی . تکلیف واقعی رد ایدنجـه فوق العاده غضبناك اوله رق قوتلی براردو ایله عجمستان اوزرینه هجومه باشلادی .

وقتـاکه فریقین شـیراز صحرالرنده تلاقی ایلدیلر . شاه عسکرینك آزلغیله برابر شجاعت بی همتاسی سایه سنده خصـمنك اردوسنی برقاچ دفعه بوزدی . برحالده که تیمور کبی برقهرمان عظیم النفس بیله محـاربانك برنده شـاشیره رق یاننده کی قادینلرك طرفنه صـاقلانمغه مجبور اولمش ایدی .

نه چاره که صوککی محاربه ده شاهك زخمدار اوله ـ رق اجسام میته آره سـنه کیزلندیکنی برخونخوار تاتار کورنجه زواللینك باشنی کسمکله ایرانیان پریشان اولدیلر .

بو جهتله تیمور بلاد فارس و عراق عجمه مالکیتله مسرور اولدقدن صکره اصفهانه کیتمش ایدی .

اصفهانلیلر انقیـاد اتمکله برابر حاکمی کوکلنـده حاصل ایتدیکی کین وعداوتی تعدیل ایده مدیکیچون بر کیجه ویردیکی امر مجنونانه اوزرینه داخل مملکتده کی التی بیك قدر تاتار عسـکرینی قتل ایتدیردیکندن تیمور سراپا برآتشپارهٔ حدت کسیله رك اصفهانلیلری قتل عام ایتدیردی !

اصفهاندن سمرقنده کیتدکدن برمدت صکره حفیدی

(سلطان محمد بن جهانکیر) ی (امیر سیف الدین) ایله سیحون نهرینك اوته طرفلرینه کوندرەرك و ارقەلرندن کندیسیده حرکت ایدرك چغتای ومغل وخطا جهتلرینی تترتمش وکنار سیحونده برشهر عظیم بناسنی امر ایتمشدر .

بر کون شطرنج اوینار ایکن ایکی مژدەجی کلمش و بری بر اوغلی دنیایه کلدیکنی و دیکری شهرك اتمام واکمال اولندیغنی خبر ویرمشدر که او صرەده شطرنجده (رخ) و (شاه) طاشلرینی سورەرك خصمنی الزام ودفعنه اقدام ایتمکده ایدی .

بناءً علیه چوجغی (شاه رخ) وشهری (شاهرخیه) نامارایله تسمیه ایلدی .

ترکستاندن خراسانه انتقالنده داخل ربقهٔ مطاوعتی اولان ملوکدن اون یدیسی استقبالیچون کلمش وهپسی مظاهر التفات ورعایتی اولمش ایدی .

خفیاً تشکیل ایتدکلری برمجلس خصوصیده ایچلرندن بری (بزکه اون یدی شدید الشکیمه حکمدارز ! عجبا اتفاق ایتسەك تیمور بلاسنی اورتەدن قالدیرمغه مقتدرمی اولەمیزکه زنجیر اسارتیله مقید بولنیورز ؟) دیمسیله جملەسی بغتةً تیموره هجوم وقتل ایتمکی تصویب ایتدیلر .

بنا برین برکون چادرینه کیدرك اوطوردقدن صکره بربرلرینه هجوم اشارتنی ویرمکه باشلادیلر .

غریبدرکه مهابت وعظمت قاهرانه‌سنه قارشی هیچ بریسی یرندن قملدامغه بیله جسارت ایده‌مدی .

تیمور حال و حرکتلرندن سوء قصده تشبثلرینی اکلادیغندن همان برصورت لینه‌ده نادیٔ مصاحبته ختام ویردی .

برقاچ کون کچر کچمز اساله ایده‌جکی قانلره اشارت اولمق اوزره قرمزی البسه کیوب حکمدارلری یاننه چاغیردی . واولجه حاضرلتدیردیغی جلادلر واسطه‌سیله جمله‌سنی حضورنده اعدام ایتدیره‌رك زیر تصرفلرنده‌کی ممالکك پادشاهلقلرینی اولاد واقاربنه تقسیم وحصر ایتدی .

تیمورك فتوحات متسلسله‌سی نتائجندن اوله‌رق سمرقند، ممالك ماوراء النهر، ترکستان، خوارزم، کاشغر، بدخشان، خراسان، مازندران، طرشان، ری، غزنه، اشتر آباد، سلطانیه، عراق عجم، ممالك فارس کبی برطاقم قطعات جسیمه زیر تصرفنه کچنجه عراق عرب حکمداری (سلطان احمد جلایری) بو صاحب ظهورك کتدکجه تزاید ایتمکده اولان مکنت وقوتنی قرین انکسار ایده‌بیلمك مقصدیله کلیتلی عسکر جمع ایدرك مشاهیر شجعان عراقدن (وسنای)ك قوماندا سیله سمرقند اوزرینه یوللادی .

تیمور ذاتاً جلایری ایله چاربیشمغه وسیله آره‌مقده اولدیغندن بو معامله ناکهظهوردن محظوظ اوله‌رق

اردوسنی مستصحباً وسنابی استقباله مسارعت کوستردی.

ایکی اردو سلطانیه اوکارنده تقابل ایدنجه بغدادیلر تاتارلرك صولت شدیده‌سنه قارشی طوره‌میه‌رق اوته‌یه بری‌یه طاغلدیلر.

تیمور بو مظفریتله اکتفا ایدرك پای تختنه دونمش و برمدت استراحت ایله سمرقندك تزیینی، سرایلر انشاسی، باغچه‌لر طرح وتشکیلی کبی شیلرله مشغول اولمشدر.

مؤخراً بغداد حدودنده حکم فرما اولان (ملك عزالدین)ك ممالکیله (همدان)ه هجوم ایدرك اورالرینی ده آلدیغی صره‌ده احمد جلایری خوف وخشیتندن عیال واولادینی (امیر التون)ك حمایه‌سیله شروان قربنده (نجا) قلعه‌سنده براقه‌رق مصره قدر فرار ایلدی.

قلعه بالمحاصره امیر التون قتل اولندقدن و محصورین قاچیرلدقدن صکره عراقه توجیه وجههٔ عزیمت ایلمش و (٧٩٥) شوالنك اون برنجی جمعه کونی بلامانع بغداده کیرمشدر.

بغداددن حرکت ایله تکریت، موصل، رأس العین، رها، عینتاب، ماردین، ارجس، ارتیك ایله دها برچوق بلاد و ممالکی پازدهٔ خیول استیلا ایلیه‌رك سمرقنده معاودت ایتدی.

بوسفرلرده تاتارلرك دوکدیکی قانلر دره‌لری، صحرالری طولدیرمش واورته‌لق آیلرجه آتش اعتساف ایچنده یانمش ایدی.

سمرقنددن (دشت قبچاق) ه کتدکدن صکره ماردین حکمداری اولوب سجن بلادده ایکلەمکده اولان (ملك ظاهر) ی صالیویرەرك ودیار بکردن آذربیجان وارمنیه حدودینه وارنجه‌یه قدر بالجمله ممالکك حکمدار- لغنی عهده‌سنه توجیه واحاله ایدرك ماردینه کوندردی .

دشت حکمداری (توقمش خان) که کثرت عسکر واسلحه ایله مشهور ارباب بطش و سطوتدن ایدی بو خبری آلنجه اردوسنی بالاستصحاب قارشی‌یه چیقدی .

محاربات واقعه‌ده اییجه مقاومت ومدافعه کوسترمکله برابر نهایت مغلوب اولدیغندن تیمور بالجمله بلاد دشتی ضبط ایله بر چوق امصار معموره‌یی تخریب و همحدود اولان چرکس وروس مملکتلرینی یغما و ترهیب ایدرك سمرقنده دوندی .

خراسان طریقیله آذربیجانه کیدرك حاکمی (طهرتن)ی تیغ مهابتنه کردنادهٔ انقیاد ایتدیردکدن صکره ماردین ایله رها جهتلرینه کچەرك قیصریه و توقاد وسیواس پادشاهی اولان (برهان الدین) ایله مصر سلطانی (ملك ظاهر)ه تکلیف مطاوعتی حاوی تهدید آمیز مکتوبلر یوللادی .

برهان الدین کلان ایلچینك باشنی کسەرك تشهیر وجسدینی ایکی‌یه بالتقسیم بر پارچه‌سنی عثمانلیلرك حکمدار نامداری اولان (ییلدیرم بایزید) ه ودیکرپارچه‌سنی مصره

تسبیر ایلدیکی کبی ملك ظاهر دخی آلدیغی مکتوبه حقارتلی بر جواب ویرمش و بایزید ایسه برهانك معاملەسنی تقدیر وتحسین وعندالاقتضا معاونت ایدەجکنی وعد وتأمین ایتمشدر که عسکرەلری شرقدەکی معاملات شدیدەسنك مقدمەسی بو وقعه اولمش ایدی .

تیمور اوچنەده غایت منفعل ومغبر اولمش ایسەده او صرەده کریدن کلان بعض حوادث مزعجه عودتی ایجاب ایتدیردیکیچون اخذ انتقام مادەسنی ایلری یه بالتعلیق بالضروره عودت ایلدی .

هندە کیتمك چوقدنبری قلبندن کچمکده و فقط هندستان حکمداری (فیروز شاه) ك سطوتندن بر درجەیه قدر محترز بولنمقده ایکن شاهك بلاولد وفاتیله یرینه امرادن (ملوای) ك کچمسی و (ملتان) حاکمنك ملوی اوزرینه هجومی فرصت عد ایله روبراه سمت هندستان اولدی .

ملوای اردوسیله مقابلهٔ خصمه چیقمش ایسەده مغلوب اولدیغندن تیمور اونك ممالکنی و (سلطان محمود بن الوغ خان) ك اوزرینه هجوم ایدرك مرکز سلطنتی اولان (دهلی) شهر شهیرینی وشرقاً وغرباً پك چوق بلاد هندی ضبط ایلدی .

بو خلالده برهان الدین و ملك ظاهرك یکدیکرینی متعاقب وفات ایتدکاری وسلطان احمد جلایرینك بغدادی

استرداد ایلدیکی خبرلرینی آلدیغندن برنجیسندن ممنون وایکنجیسندن غضب ناك اولدیغی حالده هندن حرکت وسمرقنده عودت ایتدکدن صکره مسارعةً جیحونی مرورایله خراسانه واورادن قره‌باغ وقلعهٔ بلقیس طریقیله کرجستانه عزیمت ایتمشدرکه اواثناده احمد جلایری قورقوسندن بغدادی ترك ایله فرار ایلمش ایدی.

برهان الدینك وفاتی اوزرینه سیواسلیلر ییلدیرم بایزیده دخالت ایتدکلرندن سیواس عثمانلیلرك الینه کچدیکندن ماعدا آذربیجانده‌کی طهرتن طرد ودفع ایدلدیکندن واو حلالده ماردین حکمداری ملك ظاهر دخی نقض عهد ایله تاتار امراسنك علیهنه قیام ایتدیکندن طهرتن ایله جنکاوران امرادن (قره‌یلك) تیمورك نزدینه کلدیلر.

بنابرین بونلرك تشویقاتی منویٔ ضمیری اولان امر حرکتی تسریع ایلدیکیچون سیواس اوزرینه یوریمکه باشلادی.

بو خبر سیواسه واصل اولنجه (شهزاده سلیمان) طلب امداد ایچون بروسه‌یه کیتمك اوزره مملکتندن آیرلدیغندن واوخلالده تاتارلر سیواس اوکارینه یتیشدیکندن عثمانلیلر مجبوراً تسلیم اولدیلر.

تیمور سیواسی یغما وتخریب ایلیه‌رك وبك چوق جانلر یاقه‌رق حلب طرفنه انتقال ایلدی.

و(بهنا) قلعه‌سنی ضبط (وروميه) حصنی شدتله محاصره ایدرك عینتابه کلدیکی اثناده مقدما شامه کوندردیکی

ایلچیسنك كه اقرباسندن ایدی حاكم شام (سودون) طرفندن قتل ایدلدیكنی ایشتدیكندن علی العجله حلب اوزرینه كیتدی.

حلب حاكمی (تیمورطاش) حلب وشام عسكریله قارشی یه چیقه‌رق وقوعبولان محاربه‌ده منهزم اولدیغندن حلبی تسخیر وبیكلرجه نفوسی طعمهٔ سیف تدمیر ایلدی.

برمدت صكره سوریه یه كیتمك اوزره یوله چیقه‌رق (حمص) و (بعلبك) طریقیله دمشقه تقرب ایتدی كه او صره‌ده مصر سلطانی (ملك ناصر) قوتلی بر اردو ایله شاملیلرك امدادینه یتیشمش ایدی.

طرفین مخاصمین كونلرجه چارپیشه‌رق حسابسز قانلر دوكدیلر.

عاقبت مصرلیلر انهزامه یوز طوتدیغی كبی بعض چركس امراسی‌ده مخالفته قالقیشدقلرندن ملك ناصر مصره متوجهاً دمشقدن انفكاك ومفارقت ایلدی.

تیمور ایسه تاتار خونخوارلرینی عقب كیرلكه مأمور ایتدیكندن آفریقایه كچنجه‌یه قدر راست كلدكارینی قلیجدن كچیردیلر.

شاملیلر اطاعت ایتمكدن بشقه نجات امكانی اولمدیغنی اكلا-نجه علمادن مركب برهیئت مبعوثه معرفتیله استیمان ایتدیلركه مؤرخ ذو فنون ابن خلدون دخی بونلرك ایچنده ایدی.

علما امر مكالمه‌یی ابن خلدونه حواله ایلدكلرندن مولانا طلاقت لسان وبراعت بیان ایله تیمورك نائرهٔ سخط وشدتنی

اطفایه موفق اوله‌بیلدیکندن شاملیلر نائل امان اولدیلر.

فقط مؤخراً حلبلیلردن زیاده بلالر چکدیلر.

کرك حلبك وکرك دمشقك تالانکران چغتای وتاتاردن کوردکلری اذا وجفا لایحصی ایدی.

شوایکی سواد معمور خراب ویباب اولمش وبرچوق خلق محو اولوب کیتمش ایدی.

تیمورك بوتخریباتدن برائت ذمتنی کوسترمك ایچون (حما) ده بایدیردیغی برجامعك جدارینه فارسی لسانیله شو سوزلری یازدیردیغنی مؤرخیندن بریسی روایت ایدیور:

«بن سلطان مصره ایلچیلر ایله محبتنامه‌لر، هدیه‌لر کوندردم. مرادم ایسه رفع فساد وادامهٔ صلح وصلاح ایدی. سلطان برفوق ایلچیلرمی بلاسبب اشد عذاب ایله قتل واعلان عداوت ایتدی. بوندن بشقه ترکمانلر تبعه‌مدن اسیرایتدکلرینی مصره کوتودکچه بعضلرینی اعدام وبعضلرینی حبس وحقلرنده انواع حقارت اجرا ایلدی. بوجهتلرله اتباعمزك دست دشمندن استخلاصی ومصرلیلرك ازالهٔ شر ومضرتی ایچون بورالره قدر کلدك! تحریرا فی ۲۰ ربیع الاخر ۸۰۳»

تیمور دمشقك ایشنی‌ده بتیره‌رك وحلب ورها طریقیله ماردینه کیدرك کلیاً خراب ولانهٔ بوم وغراب ایتدی.

ماردیندن بغداده توجه ایتدیکندن سلطان احمد جلایری ینه قراری فراره تبدیل ایلدی.

بو احمد جلایری پك تحف بر آدم ایدی . تیمورك قوهٔ قاهره‌سندن لرزه‌ناك اولمقله برابر اك كوچك بر مشغولیتنی فرصت اتخاذ ایله درعقب بغدادی آلیر وجزؤنجه صقیشمش اولسه اوته بری‌یه قاچار ایدی .

تیمور برمعتاد سلطانك قاچدیغنی ایشیدرایشتمز برسریه كوندرمش و آرقه‌لرندن آهسته آهسته ایلریله‌مكه باشلامشدر .

سریه‌نك مواصلتنده والی بولنان (امیرفرج) مخالفته قالقیشدیغندن كیفیتی تیموره بیلدیردیلر .

بناءبرین حركتنی بالتسریع بغداده وارنجه امیر ینه عنادنده ثبات جاهلانه كوستردیكندن تاتارلر هرطرفدن صالدیرمغه باشلادیلر .

وكونلرجه مملكتی تخریب ویغما ایله اوكاربنه كلانی قتل ایتدیلر .

برصورتده كه یالكز بغدادلیلردن طقسان بیك كشی قلیجدن كچیریله‌رك كسیلان باشلرله متعدد مناره‌لر تشكیل ایدلمش وقوجه نهر اجساد ودماء مقتولین ایله متغیر اللون اولمش ایدی .

احمد جلایری ایله مستشار خاص الخاصی اولان قره یوسف تركمانینك عثمانلی طوپراغنه التجا ایلدكاری خبری بغداده كلنجه تیمور سلطان بایزیده مكتوبلر كوندره‌رك مقدما ظهورتنه ایتدیكی حقارتلری وبعض

تکلیفاتی فاتحۀ کلام وبغدادده دوکیلان بونجه قانلره شو ایکی فرارینك علت غائیه اولدیغنی درمیان ایله قبـول ایدململرینی اشعار واعلام ایلدی.

پادشاه فوق العـاده غضب ناك اوله‌رق ارکان دولت تسکین حدتلریچون بذل کوشش ایتمش ایسـه‌ده موفق اوله‌مدقلرندن نهایت بوتکلیفلره جواب ردویرمکله برابر خاتمۀ جوابنامه‌لرنده (اکر بوطرفه کلمز ایسه‌ك منکوحه‌لرك (طلاق ثلاثه) ایله مطلقـه حکمنده‌درلر! کلدیکك وقت بن‌ده مقابله‌دن یوز چویرر ایسه‌م زوجاتم مطلقه اولسونلر!) عباره‌سنی یازدقلرندن تیمور جرلشکر بی‌شمار ایله حدودی بالتجاوز اوزمانلرجه عثمانلیلرك رصانت ومناعتله شهرتیاب اولان کماخ قلعه‌سنی ضبط ایتدی.

بری طرفدن حضرت بایزید که تکرار قسطنطنیه ایمپراطوریننك تضییقی تشبثیله مشغول ایدی بوخبری آلنجه اردوی همایونی مستصحباً مانند شیرژیان مقابلۀ خصمه شتاب بیوردیلر.

وقتـا که فریقـین انقره صحرالرنده تلاقی ایلدیلر. یکدیکرینه شدتلی هجوملر کوستردیلر.

آتش کیرودار ساعتلرجه شراره نثار اوله‌رق نسیم غالبیتك هانکی طرفه وزان اوله‌جغی مشکوك ایکن پادشاهه تابع اولان قره تاتارلر موقع کارزاردن روکردان وشهزاده سـلیمان دخی معیت موجوده‌سـیله رجعت ایله

بروسه جهتنه طوغری شتابان اولدیغیچون بقیهٔ عسکر بتون بتون بوزیله‌رق قهرمان روزکار تیمورك مهمان باهرالاعتباری اولدیلر.

بوغالبیتی متعاقب دارالملك اولان بروسه‌یه بر فرقهٔ عسکریه کوندردیکندن بونلر اووقت غنائم واموال موفوره ایله خزینهٔ ثروت اطلاقنه شایان اولان بو شهر غرابی صویوب صوغانه دوندیردیلر.

بر یاندنده قهرمان و اسفندیار اوغللریله سائر حکام وامرا متابعتله خطبه و سکه‌یی (محمود خان کبیر تیمور کورکان) نامنه تحویل ایتدیلر.

مغول وحشیلری ایسه منتشا ایله ازمیر قلعه‌سنی آله‌رق واناطولینك منبع ثروت اولان زمردین صحرالرینه، لطیف لطیف کوهستانلرینه یاییله‌رق اهالی‌یه قتل نفوسده طاعونی، نهب ارزاق وذخائرده چکرکه بلاسنی آراندیردیلر.

مؤخراً تیمورك آق شهره عزیمتنده جناب شهریار ارتحال دار قرار ایتدیکندن نعش مغفرت نقشلرینی باکمال احتفال بروسه‌یه اسبال ایلدیلر.

خاقان مرحوم کندیسنه اوچ نصیحت ایتمشدرکه برنجیسی عالم اسلامیتك بوجهتده خرستیانلره قاشی برسد آهنینی مقامنده اولان اهالینك سفك دمندن مجانبت ایتمسی، ایکنجیسی سرحدلرده‌کی قلاع وحصون عثمانیه‌یی

هدم وتخريب ايلمامسی، اوچنجيسی قره تاتارلرك بورا-
لرده عدم اسكانی حقنده ايدی.

بناءً عليه آرتق حركات عسكريه‌سنه نتيجه ويرديره‌رك آق شهردن سيواسه كيتدكدن وبرمدت استراحت ايتدكدن صكره بالجمله عسكرينی جلب وتحشيد ايله ارزنجان طرفلرينه انتقال ايتدی.

كرجستان اهاليسی خرستيان وبرطاقم متين ومستحكم قلاع وحصونه مالك بولندقلرندن كسر سورت وقدرتلرينی بالتصميم اوزرلرينه يوريمكه باشلادی.

ايلك هجومنده (تفليس) و(آب خاص) قلعه‌لرينی ودها برچوق قلاع وبقاعی ضبط ايلدی.

شدت عزم وغيرتنه دليل اولان افعالی جمله‌سندندركه قلعه‌لردن بری برقاچ صعب المرور طاغك وسطنده واقع اولوب طاغلردن آشاغی اينمك همان محال درجه‌سنده بولنديغندن كونلرجه اوغراشه‌رق تسخيرينه موفق اوله‌مينجه صندوقلر ايچنه بر خيلی بهادر قويه‌رق ايپلرله يوقاريدن آشاغی‌يه اينديرمش و شو صورتله محصورينی بالتدمير قلعه‌يی آلمش ايدی.

قلعه‌نك كليدی مقامنده اولان الك رصين قلعه‌لری آلنجه سل سيف جهاد ايله تصادف ايتديكی كرجيلری قتل وقريه‌لرينی احراق وتخريب ايتدی.

زمان ايسه شتانك الك شدتلی برموسمی اولوب كثرت

برفدن صحراررده تپه‌لر تشکیل ایلمش اولدیغی حالده حرکات عسکریه‌سنی برساعت بیله تأخیر وتعویق ایتدیره‌مز ایدی.

خرستیانلر بوکیدیشله عموماً قلیجدن کچه‌جکلرینی اکلادقلریچون شروان حاکمی (شیخ ابراهیم) واسطه‌سیله طلب امان ایلدیلر.

تیمور جمله‌سی اطاعت ومتابعت ایتمك وتضمینات حربیه اوله‌رق برخیلی اقچه ویرلمك شرطلریله استیمانلرینی قبول ایلدی.

خرستیانلر دوشدکلری تنکنای بلادن قورتلمق ایچون درحال عرض تابعیت واعطای نقود ایتدکلرندن ایام شتایی قره‌باغ صحرالرنده کچیره‌رك جنود نامحدودینی جمع ایله آذربیجان طریقیله خراسانه توجیه رایت معاودت ایتدی.

خلال طریقده ملوك وسلاطین مجاوره استقبالنه شتاب وتقدیم هدایای کران قیمت ایله تجدید مخادنت وانتساب ایدرلر ایدی.

نه‌زمان آننه بنه‌جك اوله برقاچ حکمدار دیزکینی، اوزنکیسنی طوتار وقولتوغنه کیرر ایدی.

بودبدبه وحشمت شهنشاهانه ایله یواش یواش سیر وحرکت و (٨٠٧) اوائلنده سمرقنده مواصلت ایلدی‌که یوزبیکلرجه مستقبلینك کندی عسکرینك کثرتنه انضمام ایتمسیله حاصل اولان جمعیت صحرالری، طاغلری طولدیرمش ومحشردن نمونه اولمش ایدی.

تاریخلرك روایتنه نظراً سمرقنده کیردیکی کون معیتنده یتمش ایکی نوع طائفه و فرقه سلاح بدست فوز وظفر ایدی.

آرتق اردولرینی رهین مساعدهٔ عودت ایتدیکندن فرط نشاط وانبساط ایله مملکتلرینه طاغلدیلر.

تیمور بوقدر اسباب سطوت وقدرته مالك ایکن ینه طائفهٔ وحشیهٔ تاتاردن امین دکل ایدی.

بناءً علیه شو اندیشه‌دن آزاده و وارسته اولمق ایچون متفرقاً توطین واسکانلرینی تصمیم ایله هند، کاشغر، مغولستان، چغتای، دشت، خوارزم طرفلرینه انتقال ایتدیرمشدر.

بوندن صکره صمصام خون آشام شهامتنی نیامنه وضع ایله امور ومصالح داخلیه‌نك اصلاح و توثیقنه، اهالینك ترفیه احوالنه، ممالکنده دستور العمل اولان (قوانین ونظامات جنکیزیه) نك ازسرنو تنظیمیله تحکیم وتأیید احکامنه حصر مشغله ایلدی.

واساس ثروت وسعادت اولان زراعت و حراثت مادهٔ مهمه‌سنی نظر دقته آله‌رق هر نوع تسهیلات ارائه وایفاسیله تبعه‌سنی بو یوله ترغیب وتشویق ایتدی.

شاهرخك اوغلی مشهور (الوغ بك) ك ازدواجی ایچون غایت مکمل ومکلف بر سور پرسروره مباشرت ایتمش وملوك وحکمدارلردن چوغنی وممالکنك هر طرفندن والیلری وسرآمدان ومتنفذان اهالی یی دعوت ایلمشدرکه

تاریخلر بو سورك طنطنه و مکملیتنی صورت مخصوصه‌ده حکایه وایراد ایدییورلر.

شویله که:

بالجمله تبعه‌نك حصول تمامیت حبور ومسرتی ایچون موقتاً رفع تکالیف وعفو جرائم وسمرقنددن بر میل مسافه اوزاقلغنه قدر اولان محللر شهرآیین موقعی اتخاذ اولنه‌رق انواع قادیل نوربخشا و متعدد خیام دلکشا ایله تزیین اولنمش ایدی.

ملوك وسلاطین ووزرا وامرا ایله علما و معتبران ایچون برچوق چادرلر قورلمش وهربرینك ایچی مزرکش قماشلر، نفیس نفیس قالیچه‌لر ایله توشیح قلنمش ایدی.

کندیسی ایچون دخی سکز اون قبه‌لی بر بیوك چادر قوریلوب قبه‌لری، دیوارلری سیم وزر ایله منقش وجواهر ولآلی ایله مرصع ایدی.

هله درونلرینك مفروشات وامتعه‌سی بر صورت مستثناده اولوب لطافت بخش انظار ناظرین اولورایدی.

ملعبه‌کاهلرده یوزلرجه شعبده‌بازلرغریب غریب اویونلر اوینایه‌رق شطارت افزای قلوب اهالی اولورلر ایدی.

مغنیان خوش نوا وسازندکان روح فزا طرف طرف اجرای آهنك صفا ایدرلر ایدی.

نواله‌لر، پیاله‌لر مبذول ایدی.

اوزمانك حکمنجه پادشاهلرك اویون اوینامسی عادت

دكل ايكن قوجه تيمور سائقهٔ نشوهٔ رحيق ايله رقصه باشلاديغندن ديكر حكمدارلر، سفيرلر دخی اوينامشلر ايدی.

الحاصل دوكونك مكمليت و زينتی نا قابل تعريف اولوب كونلرجه شنلكلر اجرا اولنمش ايدی.

ايشته تيمور خاتمهٔ ايامنده برحال آسايش واستراحت ايچنده دمكذار اولمقده بولنديغی وسنی كماله ايرديكی حالده ينه جهانكيرلك سوداسندن بردرلو وازكچه‌مديكيچون چين قطعهٔ وسيعه‌سنك تسخيری املنه دوشدی.

وبردنبره ولايانه امرنامه‌لر كوندره‌رك مسارعةً تدارك وجمع عسكره مباشرت ايتدی.

مهمات ولوازم سفريه‌نك اكمالی متعاقب سمرقنددن فلك رابطهٔ قراری ايلدی كه معيتنده پياده عسكرندن بشقه درت يوز بيكه قريب سواری وار ايدی.

طاغلر طيانه‌ميان شدت مكانت واقدامنه نظراً چين وخطائی دخی زيروزبر ايتمك آسان ايسه‌ده (اترار) شهرينه مواصلتنده، (حمای محرقه) دن فراش احتضاره اسير وايديلان تداوی ناقابل تأثير اولديغندن جهانكيراز عالمك مغبوطی وبلكه محسودی اولان تخت سلطنتی ولیعهدينه وصيت ايله (٧٠٨) شعبانك وروايت اخرايه كوره رمضاننك اون يدنجی وياخود يدنجی كونی ترك رزمكاه دنيا ايلدی.

سمرقندده (روح آباد) دینیلان موضعده واقع سلطان محمدك تربه سنده مدفوندر .

سکسان سنه معمر اولمش و دور استیلاسی اوتوز التی ییل دوام وامتداد ایتمشدر .

سلسلهٔ نسبی حقنده‌کی روایتلر مختلف اولوب روایات مبحوثه‌دن صحته قرین اولانی شو ایمش :

« امیر تیمور بن طوراغای بن برکل بن ایلنکیر بهادر بن ایجل بوتان بن قراجار یونان بن سوغوغوتجی بن ایردفجی بلاش بن قاجولی بهادر بن تومه‌خان وبالتسلسل شیربن قولای خان بن لوشه بن قید وخان بن دوم ابك بن اوفاخان بن بایقرا خان بن چالتون خان بن جاوتلو خان بن سانور خان بن قوچان خان برقاچ بطن صکره کورك خان بن اوغوز خان » .

بو روایته کوره سلسلهٔ نسبی اوغوز خان ملابسه‌سیله آل عثمانه وتومه خان جهتیله جنکیزك سلاله‌سنه قاریشیور .

نائل اولدیغی اورنك سلطنتی اویله آبا واجدادندن بولامش وجهانکیرلك مسلکنه عادتا خرسزلقدن باشلامش ایکن شمشیر شجاعت وغیرتی سایه‌سنده تشکیل ایتدیکی دولتك سورت وعظمتی وممالکنك وسعت وجسامتی ذهنلره دهشت رسان اوله‌جق بر مرتبه‌ده ایدی .

اکرچه دولتی کندیسندن صکره چوق زمان پایدار اوله‌مامش ایسه‌ده بو تضعضع وانحطاط خاندان سلطنت آره‌سنه دوشن تضاد وداعیهٔ استقلالك نتائجی ایجابندن بولنمش ایدی.

حتی کندیسی بالین احتضارده ایکن تختنی ولیٔ عهدی پیرمحمد میرزایه وصیت ایتمش‌اولدیغی حالده میرزانك اوآرالق قندهارده بولنمسی وسمرقندده حفیدی سلطان خلیل ایله همشیره زاده‌سی سلطان حسیندن ماعدا کیمسه‌نك موجود اولمامسی حسبیله سلطان خلیل وصیت واقعه‌یی کأن لم یکن حکمنده طوته‌رق اعلان استقلال ایتمش ایدی .

بوقسه تیمور بنای عظیم دولتنی اك متین اساس اوزرینه قورمش ایدی .

مع مافیه سلطان خلیله قارشی بر طاقم رقیب اقبال ظهور ایتمامش اولسه ایدی دولت کورکانیه نك بویله آز زمان ایچنده انحطاطی متعسر ایدی .

چونکه سلطان خلیل حماست و غیرت مفرطه ایله متصف بر قهرمان اولوب جزؤی وکلی احوال و حرکاتنی ایسه بیوك بدرینه تقلید ایتدیکیچون سریر سلطنت اوزرنده بر ایکنجی تیمور هیئتنده کورینور ایدی .

فقط حاکم آذربیجان اولان پدری میرانشاه ابن تیمورك قره یوسف ترکماینك النده مقتول اوله‌رق او جهتك الدن چیقمسی وماوراء النهر وترکستان حاکمی اولان (امیر خداداد) ایله دها بر طاقم امرا وحکامك خروجلری و (آیدکوا) نك خوارزمه هجومی اورته‌لغه فساد کلی القا ایلمش ایدی .

بری طرفدن پیر محمد میرزا طوپلایه بیلدیکی عسکر ایله قندهاردن حرکت ایدرك تیمورك وصیتنی بر طور متجلدانه‌ده سلطان خلیله اخطار ایتمکه باشلادی .

دیکر یاندن‌ده (سلطان حسین) دعوای سلطنته قالقیشدی .

تیمورك اوغلی شاهرخ ایسه خراسان طرفلرنده ال التندن ترتیب اغتشاشدن خالی قالمز ایدی .

سلطان احمد جلایری دخی ملك قدیمی اولان بغداده کیره‌رك تکرار عراق عربی زیر تصرفنه کچیرمکده ایدی .

ملوك مجاوره برر برر ترك تابعیت ایله استقلال وحریت سابقه‌لرینه نائل اولمقده وممالكك هر جهتی هرج ومرج عظیم ایچنده بولنمقده ایدی .

ایشته بو اختلالاردن ناشی قوت حکومته ضعف کلمش ومؤخراً شاهك سمرقنده بالمزیمه سلطان خلیلك وقوع وفاتی وصکره‌لری‌ده

تدریجاً ممالکك انقسامدن انقسامه اوغرامسی دولت کورکانیه‌نك دوامنه مانع اولمش ایدی .

هر نه حال ایسه تیمور کثرت وقوحاتجه اسلام پادشاهلرینك برنجیسی ایدی .

اوزون بویلی، ایری وعریض اوموزلی، بیاض‌لونلی، قرمزی یوزلی، ایری وقالین پارمقلی، یوکسك سسلی، قوی البنیه، عظیم الهیئه، طویل اللحیه، کبیر الرأس، شدید البأس بر مدهش حکمدار ایدی .

دائما درت بش پادشاه ندیم بزمی اولمق اوزره یاننده حاضر بولنور ایدی .

بونجه جهانگیرلر ایچنده برموقع مستثنا قزانوب حاذتا اسکندره فائق بر قهرمان ایدی .

عسکری بر طاقم اقوام مختلفه وعجیبه‌دن مرکب وحتی ایچلرنده پك چوق شجیعه قادینلر بولنوب قسم اعظمی ایسه فارسك بهادر آتلیلری، مولتانك فیللره بنمش جسورلری، مغولستانك جنکاورلری، ایران، توران، ترکستان، بدخشان، خجند، خوارزم، مازندران، خراسان، جرجان، صاغان، دستمدان، طالقان، کرمان، اصفهان، غزنه، همدان، هند، سند، سابور، شهرزور یکیتلری ایدی .

بو عسکرلر ایسه کندیسنه بر درجه‌ده مطیع ومنقاد ایدی که آتشه صالدیرمش اولسه هجوم ایتمکدن چکنمزلر ایدی .

اك کوچك بر امرینك دکل لطیفه طریقیله آغزندن چیقان بر آرزوسنك بیله انفاذینی جانلرینه منت بیلیرلر ایدی .

از جمله بر سفرده ایکن عسکرندن برینك غایت اختیار اولوب ارقداشلرندن کری قالقده اولدیغنی کوره‌رك (برخیر صاحبی اولوبده شو آدمك باشنی کسوب دنیانك اذیتندن قورتارسه !) دیدیکنی دیکر برعسکر ایشتمکله درعقب زواللی حریفی بوغازلیوب قفاسنی حضورینه کتیرنجه (بو کیمدر ؟) دیدکده عسکر جواباً (شمدی اعدامنی کوکلکزك آرزو ایتدیکی پیردر !) دیمش ایدی .

ملوك وسلاطینه ارسال ایتدیکی مکتوبلرده پك زیاده تهدیدلر، شدتلر کوسترر ایدی .

مصر حکمداری (ملك ظاهر) ه کوندردیکی عربجه برمکتوبك خلاصةً ترجمه‌سیدرکه نمونه قبیلندن اولمق اوزره شوراجقده بالمناسبه درج ایدییورز :

« بعد الالقاب !

معلومکز اولمامش ایسه بیلکزکه بز اللهك عسکری یز . یعنی عسکرم غضب اللهدن مخلوق بر طائفهٔ شدیده اولوب مستحق سخط ونکال اولانلرك اوزرینه مسلط اولورلر . شکایتجی یه شفقت وکوزی یاشلی یه مرحمت ایتمیز . قلوبمزدن رقت وتأثر منسلبدر . امرمزه منقاد اولمیانلر ایچون ابواب عذابمز کشاده واهلاك وتخریب کبی عقوبتلرمز هر زمان آماده‌در .

قلبلرمز طاشدن، عددمز چوللرك قومندن نشانه‌در .

آتلرمز جوندهٔ میادین مصاف ومزراقلرمز جکر شکافدر .

هجوممزه قلعه‌لرکز مانع وعسکرمزه انکسار واقع اولمز .

شرقاً وغرباً روی زمینه مستولی اولمش ایکن سزه شومکتوبی کوندریشمز صلح وصلاحه اولان میلمزه وحسن نیتمزه دلیلدر . بزه اطاعت ایدر ایسه‌کز سرور وکدرکزه شریك اولورز . ایتمز ایسه‌کز اوغرایه‌جغکز نوائبه قارشی کندی نفسکزی مسئول ومخاطب عد ایدیکز .

امید ایدرزکه قلبلرمزك التماعی کوزلرکزی قاشدیرمزدن اول جواب مطاوعت اعطاسنه شتابان وشو صورتله نائل فلاح وامان اولورسکز ! »

دنیانك اك بیوك واك معمور قطعه‌لرینك ثروتی خزینه‌سنی طولدیرر طورور ایدی .

خراسانك معدنلرینك جواهر کران قیمتی، هندستانك اقمشهٔ نفیسه‌سی، بدخشانك لعل کرانبهالری، هرمزوقطیفك درناسفته‌لری متمادیاً حضورینه اهدا وتقدیم قلنور ایدی .

سمرقندده مجدداً باغچه‌لر، نزهتکاهلر انشـا ومتعدد سرایلر، قصرلر بنا ایتمکله عالمك اك کوزل بر شهری اولمش ایدی .
هله بو قصرلر ایچنـده درت قصر وار ایدی که حقیقة قصر خورنقه رشك رسـان اوله‌جق بر طرز و شکلده اولوب بونلره باغ ارم، زینت دنیا، بستان شمال، جنت العلیا اسملرینی ویرمش ایدی . دیوارلری نقوش رنکارنك مانی فریب ایله مزین ایدی .
بو نقشلر ایسه اوبله کیف ماتفق یاپیلمش شیلر اولمیوب هربری بر وقعه‌یی اخطار ایدر ایدی .
مثلا هندستان، ترکسـتان، فارس، شرق محـاربه‌لریله ملوك وسلاطین و وزرا واولاد واحفادینك وشکارکاهلر ایله دها برطاقم محاربه‌لرك، مملکتلرك رسملرندن عبارت ایدی .
درت قاریسی وار ایدی .
ایکیسی غایت متنفذه اولوب برنجیسنه (ملکهٔ کبری) وایکنجیسنه (ملکهٔ صغری) دینیلور ایدی .
درت اوغلی ویر قیزی دنیایه کلمش ایدی .
اوغللری شونلردر :
« معین الدین شاه رخ، جلال الدین امیرانشاه، معزالدین شیخ عمر، غیاث الدین جهانکیر .
شیخلره، سیدلره فوق‌الغایه حرمت وتعظیم ایدر ایدی .
نره‌ده بر شیخ و سید ایشتسـه زیارت و مصـاحبتنه استعجال کوستررر ایدی .

صوڭ

مشاهیر اسلام

محرری: حمید وهبی | جزؤ ۱۲ | طابع وصاحبی: مهران

ابو مسلم خراسانی

—

(ابو مسلم عبدالرحمن الخراسانی) ایکنجی عصر هجری اوائلنده یتیشان عظمای مبارزان امتدندر.

عباسیلرك صاحب دعوتی اوله‌رق تاریخ ملتك الك مهم صحیفه‌لرینی اشغال ایدن بر انقلاب جسیمه موفقیتی جلادت انسانی واصلی اقصای اشتهار ایتمشدر.

حقیقت حالده بو انقلاب آلتی یوز بیلك کشینك قاننك دوکلمسیله سکونت یاب اوله‌بیلدیکیچون ملاحم و شئونات عالمك الك بیوکلرندن، الك مدهشلرندن معدوددر.

ممالکی شرقدن غربه قدر ممتد اولان دولت امویه‌یی سرتیزئ سیف صرامتیله رهین زوال وانقراض ایدرك بونجه زماندن بری الجای رقابت خلافتله امویلرك

ستمدیده‌سی اولان خاندان هاشمینك شرف و نباهتی اعلا ایتمسی کندیسی ایچون مدار شان ومباهات ایدی.

حتی بو ملحمهٔ کبرایی زادهٔ طبیعت جهانپسندانه‌سی اولان شو نظم فصاحت پیرا ایله بر طرز لطیفده تصویر ایتدیکندن آره‌ده صره‌ده آوردهٔ لسان افتخار ایدر ایدی:

(قد نلت بالحزم والکتمان ما عجزت)
(عنه ملوك بنی مروان اذ حشدوا)
(طفقت سعی علیهم فی دیارهم)
(والقوم فی ملکم بالشام قد رقدوا)
(ما زلت اضربهم بالسیف فانتبهوا)
(من رقدة لم ینلها قبلهم احد)
(ومن رعی غنماً فی ارض مسبعة)
(ونام عنها تولی رعیها الاسد)

حدت ذهن، وفرت دها، فرط حماست، رزانت تدبیر، اصابت رأی، سمو مکانت وحصافت، علو ادب وعرفان کبی مزیات عالیه‌یی جامع بر ذات نادر الامائل ایدی.

هجرتك (١٠٠) نجی سنه‌سنده دنیایه کلمشدر.

سن رشده وصولنده زمانی تحصیل علوم و فنونه حصر ایله استطاعت سیفیه و قلمیه‌سنی هرکسه طانتدیره‌رق خراسانك نافذ الامر سر آمدانی صره‌سنه کچمشدر.

همیشه دوشوندیکی شی ایسه امویلری محو ایله هاشمیلری میدانه چیقارمقدن عبارت ایدی.

فقط بویله بر تحول عظیمك اورته‌لغی یردن اوینا- ته‌جغنی بیلدیکی ایچون متصف اولدیغی حزم و احتیاط ایجابنجه ستر مقصد ایله بروقت فرصت ظهورینه مترقب ایکن بعض عصاتك خروجیله ممالك امویه‌نك دوچار هرج ومرج اولمسی اوزرینه مروه درت فرسخ مسا- فه‌ده واقع (سفیدنج) قریه‌سنده بغتةً عباسیلرك دعوتی اظهار ایلدی که وقعه‌نك زمان جریانی (١٢٩) سنه‌سنه مصادف ایدی.

دعوت واقعه‌سنه خلقك سرعت اجابتنی تأمین ایچون ایکی واسطهٔ معنویه‌یه مراجعتی بالتصویب اطرافه نشر ایتدیکی ورقه‌لرده بوفداکارلغك امام حسین (رضی)‌ك انتقامنی آلمقدن وامر خلافتی اصل صاحبی اولان خاندانه انتقال ایتدیرمکدن عبارت بولندیغنی حکایه وایراد ایلدی.

وخلیفه ولیدك عهد خلافتنده قتل ایدلدیکی حالده او زماندنبری علناً مصلوب اولان (یحیی بن زید بن علی بن الحسین بن علی بن ابی طالب)ك (رضی) نعشنی دفن وشو فاجعه اوزرینه خلقی بشقه‌جه نوحه وشیون اجراسنه تشویق وتسویق ایتدی.

ایشته بو تأثیرات معنویه ایله بر قاچ کون ایچنده آلتمش قدر قریه اهالیسی امویلرك ربقهٔ اطاعتندن چیقه‌رق عباسیلره بیعته شتاب ایتدیلر.

علی الخصوص علویلر یکدیکرینه مسابقت ایدرجه‌سنه طوپلاندیلر.

خلقك بو میلان فوق العاده‌سنی کورنجه مقدما عباسیلردن (امام ابراهیم) طرفندن خفیاً کندیسنه کوندرلمش اولان ایکی بیراغی علناً کشاد و بر صحرایه رکز ایتدیره‌رك و توابعنه علامت حزن و ماتم اولمق اوزره سیاه لباسلر کیدیره‌رك هر طرفدن عسکر تدارك وجلبنه باشلادی.

سرآمدان رجال امویه‌دن (نصر بن سیار)ه بر مکتوب کوندره‌رك عباسیلرك بیعتنه دعوت ایلدی.

نصرکه فرط شجاعت وکثرت عسکر واسلحه ایله

مشهور ایدی بو دعوتی رد ایله خواص اعوانندن (یزید)ی بر فرقهٔ عسکریه ایله ابو مسلمك اوزرینه یوللادی.

بو خبر سفیدنجه واصل اولنجه افکار متهیجه‌لری ینار طاغلردن نشانه اولان جنکاوران علویدن ترتیب ایتدیکی بر اردویی (ابن الهیثم الخزاعی) قوماندا‌سیله یزیدك استقبالنه کوندردی که بو انقلاب ایچون دوکیلان قانلرك مقدمهٔ الیمه‌سی بو وقعه اولمش ایدی .

فریقینك تلاقیلرنده وقوع بولان بر محاربهٔ خونریزا-نه‌ده نصرك عسکری فنا حالده منهزم و یزید مجروح اولدیغندن ابو مسلمك نزدینه کتیردیلر .

یزیدك یاره‌لرینی تداوی و عباسیلرك خلافتنی قبول ایتدیردکدن صکره مملکتنه عزیمتنه رخصت ویردی .

بو وقعه‌یی متعاقب خراسان و مرو جهتلرینی تماماً تسخیر و صنادید ارباب سیفدن (کرمانی) نلك اداره-سنده‌کی فرقهٔ امویه‌یه هجوم ایله تدمیر ایلدیکندن ارتق ولولهٔ خروجی هر طرفه هراس رسان اولمش ایدی.

نصر بالضروره عباسیلره ظاهراً میل کوسترمکه

برابر اوته‌دنبری امویلرك پروردهٔ نعمت وعاطفتی اولمسی جهتیـله طرفدارلقلرندن بر درلو واز کچه‌مدیکندن ابو مسلمك صورت خروجیله آز زمان ایچنده حاصل ایلدیکی مکنت وسطوتك درجه‌سنی شامده خلیفه اولان (مروان بن محمد)ه تحریر وجسـامت قیامی مصور اولمق اوزره ذیل عریضه‌یه شو شعری تزییر ایتدی :

(اری بین الرماد و میض نار)
(فاوشك ان یکون له ضرام)

(فان النـار بالعودین یذکو)
(وان الحرب مبداؤها کلام)

(فقلت من التعجب لیت شعری)
(ایقـاظ امیـة ام ینـام)

مروان بو مکتوبی آلور آلمز نه یاپه‌جغنی بیله‌میه‌رك کاه هاشمیلری صقیشدیرمغه وکاه معاملات مقتضیهٔ تسکینیه‌نك ایفاسنه باشلادی .

ابو مسلم شامك تدابیر وحرکات واقعه‌سنه ذره قدر بیـله اهمیت ویرمیه‌رك اولانجـه فکر و قوتنی هر نصلی

اولور ایسه اولسون دولت امویه‌نك محویله موقع خلافته آل محمددن برینك اقعاد واقامه‌سنه حصر ایلدیکیچون خراسانی مرکز انقلاب حالنه قویه‌رق کیجه و کوندز کوکره‌مش ارسلان کبی غیرتورانی امویلر اوزرینه صالدیرو واوکنه تصادف ایدن فرق مخالفینی قهر واستیصال ایدرك مروانك جابجا شوکت وقدرتی منکسر ایتمکدن برآن کری قالمز ایدی .

مروی زیر تصرفنه کچیرمسی حصول مقصدی زیاده‌سیله تسهیل وبرطاقم نقبای دعاة ایله بالطبع عقد وفاق واتفاق ایلدیکندن موفقیتدن موفقیته، ظفردن ظفره ارتقا ایدر ایدی .

بو دعوتجیلر شو فداکارلردرکه هاشمیلره خدمت ایتمك اوغورنده الك دهشتلی مهالك ومخاطراتی عادتا ملعبه حکمنده صایارلر ایدی :

«ابو منصور طلحه بن زریق ، سلیمان بن کثیر ، مالك بن الهیثم، زیاد بن صالح، عمرو بن اعین، قحطبه بن شبیب بن خالد بن معدان، موسی بن کعب ابو عینیه، لاحظ بن قریط، قاسم بن مجاشع اسلم بن سلام ، ابو داود خالد بن ابراهیم الشیبانی، ابو علی الهروی، »

نصر بن سیارك بری طرفلك قوهٔ قاهره‌سندن خوفی نسبتنده امویلرك طرفدارلغنه منهمك اوله‌رق دعوتجیلرك تشبثاتنی خفیاً تصعیبدن خالی قالمدیغیچون ابو مسلم لاحظ بن قریط واسطه‌سیله تصحیح فکرینی اخطار وطلب ایلدی .

نصر وقت قزانمق ایچون وهلهٔ اولیده صورت قبول اظهار وفقط بو قبولی استمهال ایتمش ایدی .

شو تدبیردن استفاده ایله زمان مهلك انقضاسندن اول عائله‌سنی مستصحباً فرار ایتدیکندن ابومسلم بوخبری آلور آلمز بالذات نصرك اردوکاهنه کیتمش و رؤسای عسکریه‌سندن یکرمی درت کشی‌یی حبس ایتدیرمشدره

ابن کرمانی ایله عقب کیرلکه مسارعت کوسترمش ایسه‌ده نره‌یه کتدیکی حقنده معلومات آله‌مدیغندن مروه دوندیلر .

ابو مسلم معظمات امورده مستشار مؤتمنی اولان (ابو طلحه) ایله استشاره ومذاکره ایدر ایدی .

ابو طلحه هم دهاتدن وهم‌ده اصحاب سیفدن اولوب

حجاج ایله ابن الاشعث آره‌سنده ظهور ایدن محاربات مشهورهٔ خونریزانه‌ده بولنمش بر پیر سالخورده ایدی .

بر کون ابو طلحه‌دن محبوسینك حبس و اعدامی بیننده‌کی رأی وملاحظه‌سنی صورنجه « سزك شمدی مخالفینه قارشی قاچیکز تیغ آبدار و زندانکز مزار اولملیدر ! » یولنده اعطای جواب وبو جوابیله بیچاره‌لرك حبسه بدل اعداملرینی اشراب ایلدیکیچون جمله‌سنك قتلنی امر ایتدی .

نصر بو ورطهٔ هولناکدن یقایی قورتارر قورتارمز سرخس طریقیله طوسه واورادن نیشابوره قدر فرار ایلدی .

سرخسدن کچر ایکن امویلرك محبتنی، عباسیلرك خصومتنی (شیبان ابن سلمة الحروری) یه تودیع ایلدیکندن حروری رفع لوای اختلال ایتمش ایسه‌ده درعقب ترتیب ایلدیکی بر فرقه‌یی (خزیمه بن حازم) و (بسام بن ابراهیم) ك قوماندەلریله سرخسه کوندرمکله سرخسی ضبط وحروری‌یی قتل ایتدیلر .

مخالفین بویله هرطرفده مغلوب ومنهزم اولمق حسبیله امویلرك ارتق حکمی قالمدیغندن خلافت عباسیه نامنه

تشکیلاته باشلایه‌رق سباع بن النعمان الازدی‌یی سمرقنده، ابو داود خالد بن ابراهیمی طخارستانه، محمد بن الاشعثی طبینه، قحطبه‌یی طوسه، ابو القاسم بن مجاشعی نیشابوره والی نصب واعزام ایتدی .

بو والیلرك اك قهرمانی قحطبه اولوب عباسیلره پك چوق خدمتلر ایتمش ودره‌لر کبی قانلر آقتمقجه ابو مسلم ایله همعنان اولمش ایدی .

نصر بن سیار قحطبه‌نك طوسه و ابو القاسم بن مجاشعینك نیشابوره کیرمسی جهتیله اورالرده‌ده طوره‌مدیغندن مروان بن محمددن آلدیغی یکی بر امره امتثالاً امویلره فرط محبتله متصف اولان (ابن هبیره) و (نباته بن حنظله) ایله بالاتفاق قحطبه‌نك اوزرینه یوریمکه باشلادی .

قحطبه مکمل بر اردو ایله استقباللرینه چیقه‌رق متفقینك عسکرینی رهین انهزام ونباته‌یی اعدام ایلدی .

بو اختلالك تسکینی خصوصنده اول درجه شدت کوستردی‌که یالکز جرجان اهالیسندن اوتوز بیك کشی‌یی محو ایتمش ایدی !!!

بو وقعه‌یی متعاقب کاه نصر وکاه ابن هبیره‌نك معیتلرنده‌کی اردولره هجوم ایدرك تارمار ایلر ایدی.

اوغلی حسن دخی اصفهان، همدان، نهاوند، حلوان جهتلرینی تترتمکده ایدی.

قحطبه بوموفقیاتی متعاقب ابو مسلمك امر وتعلیمیله (ابو عون عبدالملك بن یزید الخراسانی) ایله شهر زوره برفرقه کوندردی که اوراده مروانك طرفندن (عثمان ابن سفیان)لك قومانداسیله براردو بولنمقده ایدی.

ابو عون ایلك حملەده مروانك اردوسنی منهزم وعثمانی قتل ایدرك موصل جهتلرینه کچدیکی صرەده قحطبەنك کوندردیکی قوۀ معاونەده یتیشدیککندن ایلریله‌مکه اقتدار حاصل اولمش ایدی.

بو هزیمت مروانك سامعه خراش تأسفی اولنجه شام، جزیره، موصلی اردولرینی مستصحباً ابو عونك اوزرینه یوریمش و(زاب الاکبر)ی اردوکاه اتخاذ ایتمشدرکه بو سفرده بالجمله بنی امیه خاندانی موجود ایدیلر.

اوته طرفدن قحطبه کوفەیه طوغری قاچقده اولان ابن هبیرەنك آرقەسنه دوشەرك کوفه اوکلرینه یتیشدی.

مخالفین فرقه‌لری فراتك بر جانبنده و کندیسی دیکر جانبنده بولنور ایدی.

سهل المرور بر کچیددن خصمی طرفنه کچدیکندن (حوثره بن سهیل الباهلی) نك قومانداسنده بولنان شاملیلر درحال محاربه‌یه باشلادیلر.

قحطبه مهاجمات شدیده‌سیله شاملیلری برباد ایتمش ایسه‌ده بو هنکامه آره‌سنده کندیسی غائب اولمش ومؤخراً نعشی فرات کنارنده بولنمشدر.

حسن پدرینك وفاتی خبر آلنجه موقع حربه یتیشمش ومادةً نشوهٔ غالبیتله شطارت نمون و نقط معناً قحطبه‌نك وفاتندن طولایی دلخون اولان اردویی بالاستصحاب کوفه‌یه کیرمشدر.

بو خلالده امام ابراهیم وفات ایتمکله برادری (ابو العباس السفاح بن محمد بن علی بن عبدالله بن عباس) کوفه‌یه کیدرك اعلان خلافت و بالسهوله خلقدن اخذ بیعت ایلدی.

شامده مروان بن محمد باقی قالدقجه خلافتنك کشمکشدن قورتیله میه‌جکنی بیلدیکندن بر قانلی محاربه

ایله ایشه نتیجه ویرمك ایچون عمی (عبدالله بن علی)یی ابو عونك معاونتنه مأمور ایلدی.

بو ایکی بهادر زاب ایرماغنی کچه‌رك مروانك اردوسنه شدتلی شدتلی هجوملر کوستردیلر.

آتش کیرودار کونلرجه اشتعال ایتدکدن صکره شاملیلر بوزلدقلرندن مروان فرار ایتدی.

فقط موصلیلر ذاتاً کندیسندن دلگیر بولنمق ملابسه‌سیله استخفافه باشلادقلرندن دمشقه معاودت ایلدی.

عبدالله بن علی دخی آرقه‌سندن کیرمش ایسه‌ده اوجه ارض فلسطینه کیتدیکندن اله کچیره‌مدی.

سفاح ایسه مروانك بهمه‌حال طوتلمسنی امر ایدر طورر ایدی.

ابو عون ایله دها بر قاچ دلاور بو ایشه تعیین اولندقلرندن مروانی فلسطینك وسیع چوللرنده بر خیلی زمان آرادیلر.

ونهایت بوصیرده یقالایه‌رق اعدام ورأس مقطوعنی سفاحه اسرا ایتدیلر.

بوجهتله اندلس قطعه‌سندن ماعدا بالجمله ممالك امویه یکی خلیفه‌نك زیر اداره‌سنه انتقال ایلدی .

عبدالله امحای رقبا ایله بنیان خلافت جدیده‌نك تحکیم اساسی مقصدیله دمشقده رجال بنی امیه‌دن پك چوغنی مروانه پی رو ایتدیرمشدر !

حتی برکون طقسان قدر صنادید امویه ایله طعام ایدر ایکن بنی هاشمك آزادلیلرندن (شبل بن عبدالله) ایچری‌یه کیروب شو رقت انکیز شعری اوقور:

(اصبح الملك ثابتاً بالاساس)
(بالبها لیل من بنی العباس)

(طلبوا وتر هاشم و شفوها)
(بعد میل من الزمان و باس)

(لایقیلن عبد شمس عثارا)
(واقطعن کل رقله و غراس)

(ذلها اظهر التودد منها)
(و بها منکم کحز المواسی)

(فلقد غاضنی و غاض سوائی)
(قربهم من نمارق و کراسی)

(انزلوها بحیث انزلها الله)
(بدار الهوان و الاتعاس)

(واذکروا مصرع الحسین وزیدا)
(و قتیلا بجانب المهراس)

(والقتیل الذی بحران اضحی)
(ثاویا بین غربة و تناس)

عبدالله مزایای شعردن غایت متأثر اوله‌رق درحال طقسان کشی‌یی قتل ایتدیرر!!!

بومعامله‌ٔ خونریزانه ایله‌ده تعدیل عداوت ایده‌میه‌رك ملوك سالفه‌نك قبرلرینی آچدیرمشدرکه (معاویه بن ابی سفیان)ك (رضی) و (یزید)ك مزارلرنده توزدن بشقه برشی بوله‌مامشلر ایسه‌ده (عبدالملك)ك قفا کمیکنی و (هشام)ك جسدینی بولدقلرندن آتشه القا ایتمشلر ایدی.

ایشته ابو مسلم تدابیر وآرای صرامت کارانه‌سیله بویله قوجه بر دولت امویه‌یی امحا و خلافت عباسیه‌یی

احیا ایتمك کبی بر امر عظیمه موفق اولدقدن صکره خراسانده قالمش و فقط دائما سفاحك تزاید سطوت ومکنتنه الندن کلدیکی مرتبه چالیشمقدن واز کچمامش ایدی.

خلیفه دخی کندیسنی دولتنك قوة الظهری عد ایدرك حقنده غیاباً بیوك بیوك تشکرلر، حرمتلر اظهار ایدر ایدی.

مشکل الحل اولان مصالح وامورده بهمه حال رأی وتدبیرینه مراجعتده بولنور ایدی.

حتی اسلامدن ابتدا (وزیر) لقبنی احراز ایدن مشهور (ابو سلمه) نك خلافتی علویلره انتقال ایتدیرمك تشبثیله متهم اولدیغی تحقق ایتمش وبناءً علیه ازالهٔ وجودینی تصمیم ایلمش ایسه‌ده بین الاهالی حاصل ایتدیکی نفوذه و علی الخصوص علویلرك سوکیلیسی اولمسنه نظراً شو تصمیمك اجراسنه بر درلو جسارت ایده‌میه‌رك بوبابده‌کی رأینی صورمق اوزره برادری (ابو جعفر المنصور) ی مخصوصاً و خفیاً ابو مسلمك نزدینه کوندرمشدر.

بونجه قانلر دوکه‌رك وجوده کتیردیکی بر خلافته

رقیبلر ظهور ایتدیکنی منصوردن ایشیدر ایشتمز آدملرندن برینی صورت خفیه‌ده مرکز سلطنته کوندره‌رك ابو سلمه‌یی قتل ایتدیردی.

بو ایکی خدمتیله خلیفه‌یی برقات دها منتداری ایتمش ایسه‌ده وقعهٔ مذکوره عادتا مقدمهٔ مصیبت و فلاکتی اولمش ایدی.

چونکه ابو جعفر خراسانده‌کی کثرت دبدبه وسطوتنك بربیوك حکمداره لایق مرتبه‌ده بولندیغنی وکوچك بر اشارتیله یوز بیکلرجه عسکرك سلاح بدست اولمغه حاضر ومهیا اولدیغنی کوره‌رك عودتنده برادرینه (ابو مسلم خراسانده باقی قالدقجه استقلالکزی دائما تهلکه‌ده کوریورم!) دیدیکندن بوسوز اوکوندن اعتباراً سفاحك قلبنده بر نقطهٔ اضطراب حاصل ایتمش ایدی.

شوقدر وارکه خراساندن ظهور ایده‌جك برهجومدن فوق العاده اورکدیکی اولدیغندن اخفای اضطراب ایتمك مجبوریتنده وبرزمان فرصت انتظارنده بولنور ایدی.

ابو مسلم ایسه خلیفه‌نك بالطبع سرائر فؤادیه‌سنی کشف ایتمك اقتدار معنویسنی حائز اوله‌میه‌جغیچون محصول شجاعتی اوله‌رق میدانه چیقان دولت عباسیه‌یه جانسپارانه خدمتلر کوستر ایدی.

ازجمله ابو سلمه‌نك فارسده‌كی طرفدارانی محو ایدلدكجه تقلیب خلافت فكر جدیدینك كلیاً اورته‌دن قالقمیه‌جغنی بیلدیكندن محمد ابن الاشعثی فارس طرفلرینه اعزام وپك چوق كیمسه‌لری اعدام ایتدیرمشدر.

بووقعه‌نك ختامنی متعاقب جنكاوران امرادن (ابن شریك) ایتدیكی بیعتدن پشیمان اوله‌رق خروج ایلدیكندن واوصره‌ده (كش) جهتلرینك تهدیدی تقویهٔ اساس حكومت وسائلندن عد اولندیغندن (زیاد بن صالح)ی ابن شریك و (ابو داود)ی كش اوزرینه ارسال ایلدی.

برنجیسی ابن شریكی قتل وایكنجیسی كشی بالتهدید برچوق اموال مغتنمه واسرا اخذایلدیكی مثللو كندیسی‌ده سمرقند جهتلرینه بالعزیمه اصنام پرستانه قارشی سطوت قاهرهٔ اسلامیه‌یی ارائه واثبات ایتدی.

او خلالده دهشتلی بر چین اردوسنك تركستانی یازدهٔ خیول استیلا ایتمكه باشلادیغی مسموعی اولور اولمز بری طرفلره تسلط و تعرضلرینی منع ایتمك ایچون زیاد بن صالحی كوندردی.

زیاد (طراز) ایرماغی كنارنده چینلیلره تصادف

ایدنجه مهاجمات دلیرانه‌سیله اللی بیککی قتل و یکرمی بیککی اسیر ایتدیکندن بقیة السیوف بیك مشکلاتله چینه قدر قاچدیلر .

خلیفه بو خدمتلرندن ظاهراً ممنون و فقط باطناً خوف واحترازی افزون اولور ایدی .

علی الخصوص بویله سیل العرم کبی آقوب کله‌رك ترکستانی طوفان بلا ایچنده براقمق استعدادینی کوسترمش اولان چینلیلری اعماق عدمه کچیریشندن تحصل ایدن قورقودن کیجه‌لرجه اویقوسی قاچمش ایدی .

ایشته بو شدت خوف و هراس نتائجندن اوله‌رق هرچه باد آباد ابو مسلمك قتلی خصوصنده زیاد بن صالحه امر خفی ویردیکندن وشو صورت خراسانه مالکیتنه باعث اوله‌جغی حسبیله زیادك نظر حرص وطمعنی جلب ایتدیکندن (١٣٥) ده ابو مسلمك علیهنه خروج ایلدی .

ابو مسلم دفع صائل ایچون همان مکمل براردو ایله حرکت ایتدی .

وقتاکه فریقین قارشیلاشدی . زیادك عسکری ابو مسلمك حملات شدیده‌سی اوکنده مضمحل اولدی .

ایشك ایچنده خلیفه‌نك پرماغی اولدیغنی بیله‌مدیکیچون

مظفریت واقعه‌یی عرض ایتمکله برابر ایفای حج ایلمك ایچون رخصت ایستدی .

سفاح بو طلبی قضیهٔ اغتیاله کسب وقوف واطلاع ایلدیکنده حمل و عطف ایدرك قورقمش ایسه‌ده اذن ویرمامکه‌ده جسارت ایده‌مدیکیچون درت بش یوز کشی ایله یانته کلدکدن صکره حجازه کیتمسنه رخصت ویردی .

بو جوابدن مرکزك کندیسندن امین اولمدیغنی حس ایلدیکی حالده رفاقتنه سکز بیك کشی آله‌رق یوله چیقمش وخلاف امر چوقجه توابعیله حرکتنك دشمنلرینك شر ومضرتلرندن محافظهٔ نفس مقصدینه مبنی اولوب بشقه بر شیئه مستند اولمدیغنی بیلدیرمشدر .

وحتی مرکزك حصول تمامیت اطمئنانی ایچون معیتنده‌کی قوتی ایکی‌یه بالتقسیم نصفنی ری ونصف دیکرینی نیشابور طرفلرنده ترك واقامه ایتمشدر .

مملکته تقربنده سفاح خاندان سلطنت ایله بالجمله وزرا وامرا ومعتبرانی استقبالنه کوندرمش وغایت طنطنه‌لی بر صورتده قبول وحقنده بك چوق حرمتلر، التفاتلر اظهار ایلمشدر.

ابو جعفر المنصور ابو مسلمك قتلی ایچون بوندن

بشقه برزمان فرصت اولەمیەجقندن بحثلر آچەرق برادرینی تشویق ایدر طورور ایدی .

بریکینك ایسه شـو تشبثات اغتیالیەدن اصلا خبری اولمز ایدی.

بو تشویقات نتیجەسی اولەرق سفاح اعدامنه رضاداده اولەبیلمش ایسـەده مؤخراً ینـه صرفنظر ایلدیکندن آرتق ابو جعفر دخی سس چیقارمامشدر.

الحاصل برمدت اوطوردقدن وعلیهنده دونن مدهش انتریقەلردن بودفعەلق یقایی قورتاردقدن صکره ابو جعفر ایله برلکده حجازه کیتدی .

آرەدن آزوقت کچر کچمز سفاح خستەلنەرق فراش احتضاره دوشـدیکی صرەده مسـند خلافتی ابو جعفر المنصوره وصیت ایله داربقایه رحلت ایتدیکندن بو خبر مکەده ابو جعفره واصل اولنجه ابو مسـلمی چاغیرەرق کشف راز و آغلامغه آغاز ایتدی.

ابو مسـلم خلافت کندیسـنه توجـه ایتمش ایکن آغلامسی سـببنی صـوردی . « عمم عبدالله ابن علینك غصب خلافت ایتمسـندن قورقیورم ! » دیجه « بن اونی

سزك اوزركزدن دفعه كافی‌یم !» جوابنی ویردیكندن یكی خلیفه ابو مسلمی آله‌رق كوفه‌یه متوجهاً مكه‌دن انفكاك ومفارقت ایلدی.

وعراقه مواصلتنده بلا مانع جالس مقام خلافت اولمش ایسه‌ده قورقدیغی شی باشنه كله‌رك عبدالله بن علینك صائفه‌ده اعلان خلافت ایلدیكی خبر آلندیغندن مقدما حیاتنه قصد ایلدیكی ابو مسلمك حسام بسالتنه مراجعت والتجا ایتدی.

خلافتی عبداللهه قزاندیرمق دكل دولت عباسیه‌یی بیله دوچار انقلاب ایتمك قدرتنی حائز ایكن بومراجعتی وعد مسبوقی وجهله بالقبول عبداللهك اوزرینه كتیبه‌ران جلادت اولدی.

عبدالله كیفیتدن خبیر اولور اولمز اردوسنده بولنان اون یدی بیك خراسانلیدن امین اوله‌مامق ملابسه‌سیله جمله‌سنی اعدام ایتدیردیكندن بومعامله‌ٔ وحشیانه خراسان قهرمانی زیاده‌سیله اغضاب ایلدی.

ابوجعفر المنصور ایسه عبداللهك شو وحشیلكندن پك بیوك استفاده ایتمش ایدی.

چونكه بویله بیكلرجه خراسانلینك قتلی ابو مسلمی خلیفه‌یه عرض خدمت ایتمكدن زیاده اخذ ثار وانتقام

ایتمك ایچون جانی فدا ایدرجه‌سنه چالیشدیرمغه مجبور ایلمش ایدی.

اثنای طریقده نصیبین والیسی اولان حسن بن قحطبه دخی اردوسیله یتیشمکله کمال سرعتله ایلریلمکه باشلادی که عبدالله نصیبینه کله‌رك الك مهم وبلکه تسخیری ناقابل بر موقعده اردوسنی قورمش واطرافنه خندق چکه‌رك آمادهٔ کارزار اولمش ایدی.

ابو مسلم که دسائس حربیه‌ده ید طولی صاحبی ایدی نصیبینه تقربنده عبدالله‌ه بر مکتوب تسیار ومرادی کندیسیله جنك ایتمك اولمیوب ابو جعفر المنصور طرفندن شام والیسی نصب اولنمق حسبیله اورایه روبراه عزیمت اولدیغی درمیان ایله ایکی عسکرك تلاقیسنده بر فساد تحدث وتکون ایده‌مامك ایچون کذرکاه عسکریسندن چکلمسنی وچکلمدیکی حالده برفنالق ظهورنده دوکیله‌جك قانلرك مسؤلیتی کندیسنه عائد اوله‌جغنی اشعار ایلدی.

عبدالله بوبابده‌کی دسیسه‌یی اکلایه‌مدیغی مثللو معیتنده بیکارجه شاملی موجود اولمق جهتیله هپسنك تلاشنه ووطنلرینه معاودت آرزوسنه دوشدیکنی‌ده کوردیکندن اویله بر موقع اهمی ترك ایله دیکر بر اهمیتسز محله چکلدی.

ابو مسلم همان عبداللهك موقعنی ضبط ایله مخادعه‌سنك ثمره‌سنی اقتطاف وایستدیکی کبی ترتیب صفوف مصاف ایتدی.

عبدالله نصلسه دوشدیکی مزلقهٔ احتیالدن چیقمغه چالشمش ایسه‌ده ابو مسلم اطرافه صالدیردیغی کوچك کوچك سریه‌لرله خط رجعتنی کسه‌رك تضییقه باشلادیغندن بالمجبوریه شدتلی هجوملر کوستردی.

فقط اویله برموقع مستحکمی خصمنك الندن استرداد ایلمك یکدم قولای اولمدیغندن مهاجماتنده بش آی دوام ایتدیکی حالده برشی یاپه‌مدی.

ابو مسلمك بویله تدافعی حرکت اختیارندن مرادی ایسه کندی اردوسنه نسبتله بر قاچ قات زیاده اولان دشمن عسکرینی امتداد محاربه ایله دوچار ضعف ایتمکدن عبارت ایدی.

ایشته بو تدبیر سایه‌سنده عبداللهك اردوسنی قیردقجه قیرمش وکندیلرنده تکرار هجوم ایتمکه تاب و توان براقامش اولدیغی ایچون آرتق حال تدافعیی‌یی تجاوزه بالتحویل برکون علی الغفله خصمنك قلبکاهنه شدتله هجوم ایتدی.

عبدالله زخمدار اولمش آرسلان کبی فوق الغایه مقاومت وثبات کوسترمش ایسه‌ده شمشیر شجاعتلری

ژنکدار فتور اولمامش اولان شدید الشکیمه بر اردویی بوزه‌میه‌جغنی اکلادیغندن اسیر دوشمامك ایچون قراری فراره تبدیل ایلدی.

بناءً علیه ابو مسلم عبدالله‌ك اردوسنی اسیر وخزائن واموال کثیره‌سنی اخذ ایله کیفیتی خلیفه‌یه تزبیر ایتدی.

خلیفه خدمت جدیده‌سندن طولایی ممنونیتلر، تشکرلر اظهاریله برابر خزائن واموالك حسابنی کورمك مأمو- ریتیله امناسندن (ابو الحصیب) ی یوللادی.

خراسانك امور حسابیه‌سی (خالد بن برمك) کبی نادرالوجود بر ذاتك دست امنیت پیوستنده ایکن بو معا- مله کندیسنه پك آغیر کله‌رك «عجائب! خلیفه بنی خلقك قانی دوکمك ماده‌سنده امین کوریورده اقچه خصوصنده خائنمی ظن ایدیور؟» دیه‌رك وابو جعفرك قدر ناشناسلغی حقنده بحق دها بعض سوزلر سویلیه‌رك ابو الحصیبی بعد الحبس اعاده ایلدی.

ابو الحصیب حضور خلیفه‌یه دخولنده الجای حدتله سویلنان سوزلری تماماً وبلکه مع زیادةٍ نقل وافاده ایتدیکندن خراسانه عزیمتندن قورقه‌رق همان شام والیلکنی عهده‌سنه توجیه ایله سریعاً دمشقه کیتمسنی امر ایلدی.

ابو مسلم بو توجیهی رد و بونجه فداکارلقلرینه قارشی کوردیکی حقارتلره عرض تشکر ایله خراسانه کیتدی.

بری طرفدن ابو جعفر المنصورك وهمی آرتدقجه آرتدیغندن مداینه اینه‌رك کندیسیله مخابره و مکاتبه‌یه باشلادی.

و بر طاقم تأمینات اعطاسیله مرکزه کلمه‌سنی بیلدیردی.

خواص توابعی وبا خصوص کاتب خصوصیسی (ابو نصر مالك بن الهیثم) عزیمتی حالنده اقوای ملحوظ اولان تهلکهٔ حیاتی آچیقدن آچیغه سرد ایله منع عزیمتنه اللرندن کلدیکی مرتبه چالیشمشلر ایسه‌ده خلیفه‌نك امرینه عدم امتثالی موافق صداقت کوره‌مدیکی ایچون

ستبدی لك الایام ما کنت جاهلاً
و یأتیك بالانبـاء من لم تزود

مألندن غافل اولدیغی حالده یوله چیقدی.

وقتا که رومیة المداینه تقرب ایلدی. اولکی کلیشنده اولدیغی کبی خلیفه‌نك امریله بالجمله عرانین بنی هاشم ایله وکلا وسرآمدان مملکت استقبال ایتدیلر.

ابو جعفر المنصور ایسه آرتق ابو مسلمك ازالهٔ وجودینی قطعیاً تصمیم ایتدیکندن وافاتهٔ وقت ایدلسه ایشه واقف اوله‌رق باشنه بربلا چیقاره‌جغنی بیلدیکندن

ایرتسی کونی بر قاچ جلاد بی‌امان حاضرلندیره‌رق مسا-
فرینی یاننه چاغیردی .
حضورینه کیرر کیرمز بر طاقم عتابلر ، تکدیرلر
ایتمکه باشلادی .

مقدما نه سببه مبنی ایسه (سلیط بن عبدالله بن
العباس) ك اوغلی بولندیغنی ادعا ایتدیکندن ابو جعفر
سرزنشی الك ابتدا بو ماده‌دن طوردیردقدن صکره دعاة
عباسیه‌دن (سلیمان بن کثیر) ی بلا استیذان قتل ایتمسی
سببنی صوردی .

جواباً (سلیمان بکا عصیان ایتدیکیچون قتل ایتدیردم!)
دینجه خلیفه (مادامکه سلیمانك قتلی عاصی اولدیغی ایچون
ایمش . سن ده بکا قارشی عصیان تشبثنده بولندیغك ایچون
ایشته سنی قتل ایتدیریورم!) دیه‌رك زواللینك باشنی
کسدیرمش وشو شعری انشاد ایلمشدرکه وقعه (١٣٧)
شعبانك یدنجی کونی ظهور ایتمش ایدی :

زعمت ان الدین لایقتضی
فاستوف بالکیل ابا مجرم

سقیت کاساً کنت تسقی به
امر فی الحلق من العلقم

ابومسلمك دولت عباسیه‌یی میدانه چیقارمق خصو-
صنده‌کی فداکارلقلرینه وباخصوص رقیب خلافت اولان
عبدالله بن علی غائله‌سنی بتیرمکله خاصةً شخصنه بك
بیوك خدمت ایتمسنه نظراً خلیفه‌نك اجرا ایتدیکی وفا-
سزلق شایان استغراب بولنمش وحتی شو حال زماننده
بیله نظر تقبیح ایله کورلمشدرکه اخذ ثار و انتقامی
ایچون خراسانده ظهور ایدن فرقه‌نك ایقاع ایتدیکی
اختلاللرك تأثیراتی معتصمك عهد خلافتنه قدر امتداد
ایلمش ایدی .

کرچه وقعه‌یی متعاقب خلیفه برخطبه ایراد وابو
مسلمك قبائح افعالنی تعداد ایله تأثیرات ملحوظه‌نك
حصولنه سد چکمك ایستەمش ایسه‌ده سوزلری تعلیل
بعدالوقوع قبیلندن صاییله‌رق ذره قدر بیله فائده‌سی
اولمامش ایدی .

هر نه حال ایسه ابو مسلم اشهر مشاهیر جنکاوراندن
بریدر .

مع مافیه غایت اراقهٔ دمه مائل اولدیغیچون کرك
اثنای انقلابده وکرك انقلابدن صکره یارم میلیونی متجاوز
خلقك افتادهٔ خاك هلاك اولمسنه سبب اولمش ایدی.

عباسیلره ایتدیکی خدمتلر عنوان مفخرتنه مضاف
وبنابرین شخصی بین الخلق (صاحب دعوت بنوالعباس
وامیر آل محمد) لقبیله رهین انصاف ایدلمش ایدی .

قیصه بویلی، اسمر لونلی، بشـوش، احول العینین، عریض الوجه، کثیر اللحیه، خفیف الصوت ایدی .

عربی وفارسی لسانلرینه آشنا اولوب بی‌وقت ضحك ومزاح ایتدیکی کورلمامش ایدی .

فارسی‌یی عربیدن زیاده سور ایدی .

امویلرك صحـائف مدوناتده‌کی بعض مأثرینـه بیله اطلاعی کوجلشدیرمك ایچون عباسیلرك مبادیٔ ظهورنده فارسی‌یی لسان رسمی اتخاذ ایتدیرمش ایدی .

هیچ بر شیئه متهالك دکل ایدی .

نه الك بیـوك فتوحاته موفق اولدقجه قرین مسـار ونه‌ده تعاقب مشکلات ایله رهین اضطرار اولور ایدی .

احادیث کتابلرنده محکی اولدیغنه نظراً بعض ذواتدن حدیث روایت ایدوب بو حدیثـلری دخی ابراهیم ابن میمون الصایغ، بشر، عبدالله بن شبرمه کندیسنه استناداً نقل ایتمشلردر .

غرائب احوال خصوصیه‌سندندر که مغلوب شهوات اولمدیغیچون سنه‌ده بر دفعه تقرب نسـا ایله اکتفا ایدر ایدی !

حتی تاریخلرك لطائفدن اوله‌رق یازدقلرینـه کوره خواص اوداسـندن بریسی بو اعتیاد غریبنك سبب

وحکمتی صورنجه جواباً (جماع بر نوع جنت موقته دیمکدر. بو جهتله سنه‌ده بر کره‌دن زیاده تجنن ایتمك المدن کلمز.) دیمش !!!

نسبی حقنده‌کی روایتلر پك مختلفدر.

بز روایات مذکوره‌یی شوراجقده بالمناسبه بیان ایده‌جکز.

اسمی عبدالرحمن، کنیه‌سی ابو اسحق، باباسنك اسمی مسلم ایمش.

(خطیب بغداد) ی سلسلهٔ نسبنی شویله یازیور:

«عبدالرحمن بن مسلم بن شیروره بن اسفندار ابو المروزی».

(ابو نعیم اصفهانی) نك تاریخ اصفهانده یازدیغنه کوره اسمی عبدالرحمن و پدرینك اسمی عثمان بن یسار اولوب اصفهانده ویاخود مشهور اولدیغی وجهله خراسانده دنیایه کلمش ایمش.

مؤرخینك بر قسمی (بزرجمهر) احفادندن اولوب اسمی عثمان و پدرینك اسمی عثمان بن یسار بن سندروس بن حودرن اولمق اوزره قید ایدیورلر.

ابن خلکان اصلی عرب، عجم، کرد بیننده تحریر ایدوب هیچ برینه قرار ویرمامشدر.

کندیسی ایسه سلیط بن عبدالله بن عباسك اوغلی بولندیغنی ادعا ایدر ایمش.

اوائل احوالیده حسب ونسبی کبی مختلف فیهدر. بعضیلر پدرینك فوتندن صکره یدی سکز یاشنده ایکن امام محمد بن علی‌یه انتساب ایتدیکنی و بعضلری‌ده ذاتاً کوله اولوب اوکا صاتلدیغنی حکایه و روایت ایدییورلر.

هر نه صورتله واقع اولمش ایسه کوچکلکنده برارالق امام ابراهیمك النه کچدیکی و بناءً علیه اونك تربیت کرده‌سی بولندیغی امرنده مؤرخلر متفق اولوب مؤخراً ابراهیم کندیسنی خراسانه کوندرمش و بالتدریج خلقی دعوته مأمور ایلمشدر.

بر روایته کوره خراسانده (ابو النجم عمران بن اسماعیل الطائی) نك کریمه‌سیله عقد رابطهٔ ازدواج ایدوب (اسما) و (فاطمه) نامیله ایکی قزی اولمش ایدی.

(معاملهٔ زوجیه اجراسی خصوصنده‌کی اعتیادینه باقیلیر ایسه بویله ایکی چوجق صاحبی اولیشی غرائب تصادفاتدن صاییلیر!)

هر نه حال ایسه ابو مسلم اویله بر بیوك عائله‌یه منسوب اولمدیغی حالده مجرد فعالیت مفرطه، شدت

صرامت، وفرت کیاست وذکا کبی فطرةً متصف اولدیغی مزیات سایه‌سنده تاریخ عمومیجه الک مهم ملاحمدن صاییلان انقلاب عظیمی حصوله کتیرمش بر نادرهٔ روزکار ایدی.

صوك

مشاهیر اسلام
محرری : حمید وهبی | جزؤ ۱۳ | طابع وصاحبی : مهران

سلطان مراد اول

—

(سلطان مراد اول) نوبت سلطنت اعتباریله عثمانلی حکمدارلرینك اوچنجیسی ودولتك شان وقوتی دفعةً واصل اقصای کمال ایتمش اولمسنه کوره بحق برنجیسیدر .

حقیقت حالده جالس اورنك سلطنت اولدیغی زمان تبعه‌سنك مقدار مجموعی اوچ درت میلیون نفوسدن عبارت ایکن توسیع ممالك وتزیید اهالی امرنده مشهود اولان اقدامات دلیرانه‌سی عقللری وله و حیرت ایچنده براقه‌جق بر صورتده ایدی .

بوندن بشقه او وقته قدر یالکز آسیاده قالمش اولان

مرکز حکومتی زیر رایت فاتحانه‌سنه الدینی ادرنه‌یه نقل ایتدیره‌رك آل عثمانی اوروپالیلرك نظرنده عباسیلرك مرتبه‌سنده کوسترمکه موفق اولمش ایدی .

مؤرخ خیرالله افندی « حضرت خداوندکارك ایام سلطنتنده دولت عثمانیه‌نك انظار اجنبیه‌ده اولان تأثیراتنك سلطان اورخان غازینك زمان حکومتلرنده‌کی تأثیرات ایله مقایسه اولنمسی بر عددك یوز عدده نسبتی کبیدر . » دیورکه پك طوغریدر .

هجرتك (٧٢٦) تاریخنده کهواره پیرای عالم شهود اولمشلردر .

عنفوان طفولیتی پدرلری سلطان اورخان غازی کبی بر قوجه ارسلانك تحت تربیه‌لرنده کچیردیکیچون حاصل ایتدیکی سمو ادب ومکانت فطرتنده‌کی آثار صرامته انضمام ایتمسیله برقهرمان شیردل اولمش ایدی .

ادارهٔ ملك خصوصنده‌کی تدابیر وآرای جهان پسندانه‌سی سلطانك ریاستی آلتنده اوله‌رق تأسیس اصول ونظامات ایچون انعقاد ایدن مجلس کبیر اصلاحاتده ابراز ودها طوغریسی اثبات ایلدکدن صکره — اوزمانلرجه

مرعی‌الاجرا اولان قاعده وجهله ـ قوجه‌ایلی سنجاغنه مأمور اولدیلر.

سلطانك ازنیقی فتح ایله دارالملك اتخاذ ایتدیکی اثناده بروسه والیلکنه نقل مأموریت ایتمش ووالد ماجدینك انفکاکنی حس ایتدیرمیه‌جك برحالده اظهار مأثر حصافتمندی ایلمشدر.

مؤخراً بهادر نامدار شهزاده سلیمان پاشانك ارتحال دار قرار ایتمسندن طولایی سلطانك دوچار اولدیغی مأیوسیت‌الجاسیله تخت سلطنتی عهدهٔ کفایتنه ترك وتودیع ایتمك ایچون شهزاده‌یی بروسه‌دن دعوت ایتدکلرندن برموجب امر یوله چیقه‌رق ازنیقه مواصلت ایتدیکه اوصره‌ده سلطان ازدیاد تأثرات ایله خسته‌لنه‌رق فراش احتضاره دوشمش ایدی.

نهایت وقوع وفاتلرینه مبنی جناب مراد اوتوز بش یاشنده ایکن (٧٦١)ده اریکهٔ پادشاهی‌یه نائلیتله بر مراد اولدیلر.

ازنیقك وخامت آب وهواسی ملابسه‌سیله چوقجه

طورلمق مناسب کورلدیکندن بروسه‌یی ینه پای تخت ایدینه‌رك اورایه نقل بیوردیلر.

سلیمان پاشانك وفاتندن صکره خرستیانلرك بالاتفاق قیاملری روم ایلی قطعه‌سنده‌کی فتوحات عثمانیه‌یی نتیجه‌سز براقدیردیغیچون شهریار جدید شمشیرشهامتنك ایلك التماعنی اورو پاده کوسترمك اوزره متهیء حرکت ایکن قرمان وکرمیان واسفندیار اوغللرینك تجاوزه مبادرت ایتملرینه مبنی اول امرده آسیاده‌کی رقبای اقبالك قهر وتدمیرلرینی بالتصویب عنان سمند حماستنی انقره طرفلرینه ارخا واماله ایلدیلر.

مخالفین یالکز دهشت ورودیله حبل المتین امانه اعتصام ایتدکلرندن انقره ایله حوالیسنی کاملاً ضبط وباکمال شان وشرف عودت ایتدیلر.

آره‌دن آز زمان کچر کچمز تصمیم سابق وجهله بروسه‌دن فلك‌رابطهٔ اقامت ولاپسکیدن روم‌ایلی‌یه بالمرور برادر اکرمنك مشهد نجیبی اولان بولایره مواصلت بیورملرینی متعاقب کوندردکلری بر فرقه پهلوان ایله کلیبولی حصارینی آلدقلرندن روملرك، بلغارلرك اتفاقلرندن تشکل ایدن فرقه‌لر چکلمکه باشلادی.

بناءً عليه غزاة ظفرسمانتدن (حاجی ایل بك)ی ادرنه و (اورنوس بك) ی كشان جهتلرینك تهدیدینه ارسال وكندیلری‌ده چورلی‌یه توجیه رایت اقبال ایله چورلی قلعه‌سنی وادرنه‌یه وارنجه‌یه قدر بالجمله قصبات وقرایی قلیجنه باش اكدیردیلر .

بكلر ایسه ایپصاله ، معلقره ، كشان ، دیمتوقه ، بورغاز سمتلرینی تهدید ایتدكلرندن عثمانلی صنجاغی صریح كنارلرنده تموج‌های دهشت اولمقده ایدی .

پادشاهك اصل مقصدی ادرنه شهرشهیرینك آلنمسی اولمغله طلیعه قوماندانلغیله (لالا شاهین پاشا) یی كوندردیلر .

بر طرفدن پاشا محاصره وتضییقه باشلادیغی كبی دیكر طرفدن‌ده حاجی ایل بك مواضعهٔ عثمانلیلردن روكردان اوله‌رق ادرنه حاكمنه دخالت ایله داخلاً القای خشیت وتفرقه‌دن خالی قالمدیغندن واواثناده پادشاه دخی بابا اسكیسی نواحیسنك ایشنی بتیره‌رك ادرنه اوزرینه یوریدیكندن حاكم فرار ایتمكله محصورین مملكتی تسلیم ایلدیلر .

پادشاه کشور کشا شهره بالدخول بر آز استراحت ایتدکدن صکره شاهین پاشا واورنوس بك واسطه‌سیله زغره وفلبه ایله ادرنه حوالیسنی دخی کاملاً ضبط ایلدکلرندن هر طرفده منصوراللوا اولدیلر .

بو فتوحات رستم پسندانه اوزرینه روم ایلی سراپا لرزه‌ناك هراس اوله‌رق آسیاده‌کی غازیان اسلام فوج فوج بری طرفه کچمکه واللرینه کچیردکلری اسرا واموال مغتنمه‌یی اوته یقه‌یه نقل ایتمکه باشلادقلرندن مشاهیر علمادن (مولانا قره رستم) بوبابده خمس شرعی آلنمق لزومنی هم قاضی العسکرلك وهم وزارت خدمتلرینی احرازایدن خیرالدین پاشایه ـ که چاندارلی قره‌خلیل‌دخی دینیلور ـ اخطار ایتمسیله مولانا بوایشه تعیین ایدلمشدر .

بوصورتله روم ایلینك ایشی ختامه رسیده اولمسنی متعاقب پادشاه شاهین پاشایی ادرنه‌یه واورنوس بکی بلغار وصرب سرحدلرینك محافظه‌سنه مأمور ایدرك بیغا طریقیله بروسه‌یه معاودت ایلدیلرکه بو وقوعات (٧٦٤) سالنه مصادف ایدی .

شاهین پاشا کرك بالذات وکرك بالواسطه دها بعض محللری ضبط ایله خرستیانلری صقشدیرمغه باشلادیغندن

ضميمهٔ ممالك ايديلان فلبه ، زغره ، كوملجنه ، كوستند- يل ، ادرنه ، ديمتوقه وسائر يرلردن ايچريلره هجرت ايدن اهالى ايله پرنسلرى ومجار وافلاق وصرب بكلرى عثمانليلرى اوروپادن چيقارتمق مقصديله همدست وفاق واتفاق اولديلر.

بوخبر بروسه‌يه واصل اولنجه پادشاه اوصره‌ده بيغا قلعه‌سنه مسلط اولان خرستيانلرى پريشان ايده‌رك روم ايلى‌يه كچمك اوزره حركت ايتدكلرى مثللو همان ارباب اتفاق ايله حربه باشلامسنى دخى پاشايه امر ايلديكه بوامر ادرنه‌يه كيتديكى اثناده التمش بيك كشيلك بر متفقين اردوسى ادرنه‌يه ايكى قوناقلق مسافه‌يه قدر كلمش ايدى.

پاشا درحال اورنوس بكى كوندرديكندن بك دشمنك بريانى صريح و ديكر يانى طاغ اولان برموقعده اوطور- مقده اولديغنى كورنجه موقعك مناسبتسزلكندن استفاده ايتمك ايچون كيجه‌لين على الغفله شدتله هجوم ايتدى.

خرستيانلر نه‌يه اوغرادقلرينى بيله‌مدكلرندن وعثما- نليلر طاغ طرفندن هجوم ايلمك حسبيله قاچه‌جق ير بوله‌مدقلرندن چوغى طعمهٔ شمشير ايدلمش و بعضيسى

نهره آتیله‌رق غرق اولمشدرکه بووقعه ملاحم عظیمه‌دن معـدود ودللرده داسـتان اولوب حتی موقع مزبوره (صرب صیندیغی) دینیلیر ایدی .

وقعه‌نك دهشتی شـوندن‌ده اکلاشـیله بیلیرکه مجار قرالی (سژسموند) بوبلالی محاربه‌نك اندفاعنه تشـکراً متعدد مناستر انشا ایتدیرمش ایدی .

پادشاه ارتق روم ایلی یه کچمکه لزوم کورمدیکندن بیغادن بروسه‌یه دوندیکی صره‌ده روم ایمپراطوری (یانی پاله‌لوغ)ك اوغلی (مانوئل پاله لوغ) ك یالوه وازمید طر- فلرینه تجاوز ایتدیکنی خبر الدیغندن کوندردیکی برسریه ایله روملری پریشان وقسطنطینیه‌یه فراره اجبارایتدیلر .

روم ایلی وقعه‌سـنك ابتدالرنده کرمیـان وقرمان بکاری عثمانلیـلرك متفقینه قارشی طوره‌میه‌رق مغـلوب اوله‌جقنه ذاهب اولملریله تعرضه حاضرلنمشلر ایکن غلبهٔ واقعه‌نك تأثیریله چکلمشلر ایسه‌ده حضرت پادشاه بونلرك تأدیبلرینی لازم کورمش وفقط بروقت مناسب کوزتمکده بولنمش ایدی .

اورته‌لغك بووجهله حصول سکونتی اوزرینه اردوی

همایونی مستصحباً بروسه‌دن حرکت ایدنجه درعقب عفو دیله‌دکاری مثللو کرمیان حاکمی موقع امارتی اوغلی یعقوب بکه حواله ایله چکلدیکندن وکریمه‌سی (سلطان خاتون)ك شهزاده ییلدیرم بایزیده تزویجی اسحق فقیه وساطتیله استرحام ایلدیکندن ایشك ایلریسنه کیدلمامشدر. بری طرفدن اناطولی سواحلنده‌کی روملر ایمپراطوریانی پالهلوغ ایله بالاتفاق تکرار بیغا قلعه‌سنی آلدقلرندن بوخبری آلور آلمز کوندردکاری بر فرقه ایله قلعه‌یی روملردن استرداد وجمعیتلرینی تارمار ایتدیلر.

ایمپراطورك اوجه اوغلی یالوه وازمیده کوندریشی وبودفعه‌ده آسیا روملریله اتفاق ایدیشی قهرمان زمانی غضب نالك ایلدیکندن شاهین پاشا واورنوس بکی قسطنطینیه‌نك تهدیدینه مأمور ایتملریله پاشا وبك ییلدیرم کبی چکمجه وایاستفانوس اوکارینه قدر کله‌رك روملری تترتدیلر.

پادشاه ایسه تهدید امرینی ویرمکله برابرینه روم ایلی یه کچدیکندن ایمپراطور ایتدیکنه بیك کره نادم اولمش ایدی.

پاشا وبك مأموریتلرینی ایفاونباهت عثمانیه‌یی برقات دها اعلا ایدرك پادشاهك اردوسنه ملحق اولدقلرندن

یکی باشدن برخیلی یرلر ایله (اپولونیا) قلعهٔ مشهورهسی تسخیر وحسابسز اموال وخزائن اغتنام قلنمشدر.

ایمپراطور وخامت عاقبتی ادراك ایله طلب صلح ایتمکله شهریار صاحب مرحمت بو قدرجقله بالاکتفا ادرنه‌یه عزیمت ایتدیلر.

وبرطاقم یرلرك فتحی ایچون خیرالدین پاشا واورنوس بکی مکمل براردو ایله ایچریلره یوللادیلر.

بونلر قواله ودرامه طرفلرینی وسرآمدان غازیاندن (دلی بلبان) واسطه‌سیله دخی سیروز، چتروز، وودینه، اسکته وسائر مملکتلری آلدیلر.

صرب قرالی سیروزده عثمانلیلرك قارشیسنه چیقمش ایسه‌ده صولت واقتحاملری اوکنده فنا حالده مضمحل اولدیغندن بو شانلی غالبیت بلبانك حمیت وشجاعتنی هرکسه طویورتدیرمش ایدی.

•

بلبان ایسه بهادرلکنی بو غلبات ایله‌ده توقیف ایتدیرمك ایسته‌میه‌رك (جنکال) طاغلرینك دربندندن گچوب صوفیه شهرینی وقتارلك وبوریچ قلعه‌لرینی

آلديغندن صوفيه‌ده بلغار وصرب وخرواتلره قارشی عادتا برسد سديد حكمنی آلمش ايدی .

بو خلالده شاهين پاشا دخی شاهين كبی كوستنجه طاغلری اوزرندن كچه‌رك صماقو صحرالرينی اشهب جهاد دينه جولانكاه اتخاذ ايتديكی چون عثمانليلرك ولوله فتوحاتی هر طرفی تترتمكده ايدی .

بری طرفدن خيرالدين پاشا وغازی اورنوس بك عورت حصارينی وواردار يكيجه‌سيله قره‌فريه‌يی آله‌رق ماكدونيانك ايچريلرينه طالمشلر ايدی .

هله مناستر شهر مشهورينك آلنمسی غلبات واقعه‌نك تتمهٔ سارەسی اولوب بو ايكی شديد الشكيمه قوماندان سلانيكی‌ده تحت محاصره وتضييقه آلمش ايسه‌ده سلانيك اوزمانلر ماكدونيانك مقر حكومتی اولمق وبرآيلك چوق استحكامات وقلاع ايله محفوظ بولنمق حسبيله ضبطی قابل اوله‌مديغندن حواليسنی ضبط وتخريب ايدرك چكلديلر .

ايمپراطورك اوغلی مانوئل كه سلانيك حكمداری ايدی ، عثمانليلرك چكلمسنی فرصت عد ايله سيروزاوزرينه يورىمش

ایسه‌ده خیرالدین پاشانك آوازهٔ حرکتنی ایشیدر ایشتمز استانبوله قدر قاچدیغندن وفقطپدری انفعال پادشاهیدن اجتناباً حمایه‌سنه مقتدراوله‌مدیغندن اطه‌لرده واقع جنویز بکارینه التجا ایتدکدن واونلردن‌ده استثقال کوردکدن صکره پادشاهك مکارم اخلاقنه‌دخالتی بالترجیح اولوجهله نزد شهریاری‌یه کله‌رك مظهر التفات اولمشدر.

بوغزوات عالیه اوزرینه پادشـاه صرامت اکتناه ادرنه‌دن حرکت وبروسه‌یه عودت ایلدیلر.

کرمیـان اوغلی یعقوب بکك همشیره‌سی سـلطان خاتونك بایزید ایله ازدواجی مقـدما ویزیلان قرار ایجابندن بولنمق حسبیله بوصره‌ده مکمل ومکلف برسور ایله رسم زفاف اجرا قلنمشدر.

بودوکوندن ایکی بیوك فائدهٔ ملکیه قزانلمشدرکه برنجیسی یعقوب بك طرفنـدن هدیه صورتیله کوتاهیه واکردیرطوشانلی وسیماوجهتلرینك قلمروعثمانی‌یه ضمیمه ایدلمسی وایکنجیسی مدعوین میاننده بولنان حمید اوغلی حسین بکك بالذات قوت ومکنت دولتی کوره‌ك ذاتاً حمایه‌سی آلتنـده بولنـدیغی مصرایلردن دلکیر بولنمق جهتیله زیراداره‌سنده‌کی آق شهر، بکشهری، سیدی‌شهری،

یلواج ، قره اغاج ، اسپارته سنجاقلریله ملحقاتنی حضرت صاحبقرانه فارغ اولمیشدر .

بو جهتله آل سلجوقك طقوز حکمدارلغنه ایریلان ممالکندن کرمیان دیاری مصاهرةً وحمید ایلی فراغاً عثمانلیلره انتقال ایتمش ایدی .

جناب مرادك عندنده اذواق حیات جهاددن عبارت بولندیغیچون دوکونك ختامنی متعاقب ینه میان بسالتنه تیغ غزایی قوشانه‌رق تکرار ادرنه‌یه کتدیلر .

صربستانك فتحی اعز مقاصد و آمالندن اولوب انجق اول امرده برقاچ سریه کوندره‌رك قوت ومکنتلرینی تدریجاً رهین انکسار ایتدکدن صکره بالذات هجومی دها مناسب کوردیکندن بو تشبثك مقدماتندن اوله‌رق خیر الدین پاشا واورنوس بکی یوله چیقاردیلر .

فقط آسیاده قرمان اوغلی علاءالدین بك بغتةً نقض عهد ایله ممالك عثمانیه‌یه بالهجوم یغمایه باشلادیغندن پادشاه بر آتشپارهٔ حدت کسیلدیکی حالده مانع جهاد اولان خصمنی تپه‌له‌مك ایچون مسارعةً اناطولی‌یه کچه‌رك اللی

بیك كشیلك بر اردو ایله قرمانه طوغری اسب ران سطوت اولدیلر .

بك بوسفرکی شدت عزمدن اورکه‌رك طلب صلح ایچون برایلچی کوندرمش ایسه‌ده پادشاه « بنم مقصدم اعلای لوای کلمة‌الله ایتمکدن عبارت ایکن بککز بلا سبب ممالکمه تجاوز ایتدی . بوجهتله دین اوغورنده قلیج صالالامقده اولان دلاورلرك خانه‌لرینی یغما ایدن باغینك شرینی ازاله وجزای مالیقنی اجرا ایتمکی غزایه ترجیح ایتدم . روم ایلی ایشلرینك یوز اوستنه قالمسنه وجهادك تأخرینه سبب اولان بر حمیتسز ایله مصالحه اولمق بنم ایچون ناقابلدر . واریکز بککزه سویلیکز ! وقتنه حاضر اولسون ! » جواب صوابیله ایلچی‌یی اعاده ایتدیلر .

وقتا که قونیه صحراسنه تقرب اولندی . دشمن عسکرینك آمادهٔ کیرودار اولدیغی اکلاشیلنجه مرکز قوماندانلغنی عهدهٔ رشمانه‌لرینه الدقلری کبی ییلدیرم بایزیدی صول وشهزاده یعقوب بکی صاغ جناح قوماندا-نلقلرینه تعیین ایلدیلر .

علاءالدین بك‌ده عسکرینك قابلکاهنده بولنمقده اولدیغی حالده آتش کارزار اشتعاله باشلادی .

قرمانیلر عثمانلیلرك مهاجمات دلیرانه‌سنه طیانه‌میه‌رق دوچار کمال پریشانی اولدیلر.

علاء الدین بك اردوسنك اوغرادیغی هزیمت مدهشه‌یی کورنجه درحال حرمی (نفیسه سلطان)ی کونده‌رك پادشاهلك عفو وعاطفتنه دخالت والتجا ایلدی.

پادشاه بعد از ین کریوهٔ فساده صاپمیه‌جغنه دائر بالجمله امرا وارکان دولت مواجهه‌سنده تعهد ایتمك شرطیله استیمانی قبول ایتدیکیچون ایرتسی کونی حضور همایونه شرفیاب دخول اوله‌رق اولوجهله ایفای تعهد ایلدیکندن حکومت موروثه‌سنی ینه کندیسنه اعاده واحسان وشو صورتله‌ده خصائل عالیه‌سنك زبونکشلك شائبه‌سندن معرا اولدیغنی اعلان بیوردیلر.

وبعده بروسه‌یه عودتله عساکر نصرت مأثرینی مملکتلرینه طاغتدیلر.

مصر اقلیمیله بریة الشامده حکومت ایتمکده اولان ملوك وسلاطین آل عثمانك آسیا واوروپا قطعه‌لرنده نائل اولمقده بولندقلری غلبات وفتوحات جهانکیرانه‌یه نظر رقابتله باقمقله برابر طوغربدن طوغری‌یه تجاوزه یکده

جسارت ایده‌مدکاری وفقط کرمیان وقرمان کبی ملوك طوائفی ممالك عثمانیه‌یه تعرضه تشویقدن خالی قالمدقلری پادشاهه معلوم بولندیغیچون قرمانیلرك بوکره‌اوغرادقلری اضمحلالك درجه‌سنی تبلیغ ایتدیرمك ایچون علمادن یازیجی اوغلی محمد افندی‌یی رغماً مصره کوندردیلر.

مصر سلطانی (برقوق) باطناً فوق العاده محزون ایسه‌ده ظاهراً جبر نفس ایله تبریکات ممنونیتکار ابرازایلدی.

مصر بلیلردن بر قسمنك قرمان محاربه‌سنده اردوی همایون ایله برلکده بولنمشلر ایکن مملکتلرینه عودتلرنده اظهار عصیان ومخالفین ایله اتفاق ایتدکاری مسموعی اولور اولمز شهزاده ساوجی بکی بروسه‌ده براقه‌رق روم ایلی‌یه کچدیلر.

فقط مقام پدره کوز دیکمش بولنان ساوجی بك کذلك حکومت هوسنه دوشمش اولان روم ایمپراطورینك مخدوملرندن (اندرونیقوس) ایله بالاتفاق ایکیسی‌ده پدرلری علیهنه قیام ایتدکارندن آسیانك دوچار شورش وآشوب اولمسندن احترازاً روم ایلیدن انفکاك وبیغایه کذار ایتدیلر.

ساوجی بکی یانلرینه دعوت ایتمش ایسه‌ده موافقت

ایتمدکدن بشقه باشنه طوپلادیغی هوادارلر یله قارشی یه کله‌رك محاربه‌یه باشلادیغندن پادشاه بالهجوم معیت موجوده‌سنی تارمار و کندیسنی دیمتوقه‌یه قدر فراره اجبار ایلدیلر.

بکی حالیله براقش اولسه تحریکدن خالی قالمیه‌جغنی بیلدیکیچون ارقه‌سندن روم ایلی‌یه کچه‌رك دیمتوقه‌یی محاصره ایتدیلر.

شهزاده آلام محاصره‌یه طیانه‌میه‌رق استیمان ایتمش وحضور همایونه کلمش ایسه‌ده پدر مکرمنك بحق وقوع بولان تکدیرلرینه، سرزنشلرینه مقابله‌یه قالقیشوب بومقابله‌سنده تربیهٔ بنوت ایله قابل تطبیق اوله‌میه‌جق برطرز وصورتده اجرا ایلدیکندن ومعاملهٔ درشتانه‌سنه نظراً حیاتده براقلسه فسادینك اوکی آلنه‌میه‌جغندن تأسفلرله، کریه‌لرله قتلنی امر ایتمکله برابر کریوهٔ شقاوتده پاداشی اولان اندرونیقوسی دخی طوتدیروب قسطنطینیه‌یه کوندردکلرندن ایمپراطور اوغلنك کوزلرینی قینار سرکه ایله نعمت نظردن محروم ایتمش ایدی.

دیمتوقه‌دن ادرنه‌یه معاودتلریله مریچ کنارنده اقامت واستراحت ایلمکده بولندقلری اثناده سردر هوای طغیان اولان روم امراسنی پیشکاه جلادت اکتناهنه

کتیردکارندن بعضلرینی جزای عمللری اولمق اوزره نهره آتدیردیلر.

سـاوجی بکك غائله‌ٔ ناکهظهوری اوزرینه مقدما تیمور طاش پاشـایی صربلیلرك تأدیبنه مأمـور واعزام ایتمشلر ایدی.

بوخلالده پاشانك نیش قلعه‌سنی فتح ایدرك صربلیلری تماميله تنکیل وتربیه ایتدیکی خبری آلندیغندن جنـاب غازیٔ نامورك بالذات عزیمتنه حاجت قالمامشدر.

صربسـتان قرالی بو دفعه‌ده قوهٔ قاهرهٔ عثمانیه ایله زیاده‌جه ازلمك حسبیله مملکتنك فدیهٔ سـلامتی اوله‌رق سنوی معین ویرکو وعسکر ویرمکه راضی‌اولمش ایسه‌ده بو ضربه‌نك آجیسی صربلیلرك بر درلو قلبلرندن چیقه‌مدیغیچون مؤخراً عصیانلریله قوصوه ملحمهٔ کبراسی وقوعه کلمش ایدی.

بوآره‌لق شاهین پاشانك غیرت مجاهدانه‌سیله علم ظفر توأم عثمانی ارنبـودلقده مواج اولمقده وغازیلر بوسـنه حدودینه قدر کیده‌رك اورته‌لغی تترتمکده ایدی.

شوقدر وارکه بوشناق وخروات فدائیلرندن اوتوز بیك کشی طریق استیلالرینه دیکلدیکندن ایش نتیجه‌سز قالمش ایدی.

پاشـا بویله قوتلی بر فرقه‌نك کلمکده اولدیغنی خبر

آلنجه رفاقتنده‌کی قوتك کفایتسزلکی جهتیله حسن صو-
رتله رجعته باشلامش ایکن بعض امرا وعسکرك حرب
ایتمك اوزره واقع اولان اصرار نابجاسی واشقودره
حاکمی اسکندر بکك اغفالی سببلریله بالضروره محاربه‌یه
کیریشمش وفقط ایلك صدمه‌ده پریشان اولدیغندن
قورتاره بیلدیکی عسکر ایله اسکوب طرفلرینه چکلمشدر.

صاحبقران دوران ایسه مفطور اولدیغی فعالیت
مفرطه سائقه‌سیله روم ایلی قطعه‌سنده تمامیله حکم فرما
اولمق ایچون ارنبودلق، صرب، بوسنه جهتلرینی
طوغریدن طوغری‌یه ضمیمهٔ ممالك ایتمك نیت عالیهمتا-
نه‌سنده بولنمغله بوامر عظیمك اسباب حصولندن اوله‌رق
روم ایمپراطوریغی بی‌طرفلق دائره‌سنده بولندیرمق اوزره
عقد مصاهرت ایله بروسه یکی شهری جوارلرنده اجرای
سور وسرور ایله مشغول اولمقده ایدی.

بو صره‌لرده شاهین پاشانك خبر انهزامی واصل
اولنجه درعقب شهزاده‌لرینی آسیانك اداره‌سنه بالتعیین
بروسه‌دن قالقدیلر.

وصدر اعظم علی پاشانی مقدمة الجیش اوله‌رق
اوتوز بیك کشیلك سواری ایله صربستانه یوللادیلر.
پاشا پراوادی‌یه قدر کتدیکی حالده موسم شتانك شدتله
حکمنی اجرا ایتمکده اولمسی ملابسه‌سیله اورالرده

طورلمق مشكل اوله‌جغنی اکلادیغندن یکی کوی وقاروا طرفلرینه قونه‌رق براوادی حصارینك تضییقی ایچون یخشی بك قوماندەسیله بش بیك قدر عسکر کوندردی.

بك حصاری ضبط ایتدیکی اثناده پاشاده ینیشه‌کله شمنی، قوزلوجه، یکی بازار وسائر قصبات وقرا اهالیسی اطاعت وانقیاد ایتدیلر.

پادشاه بو فتوحات اوزرینه یوله چیقه‌رق بلغارستانه تقرب ایدنجه بلغار قرالی (اسان) طالب امان وسلستره قلعه‌سنك مفتاحنی تقدیمه شتابان اولدیغندن محافظه‌سی ایچون یخشی بکی کوندردیلر.

بری جهتدن علی پاشا شمنیدن دوبریجه‌یه بالانتقال اورالرینی قبضهٔ تسخیره کچیرمکله پادشاه قوای متفرقه‌سنی جلب وتحشید ایله ایلریله‌مکه باشلادی.

بلغارستان قرالی نصلسه روم پرنسلرینك القاآت وافساداتیله بادیه پیمای عصیان اوله‌رق سلستره‌نك تسلیمندن نکول ایلمسیله علی پاشا کوندرلدی.

پاشا شیر ژیان کبی بلغارستانك ایچریلرینه طاله‌رق سل سیف جهاد ایله طرنوی، پلونه، زشتوی، روسجق طوتره‌قان، نیکبولی شهرلریله حوالیسنی ضبط وقرالی شدتله محاصره ایتدی.

اسان عثمانلیلرك هجومنه قارشی طوره‌میه‌جغنی

اکلامغله نداستلر کوستره‌رك شهریار مکارم کردارك دامن عفوینه صارلدی .

بعدما شهراه مطاوعتدن اعوجاج وانحراف کوستر-میه‌جکی خصوصنده تحلیف ایدیله‌رك قباحتی مقرون عفو وصفح بیوردیلر .

وبووجهله روم ایلیده اثر تذبذب واغتشاش قالمینجه ارتق توسن نجدتی صربستان صحرالرنده اویناتمق اوزره حرکت ایلدیلر .

بوسفر ظفر اثرده معیت قهرمانه‌لرنده ییلدیرم بایزید وشهزاده یعقوب چلبی والك منتخب وجنکاور امرا ایله ایکی یوز بیك عسکر نبرد آزما موجود ایدی .

بوعسکرلر ایسه اودلاورلر ایدی که سائقهٔ اتحاد تام ایله آوان مصافده یکپاره قلعهٔ آهنین حکمنده اولملرینه نظراً بویله ایکی یوز بیکی دکل اون اون بش بیکی بیله قوهٔ قاهرهٔ مجاهدانه‌لریله بر بیوك قطعه‌یی زیر وزبر ایتمکه کافی ایدی .

پادشاهك کاینلی بر اردو ایله حرکتی خبری اطرافه منتشر اولنجه کرك صربستان قرالی (لازاری) وکرك سائر قراللر واوروپالیلر رقدهٔ غفلتدن اویاندیلر .

لازاری اطرافه وحتی کلیسالره ،مناسترلره بیاننامه‌لر

کوندرەرك وایشك ایچنه برده دیانت سوزلرینی قارشد-
یرەرق مجار، وندیك، ارنبود، خروات، بلغار، افلاق
پرنسلرینی واوروپا سکنەسنی قیام ومعاونته تشویق
ودعوت ایتمکده ایدی.

بودعوت اوزرینه خرستیانلق عالمی یرندن اوینایەرق
پرنسلر اردولریله صربستانه شتاب ایلمکده واوروپا-
لیلردن بیله قهرمانلغنه کووەنان بیکلرجه یکیت سلاحنی
قاپەرق سیلابە بلا کبی آقوب کلمکده ایدی.

بر حالده‌که وقعەنك رنك وصورتی بر ایکنجی اهل
صلیب وقعەسنه تحول ایدوب آز زمان ایچنده اجتماع
ایدن خرستیانلرك مقداری بش یوزبیکه بالغ اولمش ایدی.

لازاری ابتدا متانت ومناعتله شهرت یاب اولان
شهر کوبی حصارینی عثمانلیلردن استرداد ایتمك اوزره
(جنرال دیمتریوس) قوماندەسیله اون بیك سواری کو-
ندرەرك ضبط ایلدیکندن پادشاه یخشی بك وصاروجه
پاشا ایله اون بیك کشی کوندرمکله جنرال مقابلەدن
عجزینی بالادراك قلعەیی ترك واصل اردویه التحاق
ایتدی.

لازاری بیوك موراوپا نهرینك بری طرفنه کچەرك
سمت شرقی وغربیسی آرەسنده برموقع اتخاذ ایله عثما-
نلیلرك مرامنی اکلامق وکندیسنك آمادهٔ رزم وجدال

اولدیغنی بیلدیرمك ایچون برایلچی یوللادی‌که او وقت جناب غازیٔ ابوالمغازی تاتار بازارجغی وصماقو واختمان طاغلرندن کچه‌رك وسراج ایلی ویووده‌سیله کوستندیلی حاکمی قسطنطینی قلیجنه باش اکدیره‌رك ایلریله‌مش وقره طونلی موقعنده اقامت ایتمکده بولنمش ایدی .

ایلچی حضور پادشاهی‌یه کیردیکی صره‌ده بر طور متجلدانه ایله سوزه باشلایه‌رق وعسکرلرینك کثرت وشجاعتندن بحثلر آچه‌رق مهیای کیرودار اولدقلرینی افاده وتقریر ایلدی .

فقط آداب سفارته یاقشمیه‌جق بریولده ادارهٔ لسان ایتدیکندن پادشاه « سوزلر کزك جوابی لسان ایله دکل قلیج ایله ویرلمك لازم ایدی ! نه چاره‌که ایلچی‌یه اولوم اولمز ! » دیه‌رك عودتنی امر ایتدیلر .

وبرقاچ کون صکره اردوی همایونی بالاستصحاب قوصوه صحراسی جوارینه یتشدیلر .

اقوام متفقه اردولری دخی چکرکه کبی اوواپی قاپلایه‌رق جنکه حاضرلنمشلر ایدی .

برصورتده‌که شهریار شجاعت مآب بایزید ایله بریوکسك طاغك تپه‌سندن بونلری تماشا ایدنجه معظمات اموری بازیچه حکمنده طوتان اویله برقهرمان عظیم النفس بیله دوچار اضطراب اولمش ایدی .

حتی تشکیل ایتدکلری مجلس مشاورەدە دشمنك کثرتنە نظراً — بعض مشاهیر قهرمانانك اجرا ایتدیکی وجهلە — مهمات دولرینی سپر ایدرك محاربە ایدلمسی رأینده بولنمشلر ایسەدە اصرارلرینك عدم تسییبیلە بوفکرلرندن واز کچمش ایدی .

وقتا کە ایکی دهشتلی اردو قارشیلشدی . حضرت پادشاه « الهی ! سن بنی دشمنم اوزرینە مظفر قیلدە ایستر ایسلك اوعید سعیدە قوللکی قربان ایت ! » دیدکدن صکرە عسکرینە خطاباً شو خطبهٔ مؤثرەیی ایراد بیوردیلر :

« عسکرلر !

دشمن ناموس ملیمزی محو ایتمك ایچون قارشیمزدە طوریور .

غیرت و حمیت دینیەمزی کوسترەجك بر کون وار ایسە اودە بوکونکی کوندر .

ارلککزی ، مردلککزی کوسترەجك زمان ایشتە بوزماندر .

بونجە وقتدنبری خاندان عثمانی سزکلە افتخار ایدییور .

اوخاندان هریردە کوستردیککز قهرمانلق آثارینی بوکون دخی سزدن بکلیور .

كوره‌يم سزى !

مأمول ايتمم كه سوكيلى پادشاهكزى محجوب ايده‌سكز ! »

مركز قوماندانلغنى عهدهٔ بهادرانه‌لرينه آله‌رق بايزيدى صاغ ويعقوب چلبى‌يى صول جناح قوماندانلقـلرينه تعيين ايتديلر .

يكديكرلرينك قاتنه صوصامش اولان يوز بيكلرجه عسكر محاربه‌يه باشلار باشلامز ساحهٔ وغا محشردن نمونه نما اولمش ايدى .

ايكى طرف يكيتلرينك شدتلى چارپيشمه‌لرى امواج سياهلك مصادمات متواليه‌سنى آكديرر ايدى .

عثمانلى دلاورلرى مغلوب اولدقلرى حالده آسيايه قدر چكلمك كبى برعار ابدى‌يى اختياره مجبور اوله‌جقلرينى بيله‌رك پادشـاهلرينى محجوب ايتـامك ايچون قانلرينى ايثار واساله ايتمكدن ذره قدر بيله چكنمزلر ايدى .
اوته طرف بهادرلرى محاربه‌يى بر محاربهٔ دينيه حكمنده طوته‌رق عيسويته لكه كتيرمامك ايچون اولمكجه يكد. يكرينه مسابقت كوستررلر ايدى .

آتش حرب ايجه وقت كال شدتله اشتعال ايتدكدن

عسکره متفقینك قوتلرینه ضعف طاری اوله‌رق بوزلمغه باشلادیلر .

لازاری ومعیتنده‌کی پرنسلر، جنرااللر هرنه‌قدر تجدد غیرتلرینه مسارعت کوسترمشلر ایسه‌ده عثمانلیلرك طاغلر طیانمیان مهاجماتی اوکنده بتون پریشان اولدیلر .

چه‌سود که حضرت غازی نامدارموقع محاربه‌یه کشت وکذار ایدرایکن اقوای اقواله کوره صربلیلردن (میلوش قوبیلویچ) یاره‌لیلرك آره‌سندن قالقه‌رق اوردیغی برخنجر ایله شهید ایدی .

واقعا عثمانلیلر ایستدکاری کبی نائل ظفر اوله‌رق حتی لازاری ایله اوغلی بیله طوتیلوب پادشاه جدید یبلدیرم بایزیدك حضورنده قتل ایدلدی .

فقط نه چاره‌که قهرمان فوزنشان تمنیسی وجهله — او عید سعیدده قربان — اولدی کیتدی .

(٧٩١)ده شهیداولمش والتمش‌بش‌سنه معمر اوله‌رق اوتوز بربیل قدر پادشاهلق ایتمش ایدی .

شهزاده‌لری شونلردر :

« ساوجی بك، ییلدیرم بایزید خان، یعقوب چلبی . »

اورته بویلی، دکرمی یوزلی، اوزون بیونلی، ایری پرمقلی، از صقاللی ایدی .

باشلرینه مولوی کلاهی کیوب اوزرینه مدور دستار صارارلر ایدی .

فعالیت مفرطه، کثرت حماست، متانت عزم، زرانت تدبیر، وفرت سخاوت واحسان، علوجناب، اختضاع مثللو برچوق خصائل وخصائص عالیه ایله متحلی بر حکمدار نادر الوجود ایدی .

عهد جلیلی عثمانلیلرك هرجهتله بردور اعتلاسی ایدی .

حضور بالی اذواق حضرده دکل مشاق سفرده بولدیغیچون سمند صرامتی کاه اوروپا اراضیسنه صالیویره رك هرکیدیشنده برچوق یرلری ضیای صمصام فاتحانه سیله اشراق ایدر وکاه آسیایه دونه رك برطاقم ملوك طوائفی دائرهٔ اتحادینه آلیر ایدی .

مقام پدره کچدیکی وقت ممالکی، عسکری جزؤیاتدن عبارت بولندیغی حالده اوروپا وآسیاده کی حدود عثمانیه یی غبطه بخش اخلاف اوله جق برصورتده توسیع ایتمش ایدی .

آسیاده کی حدودی انقره شهرندن انطالیه وایچ ایلی سمتلرینی شامل اولوب جنوبدن شماله قدر دخی قرمان ایالتنك برقسمیله قیصریه وسیواس حوالیسندن قزل ایرماغك جریانی اعتبار یله قره دکزه قدر اولان محللر وبولی سنجاغی وقوجه ایلی ایله خداوندکار ولایتنك تمامی وایدین ایالتنك

برقسمیله منتشـا سنجاغنك قسم اعظمی زیر تصرف عادلانه سنده ایدی .

اوروپاده‌كی حدوده كلنجه ویزه سنجاغنك جانب شمال غربیسندن وارنه‌قربنه‌ودوبریجه اوواسنك برقسمیله طونه نهری ساحلندن نیكبولی، زشتوی نواحیسیله ودینه وارنجه‌یه قدر اولان یرلر وصوفیه، صماقو، كوستندیل، نیش، اشتب جهتلری وقوصوه حوالیسی وطوسقه ایله ارنبودلغك برآزیری واسكوب طرفلری وسیروز، مناستر، ترحاله دوبندلری، اولمپوس طاغلری، قارلی ایلی، سلانیك نواحیسی والحاصل سلوری‌یه قدر بالجمله قصبه‌لر، قریه‌لر تحت ادارهٔ جهانكیرانه‌سنه‌كچوب روم ایمپراطورلغنه یالكز قسطنطینیه وقرای مجاوره‌سی قالمش ایدی .

آل سلجوقك ممالكنی بینلرنده بالتقسیم سلطنت وامارت ادعاسنه قالقیشان وبربرلرینی بوغمقدن بشقه ملته هیچ برفائده‌لری اولمیان ملوك صغیره‌نك حكومتلرینی محوایدرك واناطولی قطعه‌سنده صیحه انداز « منم دیكر نیست » اولمقده بولنان آل قرمانی صوككی حملهٔ شیرانه‌سنده برباد ایلیه‌رك اجزای متفرقهٔ اسلامیه‌یی توحیده موفق اولمش ایدی .

هله قوصـوه محاربه‌سی كبی دولتك صرف حیات ومماتنه متعلق اولان برمحاربهٔ عظیمه‌یی قهر مانلغنك

اثری واخلاقی اخلاق جلادت کارانه‌سنه توفیق ایتد‌یردیکی ناموسلی امراسنك ، غیرتلی عسکرینك اقدامی ایله قزانه‌رق دولتك مادهٔ حیاتی تأمین ایتمش ایدی.

قوجه شرق ایمپراطورلغی هدیه نامیله سنوی معین بر ویرکویه ربط ایدیشی اوروپایی برنوع تهدید ایدرك عثمانلیلرك آسیا واوروپاده زعملری وجهله اویله کوچبه دکل عادتا برملت مستقره اولدیغنی اثبات ایلمش وبوحاللر ذوالقدریه طبقه‌سنه وایوبیلر، چرکسلر ایله آسیانك مسافات بعیده‌سنده‌کی ملوك وسلاطین اسلامیه‌یه تأثیر ایتمکله امتی موقتاً داهیهٔ دهیای تفرقه‌دن قورتارمش ایدی .

سیاسیاتده‌کی قدرت موشکافانه‌سنه دلیل اولان خصوصاتدندرکه اهالینك محصولات ومعمولات ملکیه ایله اداره‌سی وبناءً علیه ثروت داخلیه‌نك خارجه چیقماسی اتخاذ ایتدیکی مسلك حکومت مقتضاسندن بولندیغیچون کرك بوتدبیر دلپذیر ایله وکرك فتوحات وغلبات متمادیه‌نك محصولی اولان غنائم ایله داخل ممالك خزینهٔ ثروت ومعموریت اطلاقنه شایان بردرجه‌یه کلمش ایدی .

بوتدبیر ایجابندن اوله‌رق خلقی خارجله مناسبات ومعاملات تجاریه‌ده بولندیرمیوب یالکز قربیت تامه‌حسبیله روم ایمپراطورلغنك تبعه‌سی ومعمولات ومحصولات

عثمانیه‌یی خارجه نقـل ایتملری جهتیله وندیك جمهوری ایله تجارت ایتملرینی رهین مسـاعده ایلمش وفقط دور اندیشلکی ملابسه‌سیله بومساعده‌یی معاهدهٔ مخصوصه ایله تقیید ایتمامش ایدی .

عصرنده‌کی ملوك وحکمداران ایله دولت عثمانیـه بیننده مخصوص پولتیقه اتخاذ ایتدیرمامش ایدی .

چونکه‌عثمانلیلراوزمان هرشیدن زیاده توسیع ممالکه محتاج اولدقلرندن پولتیقه‌نك بو مقصد اوزرینه بخش ایده‌بیله‌جکی سؤ تأثیردن محترز ایدی .

مع‌مافیه اجانبه ، خصمانه‌سنه — اوزمانلر عادت اولد- یغی اوزره — غرور وتکبرایله معامله ایتمیوب پولتیقه‌نك ایجـاب واسـتلزام ایتدیره‌جکی طرز ظرافت ونوازشی مع زیادةٍ ایفا ایدر ایدی .

زماننده خیرالدین پاشا امور سیفیه وقلمیه‌ده اظهار یدطولی وغازی اورنوس بك خاصةً مصـالح حربیه‌یی قرین اعتلا ایلمش ایدی .

مولانا قره‌رستم دخی خیرالدین پاشادن‌قاضی‌العسکر- لکك تفریقنـدن طولایی اومأموریتله کامران اولدقدن صکره پاشانك اثرینه اقتفا ایله فضائل علمیه‌سنی شوکت دولتك تزییدی وسـائلنك استحصـالنه حصر ووقف ایدرك ایجه خدمتلر کوسترمش ایدی .

اسلامیت نقطهٔ نظرندن باقلدیغی حالده پادشاهك بویله آسیا و اوروپاده دولتك بقاسنی تأمین ایتمك اوغورنده‌کی خدمتی حقیقةً پك بیوك کورینور.

چونکه او عصرده مسلمانلق عالمی ینه بیوك بیوك تزلزلره، انحطاطلره اوغرادیغندن بو خدمتیله جبر مافات امکانی حصوله کتیرمش ایدی.

مصرده‌کی (المتوکل علی الله محمد بن معتضد بالله) ایله سلطان برقوقلك ارەسنه دوشن اختلاف ومباینت شیرازهٔ اتحاد اسلامی بوزمقده وشاملیلرله مصرلیلر تضاد اوزره اولوب عراق عجمده، عراق عربده عداوت وخصومت شخصیه یولنده قانلر دوکلمکده ایدی.

ایران، توران، ماوراءالنهر، بخارا، اوزبك، هندستان انقراض سلالهٔ جنکیزیان حسبیله دوچار هرج ومرج اوله‌رق سیدلردن، صوفیوندن بعضلری ادعای سلطنت واستقلاله قالقیشدقلرندن بینلرنده وقوع یافته اولان محاربانده دره‌لر کبی قانلر آقمقده ایدی.

علی الخصوص معهود مذهب دعوالری ینه تجدد ایلدیکندن امامیه ایله حنفیلر وجعفریلرله کیسانیه طائفه‌سی بوغاز بوغازه کلمکده واندلس عربلری اتفاقسزلق سیئه‌سیله اقبال واستقلالرینی دشمنلرینه قاپدیرمقده ایدی.

ایشته بونوائب ومصائب ملیه‌یه قارشی پادشاه دولت عثمانیـه‌یی دهشت انداز آفاق اوله‌جق برحال اعتـلایه کتیرمشدرکه بیوکلکنه وعالم اسلامیته ایتدکلری خدمات مشکوره ومبروره‌یه بوندن بیوك دلیل اوله‌مز.

برنجی جلدك صوکی

(مهران) مطبعه‌سی — باب عالی جاده‌سنده نومرو ۷

3 1761 07292285 9